

DE PLATE

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring, v.z.w. "DE PLATE"

Verantwoordelijke uitgever : O. VILAIN,
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

6e jaargang, nr 1, januari 1977.

ZEER BELANGRIJKE UITNODIGING.

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" heeft de eer zijn leden uit te nodigen op de jaarlijkse Algemene Vergadering die doorgaat op

donderdag 27 januari 1977 om 20 uur stipt

in de Conferentiezaal van de V.V.F. afdeling Oostende, Dr. Colensstraat 6, Oostende (recht over de Volksbond).

Programma

- 20 uur : Toespraak door de heer A. Van Iseghem, voorzitter en hulde aan de overleden leden. Jaarverslag 1976 door de heer Dreesen, secretaris.
Financieel verslag door de heer Vermeersch, penningmeester.
Rondvraag.
- 20.30u : "OOSTENDE NA WERELDOORLOG II", filmvoorstelling door de heer N. HOSTYN.
- 21.30u : "DE JAARLIJKSE VEILING VAN DE PLATE" onder leiding van de ondervoorzitter de heer Omer Vilain.

Wij rekenen stellig op uw aanwezigheid. Daar de veiling uitsluitend aan leden is voorbehouden zal het nodige gedaan worden opdat leden en niet leden, die zich in orde willen stellen met hun lidmaatschap, dit aan de ingang kunnen doen.

J.B.D.

DE JAARLIJKSE VEILING.

Om op de algemene vergadering en tot de veiling van donderdag 27 januari a.s. toegelaten te worden dienen de leden in het bezit te zijn van hun lidkaart 1977.

Al wie stukken in verband met Oostende of kust (boeken, brochure programma's, catalogi, affiches, prenten, kaarten, foto's, borden, enz.) kan dit melden aan onze ondervoorzitter O. Vilain, Rogierlaan, 38, bus 11, 8400 Oostende.

JAARPROGRAMMA 1977.

donderdag 27 januari 1977 - 20 uur

OOSTENDE NA DE TWEEDE WERELDOORLOG
Filmvoorstelling door de heer N. HOSTYN

JAARLIJKSE VEILING VAN DE PLATE
onder leiding van de heer O. VILAIN

donderdag 24 februari 1977 - 20.30u

STONE-LUCHTVAARTSTATIE
Voordracht met dia's door de heer W. MAJOR

donderdag 24 maart 1977 - 20u30

VIJFKWART EEUW MALE, voordracht met dia's
door de heer F. GEVAERT

donderdag 28 april 1977 - 20.30u

OOSTENDE CARNAVAL en IK, ENSOR
Filmvoorstelling gecombineerd met een audiovisueel
spektakel in herdenking van JAMES ENSOR. Ingeleid door
de heer F. EDEBAU, Stadsconservator

donderdag 26 mei 1977 - 20.30u

EDELSMEDEN EN HUN KUNST TE BRUGGE EN IN WEST-VLAANDEREN
Voordracht met dia's door de E.H. C. DENORME

zondag 19 juni 1977 - 8.30u

STUDIEBEZOEK AAN DE WESTKUST
Bezoek aan het Vissersmuseum, het Florishof en het Orgel-
museum te Koksijde. Onder leiding van de heer J. DREESEN

donderdag 22 september 1977 - 20.30u

HEEMKUNDE ALS VRIJETIJDSEBESTEDING
Voordracht door de heer D. VERSTRAETEN, Eindredacteur
van ONS HEEM

donderdag 27 oktober 1977 - 20.30u

HET WESTVLAAMS DIALEKT
Voordracht door de heer F. DEBRABANDERE

donderdag 24 november 1977 - 20.30u

VERGETEN OOSTENDSE SCHILDERS
Voordracht met dia's door de heer N. HOSTYN

vrijdag 16 december 1977 - 19.30u

OOSTENDSE LIEDERBUNDEL met medewerking van het
LOZE VISSERTJE
voorafgegaan door ons jaarlijks etentje.

JEUGDHERINNERINGEN II - DE "VIELODROM" EN OMGEVING.

Tijdens de eerste W.O., en enkele jaren daarna, speelde ik op de Nieuwpoortse Steenweg tussen de Rentenijsstraat en het tramdepot. Zoals talloze andere hoekjes is ook dat geliefd stukje Oostende grondig veranderd.

Aan de noordkant zijn o.m. verdwenen : de winkel (hoek Maria Theresiastraat) van ("de zotte") Navez die zijn klanten altijd hardnekkig belegerde met : "Niets anders nodig ? 'k Heb nog goeie dit en dat en dat ...". Westwaarts : het spekkewinkeltje van Dikke Louise wier corpulentie de kwaliteit van haar snoepgoed schaadde ; de "beenhouwerij" van Kint waar ik zo vaak een half pond smout moest halen, verstrooid een halve kilo vroeg en thuis dan een "chifa" kreeg ; de winkel van fotograaf G. Teirlinck, met die trapjes waar het zo gezellig schuilen was.

En wat een metamorfose aan de overkant ! Geen spoor meer van het café van aannemer Marest die tegen zijn klanten op het biljart met zijn vingers caramboleerde. Weg : de fietsenzaak van Mares waar ik mijn eerste fiets kocht. Weg ook : het Vincentius Ferreriusgesticht (alias het Weeshuis) dat de plaats heeft geruimd voor de Sint-Jozefskliniek. Boven de groezelige poort van het vroegere gesticht stond een engel met een bazuin in een Laatste-Oordeel-houding die mij lange tijd schrik heeft ingeboezemd.

De winkel van melkboer Brouckaert, wiens paard van op de steenweg door de gang, opzij, naar zijn stal trok, werd door een zoon omgetoverd in een bloemenzaak. In het huidige Tramhuis bevond zich de populaire Cinéma des Familles waar het de zondagnamiddag wriemelde van het kleine grut. We hebben er avonturenfilms gezien in feuilletonvorm soms over dertig weken verspreid en ademloos onze eerste vedettes bewonderd, o.a. Elmo Lincoln als Stengaree. Wat een monetaire ramp was dat toen de toegangsprijs van 0,50 op 0,60 F. werd gebracht. Waar moesten we die 10 centiemmen halen ?

Vergeefs zoek je naar de bakkerij van Morlion (toen nr 75), de beenhouwerij van Zielens (79), de gareelmakerij van Bonte (85), waar ook een tijdje petroleum verkocht werd (de twee zoons Bonte zetten nu in nr 81 een gewijzigde bedrijvigheid voort, maar Mon maakt geen garelen meer). Gelikwideerd ook : de drankwinkel van Seynaeve (91), de barbierzaak van Wanket (93), waar lange tijd mijn haren geknipt werden, het schoenmakersbedrijf van Cheyns, in de wandel Cisse Connee (wiens dochter Margriet het slachtoffer geworden is van de beruchte moord in de duinen).

Onkennelijk verbouwd is het volgende gedeelte tot aan de Steenbakkersstraat. Weggegoocheld het lage huis (naast Cheyns) waar Titeca woonde, een oud ventje dat soms voor ons vertelde ; de woningen van Kerckaert en Denecker waar ze herhaaldelijk -ik vond het een fijn spektakel- met een primitief toestel het water uit de kelder pompten. Verder op de Steenweg, aan de overkant van "Den IJsput" (zie vorige bijdrage), de "garre" (schameler dan de huidige voorbij de Steenbakkersstraat), de stalmelkerij van Mortier, de loodgieter Vander Ghote, de schilder Mollet... Slechts één getuige staat nog, bouwvallig overeind : het hoekhuis aan de Steenbakkersstraat uit 1892, een van de oudste woningen uit de wijk. Verdwenen ook de "fontein" in de Steenbakkersstraat, dicht bij de hoek, waar ik soms water ging halen : met twee emmers en ... een hoepel !

Aan de noordkant van de steenweg, tussen Sportstraat, tramdepot en hippodroom lag toen ons paradijs. Sinds lang reddeloos verloren. Het werd verkaveld en doorsneden door de kromme De Cuyperstraat. Aan de kant van de steenweg verrees het grote huis van Dr. Reynaert en op de hoek van de Sportstraat de opvolger van de Cinéma des Familles : de pretentieuzer Odeon (later Roxy genoemd) in wiens kelders we tijdens de tweede W.O. nog geschuild hebben. Dat alles is nu opgeslorpt door een lijvige "Olifant".

Maar tot circa 1922 lag daar een open terrein vol putten en bulten, de eigenlijke ruïnes van de (al vóór 1914) verdwenen wielersbaan, daar aangelegd in 1894. Naar zijn vroegere functie heette dat stuk braakland "de vielodrom" waaraan trouwens de Velodroomstraat die er op uitliep, herinnert. De oorspronkelijke houten afsluiting (welgekomen brandhout in oorlogstijd) was al gauw afgebroken zodat we van p de steenweg daar ongehinderd toegang hadden. Voor de jongens uit de buurt was de "vielodrom" met de aangrenzende Sportstraat -wij woonden daar rechtover- een ideaal speelterrein. Rondom de centrale diepte, waarin 's winters veel water stond, groeide er gras (waarop ook gebleekt werd) zodat we er naar hartelust konden stoeien. Wij (met o.a. de Morlions en de Vander Ghotes, respectievelijk de latere bekende bakkers en loodgieters) speelden er "boeren en wilden", "gendarm en dief" en staken er allerlei kattedwaad uit. In de "kuip" hebben we zelfs gevaren met de vloer van een kar die we als vlot gebruikten.

Aan de rand van de "vielodrom", bij de steenweg, lag een weg van aarde en gestampte sintels. Daar ook haalden we ons hartje op aan allerlei spelen, afwisselend volgens de seizoenen.

Allereerst met de "top", waarvan er twee modellen waren : een "appel" en een "peer". Het spel bestond er in uit een putje, in een cirkel waarin je de draaiende tol moest gooien, de stukken van 1 en 2 centiemen ("duitjes" en "sings") met de pin eruit te stoten. Die pin moest natuurlijk stevig staan en sommige gevorderden verspreidden de wetenschap dat je ze met een paardevijg veel vaster kon zetten. Het gaf een triomfantelijk gevoel de top van je tegenstander uit de cirkel te knotsen met een "kieskèze" of een "kaksmete".

Met de "marbels" speelden we "zaadje" en "stek en palme". In het eerste geval moest je met een "kette" (of "bolkette") de knikkers uit een cirkel jagen. Bij "stek en palme", vooral gespeeld in de goot van de Sportstraat, moest je de kette van de tegenstander raken en, als je kon, de afstand tussen de twee ketten overspannen met uitgestrekte vingers. Naargelang van de overeenkomst kreeg je bij "stek" bv. 1 knikker en bij "palme" 2. Lag er een hindernis (steentje, stokje, papiertje, enz.) vóór je kette, waardoor je tegenstander hem moeilijk kon raken, dan had je het recht dat te laten liggen door te roepen : "geen wus" (of : wurs ?), een woord dat ik niet kan thuisbrengen. (x)

Soms schakelden we over op de "anderwat" en de "kallewat", d.w.z. op het pinkelen. De "anderwat" is het puntig houtje (pinkel of pinker) dat met een stok, de "kallewat" wordt weggeslagen. Wie de anderwat het verst sloeg, won. Hierbij werd de afstand gemeten met de kallewat.

(x) De Bo (Westvlaams Idioticon), noch Desnerck (Oostends Woordenboek) vermelden het.

Heel wat opwindender was "potje klets". Eigenlijk was dat een spel om je vaardigheid te tonen in het gooien (of kletsen) met stenen naar een blikken pot. Maar "potje klets" werd vooral gecombineerd met verstoppertje spelen waarbij de pot van op een bepaald punt weggeslingerd werd. Die "hem" was, moest de pot, achterwaarts gaande, op zijn plaats brengen en de anderen zoeken op gevaar af dat een vluggerd de pot weer weg kon slingeren. Dan werd er geroepen : "De pot is weg !" en het spel begon opnieuw. Bij "potje karie" werd de pot weggetrapt. (zie ook R. Desnerck : Oostends Woordenboek onder "potsje klets", enz.)

Verder speelden we "katje boem" (iemand tikken met een bal) en "katjeduuk" rond de "teirlink", d.w.z. het huizenblok tussen Nieuwpoortse Steenweg, Sport-, Velodroom- en Frans Musinstraat. Af en toe deden we ook, met de harteklop, aan belletjetrek.

De (nog bestaande) blinde gevel van het hoekhuis aan de Sportstraat en de Nieuwpoortse Steenweg was een erg geliefkoosde pleisterplaats. Vaak zaten we er te kaarten ("eenentwientertje", "viergeliekertje", banken, liegen) of speelden we : "hamer, schoare, mes, lepel of fersjette". Je had er minstens drie man voor nodig. Een "buukstoander", met zijn rug tegen de muur, een tweede diep gebogen tegen hem steunend en een derde die op diens rug zat. Nummer 2 moest de gebaren raden die nummer 3 boven hem maakte met de hand : hamer (vuist), schaar (gekruiste vingers), mes (uitgestoken wijsvinger), lepel (holte van handpalm), vork (twee middelste vingers uitgestoken). Een variante van dat spel was : "Cissen, Maarten of ronde" waarvan ik details en betekenis niet meer herinner.

Nogal brutaal was het nummertje dat "Eén, twee, drie dikke vette Cissen boembas" heette. Drie of meer jongens stonden achter elkaar, gebogen, tegen een "buukstoander" ; drie of meer anderen moesten op de rug van hun kameraden springen en er zich handhaven tot de laatste het refreintje : "Een, twee, drie .. enz." uitgekraaid had. Herhaaldelijk tuimelde dat labiele boeltje onder gejoel (en niet altijd zonder pijn) tegen de stenen.

Aan de overkant van onze strategische plek deponeerden we soms, ostentatief op een vensterbank, een gecamoufleerd vies pakje en loerden dan gespannen naar de reacties van een geïntrigeerde voorbijganger.

In "latere" jaren opereerden we ook in de hovingen van de galerijen (nadien een flink stuk gekrompen door de aanleg van de Astridlaan). We speelden er schuilevinkje in hoeken en struiken en hielden er soms loopwedstrijden rond de perken vol wilde rozen waarvan we de "appeltjes" (=de bottels) aten. Je won heel wat aan prestige als je op die monumentale leeuwen en vazen kon kruipen en er durfde afspringen.

Ha ! wat 'n zalige tijd is dat geweest voor ons, zorgeloze jeugd die kon spelen in open lucht. Maar ach, waar is dat allemaal heen ? Waar lopen nu onze hoepels ? Wie zie je nog touwtje springen ? Wie schiet er nog met een "klakkebusse" ? Wie speelt er nog met "santjes" en "kèzenutjes" (kersepitten) ? Wie trekt er nog met een stuk krijt een "perk" (een hinkelbaan) om er zijn "kaatje" secuur in rond te schoppen ? En wie zingt er nog aftelliedjes ? Ik citeer er hier nog een dat we veel gebruikten en dat niet vermeld staat bij Ary Sleeks (in zijn : Oude Oostendse Kinderrijmpjes en Volksliedjes) :

Op de hoek van de straat
staat er een soldaat
met de pijp in de mond
en de broek vol stront !

Gelukkig de kinderen die, zoals wij ... 60 jaar geleden, veilig en gezond nog op straat kunnen spelen. Wij hadden natuurlijk het on-schatbaar voordeel dat ze toen op de Nieuwpoortse Steenweg en in andere straten geen rodeo hielden met heilige koeien.

G. Billiet

CULINAIRE FOLKLORE. - OOSTENDSE HUTSEBOT.

Voor ons jaarlijks etentje hadden we in ons tijdschrift van oktober, ter goeder trouw, een echte OOSTENDSE HUTSEBOT met worst aangekondigd. Achteraf kreeg ik de opmerking dat de hutsebot uitstekend was maar niet echt Oostends. Daarvoor moesten er volgens onze gespreks-partner, een rasecht Oostendenaar, hele "koolblaars" inzitten.

Wij staken ons licht op bij enkele Oostendse dames waarbij bleek dat de opmerking klopte.

Oostendse Hutsebot wijkt af van de klassieke Vlaamse hutsebot doordat men de bladeren van een hele gekuiste groene kool losmaakt en hoogstens in twee snijdt, waarna de dikste nerven eruit gesneden worden. De overige groenten van de hutsebot, zijnde : vier rapen, drie wortelen, twee preien, een kleine selderijknol en een pastenaak worden gekuist en gewoon gesneden waarna ze samen met het vlees zijnde 500gr varkensschenkel (of varkenspoot), 250 gr doorregen spek en 500 gr rundsschenkel en de halve "KOOLBLOARS" worden opgezet met juist genoeg water dat de vaste bestanddelen voor de helft bedekt zijn. Men laat het geheel gedurende anderhalf uur zachtjes sudderen, voegt er de aardappelen bij en laat alles samen gaar worden. Het geheel wordt ongestampt opgediend met de stukken vlees duidelijk in 't zicht.

Een ander eigenaardigheid is te Oostende het zeer gekende recept van SCHAPENHUTSEBOT waarbij echter geen schapevlees tepas komt, wel varkensvlees. Samen met de ajuin en de aardappelen worden er echter wortelen en erwten in verwerkt. Smakelijk !

Opgetekend uit de mond van diverse Oostendse dames van de derde leeftijd, waaronder we vooral mevrouw DEMOL danken.
Juist na de HUTSEBOTMAAND 1976.

J.B. Dreesen

TWINTIG JAAR GELEDEN. II.

In aansluiting op het stukje van de heer S. IPPEL, in verband met de RODE KRUISSTRAAT loont het wellicht de moeite even aan te halen wanneer dit embleem voor het eerst te Oostende verscheen. Begin november 1867 werd de vlag van het Rode Kruis op het Militair Hospitaal in ontvangst genomen en voor het eerst wapperde deze vlag op het gebouw op 15 november 1867.

Daniël Farasyn

BOEKEN IN VERBAND MET DE ZEEVISSERIJ.

Het is wellicht toevallig, maar toch valt het op hoeveel boeken er in de jongste tijd over de zeevisserij verschenen zijn.

Voor de liefhebbers hebben we genoteerd :

Gaston en Roland DESNERCK : De Vlaamse visserij en vissersvaartuigen. Deel 1. De havens. Deel 2. De vaartuigen.

Dit standaardwerk in 2 delen, rijk geïllustreerd, enig in zijn genre, wordt niet alleen door de bouwers van scheepsmaquettes geapprecieerd, maar ook door allen die in de geschiedenis van onze visserij belangstellen. Prijs : 3.900 F. (Eigen Beheer).

Jules VAN BEYLEN en Charles MERMANS : Zeil en stoom op de Schelde ; 1851-1976.

In dit viertalig, rijk gedocumenteerd werk, dat natuurlijk Antwerpen en de Schelde van uit het oogpunt van de scheepvaart-historiek beter laat kennen, komt ook een hoofdstuk voor in verband met de Scheldevisserij. Prijs : 1.179 F. (Uitg. Antwerpen, Buschmann).

Johan BALLEGEER en Jean-Pierre BRAEMS : De visserij langs Vlaanderens kust in oude prentkaarten.

Dit boekje hebben we met zeer veel genoegen doorbladerd. De 116 oude prentkaarten met passende commentaar laat ons alle aspecten van de visserij langs onze kust ontdekken. Prijs : 325 F. (Zaltbommel, Europese Bibliotheek).

J.P. VAN DE VOORT : Vissers van de Noordzee ; Het Nederlandse visserijbedrijf in geschiedenis en volksleven.

Dit boek komend uit Nederland belicht talrijke aspecten van het visserijbedrijf die natuurlijk ook voor Vlaanderen gangbaar zijn. De auteur, wetenschappelijk medewerker aan het visserijmuseum te Vlaardingen, heeft talrijke hoofdstukken als folkloristische pareltjes met kennis van zaken geschreven. Prijs : 315 F. ('s-Gravenhage, Boekencentrum).

Freddy L. RIGAUX : Bijdrage tot de visserstaal te De Panne.

De schrijver heeft hier te boek gesteld de woorden die hij nog heeft kunnen terugvinden bij oudere vissers van de Westhoek. In zijn inleiding schrijft F. Rigaux dat De Panne in 1912 nog 97 kleine en 2 grote zeilvaartuigen bezat en in 1938 de vloot nog bestond uit 9 halfgedekte en 7 gedekte vaartuigen. Nu bestaat er geen visserij meer te De Panne, daarom was het hoogst tijd de woorden in verband met de zeevisserij, samen met hun betekenis en de fonetische uitspraak te noteren. Prijs : 225 F. (Lier, Van In).

P. VANDENBERGHE : Belgisch-Nederlandse zeemansalmanak 1977.

Deze belangrijke almanak, tevens onmisbaar documentatieinstrument voor alle vissersschepen, reders en officiële diensten is reeds aan zijn 39ste jaar.

De verdiensten van dit werk zijn algemeen erkend. Zoals we eerder reeds schreven zullen zelfs de vroegere jaargangen als historische documenten gezocht worden. Prijs : 650 F. (Oostende, Het Visserijblad).

O. V.

EEN TOEKOMST VOOR ONS VERLEDEN - MERKWAARDIGE GEBOUWEN TE OOSTENDE.

KAAISTRAAT 18.

Het bijzonderste gebouw in de Kaaistraat is ongetwijfeld nr 18. Het is wat men te Oostende gewoonlijk de KOAJSTROATE of de SCHOLE VAN DE KOAJSTROATE noemt. De echte naam is het St. Andreaslyceum.

Wat er aan dit gebouw het meest opvalt is de ingang in de zui-vere LOUIS XVI stijl. De brede omlijsting in blauwsteen staat op twee voetstukken uit hetzelfde materiaal. Het kader is rondom versierd met een dubbele geperleerde staaf. Aan de bovenzijde vormen de vierkantig uitgekapte hoeken een steun voor de bovendrempel. Ze zijn met een slinger verbonden aan een vierkant uitgehouwen stuk in het midden van de ingang waarop net als in de hoeken een rozette uitgewerkt werd. Daaronder staat een half verheven leeuwenkop met een ring in de muil. De deur zelf bestaat uit vier gemeleerde panelen verbonden met een effen middenstuk.

Deze ingang werd in 1919 door de Koninklijke Commissie voor Monumentenzorg geklasseerd "dans la troisième classe des édifices civils privés" zoals Carlo Loontjens het in zijn "Oostende Monumentale" uitdrukt.

Van deze monumentale ingang gaat de aandacht bijna automatisch naar het mooie smeedijzeren hekken. Een van de weinige smeedijzeren kunstwerken die onze stad nog rijk is. Want laten we ons geen illusies maken, 99 % van wat men in deze stad als smeedwerk aanziet is gewoon gietijzeren seriewerk.

Dit smeedijzeren hekken sluit het gebouw gedeeltelijk van het voetpad af. Het vormt een mooi geheel van kunstig in elkaar gesmede ringen. Het enige nadeel ervan is dat het teveel de aandacht vraagt en als zodanig de interesse voor het overige van het gebouw afleidt.

De evenwichtige opgebouwde gevel is gekroond met een fronton waarin een rond venster steekt. Het geheel wordt versierd door een dubbele kroonlijst. Spijtig genoeg kreeg de tand des tijds en het gebrek aan onderhoud ook hier vat op. De vensters van het gebouw hebben nog van die kleine typische ruitjes met smalle houten middenstukken. Opmerkelijk zijn ook de smeedijzeren steunen voor de vensters van het eerste verdiep. Zeer laag geplaatst bestaan ze net als het smeedijzeren hekken uit ineengewerkte ringmotieven waarop gietijzeren rozetten werden aangebracht.

Het links van deze gevel aangebouwd complex, dat tot in de Ooststraat en de St. Franciscusstraat reikt en het klooster en de kapel van de gemeenschap herbergt is werk van de gekende Oostendse architecten PIL en CARBON. Zij tekenden de plannen hiervan in het begin van deze eeuw, en lieten het gebouw in gele gevlamde baksteen uitvoeren. Het geheel leunt evenwichtig tegen voornoemde gevel aan. De klassering van de ingang van de Kaaistraat 18 was een uitzonderlijk gebeuren. Hierdoor wilde men voor de eerste maal aangeven dat het weinige dat in Oostende overbleef nodig bewaard bleef. Men scheen begrepen te hebben dat men niet ongestraft oude gebouwen, waarvan de eenvoudige maar mooie lijnen tot de verbeelding van iedereen spreken, kon blijven afbreken. Men scheen ook in te zien dat Oostende door zich te moderniseren het risico liep een banale en pretentieuze stad te worden.

KAAISTRAAT 18

De sobere doch mooie gevel van het gebouw dat lange jaren het "Moederhuis" herbergde, en waarachter nu het ST.-Andreas lyceum naar vernieuwing tracht.

De verrassend mooie ingang in LOUIS XVI stijl die reeds in 1919 geklasseerd werd.

Een van de zeldzame stukken echt smeedwerk die in onze stad nog overblijven.

Tot daar deze beschrijving. Wij rekenden het tot onze plicht nog even een van de mooie gevels van onze stad in herinnering te brengen. Zoiets als een IN MEMORIAM KAAISTRAAT 18. Als U de kans ziet, gaat U dan nog even kijken, want binnen onafzienbare tijd staat hij er misschien niet meer. Dan kunt U nog hoogstens tegen uw kinderen of kleinkinderen zeggen "Hier stond ooit een van de zeldzame mooie ingangen van een oude Oostendse gevel met de restant van wat eens het echte smeedwerk was". En ze misschien in een volgende fotoalbum van Yvonne VYNCKE over het oude Oostende een foto tonen. Gelukkig dat die er dan nog is.

Zoals zovele zaken moet ook hier het mooie wijken voor de vooruitgang. Eigenlijk is het toch niet de vooruitgang, maar alleen het feit dat men de school wilde uitbreiden. Dat men wel subsidies kon krijgen voor een uitbreiding op de originele plaats maar geen voor nieuwbouw buiten de bebouwde kom, wat eigenlijk het ideale zou geweest zijn. Dan maar herbouwen ter plaatse. Maar dan was er voor de oude gevel geen plaats meer want hoe gaat die passen in een modern complex, en welke moderne architect gaat oplijnen met wat iemand lang voor hem bouwde. Nieuw en beter is immers de slogan.

Ergens blijft echter de hoop bestaan dat dit gebouw, eens de pracht van de Kaaistraat en een van de weinige gebouwen die in Oostende overblijven uit de Franse tijd, toch nog gespaard zou blijven !

J.B. Dreesen

A. VERBOUWE - ICONOGRAFIE VAN HET ARRONDISSEMENT OOSTENDE (1956).

Enkele gegevens zijn voor verbetering vatbaar. Hier volgen er enkele ten gerieve van de gelukkige bezitters van dit boek.

- 190 - Kunstveiling Holstein & Puppel - Berlijn
moet zijn : Verzameling R. Verbanck - Bredene
- 192 - Verzameling Cyril E. Kenny - Londen
moet zijn : Koninklijke Bibliotheek - Brussel
- 373 - Gezicht op stad en haven genomen van op zee
moet zijn : vanaf oostzijde van de havengeul
- 410 - Variante : "Entrée du Port d'Ostende"
De haveningang is niet afgebeeld en in werkelijkheid betreft het hier een schipbreuk op het Klein Strand.
De reddingsboot vaart uit naar het gestrand schip.
- 432 - Gezicht op de Oude Visserskaai
moet zijn : gezicht op de Handelsdokken
- 527 - Gezicht genomen vanuit de Sint-Jorisstraat
moet zijn : vanuit de Kerkstraat
- 622 - Oesterpark Musin
moet zijn : gelegen nabij de huidige Garnaaltrap
- 656 - Gezicht genomen in de richting van de Kapucienenstraat
moet zijn : richting Kaaistraat
- 927 - Getekend C.W. = Charles Wildt

Wie nog dergelijke kleine vergissingen of wijzigingen ontdekt bij andere nummers kan deze best melden.

R. Verbanck

ARCHITECT ANDRE DANIELS.

Het overlijden van deze 93 jaar oude Oostendse bouwmeester op 5 december 1976 ging zo goed als onopgemerkt voorbij : alleen de "Courrier du Littoral" wijdde enkele regels aan zijn nagedachtenis. Daarom nu, in onze reeks "Architecten van Oostende-Belle-Epoque" een op deze actualiteit ingaand "in memoriam André DANIELS", i.p.v. het geplande artikel over Antoine DUJARDIN, dat naar het volgende nummer verschuift.

André-Louis DANIELS werd op 4 mei 1883 te Oostende geboren als zoon van Auguste DANIELS en zijn vrouw Stéphanie STUBBE. Zijn architectenopleiding moet hij bijgevolg in de jaren 1900-1904 genoten hebben, in volle "Belle-Epoque" dus. Voor de Belgische bouwkunst was het de tijd dat de "Tweede Eclectische Periode" onder Leopold II hoogtij vierde als klassieke burgerlijke bouwstijl. Het is deze stijl, later verwerkt met rechtstreeksere Franse inspiratie, die we dan ook in de vroege scheppingen van DANIELS terugvinden.

Ongeveer 24 jaar oud was DANIELS een gevestigd architect. Hij woonde toen nog in de Kapellestraat 31. In de jaren 1906-1907 bouwde hij praktisch simultaan twee alleenstaande villa's te Bredene : "L'aube" en "Les Alouettes". Alhoewel bouwmeester was DANIELS zich wel bewust van de waarde van oude architectuur : In de hevige polemiek rond het al of niet slopen van de "Peperbusse" (1907-1908) nam hij het resoluut op voor het bewaren van de oude toren : In de "Echo d'Ostende" van 13.03.1908 verdedigde hij dan ook zijn standpunt in een bezielde pleidooi.

De opsomming van DANIELS' huizen te Oostende vormt een lange lijst : Als karakteristieke DANIELS-huizen noemen we het hoekhuis Euphr. Beernaertstraat-Dr. L. Colensstraat, het huis Jozef II straat, 44 met de loggia boven de koetspoort, Kerkstraat 45 in sobere Louis XV stijl ; allen met gevels in donkergrijs "plaqué". Het uiterst verzorgde hoekhuis Rogierlaan 24 sluit ook bij deze reeks aan. Een vroeg werk, en minder geslaagd, is het huis "De Vrede" (De Smet de Naeyerlaan 16), met klassiek grondplan en gevelindeling. Hier beoogde DANIELS duidelijk een combinatie van Vlaamse Renaissance-stijl met Louis XV-elementen.

DANIELS ontwierp ook enkele gebouwen van grotere afmetingen : zo het grote huizenblok met garage aan de H. Serruyslaan, tussen de Sint-Sebastiaanstraat en Witte Nonnenstraat. Van het reusachtige complex rest vandaag alleen nog het hoekdeel, kant Post en een eenzame kolom in bossagewerk, verloren tussen de gevels aan de H. Serruyslaan. Merk op hoe DANIELS in het hoekdeel vierkant en cirkel combineerde ! Het voormalig "Hôtel Exelsia Palace", later "Ville de Londres" nu "Mach 3" (hoek A. Buylstraat-Vlaanderenstraat) is een van de gebouwen waarin DANIELS de mogelijkheden van het gewapend beton prachtig uitspeelde. In 1929 tekende hij samen met de Franse architecten FLEGENHEIMER, BARD & GARELLA de plannen voor de "Thermae" (inhuldiging in 1933). Vermelden we vlug nog het "Opera Hotel" (Van Iseghemlaan 51) en "Pax" (Van Iseghemlaan 17), het verdwenen huis Karel Janssenslaan 21, een hoekhuis in de August Strackéstraat en het gekende gebouw "De Bolle" (Slijkenssteenweg).

Zijn privé-leven dan : DANIELS was gehuwd met Alice FRANCO (°1893), een dame die zich in allerlei liefdadigheidscomités verdienstelijk maakte. Zelf was DANIELS actief lid en later voorzitter van de "Cercle Littéraire". Hij woonde in zijn eigen huis, Square Clémentine 58, een stijlvol huis met voortuintje, de gevel bezet met ivorkleurige tegels en met rondboogvensters op het gelijkvloers. DANIELS interesseerde zich zeker voor het artistieke leven te Oostende : zo vonden we hem terug als lid van een JAN DE CLERCK comité.

Van 19 mei 1940 tot 21 december 1940 zetelde hij als gemeenteraadslid in de raad van Burgemeester SERRUYS : we zien DANIELS dan ook, poserend tussen de heren VROOME en POUPAERT op de groepsfoto die ANTONY van deze gemeenteraad maakte. (foto geëxposeerd in Heemkundig Museum). De vernielingen van 1940-45 noodzaakten herbouw op grote schaal terwijl de bevolkingsaan groei om uitbreiding van bouwzones schreeuwde. In de urbanisatie van het naoorlogse Oostende speelde de inmiddels meer dan 60 jaar oude architect nog een grote rol : Voor de herbouw van het nieuwe Kursaal diende DANIELS een project in (1946 ; afb. in KUSTBLAD van 8 sept. 1946). Hij voorzag een streng bouwwerk met een hoge toren in 6 versmallende geledingen. Uit de vele ingestuurde projecten werd tenslotte de voorkeur aan het project STYNEN-VIERIN gegeven. Ca. 1950 tekende hij ook de plannen voor een groep van 36 sociale woningen voor de groep "OOSTENDSE HAARD" (Goedheidstraat). Uit dit alles blijkt hoezeer DANIELS zich aanpassen wist aan de nieuwe esthetische idealen, en niet verstarde in wat men hem tijdens de opleiding had voorgeschoteld.

De laatste jaren leefde DANIELS eerder teruggetrokken. Zijn zondagnamiddagen reserveerde hij nog graag voor het bijwonen van een voetbalmatch. Zijn echtgenote begon steeds duidelijker tekens van geesteszieke te vertonen en dat bezorgde de oude man veel kopzorgen. Hij besloot zijn veel te groot geworden huis aan de Square Clémentine te verlaten en nam zijn intrek in de home "Royal Astrid". Het overlijden van zijn zieke vrouw op 4 juni 1976 verloor hem van zijn zorgen maar brak tevens zijn moreel. DANIELS verkocht zijn fotografisch archief, dat zelfgenomen foto's bevat van zijn bouwwerken, ook tijdens de constructie. De stukken die Bredene aangaan, kwamen in bezit van de Kring "Ter Cuere". Zo zagen we deze boeiende documenten geëxposeerd tijdens hun jubileumtentoonstelling in november 1976. De zaken betreffende Oostende, al even interessant, zijn nu in goede handen bij de privaatverzamelaar A.V.C. Het archief bevat foto's van zijn eigen woonhuis aan de Square Clémentine, de garage's aan de Serruyslaan, enz.

Op 5 december j.l. dan, overleed DANIELS in het Serruys'hospitaal. Daarmee is definitief een streep getrokken onder een hoofdstuk Oostendse architectuurgeschiedenis.

Nog een woord over André DANIELS als mild begiftiger van het Heemmuseum "De Plate" : Hij verrijkte de verzameling met enkele prachtige antiquiteiten : drie goudmuntweegschaaltjes, een gaaf gebleven mastwortel, een volksliedplakkaat "Kort en Lang" en een prachtexemplaar van een blauwglazen deegrol uit het Engelse Nailsea, versierd met maritieme motieven.

DANIELS' verwezenlijkingen zijn een diepere studie zeker waard.

Norbert Hostyn

ENIG ARCHIEFMATERIAAL OVER OOSTENDE TIJDENS DE FRANSE OVERHEERSING.

(1789 - 1815)

In 1960 werd aan Mevrouw M.-J. Tits-Dieuaide door de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis de opdracht toevertrouwd om een algemeen repertorium op te stellen van de dokumenten die de geschiedenis van België aanbelangen ten tijde van de Franse Revolutie en het Keizerrijk. Haar bevindingen werden opgenomen in de "Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis", deel 126, 1960, blz. CXXIII - CXCVI ; het verslag draagt als titel : "Les Archives Nationales à Paris et l'histoire de notre pays sous le régime français (1789-1815)".

De in aanmerking komende massa dokumenten is zeer aanzienlijk en enkele betreffen meer in het bijzonder onze stad :

D^{xv} 4, dossier 40, 10e stuk : O'Moran, luitenant-generaal.

"Discours pour le service de la ville d'Ostende en cas de générale ou d'alarme". 18 februari 1793.

D^{xxxixbis} II, dossier 115, 3e stuk : nota, overgemaakt door La Fayette aan het Comité de Recherches, waarin het bestaan bekend gemaakt wordt van twee werkplaatsen te Oostende en te Nice, waar valse assignaten gemaakt worden.

F^{II} 1222-1223 : Briefwisseling en rekening van Lefaiivre, magazijnmeester van de landingen te Oostende (jaar IV - jaar VII), 1 bundel.

De heer Dr. hist. J. Verhelst, werkleider bij het Rijksarchief te Gent, heeft zich daarop belast met het geduldig naspeuren van wat het voornaamste archief van Frankrijk bewaart aan bronnenmateriaal over Oost- en West-Vlaanderen tijdens de Franse tijd, einde 18e - begin 19e eeuw. Het opzet werd eveneens gepubliceerd in de "Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis", deel 135, 1969, blz. 1-70, onder de titel : "De "Archives Nationales" te Parijs. Dokumenten betreffende de Leie- en Scheldedepartementen in de reeksen C en F, 1789-1815". Ons interesseerde vooral het Leiedepartement, ongeveer het huidige West-Vlaanderen, en meer bepaald wat over Oostende uit die tijd stamt. Het archiefmateriaal is niet zo omvangrijk maar uiterst welkom, door het nijpend gebrek aan enig plaatselijk archief, opgebrand in omstandigheden die algemeen bekend zijn ...

In een dokument van 1-9 messidor van het jaar VI wordt het voor-nemen gekoesterd het Militaire Ziekenhuis van Oostende naar het klooster van de "Zwarte Zusters" over te brengen, wat op verzet stuit van het stadsmagistraat. Nog in het jaar VI besluit de Raad der Vijfhonderd te Parijs handelsrechtbanken op te richten in de steden Oostende en Gent. Op 8 fructidor van het jaar VIII van de Republikeinse Kalender wordt melding gemaakt van de aanwezigheid van Engelse schepen voor de rede van Oostende. Een bundel dokumenten handelt over openbare werken uit te voeren in enkele steden, waaronder Oostende. Zelfs een aantal politieverlagen zijn bewaard gebleven, bv. de toestand te Oostende in 1814 ! Ongetwijfeld kostbare bronnen van inlichting ...

Een havenstad zal uiteraard het probleem van paspoorten kennen ; hierover zijn heel wat archivalia voorhanden. Uit het jaar VI is een interessant dokument tot ons gekomen, waarin gewag gemaakt wordt van een voor de Fransen ongunstige publieke opinie in de kuststad.

In datzelfde jaar wordt een zekere Fellers, havenkapitein, als "verrader" door de bezetter bestempeld. Tenslotte zijn archivalia bewaard over militaire en handelsaangelegenheden te Oostende.

Kortom, wie oprechte belangstelling heeft voor de bewogen Franse periode, zal niet kunnen voorbijgaan aan deze studies !

E. Smissaert.

EEN RUBRIEK "VRAAG EN ANTWOORD".

Vanaf 1977 opent onze kring een nieuwe rubriek ten dienste van onze lezers, namelijk deze van vraag en antwoord. Lezers die inlichtingen vragen over vroegere gebouwen, straten, Oostendenaars, gebeurtenissen, verenigingen en noem maar op; kunnen deze vragen aan de redactie richten voor inlassing in het tijdschrift. Kan "De Plate" antwoorden dan publiceert zij in het eerstvolgend nummer en de vraag en het antwoord. Kan zij het niet dan stelt zij in het eerstvolgend tijdschrift de vraag aan de lezers.

Wij hopen op deze manier tot een actievere samenwerking tussen de leden te komen.

J.B. Dreesen

MODERNE FOLKLORE.

Bestaat dit ? Wanneer men zo voor dienstbezigheden in officiële dokumenten moet snuisteren en zoeken, vindt men zeer eigenaardige teksten. Deze geef ik U hier zonder commentaar.

Gelezen in het "Politierglement betreffende de parken en promenades" anno 1976. "Art. 1. Het is verboden in de openbare parken en op alle openbare gras- en bloemperken :..... 6) te graven, graszaden uit te snijden, aarde weg te halen, te spitten teneinde wormen te zoeken of zich tussen de bomen en het struikgewas te begeven om er te vissen".

S. Ippel

DE DUIVEL.

We hebben echt genoten van de posthume publicatie van Achille Van Acker "De duivel in spreekwoord en gezegde".

Jarenlang had de staatsminister er een hobby van gemaakt alle uitdrukkingen i.v.m. de duivel op te tekenen. Als folklorist had hij met veel interesse naar de volksmens geluisterd.

Tussen de honderde (of zijn het een paar duizend ?) spreekwoorden en gezegden een paar uitgepikt :

"Waar een schone vrouw is loert de duivel"

"Bij kerk en kluis bouwt de duivel een huis"

"Doe voor de duivel de deur niet open, hij komt zonder dat"

"De duivel houdt zich bezig met ons en wij met de anderen".

Dit boek werd uitgegeven door UGA te Heule. Kostprijs : 795 F.

O.V.

LIDGELDEN 1977.

"De Plate" doet beroep op haar leden om zich zo spoedig mogelijk in regel te willen stellen met het vereffenen van hun lidgeld 1977.

Zij kunnen dit doen mits overschrijving van :

	200 F. als gewoon lid
minimum	300 F. als steunend lid
minimum	500 F. als beschermend lid

Het lidgeld kan gestort worden op volgende bankrekeningen van
"De Plate" : 750-9109554-54 (AN-HHP Oostende) of
384-0051822-11 (BANK VAN BRUSSEL Oostende).

ONS TIJDSCHRIFT.

Wij hopen dat ons tijdschrift aan de meeste leden voldoening biedt. Wij hopen in 1977 8 nummers te laten verschijnen.

De redactie wil er tevens aan herinneren dat in de loop van februari een inhoudstafel handelend over de eerste 5 jaargangen zal verschijnen. Verzamelaars van ons tijdschrift zullen dit zeker willen bezitten. Mits overschrijving vóór 1.2.1977 van 25 F. op rek. De Plate 750-9109554-54 en vermelding "Inhoudstafel De Plate 1971-1976" zal dit ten spoedigste aan de intekenaars toegezonden worden.

O.V.

HEEMKUNDIG MUSEUM.

Wij hopen dat U in 1976 regelmatig het HEEMKUNDIG MUSEUM hebt bezocht en dat U telkens van uw vrienden en kennissen meebracht.

Opdat U hetzelfde zou doen in 1977 herinneren wij U dat het museum open is :

- Elke zaterdag van 10 tot 12 uur met uitzondering van de maand oktober
- Dagelijks in de zomermaanden juli, augustus en september van 10 tot 12 en van 15 tot 17 uur, uitgezonderd de dinsdag.
- Dagelijks van 10 tot 12 uur en van 15 tot 17 uur tijdens de Paasvakantie.
- Tijdens de maand oktober blijft het museum gesloten voor onderhoudswerken.

J.B. D.

MOORDLIEDEREN.

Door de bekende heemkundige Julien De Vuyst verscheen in de reeks Aureliae Folklorica als deel 6 "Het moordlied in de Zuidelijke Nederlanden tot de XIXe eeuw".

Het boek is rijk geïllustreerd en bevat een schat aan volkse liederteksten uit vliegende bladen door J. De Vuyst sinds jaren samengebracht.

Er komt een moordlied in van het droevig voorval dat in 1729 (ten tijde van de Oostendse Compagnie) zich te Oostende afspeelde. Het omvat maar eventjes 26 strofen en is dus een zeer lang verhaal.

Kostprijs : 518 F.

O.V.

INHOUDSTAFEL TIJDSCHRIFT.

Zoals in het vorig nummer gemeld kunnen onze leden intekenen op een exemplaar van de inhoudstafel van ons tijdschrift lopende over de eerste vijf jaargangen. Ze dienen hiervoor 25 F. te storten voor rekening van "De Plate".

O.V.

PRENTKAARTEN MUSEUM.

Stuur als propaganda voor ons heemkundig Museum naar familie en vrienden eens een kaart van ons museum. De reeks van 3 gekleurde kaarten kost maar 20 F. (Het Museum is in de wintermaanden open iedere zaterdag van 10 tot 12 uur).

G.V.

VOLKSGENEESKUNDE.

Het onvindbare werk "Volksgeneeskunde in Vlaanderen" in 1891 uitgegeven door A. De Cock werd thans anastatisch herdrukt door de Interbook International te Schiedam. Deze belangrijke herdruk kost 899 F.

O.V.

1977.

De Raad van Beheer van De Plate wenst alle leden en lezers een gelukkig nieuwjaar.

Dat dit jaar voor eenieder van ons voorspoedig weze en dat we allen zonder ziekte 1978 mogen tegemoet zien !

Zoals U hebt kunnen opmerken heeft De Plate een uitzonderlijke secretaris en een bekende hoofdredakteur die ons iedere maand een degelijk tijdschrift aanbieden. In de schoot van de beheerraad trachten wij hun dynamisme na te volgen.

Mag ik ter gelegenheid van de jaarwisseling aan al onze leden vragen, in de mate van het mogelijke, ook hun steentje bij te brengen aan de groei en de bloei van De Plate door het aanwerven van nieuwe leden.

Welk een prachtig nieuwjaarsgeschenk voor de beheerraad het aantal leden te zien verdubbelen ! In de mate dat U ons helpt zullen onze prestaties steeds vermeerderen De Plate ten bate.

De Voorzitter :
Auguste van Iseghem.

TEKSTOVERNAME IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE.

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

DE PLATE

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring, v.z.w. "DE PLATE"

Verantwoordelijke uitgever : O. VILAIN,
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

6e jaargang, nr 2, februari 1977.

FEBRUARI-ACTIVITEIT.

UITNODIGING

De Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht met dia's die doorgaat op :

donderdag 24 februari 1977 om 20.30u

in de Conferentiezaal van de V.V.F. afdeling, Dr. L. Colensstraat, 6, Oostende.

Het onderwerp : STENE, LUCHTVAARTSTATIE

De spreker : Walter MAJOR.

Ons bestuurslid de heer W. Major voorstellen is water naar de zee dragen. Hoe groot zijn bekendheid met de Oostendse luchtvaartgeschiedenis is konden we opmaken uit de twee lezingen die hij ons in verband met dit onderwerp in het verleden gaf. In zijn speurtocht doorheen de luchtvaartontwikkeling in onze contreien ontdekte hij een hoop interessante gegevens over "STENE" als LUCHTVAARTSTATIE. Het is dat onderwerp dat hij in woord en beeld voor ons zal brengen.

Zoals altijd is de toegang kosteloos en vrij, ook voor niet leden.

J.B. D.

DE JAARLIJKSE VEILING.

Voor de vijfde maal heeft de jaarlijkse veiling van De Plate in intieme kring plaatsgehad. De belangstelling was zeer groot. Voor de afwezigen hebben we een paar prijzen genoteerd :

- Maatschappijbord Sint-Sebastiaan (XIXe eeuw) :	1.000 F.
- "Oostende onder de Duitse bezetting 1914-18" door
A. Elleboudt en G. Lefèvre :	1.000 F.
- "Oostende à la main" door E. Bochart :	800 F.
- "Vlaamsche zeevisscherij" door E. Despot :	500 F.
- Delen 6, 7 en 8 van de folklore-reeks Ary Sleeks samen	1.000 F.

O.V.

JAMES ENSOR.

Op het einde van 1976 scheen de Nederlandse editie van het rijk geïllustreerde werk van James Ensor door John David FARMER, met medewerking van Frank Patrick EDEBAU. De Nederlandse vertaling is van Bab Westerveld. De hoofdstukken : "James Ensor en Oostende - James Ensor en de kunst van zijn tijd - Bibliografie - Biografie" zijn klaar en duidelijk en zeker niet te verwaarlozen voor eender wie een degelijke monografie over Ensor wil bezitten. De 113 reproducties maken het boek geschikt zowel voor de kustliefhebbers als voor de onderwijsinstellingen. Uitgave Landshoff (Amsterdam) : 533 F.

O.V.

VERBETERING.

In ons vorig nummer deelden we mede dat het tweedelig werk over de Vlaamse Zeevisserij door G. en R. Desnerck 3.900 F. kost. Dit is natuurlijk een vergissing. Men dient te lezen : 2.900 F.

O.V.

WEETJE OVER AMBTELIJKE TAAL IN ONZE STRKEN ...

In een artikel, getiteld : "Die Einführung des Niederländischen als amtliche Sprache im 13. Jahrhundert" laat de bekende, trouwens streekgenoot Dr. M. Gysseling zien hoe snel het gebruik van het Nederlands als ambtelijke taal (naast of in plaats van het Latijn of, in sommige gewesten, het Frans) zich in luttele tientallen jaren na ca. 1250 heeft verbreid over een gebied dat grofweg de plaatsen Oostende, Oudenaarde, Geraardsbergen, Brussel, Mechelen, Breda, Dordrecht en Den Haag omsluit. Gysselings studie is inmiddels ook in het Nederlands verschenen in de "Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde", 1971, blz. 27-35, onder de titel : "De invoering van het Nederlands in ambtelijke bescheiden in de 13e eeuw". Interessant voor liefhebbers !

E. Smissaert

LEFFINGE.

De uitgeverij Familia et Patria, Kortemarkstraat 26, 8120 HANDZAME, heeft zojuist een fotografische herdruk van het boek van K. DE VOS : "Geschiedkundige schets van de gemeente Leffinge" op de markt gebracht. Prijs : 700 F. (Familia et Patria, Handzame, rek. nr 000-0122364-47).

O.V.

VRAAG EN ANTWOORD.

Verleden maand kondigden wij aan dat wij een nieuwe rubriek "Vraag en antwoord" in ons tijdschrift zouden openen.

Reeds één vraag vergezeld van een uitvoerige brief kwam in ons bezit. De vraag heeft betrekking op de Soldatenberg. Wij zullen in ons maart-nummer aan ons lid A. Verburgh pogen voldoening te schenken.

O.V.

ENIGE GEGEVENS OVER ANTOINE DUJARDIN, ARCHITECT TE OOSTENDE. (1)

Na Alban CHAMBON was Antoine DUJARDIN ongetwijfeld de meest markante architect van Oostende-Belle-Epoque. Kreeg hij nooit opdrachten van dergelijk belang toegespeeld als zijn Frans-Belgische collega, in de kwantiteit is alleen de -naar mijn gevoel- zwakkere Charles PIL hem voor. DUJARDIN was de "gepatenteerde" architect van de luxe-villa's op het westelijk deel der Zeedijk en de aanpalende straten.

Zijn creativiteit bleef, zoals bij zijn meeste collega's, beperkt tot de gevels, waarachter doorgaans het klassieke plan met gang en trappenhuis aan de ene, en een enfilade van twee of drie kamers aan de andere zijde schuilging. Antoine DUJARDIN's gevels zijn in een zeer persoonlijke en dus gemakkelijk herkenbare stijl gebouwd : we kunnen spreken van een typische DUJARDIN-vormtaal. Zo gebruikte hij systematisch een afwisseling van donkere en lichte natuursteenbanden in de blinde gevelpartijen ; zijn voorkeur ging duidelijk uit naar natuursteen voor de gevels. Minder gebruikte hij baksteen of geglazuurd tegelwerk. DUJARDIN ging blijkbaar fier over zijn prestaties : hij liet niet na zijn huizen te signeren. Dit gebeurde door zijn naam in calligrafie te laten beitelen in het arduin van de voorgevelbasementen.

DUJARDIN was reeds in 1885 werkzaam te Oostende : in dat jaar exposeerde hij immers een maquette en de plannen van een villa in aanbouw op de Zeedijk te Oostende (Driejaarlijks Salon 1885, Antwerpen). Dit laat ons toe zijn geboortesaat ca. 1860 te situeren. Zo is DUJARDIN een kunstenaar van ENSOR's en Emile SPILLIAERT's generatie. Het was dan ook met genoemde twee kunstschilders dat DUJARDIN in januari 1894 de "Cercle des Beaux-Arts d'Ostende" stichtte. Ook Henri PERMEKE, Adolphe DEPAUW, Jean GOBIN, Felix BUELENS... waren lid van de kring. Hun doelstellingen : eindelijk eens ernstig werk maken van het tentoonstellingsleven tijdens het Oostendse hoogseizoen. DUJARDIN was de voorzitter, Ensor de vice-voorzitter en Emile Spilliaert de secretaris van het comité dat hun eerste Salon organiseerde. Voor hun eerste expositie, die al in de zomer van '94 doorging, stond DELBOUILLE een perceel grond dicht bij het Kursaal gelegen, af. Daarop bouwde HUBERT een tentoonstellingspaviljoen waarvoor DUJARDIN de plannen leverde. Het gebouwtje, al gauw een "bonbondoos" genoemd, werd in de binnen- en buitenlandse vakpers unaniem geprezen en tijdens zijn bezoek aan het Salon op 17 juli 1894, was het Koning Léopold II die persoonlijk DUJARDIN feliciteerde met de constructie.

DUJARDIN was ook de feestdecorateur van het Kursaal dat toen zijn hoogtepunten kende : voor de "Grande Kermesse Universelle 1894", een liefdadigheidsfeest ingericht door de high-life van de stad, bouwde hij de grote rotonde van het Kursaal om tot een "Spaans straatje" en een "Egyptisch straatje" in de welke talrijke verkoopstanden waren ingericht. In de kelders verwezenlijkte hij een sprookjesachtig "Azuurpaleis". Het was een echte droom en de journalist van "La Saison d'Ostende" had toen ook een onstelpbare adjectievenvloed nodig om die droom te beschrijven. Voor het grootse Liefdadigheidsbal van 1895 toverde DUJARDIN de rotonde om in de Grote Markt te Oostende anno 1641.

(1) Antoine-Henri-Joseph DUJARDIN werd geboren te Luik op 29 april 1848 en woonde in zijn Oostendse periode Van Iseghemlaan, 119.

Het merendeel van DUJARDIN's huizen te Oostende, zoals het "Casino de la Scala" is al lang verdwenen en vergeten. Het mag een wonder heten dat vandaag nog enkele van zijn villa's rechtstaan : wat twee verschrikkelijke oorlogen intact lieten, wordt tegenwoordig maar al te graag met de grond gelijk gemaakt door enige locale cultuurbarbaren.

Van de nog bestaande constructies noemen we eerst de "Villa Fernand", beter gekend als de "Crèche Louise-Marie" (Londenstraat), met haar in het oog springende diep-rode baksteengevel die opgevolgd wordt door geglazuurd ceramiek en Napoléon III-achtige versieringselementen rond de opschriften boven het ingangsportaal. De Parijsstraat stond praktisch geheel op zijn naam. Daarvan blijven alleen nog de nummers 3 (Villa Betty), 5 & 7 over. Let hier eens op de signaturen in de gevelbasementen die soms bijna onder het niveau van het voetpad verwijzen : nadat de huizen gebouwd werden werd het straatniveau hier omhooggebracht! Om de hoek staat nog het huis Koningstraat 75, eveneens van DUJARDIN. De voorgevel is echter afschuwelijk gecementeerd en alleen de signatuur verraadt hier nog de naam van de bouwmeester.

Het quasi intact gebleven grote hoekhuis Westhelling Kursaal - Van Iseghemlaan draagt ook DUJARDIN's signatuur. In deze zeer dynamische façade liet de bouwmeester Italiaanse architectuurelementen een grote rol spelen bij het verticaal oplossen van het gevelbeeld : onderbroken segmentfrontons op de erkers van het tweede verdiep, waaruit de raamstijlen van het hoger verdiep schijnen uit te stijgen ; een forse kroonlijst (dakgoot !) werkt dan weer horizontaliserend, maar de driehoekfrontons op de mansardevensters en de koepelachtige bekroning van het hoekgedeelte neutraliseren dit effect dan weer. Het huis was bedoeld om onbeschilderd te laten.

Prachtig was ook zijn verwezenlijking IJzerstraat 22 : hier speelde hij grijsge schilderde baksteen (besparingsmaatregel i.p.v. natuursteen) uit tegen donkergrijze natuursteen. De gelijkvloers bestaan echter uit zwaar, ruw bossagewerk van een nog donkerder kleur. Ook hier een erker, en wel op het verdiep in de middelste der drie traveeën. De storende bijbouwen bovenop zouden DUJARDIN zeker mishagen : ze doen de evenwichtige berekening van het gevelbeeld totaal te niet. De Kembergstraat telt ook enkele DUNARDINVILLA's : nr 8, waarvan mij alleen het basement nog oorspronkelijk lijkt, nr 30 ("Citta House") en 32 ("Villa Tabora").

Op de dijk stonden natuurlijk zijn mooiste, rijkste villa's. Tot in 1975 bleven er nog vier over. Dit jaar nu werd er daar één van gesloopt... Onbegrijpelijk. De drie resterende zijn de nrs 83, 84 en 88, die gelukkig goed onderhouden worden. De nrs 83-84 (Villa Yvonne & Villa Simone) vormen boeiend vergelijkingsmateriaal daar ze naast elkaar gelegen zijn en tamelijk goed bewaard bleven, op enkele onbelangrijke modernisaties na. Men merke op hoe beide villa's op een sobere renaissance vormentaal teruggaan en toch zo verschillend zijn : zo gaat de topgevel van Villa Simone terug op die van het Antwerps stadhuis (Florisstijl) terwijl die van Villa Yvonne door zijn cirkelmotieven meer aansluit bij Duitse voorbeelden. Een vreemd element daarbij is dan de niet-dragende kandelaberzuil in de top. In beide gevallen maakte DUJARDIN een duidelijk onderscheid tussen de travee met topgevel (met de kamers erachter) en de travee zonder topgevel (met trappenhuis achter) : deze laatste kreeg veel minder aandacht. Ook de vensters van beide villa's werden verschillend afgedekt : 83 kreeg platte korfbogen, 84 platte afdekkingen.

Alles samen was DUJARDIN een typisch vertegenwoordiger van de "Tweede Eclectische Periode" uit de 19e eeuwse Belgische architectuurgeschiedenis. Van deze stijl bood Oostende een ongemeen rijke staalkaart. Concreet op Antoine DUJARDIN toegepast betekent dit dat hij zijn villa's niet optrok in één welbepaalde coherente neo-stijl (neo-Romaans, -Gotisch, -Barok, -Rococo) of in een exotische stijl (Zwitsers, Russisch, Chinees, Indisch...), maar wel in een academische mengelstijl waarin de beste elementen der Italiaanse, Duitse en Vlaamse renaissance en de Napoléon III-stijl tot een geheel eigen bouwkundige taal waren verwerkt. Reminiscenties naar andere stijlen zijn er bijna niet in de resterende gebouwen. Toch valt het zuiver Romaans venster boven de ingang deur van Parijsstraat 5 op. Het ware een mooie zaak enige exemplaren van de DUJARDIN-architectuur voor de toekomst veilig te stellen.

Norbert Hostyn

- - - - -

DE KAPELLESTRAAT.

De brochure "Wandel en winkel in Oostende" van onze konfrater Omer Vilain is zeker het bezitten waard. Het eerste exemplaar werd mij omgekeerd in de handen gestopt en ik vroeg me af wat die twee ferme vrouwenborsten, die op de kaft getekend waren, te betekenen hadden. Mijn vergissing. Sorry, het is een hart.

Bij lezing kwam de oude Kapellestraat weer te voorschijn, maar ik miste wel iets. Dat was de zondagsparade van de jongelui in de voormiddag. Ik spreek over de jaren 30.

In de lente en het najaar, wanneer er geen zomerdrukke heerste in de Kapellestraat, kwamen hier de bakvisjes en de halfstarken samen. Langzaam dweilden ze de straat af tussen de Grote Markt en de Jozef II-straat. De ganse voormiddag trokken kleine groepjes heen en weer, de meisjes gearmd, de jongens in hun zog ... De meesten hoorden tot wat men noemt "de middenklasse" : winkeldochters, dactylos, studenten en jonge bedienden. Men kon de inventaris opmaken van hetgeen Oostende bezat aan presentabele huwbare meisjes. De jongens die hen achterna zaten werden bedacht met de naam "dreggers".

Hier werden de rendez-voutjes gepland voor de namiddag : cinema ? Laiterie-tje ? Terrasse ?

In ieder geval : de zondagvoormiddag behoorde de Kapellestraat aan de vrijende jeugd.

In de opsomming van de drukkers uit deze straat mis ik de drukker Tempère. Nu hoor ik de vriend Omer al zeggen dat de ingang deur van het hoekhuis uitgaf in de Ooststraat en daar zijn nummer bezat. Dat zal wel zo geweest zijn maar de winkel deur vormde de hoek van de Kapellestraat en zo nauw mag men ook niet kijken.

Richard Verbanck

Nota van de Redactie : De brochure over de Kapellestraat is gratis te verkrijgen bij de handelaars van die straat.

Z E E A G A T E N

\$

"La mer a bercé mon coeur pour la vie"
(Ch. Trenet)

I

Havenlichten gloren
maar die glorie is mij eender
De zee is geschubd
een patrijspoort ziet uit
op een wilde sterrenvlucht
Groet de tekens
zij gaan aan u voorbij
alleen de echo blijft ...

2

Zondagavond. De zee ziet rood
en purper in haar pijlpunt
Ik wandel tussen de meeuwen
een Indiër kijkt me aan
en glimlacht.
De wind speelt blindemannetje
De blauwe bergen worden dalen
als de nacht begint te ademen
De zon staat in de kreeft
een boomblad beeft.

3

De golfbrekers van mijn jeugd
waar ik keer op keer uitgleed
waar ik zeesterren plukte
en krabben knepen in mijn tenen
en ik snoof de geur van algen
De duinen van mijn jeugd
wuiwende sierlijke helmvingers
oorlogsbunkers, verloren nesten
onzichtbare geliefden
konijnen verborgen in hun holen
De stranden van mijn jeugd
die ik met weke handen achterhaal
door te spelen met de taal
het spel dat toen wij speelden :
eenvoud door de weelde.

Roger Devriendt

Overgenomen met toestemming uit 'Nieuwe Stemmen'. Literair maandschrift,
jg 31, nr 6, juni 1975, blz. 166-167.

"Bijna geene Europeesche natie was er die niet eens of meermalen in de verschillende bezettingen die naar Oostende, hetzij voor of in de beroerten gezonden werden, vertegenwoordigd werd (...) Gedurende de Driejarige Belegering telde men soms te Oostende niet minder dan vijf natiën te gelijk : Nederlanders, Franschen, Engelschen, Duitschers en Zwitsers. Bij den aanvang van het beleg, op 6 juli 1601, was er in de vesting een garnizoen van ruim 4500 man, van allerlei natiën, waarvan ongeveer 1/3 Nederlanders, 1/3 Engelschen en 1/3 Franschen en Duitschers (...) Wat de Duitschers en Zwitsers betreft, die waren huurlingen, die alle partijen dienden en onder alle vaandels plaats namen, als men ze maar goed betaalde". Aldus Edward Vlietinck, in "Het Oude Oostende en zijne Driejarige Belegering (1601-1604)", blz. 292.-(1)

Avonturiers zijn inderdaad van alle tijden en landen. In haar proefschrift "Bohemen en de Nederlanden in de Zestiende eeuw" (Leiden, Universitaire Pers, 1975) handelt Marianne E.H.N. Mout terloops (blz. 45-47) over enkele Moravische edellieden, die als soldaten van fortuin carrière maakten in het Staatse leger in het laatste kwart van de zestiende eeuw. Verreweg de merkwaardigste loopbaan had Petr Sedlnicky van Choltice.

(...) Zijn naam was voor de Hollandse schrijvers veel te moeilijk en werd verbasterd tot Sedlinsko, Sidnisky, Sedenitzky, Sednisk enzovoort, onder welke benamingen wij hem in de archieven vinden.

(...) In juli 1584 werd Sedlnicky benoemd tot "superintendent van de wapenen en oorlochsvolk" (d.w.z. garnizoenscommandant) van Gent. Dat duurde echter niet lang, want Gent ging enige maanden later alweer verloren. In 1586 werd hij onderbewelhebber van het Leger in Friesland en de rechterhand van Willem Lodewijk van Nassau (...)

Drie jaar later benoemde Prins Maurits hem tot sergeant-majoor-generaal (of wachtmeester-generaal van het gehele leger. Dit was een zeer belangrijke functie, misschien te vergelijken met die van chef van de generale staf in een modern leger (...)) Als één der hoogst geplaatsten had Sedlnicky veel contact met Maurits en werd ook betrokken bij de hervormingen in het leger. In 1595 werden er op verlangen van Maurits in de winterkwartieren exercities gehouden onder toezicht van Sedlnicky, die met enkele sergeant-majours inspectiereizen langs de legerplaatsen ondernam. Hij speelde ook een rol bij de recrutering en fouragering, en commandeerde soms bij afwezigheid van Maurits het leger te velde.

Hij werd gewond bij het beleg van Geertruidenberg en maakte de slag bij Nieuwpoort (1600) mee. In 1601 bracht hij Oostende in staat van verdediging.

(1) De fotografische herdruk van dit werk is te koop in het Heemkundig Museum (prijs : 950 F.)

De schrijfster gaat niet nader in over de ongetwijfeld voorname rol, die Sedlnicky vervulde, vlak vóór het begin van het beleg. Graag hadden wij hier iets meer over vernomen.

De edelman werd goeverneur van de stad Grave in september 1602, daarnaast moest hij zijn oude functie van sergeant-majoor-generaal blijven vervullen. In 1609, bij de aanvang van het Twaalfjarig Bestand, begaf hij zich in vreemde krijgsdienst en streed in de Gulik-Kleefse successieoorlog als wachtmeester-generaal. Hij sneuvelde op 10 augustus 1610 bij Gulik.

E. Smissaert

LIJFLIED VAN "DE PLATE".

Op blz. 88 van het zeer interessante album "De visserij langs Vlaanderens kust in oude prentkaarten" leest men het volgende "Wie heeft er nooit horen zingen van : Op de vismarkt ben ik geboren ! Op de vismarkt ben ik bekend ... De Oostendse heemkring De Plate nam het op band en maakte er haar lijflied van...".

Sommige Plate-leden zullen wat verwonderd opgekeken hebben. Naar het schijnt ligt de mening van de auteurs bij het volgende feit : Toen De Plate eens in groep het Heemkundig Museum Sincfala voor Polder en Visserij te Heist bezocht, heeft ze aldaar het lied "Op de Vismarkt ben ik geboren" gezongen. Vandaar de vrolijke conclusie van de auteurs.

Op de prentkaart die de tekst begeleidt staat een viskar te zien. "Maar", zegt ons lid Geryl, "kijkt eens goed, dit is géén viskar, maar een fruit- en groentekar, want wie verkocht er vis in puntzakken ? . Het zullen waarschijnlijk kersen of druiven zijn die in dat karretje lagen".

O.V.

NEPTUNUS.

Het tweemaandelijks maritiem tijdschrift "Neptunus", dat weliswaar niet zo regelmatig verschijnt als we verleden jaar eens beweerden, heeft in het oktobernummer 1976 weer eens enkele belangrijke bijdragen gepubliceerd. We zouden bijna geneigd zijn om te schrijven dat het een Jan Dreesen-nummer geworden is. We lezen daarin van zijn hand : "De bouw van een houten visscherschip in Zuid-Spanje", "Fort Napoleon een marine-museum ?" en "Woorden uit de zeemanskist : van een koningssloop en zomeer".

Een abbonement op "Neptunus" kost 200 F. (losse nummers 40 F.) die men op rek. nr 473-6090311-30 (Neptunus, Oostende) kan overschrijven.

O.V.

 HET HUIS H O S T Y N, WITTE NONNENSTRAAT 38, OOSTENDE
 VERLEENT OP ALLE ARTIKELEN (HEMDEN, DASSEN, ENZ.) EEN
 KORTING AAN ALLE LEDEN VAN "DE PLATE" (OP VERTOON
 VAN HUN LIDKAART)

"NORTHLAAN".

Al wandelend naar Mariakerke viel me deze naam op ... Wie was North ?

Geboren te Engeland in 1841 - graafschap Sussex - bezat hij als jongeling geen cent, vertrok uit zijn streek en werkte als mechanicien in Engeland en Amerika. Tijdens de Chili-oorlog kreeg hij kontakten met de nitraatmijnen in Peru, waar men hem al vlug de "Koning der nitraten" noemde.

Met zijn eerste winsten kocht hij akties bij elektrische treinmaatschappijen.

Hij kweekte als liefhebber een uitstekend renpaardenstal (een der eerste van Engeland) en was in alles geïnteresseerd waar hij financiën in zag : de beurs, moderne industrieën, overzeese gebieden (hij noemde Congo "de poëzie van zijn leven"). Hij vestigde zich in het kasteel d'Eltham (bij Londen) waar hij een verzameling aanlegde. Zijn schildrijengalerij is zeer bekend en onze Belgische schilders en beeldhouwers vonden in hem een beschermer. Hij was tevens een groot liefhebber van gesculpteerd ivoor en kwam in betrekking, door zijn initiatieven, met de hoge wereld van toen.

Te Londen gaven de vrijwilligers van de Chili-oorlog hem de eretitel van Colonel van hun regiment, een titel die hij van dan af steeds zou dragen.

Zijn mildheid was zeer bekend, tijdens de expositie te Antwerpen, noemde de Congolezen hem "L'homme à la main ouverte", hij vergat nooit zijn eigen afkomst.

In België stichtte hij een cementfabriek te Beerse (cement North) met zijn vriend Alexis Mols. Hij kocht in september 1895 alle duinen tussen het koninklijk chalet en Mariakerke-bad (hotel du Kursaal) van de Belgische Staat, bouwde er het "Hotel North", dat later bij zijn dood overging naar de "Compagnie des Wagon-lits" om definitief van naam te veranderen in "Royal Palace Hotel" (en later overging in de handen van "Compagnie des Grands Hotels"). Hij urbaniseerde gans zijn gekochte gronden en voorzag er mooie "avenues", "squares" met mooie beplantingen (nu het ASO-plein), kortom een aangename omgeving. Hij ontwierp de Northlaan die een rechtstreekse verbinding moest geven tussen Mariakerke-Bad en de bossen van Gistel. Deze laan zou afgezoomd worden met bomen die schaduw zouden werpen op de mensen die de uitstap wilden doen in hun open karossen. (Het zou gelijkenis moeten vertonen met de laan die Folkestone met Hythe verbindt). Hij propageerde zijn wijk die hij zelf "North City" noemde en lokte publiek aan uit gans Europa "en ook uit andere werelddelen). Zij noemden het echter "Plage North". De duinen "Albertus" en het strand aldaar werden druk bezocht. Niets was hem te veel, hij vroeg het peterschap van de koning voor zijn zeer speciale feesten die deze van Oostende overtroefden.

Colonel North stierf te Londen op 55-jarige leeftijd, bij het voorzitten van een vergadering van zijn maatschappijdirecteuren. Hij werd begraven te Eltham in intimitéit, maar langs de weg stonden meer dan 25.000 mensen. Baron Wethnal, Belgisch minister te Londen, vertegenwoordigde er de Koning. Zes wagens vol bloemen volgde de stoet. Zijn naaste familie waren : zijn vrouw, twee zonen en een dochter en een broer. Hij liet hen meer dan 200 miljoen na.

Met deze korte uiteenzetting heb ik een korte levenschets van een belangrijk figuur willen geven, die een zeer grondige studie waard is en natuurlijk belangrijk is voor de geschiedenis van Mariakerke.

VLAANDERENSTRAAT 17

(Foto uit het archief van de heer Marc Dubois Architect te middelkerke)

Kijk eens in de Vlaanderenstraat...

Aan de oostkant van het brede gedeelte van de Vlaanderenstraat, het voorlaatste huis naar de Langestraat toe, staat een merkwaardige huisgevel. Merkwaardig om zijn rozig gekleurde steen, maar nog meer om zijn in scheepsboeg uitgewerkt balkon, dat aan architect Horta of aan Jugendstil doet denken.

De architect van dit eigenaardig smal gebouw was Theobald Van Hille. Hij overleed te Oostende op 23 december 1937 in de ouderdom van 81 jaar. Hij was gehuwd met Jeanne Collier en woonde in de Sebastiaanstraat nr.5.

Destijds was hij eigenaar van het "Hotel du Lion d'Or" op de hoek van de Sebastiaanstraat en het Wapenplein, hotel dat hij tot winkel en woonruimte liet ombouwen.

De plannen van de kiosk op de Grote Markt in 1895 opgericht waren ook aan zijn speelse creativiteit ontsproten.

ZANTEN UIT BREDENE (DORP).

Volksliederen zijn een vorm van folklore : een z.g. naamloos gezang dat door de traditie bleef bewaard en niets met kunstliederen te maken heeft. Zij komen steeds voor in een natuurlijk milieu van een volksgroep : dorp of gehucht, kindermilieu ... wat vandaag de dag zeer zeldzaam is geworden door ons intens verkeer en de verscheidene media.

Daarom deze eerste publikatie van liederen en rijmpjes, door ons genoteerd tussen 1930 en 1940. Wellicht kan dit bij velen aangename herinneringen oproepen.

Wegens technische moeilijkheden geven wij hier slechts de tekst weer. In die liedjes is zingen en voordragen gemengd. Er is zelfs meer tekst dan melodie. Zo kan één melodie verschillende teksten krijgen in onze gemeente, zelfs op het dorp alleen. Verschillen van tekst kunnen ook voorkomen in de streek, in ons land, of zelfs erbuiten.

Wij hebben de uitspraakfouten trouw genoteerd en, waar het dialect voorkwam, is het zo opgetekend. Opmerkelijk is dat een zin in dialectvorm soms wordt afgewisseld met een of meerdere zinnen in ABN.

De muziek noteren volgens het gehoor is een moeilijke zaak. Wij menen echter daarin te zijn geslaagd met eigen muziekinstrument. Wij hebben die liedjes herhaalde keren zelf gezongen en de notering gekontroleerd door ze zelf instrumentaal te begeleiden. Deze muziek is, zoals bij alle volksliederen, in eenvoudige vorm en met beperkte stemomvang uit te voeren. Meestal zijn er duidelijke intervallen. Ook het ritme is eenvoudig, maar vaak snel. Het zijn meestal stroofjes met verschillende koupletten op dezelfde wijze gezongen ; soms met refrein dat niet gezongen wordt.

I. Liedjes en rijmpjes rond Sint-Maarten.

Het feest van deze kindervriend op 11 november wordt op Bredene niet gevierd. Hij deelt geen geschenken uit. En toch moet hij niet onderdoen inzake liedjes en rijmpjes ten opzichte van zijn kollega Sint-Niklaas. Getuigt hiervan wat volgt :

Sinte-Maartensliedje

Op Sinte Moartenavend
de torre gieng mee no Gent
En om me moeder koeken bakt
'k zittn zo geirn omtrent
'k zittn al in 'noeksje
'k zittn al oender tafel
krêgn e broksje wafel
'k zittn al oender de zoldertrap
en krêgn e groatn appel i me zak.

Dit werd opgetekend in 1935 te Bredene-Dorp. De vrouw die het zong was toen 42 jaar en was geboren te Steenkerke. Dit lied kan worden beschouwd als een variante op de melodie van een nieuwjaarslied dat wij verder vermelden.

Rijmpjes op Sinte Maarten

Sinte-Moartenavend
tvoart e bootj in d'haven
vul beloan mê koekn en toartn
ter êre van sinte moarten

Dit werd opgetekend in 1939 ; alle kinderen zongen het.

Sinte-Moarten, Sinte-Moarten komd alier
ij is in z'n blôte armen
ij zou zich geirne warmen
ij kroop al oender de stove
daar kreeg ij een poke
ij kroop al oender de zoldertrap
daar kreeg ij een schotel pap
ij kroop al oender de tafel
daar kreeg ij een wafel
ij kroop al oender de zwienebak
daar kreeg ij e schop in ze gat

Dit werd genoteerd in 1939 van een jongen van 9 jaar die het van zijn moeder had geleerd. Het werd algemeen op de Vuurtorenwijk gezongen.

Sinte moartenavnt, sinte moartenavnt
kzaatn al oender de tafel
krêgn doar e wafel
kzaatn al oender de stove
krêgn doar e poke
kzaatn al oender de trap
krêgn doar e pap
kzaatn al oender de zwienebak
krêgn doar e schop i me gat

Dit werd opgetekend in 1939. H. had het van zijn vader geleerd die van Oostende afkomstig was.

In het liedje en in de rijmptjes ontbreken nergens de koeken en taarten, wafels, pap en appels : al wat van de weldoener is te verwachten. Doch de diepe grond daarvan ligt elders. Wij moeten die zoeken in de oude joelfeesten van het jaareinde, met zijn feestelijk smullen.

Wat echter het meest opvalt, is de angst, de schrik die telkens terugkomt : "ik zit in een hoek-onder de tafel gekropen-onder de stoof-onder de trap-onder de zwijnebak (een omgekeerde natuurlijk). Dat hij een poke krijgt, dat hij kou heeft en zich gaarne wil verwarmen, dat hij een schop krijgt : wijst op treiteren en pesten. Hierbij kunnen wij nog vermelden dat het in de jaren 1930-1940 ook de gewoonte was om 's avonds, in den donkeren, de meisjes en kleine jongens bang te maken op straat, door ze na te roepen "Sinte-Moarten, Sinte-Moarten, Ruttepetut".

Zitten de diepere wortels van dit alles soms in de duisternis van het lange verleden, wanneer de geheime boze geesten van zich lieten horen in de donkere winteravonden ?

Karel Clybouw

EEN DEGELIJKE STUDIE OVER DE PANSE VISSERSTAAL.

In december 1976 is bij Van In (Lier) verschenen : "Bijdrage tot de studie van de visserstaal te De Panne" (103 blz., 225 F.) door Freddy L. Rigaux. Het is nr 10 - 1976 uit de Heembibliotheek "Bachten de Kupe" en een voortreffelijk werk dat, sober en praktisch voorgesteld, de aandacht van iedere taalliefhebber verdient.

De auteur, geboren 1944 in De Panne uit een vissersfamilie, is licentiaat vertaler. Hij promoveerde in Antwerpen (RUCA) op het proefschrift : "Beitrag zur Fachsprache der Heringsverarbeitung" en volgde een paar semesters Germanistik aan de universiteit van Münster (Westfalen).

In een korte inleiding herinnert F. Rigaux even aan de bloei (vóór 1914) van de Panse visserij en aan het verval ervan na W.O. I (doordat er tenslotte geen schuilhaven kwam). De kern van de vloot week uit naar Nieuwpoort en Oostende.

Om de met verdwijning bedreigde woorden en uitdrukkingen van de visserstaal "voor het nageslacht te bewaren" heeft F. Rigaux die woordenlijst aangelegd. De beknopte maar uitstekende studie omvat iets meer dan 700 lemmata, alfabetisch gerangschikt en, waar het pas geeft, naar hun herkomst of (voor planten en dieren) met de wetenschappelijke benaming verklaard. Bovendien wordt elk woord vergeleken met het reusachtig "Woordenboek der Nederlandsche Taal" ('s Gravenhage, 1882-), voor het onvoltooide deel daarvan met de grote "van Dale" en verder met "de twee standaardwerken van de visserij aan de Vlaamse kust", nl. "Onze zeilvischsloepen", Antwerpen 1920 en "Verklarende vakwoordenlijst van de zeevisscherij", Leuven 1931, beide door Frans BLY. Sporadisch wordt er ook verwezen naar De Bo's Westvlaams Idioticon en Gezelles Loquela.

F. Rigaux heeft zich vakkundig gedocumenteerd en authentieke bronnen geraadpleegd : hij heeft nl. jaren lang talloze gesprekken gevoerd met een zestigtal geboren en getogen Pannenaars. Bovendien heeft hij de uitspraak van de woorden opgetekend uit de mond van acht autochtone zeebonken, allen geboren vóór 1900. Wat het wetenschappelijk karakter van het werk onderstreept, is de precieze aanduiding van de dialectuitspraak achter ieder lemma -in de algemeen Nederlandse vorm gespeld - waarbij zorgvuldig het systeem van de Association phonétique internationale gebruikt wordt. Dat doelmatig fonetisch schrift wordt in de meeste wetenschappelijke publicaties toegepast en werd o.m. aangewend door Prof. E. Blancquaert in zijn overbekende "Practische uitspraakleer van de Nederlandse taal" (De Sikkel, Antwerpen) en door dezelfde en Prof. W. Péé in "Dialectatlas van West-Vlaanderen en Fransch-Vlaanderen" (De Sikkel, Antwerpen, 1946).

Ieder die deze studie over de Panse visserstaal ter hand neemt, zal het doodjammer vinden dat in het Oostends woordenboek (=O.W.) het overvloedige woordenmateriaal niet volgens dezelfde methode verklaard en met dezelfde fonetische code weergegeven werd.

F. Rigaux heeft zijn tekst met 7 (oude) interessante foto's en 2 tekeningen geïllustreerd. Achteraan tenslotte heeft hij 150 bijnamen en 2 vissersliedjes afgedrukt. Het is een genoegen in die woordenlijst, waarin ook volksdeuntjes en weerspreuken zijn opgenomen, te grasduinen. Met plezier begroet je "Oostendse bekenden" zoals : boezeroen, bruintje, krabbekoker, malfijt, puddok. Dat laatste heb ik in mijn jeugd vaak gehoord als synoniem van "liere", vooral in de uitdrukking : iets in je puddok slaan.

Onder de zuiver technische termen zijn sommige aan het Frans ontleend o.a. flèche, gabier, kapiejo, koppage, majon, mannegoot, meerlaan, paljas, parade, relâche, taljevang, trullie, vievers. Geen van die woorden domden voor in het O.W.

Zoals in alle dialecten treft ons hier ook het kleurrijke, het plastische, het brutaal rake van vele benamingen, bv. horlogeslinger (=katrog), inktstrijter (=inktvis, Oostends : intespuger), kapucijntjes (=klippen aan de zuidwestkust van IJsland), karrewiel (=maanring), lokketetten (=zeeanemonen), marionetten (=bliksemflitsen), paljas (=jonge haring), panekazak (=grote mantelmeeuw), papzak (=een zekere strandkrab), paradijs (=vissershaven van Calais), pennelikker (=een zekere ster), portemonneetje (een platschelp), stinkaard (=soort van kabeljauw). Ook die woorden vinden we niet in O.W.

Ongenaadig zijn de spotnamen voor vissers en hun boot : duinezal, jampot, kroet, mestkarre, padde, pekketerre, puzzeschijter, schijtkot.

We stoten ook op varianten t.o.v. het Oostends : milte (Oost. : melksje), zwem of kalle (Oost. : kelle), tietot (Oost. : tietoter, tetoter), smoel (=vlak, effen, kalm) b.v. een smoel zeetje (O.W. : smoelwoater).

Is die belangwekkende studie van Freddy L. Rigaux beperkt van omvang, om de vlijt, de zorg, de nauwkeurigheid waarmee hij te werk is gegaan, is zijn bijdrage -overigens in keurig Nederlands gesteld - een model.

G. Billiet.

HERINNERINGEN AAN OOSTENDE ANNO 1908.

Fernand Crommelynck (1886-1970) behoort tot de voornaamste toneel-schrijvers van de twintigste eeuw. De Frans-Belgische auteur van "Le cocu magnifique" was ook journalist en kroniekschrijver. Van 4 juli tot 26 september 1908 verschenen onder initialen 43 artikels van zijn hand in het liberale, koningsgezinde weekblad "Le Carillon" over het Oostende van de Belle-Époque. Zo handelde hij over de Zeewijding, L. Spilliaert, Oostende-Kermis, Oostende-Gouden Poort, Oostende-Kunstcentrum, de baden, enz. Alle bijdragen werden gebundeld en uitgegeven door J. Moulin onder de titel : "Textes inconnus et peu connus de Fernand Crommelynck. Etude critique et littéraire". Bruxelles, Palais des Académies, 1974, 25X16cm, XXV-331 blz. (Académie Royale de Langue et de Littérature Françaises). Aanbevolen ! Prijs : 320 F.

E. Smissaert

EEN "FREUDIAANSE" MOP IN VERBAND MET OOSTENDE.

In zijn werk "Der Witz und seine Beziehung zum Unbewussten" haalt Sigmund Freud volgende mop aan :
"Een bedelaar vraagt zijn weldoener, een baron, geld voor een reis naar met verblijf te Oostende : zijn dokter had hem zeebaden aangeraden voor zijn gezondheid. De baron meent dat Oostende een zeer dure badplaats is en oppert dat een zeekuur in een minder dure badplaats even doelmatig zal zijn. Hierop antwoordt de schooier dat hij persoonlijk niets te duur vindt wanneer het om zijn gezondheid gaat..."

J.H. K.

JAARVERSLAG 1976 VAN "DE PLATE", v.z.w.

1. Bestuur

Maakten deel uit van het bestuur op 31 december 1976 :

de heer A. Van Iseghem voorzitter
de heer O. Vilain ondervoorzitter
de heer J. Dreesen secretaris
de heer G. Vermeersch penningmeester
mevrouwen N. De Taeye en J. Valkenburg en de heren F. Boehme,
F. Edebau, L. Hollevoet, J. Klausling, W. Major en E. Smissaert.

- Deelname aan vergaderingen, werkgroepen en commissies.

Er werden in de loop van het jaar, 10 bestuursvergaderingen gehouden. De kring was vertegenwoordigd door minstens één lid van het bestuur op :

- 6 vergaderingen van de Kulturele Raad van Oostende, door de heer DREESEN
- 3 vergaderingen van de Stedelijke Commissie voor Bouwkundig Erfgoed, door de heer DREESEN

- Algemene Statutaire vergadering.

De Algemene Statutaire vergadering ging door op 21 juni 1976. Alle effectieve leden waren aanwezig.

- Secretariaat.

Het secretariaat van de kring verwerkte gedurende het jaar 229 stukken briefwisseling.

2. Leden

De kring telde op het einde van jaar 324 leden. Dit is een verhoging van 56 leden ten overstaan van 1975. Voor de ledenwerving en de inning van de lidmaatschapsbijdragen hebben zich voornamelijk mevrouw VALKENBORG en de heer VERMEERSCH ingezet.

- Necrologie.

In de loop van het jaar ontvielen ons de volgende leden :

de heer G. MAES
de heer MILLEVILLE
alsook mevrouwen CORSELLIS, REMOUT, VAN ALDERWEIRELDT
als echtgenoten of moeder.

- Heuglijke gebeurtenissen :

De heer en mevrouw COTTRIAU vierden hun gouden bruiloft. Ons bestuurslid de heer HOLLEVOET trad in het huwelijk.

3. Activiteiten a. LEZINGEN

Er werden 8 lezingen gegeven te weten :

januari 76 : OOSTENDE VROEGER EN NU. Voordracht met dia's door mevrouw Yvonne VYNCKE ; 72 aanwezigen.

februari 76 : DE FORTEN VAN OOSTENDE. Voordracht met dia's en ander documentatiemateriaal door de heren Richard VERBANCK en J. DREESEN ; 77 aanwezigen

- maart 76 : DE STREEK VAN OOSTENDE IN DE ROMEINSE TIJD door de heer Dr. Hugo THOEN, voordracht met dia's ; 93 aanwezigen
- april 76 : DE BOUW VAN EEN HOUTEN VISSERSCHIP, voordracht met dia's door de heer J. DREESEN ; 62 aanwezigen
- mei 76 : ANTIEKE MEUBELN IN HET BRUGSE, voordracht met dia's door de heer A. LOWYCK ; 52 aanwezigen
- september 76 : INDUSTRIELE ARCHEOLOGIE, voordracht met dia's door de heer LINTERS ; 54 aanwezigen
- november 76 : HET ONTSTAAN VAN DE EERSTE HANDELSDOKKEN TE OOSTENDE, voordracht met dia's door de heer D. FARASYN ; 75 aanwezigen
- december 76 : DE BARGEVAART VAN OOSTENDE NAAR BRUGGE, voordracht door de heer PENNINCK ; 70 aanwezigen

b. STUDIEDAGEN EN STUDIEREIZEN

1. Op 24 april 76 namen mevrouwen DE TAEYE en VALKENBORG en de heren DREESEN en VAN ISEGHEM deel aan de studiedag in verband met de heemkunde die door het verbond te Poperinge werd ingericht.
2. Op 12 juni 76 nam de heer VILAIN deel aan de studiedag in verband met Monumentenzorg die op nationaal vlak te Antwerpen georganiseerd werd.
3. In juni 76 organiseerde de Kring een studiereis naar de Oostkust met geleide bezoeken door het Poldergebied, het Heemmuseum SINC-FALA, de 3 poldertorens Lissewege, Oostkerke en Damme, de abdij TER DOEST en het kunststadje Damme. Er werden 55 deelnemers gemeld.

c. KLEINKUNSTAVOND

In oktober 76 organiseerde de Kring een kleinkunstavond met medewerking van de Oostendse zangeres LUCIE MONTY, de marionettist STEFAAN PONETTE en de poppenkast van JEF KLAUSING. Het optreden had plaats op 22/10/76 in het Vossenhol te Stene-Dorp en was voorafgegaan door een etentje. Er waren 85 aanwezigen.

d. ANDERE ACTIVITEITEN

1. JAARLIJKSE VEILING VAN DE PLATE

Op de avond van de januarilezing vond nadien de jaarlijkse veiling plaats voorbehouden aan de leden. Onder leiding van de heer VILAIN werden 46 voorwerpen geveild.

2. WEST-VLAAMSE BOEKENBEURS TE ZONNEBEKE

Op 28, 29 februari en 1 maart nam de Kring deel aan de Westvlaamse Boekenbeurs voor Geschiedenis en Volkskunde te Zonnebeke. De heren KLAUSING en VAN ISEGHEM vertegenwoordigden de Kring.

3. VIJFKAMP FOLKLORISTISCHE SPELEN TER CUERE

Op 9 mei 76 vertegenwoordigden de heren DREESEN, MAES en VILAIN en mevrouwen DREESEN en MAES de kring op de vijfkamp tegen de zustervereniging Ter Cuere. Het resultaat was 5-0 ten voordele van Ter Cuere.

4. DAG VAN DE TOERIST

Op 4 juli 76 verleende de Kring zijn medewerking aan de DAG VAN DE TOERIST, georganiseerd door de Stad Oostende.

5. DEELNAME AAN DE ARY-SLEEKES VIERING TE WALCOURT

Op 24 juli 76 vertegenwoordigden de heren VAN ISEGHEM en VILAIN de Kring op de ARY SLEEKES hulde die te Walcourt door-
ging.

6. STADSWANDELING TEN VOORDELE VAN DE VOLKSHOGESCHOOL OOSTENDE

Op 24 oktober leidde de heer DREESEN als vertegenwoordiger van de Kring een STADSWANDELING te Oostende ingericht door de VOLKSHOGESCHOOL Oostende. Er waren 93 deelnemers.

7. TENTOONSTELLING 10 JAAR TER CUBRE

In november 76 nam de Kring met enkele stukken uit het Heem-
museum deel aan de Tentoonstelling die onze zustervereniging
TER CUBRE organiseerde ter gelegenheid van haar 10-jarig be-
staan. De heren DREESEN en HOLLEVOET stonden in voor de opbouw
van de toegewezen stand op deze tentoonstelling. Heemkring
TER CUBRE kende met deze tentoonstelling een zeer groot succes,
meer dan 2.000 personen bezochten de tentoonstelling.

8. INHULDIGING BEELDENGROEP VISSEMARKT

Op 19 november huldigde de Kring in het museum de beeldengroep
in, die geschonken werd door mevrouw GERMONPRE en de meer dan
twee eeuwen de VISSEMARKT sierde. Bij die gelegenheid werd een
kleine receptie aangeboden. Er werden 70 aanwezigen gemeld
waaronder de vertegenwoordigers van de geschreven pers.

4. Museum

a) Bezoekers

4.784 personen bezochten in de loop van het jaar 76 het museum.
Dit is ten overstaan van 1975 een vermindering van 1.103 be-
zoekers. De oorzaak hiervan is te zoeken bij het prachtige
zomerweer dat van april tot september onafgebroken heerste.

b) Aankopen

Door de kring werden aangekocht :

- 2 vazen in imitatie Brussels porcelein
- 1 maatschappijbord
- 5 foto's van het BURGERLIJK HOSPITAAL
- 1 koperen plakkaat afkomstig van een Oostendse school

c) Inrichting

- Aankoop en inrichting van een toonkast in plexiglas
- Inlijsten van oude affiches
- Opmaak van een 40-tal plakkaten met verklarende tekst in
4 talen
- Vernieuwen van houten kapel voor beeld Vissemarkt

d) Aanwinsten

De hiernavermelde personen schonken de volgende voorwerpen
aan de Kring :

- 2 jaargangen soldatenkrant uit W.O. I : de heer ROLEN
- 1 origineel versierd kader : de heer SURMONT
- een verzameling schelpenkaders : mevrouw KNOCKAERT
- een zeildoekse oliezak : verkoopzaal HET PARK
- een naaimachine PFAFF : mevrouw MYLLE
- 5000 omslagbladen voor het tijdschrift : de heer HEILMAN
- toneel-affiche "DEBROEDERS DEGRAEVE" : de heer DEGRAEVE
- een Sint-Jozef beeld : de heer VAN HOORNE
- ingekaderde gedenkplaat "Paster PYPE" : de heren BUTTIENS
en IPPEL
- een slede : de heer VAN WAESBERGHE
- 2 stukken handnaaiwerk, ingekaderd : de heer en mevrouw
ZEEBROEK
- scheepsbouwgereedschap : de heer KOTEN
- een reeks breinaalden voor netten : de heer GOORENS
- een reeks plannen met betrekking tot
gebouwen : de heer BERARD
- een ingekaderde foto van koningin Astrid : de heer VERMEERSCH
- een zeemansbergkastje voor kleinoden : mevr. GRIJSPEERD-MESSIEG
- een album ONZE HELDEN : Idem
- 7 documenten uit wereldoorlog II : de heer W. MAJOR
- een perceleinen kinkee ofte Lampe Belge : mevrouw CALMEYN
- timmergerief : de hr CANDAELE-ROTSABERT
- sloopstimmergerief : de heer FLORE
- ingekaderde herdenking aan de eerste
koninging : mevrouw RAYEE
- een ingekaderd diploma van SCHIPPER
TER VISSERIJ : hr ne mevr. FALISE-MABS
- beeldengroep van de VISSEMARKT : mevrouw GERMONPRE
- een scheepsapotheekkastje : de heer VAN ISEGHEM
- twee metalen geldladen : de heer VAN ISEGHEM
- een oud programma van een te Oostende
opgevoerd toneelstuk : de heer MAJOR
- een oud reglement van de visserij te
Oostende : de heer MAJOR
- twee foto's van de laatste barge
Oostende-Brugge : de heer ROOSE
- sloopstimmergerief : de heer KOTEN
- naamplaat van een oude kar : de heer ROOSE

e) Bruikleen

Enig materiaal werd gedurende een week ter beschikking gesteld van een toneelvereniging. Enkele stukken in verband met het Fort Napoleon en de vuurtoren van Oostende werden voor een week ter beschikking gesteld voor de tentoonstelling 10 jaar TER CUERE.

f) Inventaris en catalogus

de heer Norbert HOSTYN stelde zijn diensten ter beschikking voor de opmaak van een catalogus. Door de kring werd hem gevraagd hierbij aanleunende de officiële inventaris van de voorwerpen toebehorende aan de Kring op te maken, taak die hij aanvaardde.

g) Zorgen voor het museum

De heren VERMEERSCH en VAN DUUVENBODEN stonden in voor de uitbating. Mevrouw DE TAEYE en de heren HOSTYN en LAGA hielden zich bezig met bepaalde aspecten van het geheel.

5. Tijdschriften

Het tijdschrift verscheen op de vooropgestelde data in jan., febr., maart, april, sept., oct., nov. en december. In bepaalde nummers werd bijzondere aandacht gewijd aan een gebouw van het Oostends Bouwkundig Erfgoed. Zo werden achtereenvolgens behandeld : De Oude Watertoren, Zeestation en Koninklijke Galerijen, Fort Napoleon, het Bosje, het Burgerlijk Hospitaal, het Waterhuis. In totaal werden 112 bladzijden tekst uitgegeven, gespreid over 8 nummers.

Zorgen voor het tijdschrift : de heer O. VILAIN als hoofdredacteur en de heren DREESEN, KLAUSING, MAJOR en SMISSAERT als redactieraad.

J.B. Dreesen
secretaris

A. Van Iseghem
voorzitter

HET VISSERSLIED.

Dr. S. TOP publiceerde in het nr 3/4 (huldeschrift Paul Collaer) van de jg. 1976 van "Volkskunde" een heel bijzondere bijdrage van een 20-tal bladzijden (p. 257-285) over "Het tragische visserslied als communicatiemiddel". Hij behandelt daarin een zevental liederen : A. Lied van den Oostendsche visscher. B. De verschrikkelijke ramp of de slachtoffers der zee. C. Lied van de visscherij of de ramp van den 29 juni te Heist. D. Wintertijd. E. Moedertje 't zal Klaas gaan zijn. F. Zij die niet slapen.

Abonnement op Volkskunde : 380 F. per jaar, los nummer 100 F. (te bestellen : Centrum voor Studie en Documentatie, v.z.w., 2230 SCHILDE P.C. nr 000-0893952-97).

O.V.

SINT-ANTONIUS.

De heemkundige Guido Vermeulen-Roose (Guido Gezellelaan, 10, 8688 Zonnebeke) publiceerde een studie over "De volksdevotie tot Sint-Franciscus-Abt in het Bisdome Brugge en te Belle in Frans-Vlaanderen".

Enkele gemeenten uit onze streek worden er in behandeld, o.a. : Blankenberge, Heist, Leke en Lombardsyde.

Het boek telt 305 gestencilde bladzijden, waarvan 93 in offsetdruk geïllustreerd. Het kan besteld worden aan hogervermeld adres mits storting van 550 F. op P.C. nr 000-0854027-39 van Guido Vermeulen-Roose.

O.V.

OUDE NUMMERS DE PLATE.

Gooi ons tijdschrift niet weg. Indien U het niet verzamelt, geef het door aan een vriend of een buur. Hij zal dan wellicht ook 200 F. willen neertellen om lid te worden van die echte Oostendse vereniging die er is door en voor de Oostendenaars.

De Redactie.

TEKSTOVERNAME IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende - Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

DE PLATE

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Verantwoordelijke uitgever : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

6e jaargang, nr 3, maart 1977.

UITNODIGING

De Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht met dia's die doorgaat op :

donderdag 24 maart 1977 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. afdeling Oostende, Dr. L. Colens-straat 6, Oostende

Het onderwerp : Vijf kwart eeuw Male

De spreker : de heer Fernand GEVAERT.

De lijn Oostende-Dover heeft zich in de loop van de jaren ontwikkeld tot een begrip met internationale klank. De organisatie die gedurende meer dan vijf kwart eeuw deze dienst heeft uitgebaat, het Zeewezen, of zoals men vroeger uit de volksmond hoorde "DE MALE", is echter niet alleen de Oostende-Doverlijn, doch tevens verantwoordelijk voor het beloodsen en betonnen van de Vlaamse banken, voor de reddings- en sleepdienst op onze kust, voor het zeevaartonderwijs en de zeevaartinspectie, het waterschoutsambt, het scheepsherstelbedrijf en tot 1946 de visserijwacht.

Over dit alles spreekt ons geacht medelid en zeer actief bestuurslid van onzestervereniging "Ter Cuere", de heer Fernand Gevaert, die ons voor meer dan twee jaar reeds een gewaardeerde lezing bracht over de haven van Oostende. Als hoger bediende bij de Regie voor Maritieme Transport is hij sedert jaren vertrouwd met de geschiedenis en de problematiek van "De Male".

Dit wordt voor elke echter Oostendenaar, die weet hoeveel "De Male" voor zijn stad betekent, een voordracht die hij niet mag missen. Zoals altijd is de toegang kosteloos en vrij en zijn ook de niet leden van harte welkom.

J.B. D.

DE PLATE ZOEKT NOG ALTIJD.

een "crème-à-la-glace-karretje" van uit vroegere dagen. U weet wel zo'n wagentje met een dakje, mooi bewerkt hout, spiegeltjes e.d. die 's zomers op bepaalde plaatsen in stad stonden.

Wie er nog ergens een in een garage of stal weet staan, gelieve dit onverwijld mede te delen. De leden van de Plate zullen U dankbaar zijn.

O.V.

TEMPELIERS.

Van de hand van Prof. Dr. Lieven K. Crumps verscheen een groots opgezet werd over "De Tempeliers in Vlaanderen".

In het meer dan 800 blz. (illustraties inbegrepen) tellend boek komen natuurlijk belangrijke bladzijden voor over Leffinge, Nieuwpoort, Oudenburg, doch in feite komen bijna alle Vlaamse er in voor omdat ze hetzij door geschriften, hetzij door overleveringen of uitdrukkingen iets over de tempeliers wisten te vertellen.

Gepubliceerd door Uitgeverij Veys te Tielt. Prijs : 1.500 F.

O.V.

JAN HEEFT GEWONNEN.

We kennen het lied "Hij heeft gewonnen de zilvren vloot...". Nu zingt men bij De Plate "Jan heeft gewonnen de zeilboot".

Ja, stel je voor wie 's anderendaags na het Bal van de Zeemacht Jan Dreesen de wacht zag optrekken aan het Kursaal. Zijn "Vaurien", die zijn echtgenote de avond te voren dank zij de programmatombola gewonnen had, stond daar tentoongesteld. "En iets in het Kursaal achterlaten is altijd gevaarlijk" zal Jan gedacht hebben.

Intussen zocht Jan naar een geschikte naam. Hij meende het eerst "De Plate" te noemen, maar het werd "Rojan" (van Rosy en Jan) want : "Het is beter Rodejan dan Blotejan" zegt men nu op ons drijvend secretariaat !

O.V.

DE ZEILWAGEN.

Door de Panse strandzeilklub KRAB werd een handboek voor zeilwagensport onder de titel "Sneller dan de wind" gepubliceerd. De auteur Jan Leye heeft naast de theorie en de praktijk van de zeilwagensport ook een hoofdstuk aan de historie van de strandzeilsport gewijd. Talrijke illustraties sluiten bij de klare en sobere tekst aan. Te bestellen bij : Strandzeilklub KRAB, Brouwersstraat, 130, 8470 De Panne Prijs : 360 F. (rek. 474-2150601-51).

O.V.

2. Liedjes en rijmpjes rond Sint-Nikolaas.

Sinterklaas, altijd gevierd omtrent of op 6 december, is de nationale feestdag der kleintjes. Alhoewel gedegradeerd door de Kerk van Rome, zal hij nog zeer lang de Sint blijven.

Hij brengt speel- en snoepgoed mee voor de kinderen uit Spanje en werpt dit liefst door de schoorsteen naar beneden. Hij is altijd vergezeld door Zwarte Piet en onafscheidelijk van zijn ezel. Weken vooraf wordt hij aangekondigd om de kinderen zoet te houden. De stoute worden afgeschrikt met de bedreiging dat Zwarte Piet hen in een grote zak zal steken.

Toen wij klein waren, en tot vóór 1940, werd het volgend St.-Niklaasliedje op straat of thuis gezongen. Aan onze ouders werd lang vooraf diets gemaakt wat wij liefst hadden ontvangen ...

Op de vooravond van zijn feestdag zetten wij onze klompen vóór de leuvense stoof, met de punten er tegen, en daarin een raap of een wortel. Dit wordt tegenwoordig met schoenen gedaan. Ik herinner mij ook dat vader deed zoals wij. Doch onverbiddelijk lag er de volgende morgen een pook in, die hij dan met kwasie boos gezicht onder de kachel wierp, tot groot plezier van ons allemaal.

Het hiernavolgend liedje bestaat uit drie strofen op dezelfde melodie. Het werd genoteerd in 1935 en is hedendaags nog in gebruik.

Sinterklaasliedje

Moeder 'k en sint nekloai gezien,
tusschen de boomptjes, tusschen de boomptjes
Moeder 'k en sint nekloai gezien,
tusschen de boom'n nie ferr' van ier.

E je dei se musjen of,
Vo menêre, vo menêre
E je dei se musjen of
vo menêer en vo madam.

E je stoent to zo plezant,
mê se musje. mê se mûsje
E je stoent to zo plezant
mê se musj' al in zen ant.

Rijmpjes op St. Niklaas

1.
Sint nekloai
wa goa je me geven ?
Ik zal u wat lekkers geven :
Asschn en kooln en vuulecheit
ê sint nekloai i me kloefn geleit.

2.
Sint nekloai van toerlatien
makt ze koeksjes lekker en fien
Lekker en fien is zoete
Drie poenden enolf
'n koe en is gin kolf
'n peird en is gin zwien
Morgen goat 't sint nekloaidag sien.

Karel Clybouw
- Clybouw.

JEUGDHERINNERINGEN III - DE OORLOG 1914-1918.

Geboren op 28 mei 1910 was ik, pas vier jaar oud toen de eerste W.O. uitbrak. Toch heb ik er talrijke herinneringen van bewaard, sommige scherp, andere wazig. Het zijn flarden reminiscenties, zonder stipte chronologie, met een heel beperkte visie en waarin geen plaats is voor tragiek.

Zoals vele families hebben wij, d.w.z. mijn moeder, weduwe, mijn 13 jaar oudere zuster, mijn 2 jaar jongere broer en ikzelf, ook geprobeerd te vluchten. Twee keer zelfs. Vaag herinner ik mij dat we op een boot gestaan hebben (die dan zonder ons is vertrokken). Bij de tweede poging zijn we tot Nieuwpoort geraakt waar mijn moeder de raad kreeg terug te keren. Dat is dan gebeurd in het bestelrijtuig van een bakker.

Daarna begon de bezetting. Ik zie nog, op de arm van mijn zuster gezeten, van achter een gordijn op de eerste verdieping van nr 77 Nieuwpoortse Steenweg (mijn geboortehuis), de eerste colonne Duitsers over de weg aanmarcheren. Dat moet 15 oktober 1914 geweest zijn.

In januari 1915 verhuisden we naar nr 89, rechtover de Sportstraat, waar mijn moeder een groentewinkel begon en waar wij al gauw soldaten ingekwartierd kregen. Op de eerste verdieping werd een Schreibstube ingericht en de hele oorlog was het bij ons, ook 's nachts, een processie van soldaten die een briefje kwamen halen om in "Urlaub" te gaan. Mijn moeder vond er, in de vroege morgen, soms een slapend in 't portaal.

Soldaten zijn gewoonlijk de vrienden van kleine jongens en zo kwam het dat we soms met Fritz of Gottlieb mee mochten naar de paardestallen in het tramdepot. Nog altijd riek ik die scherpe geur van mest en stro als ik er voorbijkom ! Hoe smaakten ons dan dat roggebrood met boter en marmelade en hoe gelukkig waren we toen we even op die grote paarden mochten zitten. Ook in de hippodroom hadden we contact met de soldaten die er oefenden en, in hun vrije tijd, al eens een fluitje sneden uit een wilgetak. Daar verzamelden ze ook af en toe -dat was een buitenkansje- voor een optocht door de stad. Springend en dansend liepen we dan een eindje met de muziek mee.

De Duitse soldaten betekenden voor ons geen probleem. Er waren vriendelijke en er waren gemene kerels bij die zich zelf aan kleine broekventjes vergrepen. Zo vergeet ik nooit volgnede drie feitjes. Terwijl een Duitser met zijn paard in de Sportstraat voorbijging, riep ik "juju" en prompt sloeg de barbaar met zijn lange zweep naar mij. Gelukkig slingerde het leer zich rond mijn lichaam en kwam ik er zonder letsel van af. Bij een analoge gelegenheid kreeg mijn broer, 5 of 6 jaar oud, een nijldige slag van een korte zweep tegen zijn blote kuitens zodat hij tierde van de pijn. En toen ik eens, nieuwsgierig, wat te dicht bij de Duitse voetballers was gaan staan -ze voetbalden in de hippodroom op het zgn 'poloplein'- trapte een schoft de bal van dichtbij keihard tegen mijn hoofd. Ik heb het dan toch mogen behouden.

Overigens ging de oorlog aan ons, dreumessen, voorbij zonder dat wij de verschrikkelijke realiteit ervan beseften. Waren er voor straatjongens geen spannende dingen te beleven ? Wat een sensatie was het niet zo'n kolossale zeppelin voorbij te zien drijven ! En dan die pittige tweedekkers waarvan ik er eens een op het strand gezien heb. En hadden Richard en Raymond Vander Ghote (de latere bekende loodgieters) niet op het strand bij "de drie gapers" twee Engelse vliegers uit hun machine zien wegleiden door de Duitsers ? Dat alles was boeiend en avontuurlijk.

Toch dreigde er overal en altijd levensgevaar. Onze stad stond immers bloot aan drievoudige bombardementen die met de duur van de oorlog in hevigheid toenamen. We ondergingen aanvallen uit de lucht, van het Nieuwpoortse front en van uit zee (voor details daarover zie : A. Elleboudt en Dr. G. Lefèvre, 1914-1918 : Oostende onder de Duitse Bezetting, z.j.).

De bommen, door de vliegers afgeworpen, troffen alle delen van de stad en veroorzaakten talrijke slachtoffers en grote schade. Ik weet nog dat met ontzetting gesproken werd over de slachting door vliegers aangericht bij Petit Paris in april 1918 : in één slag verloor Dr. Van Wallegheem zijn drie kinderen, Dr. Reynaert twee (x). Toch waren die projectielen, hoe dodelijk ook, liliputters vergeleken bij de monsters uit de tweede W.O. Ik herinner mij duidelijk dat zo'n ding neerstortte op ca 50 m van ons huis, in de Sportstraat, bij de hoek van de Nieuwpoortse Steenweg. Het tuig drong door het dak en bleef, zonder te ontploffen, op de 2de verdieping steken.

Bombardementen vanuit Nieuwpoort bestreken ook het hele grondgebied van Oostende. Er viel o.a. een granaat, doch bij ons, in de Steenbakkersstraat. Was het IJzerfront over dag bijzonder bedrijvig, dan nam moeder ons mee naar de kelder onder de keuken. Ik bewaar nog het akoestisch beeld van het artillerievuur dat op het oostelijk stadsgedeelte gericht was. Eerst klonk, ver in het westen, een gedempt "boem" ; enkele ogenblikken daarna gierde de granaat met een "bziê..iê..iê" over ons huis en tenslotte sloeg hij, ergens oostelijk van ons, in met een breed "boê..boê..oêm". Tot verontwaardiging van mijn moeder zat mijn zuster dan bij zo'n concert boven het eten te bereiden, al fluitend of zingend.

Die Nieuwpoortse granaten slingerden na hun ontploffing hun scherven naar alle kanten. Vele mensen -en vooral heel jonge zoals wijbevonden zich vaak in groot gevaar. Granaatscherven sloegen soms neer in de IJspuit, terwijl we naar school gingen of van school kwamen. Het gebeurde ook dat we wegens het gevaar thuisgehouden werden. Nooit vergeet ik dat zo'n levensgevaarlijke splinter naast mij in het gras neerzoeffde terwijl ik konijnneten aan 't trekken was in de hippodroom.

De beschietingen van uit zee waren de zwaarste (er viele sigaren van kaliber 380mm) en over 't algemeen de meest precieze, hoofdzakelijk gericht naar haven, kaaien en stations waar de voornaamste doelwitten lagen. Toch werden ook verspreide wijken van de stad getroffen. Wanneer dan de batterij Tirpitz of Hamilton (zo genoemd naar de nabije hofstede van Hamilton, de nu bekende ruïne aan de Elisabethlaan) en ook de andere kustbatterijen invielen, werd de hele stad dooreengeschild.

De Nieuwpoortse Steenweg, met zijn tramverbinding naar het front, had natuurlijk een bijzondere strategische betekenis. Benevens de stoomtram die soldaten en allerlei materiaal vervoerde, passeerden er geregeld konvooien met achteraan de vierkante veldkeukens, door paarden getrokken.

Eens heb ik er een "dikke Bertha" -ik vermoed een mortier- zien voorbijdoekken. Zestien kloeke paarden zeulden het enorme gevaarte voort dat twee duidelijke sporen in de kasseien naliet. (Slot in volgend nummer).

G. Billiet

(x) zie : Oostende onder de D.B., p. 415)

IN MEMORIAM BERTJE BONTE.

Bertje Bonte, een sympathieke figuur van de Hoge Barriere, een man die sinds veel jaren in de belangstelling had gestaan omdat hij in het kader van zijn herberg "Sint-Ellooi" ook een paardenmuseum had weten in te richten, is verleden maand op 91-jarige leeftijd overleden.

Jarenlang had hij alles uit het paardenrijk verzameld. Ontelbare zeldzame stukken kon men bij hem ontdekken. En steeds met een lieflijke glimlach wist hij de gepaste uitleg te verschaffen.

Een paar maal is "De Plate" na een studierondrit bij hem als laagste pleisterplaats afgestapt. Ook enkele vrolijke samenkomsten met boerenbrood en hesp werden daar gehouden. We zien en horen nog hoe Bertje Bonte op een oud orgeltje de Brabançonne speelde.

Sinds een paar jaar was zijn herberg gesloten, maar talrijk waren de vrienden die Bertje Bonte nog geregeld kwamen bezoeken. Nu hij er niet meer is zullen wij zoals zoveel anderen als wij langs de Torhoutse Steenweg voorbijkomen zijn "Sint-Ellooi" als een afgesloten hoofdstuk in de heemkundige historie van het gewezen Stene bedenken.

Aan Alida Bonte en familie bieden wij onze oprechte rouwbetuiging aan. "De Plate" heeft dan ook gemeend een bijzondere posthume hulde aan Bertje Bonte te brengen door op bladzijde 7 enkele documentatiestukken uit zijn Paardenmuseum te reproducieren.

O.V.

- - - - -

OUDE NUMMERS "DE PLATE".

Ter gebeurlijke vervollediging van sommige collecties kunnen volgende nummers van "De Plate" nog besteld worden tegen 25 F. per exemplaar :

- 1ste jaargang : nrs 4, 5 en 6 ;
- 2de jaargang : nrs 1, 2, 3, 5 en 6 ;
- 3de jaargang : nrs 1, 5, 6 en 6bis ;
- 4de jaargang : nrs 1, 2, 4, 5, 6 en 7 ;
- 5de jaargang : nrs 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 en 12.

G.V.

- - - - -

DE KAPELLESTRAAT.

In verband met de bijdrage van R. Verbanck (nr 2 van de 6de jg) over "dreggen" en "dweilen" in de Kapellestraat, schiet me een Oostends liedje te binnen :

"en we zijn de mannen van de leute
"en overal zijn wij gekend
"wij maken veel plezier en leute
"en overal zijn wij gekend
"zo dreggen wij, zo dreggen wij, zo dreggen wij,
"zo dreggen wij al om ter meest,
"lang leve, leef d'Oostendse maatschappij
"vivat d'Oostendse dreggers.

Het kan het clublied geweest zijn van een of andere maatschappij die zich de Oostendse Dreggers noemde, of ook een lied uit een revue uit de tijd. Wie kan me daar inlichtingen over geven ?

J.H. K.

Hippodrome du "BLAUW KASTEEL"

OOSTENDE

Café Saint-Éloi — Paardenmuseum

ROBERT BONTE-KYNDT

Oud gekende Afspanning — Telefoon 715.61

Torhoutse steenweg 71 STENE-Oostende

H.R.O. 8047

Aansluitende op het artikel van de heer Daniël Demoor (De Plate 5de jaargang, nr. 12 december 1976) en voornamelijk met betrekking tot de zin "...De piste was te midden van een veld ten zuiden van de stad, gelegen buiten de Keizerspoort, ergens aan de Conterdam...." geven we hier de reproductie van een briefhoofding en de afdruk van een zegel, overblijfselen van deze "piste". Beschikbaar gesteld door "BERTJE BONTE,,

R. Haghebaert.

Aan de noordzijde van de 2e bassin staat nog in de prachtige eenvoud van zijn klassieke stijl, de centrale gevel van het O.L.Vrouw College lichtjes uitspringend buiten de rooilijn van de aansluitende gebouwen.

Op het gelijkvloers zijn aan weerszijden van de monumentale toegangspoort drie rechthoekige hoge vensters ingeplant. Op de 1e verdieping rijzen de zeven vensterruimten op, aan de bovenzijde omgord door een halfcirkelvormige boog. Hogerop rust een onderaangetande kroonlijst boven een brede stenen dwarsbalk. Een doorlopende stenen balustrade tracht het lichtoplopende dak te verdoezelen. Het geheel wekt het gevoel op van harmonische, majestatische rust.

Het gebouw van de hoofdzetel van het College is dermate aan alle Oostendenaars bekend, dat zij er zonder enige belangstelling achteloos aan voorbijgaan. Weinigen weten dat de gevel ervan, een juweeltje van 18e eeuwse bouwkunst, in 1785 werd ontworpen, en opgetrokken, tot op heden praktisch ongeschonden bewaard bleef. Hij weerstond aan de tand des tijds, overleefde twee wereldoorlogen en ontsnapte gelukkig aan de modernisatiewoede waaraan zovele typische gebouwen van onze stad ten onder gingen.

Deze straks twee eeuwen oude gevel is nog meer waardevol wanneer men weet - feit dat te Oostende praktisch onbekend is - dat deze de enige overblijvende getuigenis is van de schitterende urbanisatieplannen die de raadsheer van de Geheime Raad en bovendien Oostendenaar, Thomas De Grijsperre, had laten opmaken om bij de uitbouw van de nieuwe stad rond de dokken, in 1776-1783 aangelegd, aan dit stadsgedeelte een cachet te geven van majestatische voornaamheid.

Het loont derhalve wel de moeite, bondig de historiek van deze gevel en dit gebouw, voorzover wij dit kunnen, weer te geven.

Tijdens de Amerikaanse vrijheidsoorlog kreeg Oostende de kans om als enige neutrale haven van West-Europa tot een handelsmetropool en internationale stapelplaats uit te groeien. Jozef II verleende op 11 juni 1781 het vrijhavenstatuut aan de stad en stond haar nog geen maand later, bij decreet van 7 juli 1781, toe de Z.stadswallen af te breken en de stad naar en over de nieuwe dokken uit te breiden.

Van juli 1781 tot juni 1782 werden door militaire detachementen de wallen afgedolven en de grachten opgevuld die tussen de Jozef II straat en de 2e handelskom in lagen. Deze gronden werden aan de stad overgemaakt die een groot deel ervan in drie openbare verkopen van de hand deed. De eerste veiling ging reeds door vóór het beëindigen van de sloopwerken, nl. op 26 februari 1782. De tweede volgde op 19 augustus van hetzelfde jaar. De derde ging door op 9 mei 1783. Van meet af aan waren in de verkoopvoorwaarden strenge bouwnormen vastgelegd. Alle gebouwen moesten o.a. minstens één verdieping tellen en de gevels ervan mochten niet eenvoudiger worden opgetrokken dan bij plan was voorzien. Gestreefd werd naar een zekere uniformiteit en harmonie in een klassieke bouwstijl.

De gronden langsheen de Keizerskaai, nu Vindictivelaan, werden eerst in en na 1784 onderhands verkocht. De plannen van de gevelbouw werden door Th. De Grijsperre op 9 februari 1785 aan het Oostendse magistratuur overgemaakt. Hij drukte het stadsbestuur hierbij op het hart dat in ieder huizenblok de gevels op gelijke hoogte en eventueel aan een lagere prijs diende te verkopen. Het was blijkbaar zijn bedoeling het esthetische uitzicht van wat hij als de voornaamste straat van de nieuwe stad beschouwde, te maten primeren op de financiële winsten die de stad bij deze transacties kon realiseren.

Nog geen week later, bij brief van 13 februari 1785 kreeg De Grijsperre bericht van zijn kozijn J. Bowens, dat de confrerie van de harquebusiers zinnens was het grootste centraal gelegen gedeelte op te kopen van het terrein gelegen tussen de Keizerskaai, de Christina-, de Albert- en de Aartshertoginnestraat om er een groots hotel en zelfs een theater op te trekken.

Deze gilde, naar haar schutspatronen ook de Gilde van St. Andreas en Ste Barbara genoemd, was op 12 juni 1677 te Oostende opgericht. In 1785 telde zij zowat 60 leden, die allen tot de kapitaalkrachtige Oostendse "highlife" hoorden. Tot hiertoe hielden zij hun vergaderingen en feesten in een ruim ingehuurd huis, dat zij in de Franciscusstraat betrokken. In 1785 werd een einde gesteld aan deze huur, zodat zij naar een nieuwe gildekamer moesten uitzien. Zo vatten zij het plan op om aan de Keizerskaai een indrukwekkend gebouw voor de gilde op te richten. Onder hun leden kozen zij vier vooraanstaanden uit om dit project uit te voeren, nl. de HH. Liebaerts, André Van Iseghem, de Knuydt en J. Bowens.

Vermits de prijs van dit gebouw hoog zou oplopen, meldde Bowens dat de gilde deze realisatie maar zou aankunnen indien zij het monopolie verkregen voor de organisatie van alle bals en concerten die te Oostende zouden plaatsvinden.

Op 18 februari 1785 diende deze vereniging een officiële aanvraag in bij het stadsbestuur om het ganse blok, behalve de hoekpercelen, aan de Aartshertoginne- en Christinastraat gelegen, gratis te verkrijgen. Hun opzet was, langsheen de bijna 85m lange gevel, een hotel te bouwen waarin voorzien waren : een vergaderzaal voor de confrerie van 100 v. lengte op 32 v. breedte en 28 v. hoogte, een toneelzaal van 150 v. lengte en 50 v. breedte, verder nog 27 grote herenkamers, 12 kamers voor het dienstpersoneel, 2 keukens, twee monumentale trappen en de nodige kelder-ruimten. Op het terrein achter het gebouw zouden stallingen opgericht worden voor 40 paarden, een bergruimte voor 12 koetsen en een grote koetspoort uitgevend op de Albertstraat, nu Euph. Beernaertstraat.

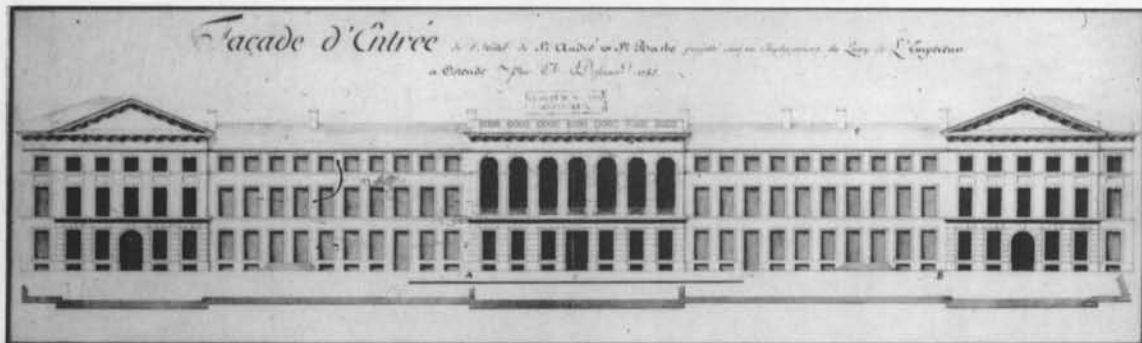
Het plan van de voorziene gevelbouw, opgemaakt door J. Dossaer, dat nu berust op het Algemeen Rijksarchief te Brussel, werd gelijktijdig ingediend.

Het stadsmagistraat durfde het echter niet aan dit prachtige, enig gelegen perceel zomaar gratis af te staan aan deze rijke confrerie. Wel verklaarden onze stadsbeheerders bereid te zijn om, mits het akkoord van de regering, de grond te verkopen aan zes gulden de vierkante roede. Dit betekende nog een gunstprijs, vermits het aanpalende hoekperceel aan de Christinastraat pas verkocht was aan 15 gulden de vierkante roede.

Velen, en ondermeer de broer van Th. De Grijsperre, Arnold, raadspensionaris te Oostende, vonden het een waanzinnig roekeloos idee dergelijk hotel te bouwen, dat zonder de meubilering wel 45.000 gulden zou kosten.

Jammer genoeg hebben wij tot hiertoe niet kunnen achterhalen welk gevolg aan dit initiatief gegeven werd. Wij weten wel dat alleen het centrale gedeelte naar de ingediende plannen werd opgebouwd en de confrerie van St. Andreas vanaf de winter 1787 er zijn bals en vergaderingen organiseerde. Dit hotel werd de zetel van de voornaamste Oostendse maatschappijen o.a. van de "Société Littéraire" die, opgericht in 1787 er zijn zetel had van 1799 tot 1834 en dan verhuisde naar de westkant van het stadhuis, waar de leden tot 8 april 1939 een onderkomen vonden.

Het ONZE-LIEVE-VROUW-COLLEGE

Het in 1785 door J.Dossaer opgemaakte plan van de gevelbouw.

Het hoofdgebouw aan de Vindictivelaan, anno 1909.

Het hoofdgebouw aan de Vindictivelaan zoals het er nu nog staat, anno 1977

Het hotel werd "Hotel du Commerce", "Hotel van Koophandel", ook nog "Hof van Commercie" of "Hotel St. André" genoemd. Ed. Belleroche, arrondissementscommissaris en consoorten verkochten het hotel op 26 augustus 1839 aan de bekende brouwer en grootgrondeigenaar Gabriël Jean.

Het hotel bleef de zetel van maatschappijen die er ontelbare bals, redoutes en concerten gaven. Het diende ook voor talrijke plechtige officiële ontvangsten. Blijkbaar heeft het nooit gediend als residentie voor vreemdelingen.

Hoe is dit hotel nu de zetel geworden van het O.L.Vrouw College? Laten wij even de peregrinaties volgen van deze schoolinstelling in onze stad. Door de bisschop van Brugge werd in 1842 het "Collège de Notre-Dame de Bon Secours" opgericht. De school werd ondergebracht in de oude gebouwen van de "Weldadigheid" en in de pastorie, die op de oostzijde van de Kapellestraat gelegen, doorliepen tot in de Kerkhofstraat, nu Sint-Pieterstraat, tot aan de voet van de oude "Peperbus". Een nieuwe pastorie werd in hetzelfde jaar gebouwd tegen aan de parochiekerk in het noordelijk verlengde van de St. Jorisstraat, vóór enkele jaren tot Dekenijstraat omgedoopt. Bij overeenkomst gesloten tussen het stadsbestuur en de bisschop werd het College vanaf 1 oktober 1852 afgeschaft en omvormd in een aangenomen door de stad gesubsidieërde middelbare school.

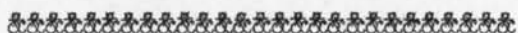
Op 1 oktober 1868 werd deze inrichting uitgebreid tot een volledige humanbra met internaat en ondergebracht in het oude Zwarte Zustersklooster, gelegen op Z.W. hoek van de Oost- en Kerkstraat.

In het kader van een laïciserende onderwijspolitiek besliste de gemeenteraad op 4 februari 1878 het contract met de bisschop, dat tot 1 oktober 1878 liep niet meer te vernieuwen en zelf een stedelijk college op te richten, te vestigen in de gebouwen die betrokken waren door het gesubsidieerde college. De bisschop aanvaardde de opzegging van het contract op 8 februari 1878 en ging onmiddellijk op zoek naar een nieuwe vestigingsplaats voor wat van nu af aan het bisschoppelijk college zou worden. In opdracht van bisschop Faict kocht de kanunnik van St. Salvators Rembry het Hotel du Commerce af van G. Jean op 12 maart 1878. De toenmalige huurder was bereid vroegtijdig het gebouw te verlaten. Het laatste bal werd op 31 maart van hetzelfde jaar gegeven. De nodige aanpassingswerken werden uitgevoerd en van oktober 1878 werd het gebouw een oord van rustige studie voor katholieke jongens. Het "Hotel du Commerce" was het College de Notre-Dame de Bon Secours geworden. Tussen de twee wereldoorlogen werd het het O.L.Vrouw College.

Als u langs dit gebouw voorbijgaat, denk er dan aan dat men achter die prachtige gevel vóór 100 jaar nog danste, dat het college volgend jaar zijn 100-jarig verblijf binnen deze muren kan herdenken en deze prachtige gevel, ruim twee eeuwen oud, zeker dient bewaard te worden, niet alleen om de waarde van zijn stijl, maar ook om als blijvende herinnering te fungeren aan de grote figuur van de Oostendenaar Thomas De Grijsperre. Hij was het die met succes zich inzette om Oostende in de 2de helft van de 18e eeuw te voorzien van de nodige steenwegen, vlotdoppen en stadsuitbreiding en als dank van het 19e eeuwse stadsbestuur de vergethoek van de geschiedenis werd toegewezen.

Daniël Farasyn.

LEOPOLDPARK TE OOSTENDE

Parkwandelen in de nacht
een late reiziger
hoort van ver de zee
ziet de buste van James Ensor.

Duistergroen ademen grassen

De zwanen slapen in glinstèrkroos

Een eend kwaakt in de vijver
en plonst : een zelfmoordenaar ?

Dit park is een dure parel
aan een koninginnekroon

Een uurwerk meet de tijd
in bloemen en in blaren

Zomer, herfst & winter
zijn de maquilleuses

- De poriën ademen lentevrij -

Roger Devriendt

Overgenomen met toestemming uit "NIEUWE STEMMEN". Tweemaandelijks
literair tijdschrift, jg 32, nr 3, februari-maart 1976, blz. 92.

NOTA BETREFFENDE ARCHITECT JEAN F. GOBIN.

Deze maand, als vierde in de reeks "Oostendse architecten rond de laatste eeuwwisseling", iets over Jean-François GOBIN, die op 8 september 1860 te Oostende geboren werd als zoon van Jean GOBIN en Clémence PLUG. Het begin van zijn architectencarrière (ca. 1886) viel samen met de grootste bouwcampagnes op de vrijgekomen terreinen ten westen van de oude stad. Opdrachten vanwege rijke burgers waren er genoeg.

Jean GOBIN was eerst gehuwd met Louise LAUWERS, die jong stierf. Nadien hertrouwde hij met Hortense BAELE (° 1871). Hun dochter Marie werd in augustus 1895 geboren, hun zoon Jean-Maurice in mei 1898.

In maart 1890 werd hij leraar Bouwkundig Tekenen aan de Nijverheidsschool die toen nog "Ecole Industrielle et Professionnelle" heette, Tijdens de "geheime zitting" van 6 mei 1890 stelde de Gemeenteraad GOBIN bovendien aan als leraar Burgerlijke Bouwkunst in dezelfde school. In december 1919 zou hij zelfs directeur van de "Ecole Industrielle" worden ter opvolging van Arthur FRANKIGNOUL. Voor dat directeurschap had GOBIN een tegenkandidaat, nl. Edgard REMY. In de "geheime zitting" van de Gemeenteraad (02.12.1919) werd GOBIN met 9 stemmen tegen 6 tot bestuurder verkozen. GOBIN zou tot 31 maart 1929 aanblijven als directeur én als leraar in hoger genoemde vakken.

Toen Antoine DUJARDIN, Emile SPILLIAERT en James ENSOR begin 1894 hun "Cercle des Beaux-Arts d'Ostende" stichtten, was GOBIN een der eersten om lid te worden. Tijdens het eerste Salon van de "Cercle" (zomer '94) nam hij de functie van "Commissaris van het Salon" waar. Op 17 juli 1894 vereerde Leopold II dit eerste Oostendse Salon met zijn bezoek. Jean GOBIN werd aan de Vorst voorgesteld en samen hadden ze een gesprek over GOBIN's aan de gang zijnde bouwwerken.

Op 19 maart 1926 volgde GOBIN Henri VANDEVELD -die ontslag nam- op als directeur van de Stedelijke Vakschool. In 1929 diende Jean GOBIN na een welgevulde carrière zijn verzoek tot op pensioenstelling in. De gemeenteraad verleende gunstig advies en op 30 juni 1929 trok hij zich uit zijn functies terug.

Jean GOBIN, die aan het Prinses Stéphanieplein 51 woonde, overleed te Oostende op 9 juni 1939 in de ouderdom van 78 jaar.

Voor de prestigieuze Leopold II-laan, die omstreeks 1890 werd volgebouwd, tekende GOBIN drie prachtige burgershuizen. Daarvan blijft nu nog één over, nl. het nr 8 "Villa Fernand". We zien een harmonieuze façade in witte steen met gevelbanden in zwarte steen. Ook de omlijstingen van voordeur en vensters zijn uit donkere natuursteen gekapt. De gevel telt de klassieke twee traveeën : een smalle boven de voordeur en een brede met loggia waarachter de vertrekken. In de "Villa Fernand" is vooral het mooie schelpmotief opvallend. Gedateerd : 1892. Verdwenen zijn de huizen Leopold II laan 2 en 15. Nr 2 vormen de hoek met de Karel Janssenslaan en had aan die straat een mooie, streng-symmetrische façade zonder deuropeningen : Vijf geveltraveeën, waarvan de middenste met de loggia op de eerste en het balkon op de tweede verdieping aanzienlijk breder. Boven de kroonlijst werd deze ene brede geveltravee voortgezet door een gebroken fronton bekroonde zolderkamer-venster oprijst. De hoge sokkel met de robuste keldervensters, en de gevel van het gelijkvloers waren geheel in vlakke bossage.

Daarboven liep over heel de gevel een lijst waarin de vensterballustrades verwerkt waren. De hoger besproken brede geveltravee werd geflankeerd door twee pilasters die over de twee hoogste verdiepingen heen liepen. De gevel kant Leopold II-laan was natuurlijk in dezelfde stijl maar de aanwezigheid van de voordeur maakte daar die ongewone symmetrische conceptie onmogelijk. Nr 15 was "La Brise" en werd in 1890-1891 gebouwd. Al deze huizen waren in de toen geliefde "academische stijl", gebaseerd naar voorbeelden uit Italiaanse renaissance en vroeg-barok. In de Kemmelbergstraat staan vandaag nog drie GOBIN-villa's : nr 11 met haar ecussons, maskers, guirlandes en wortels als decoratiemotieven, het nr 19 "Villa Edith" met haar loggia over de eerste én tweede verdieping, en de diamant- en robijnkoppen op de gevel. Tenslotte nog het smakeloos vermoderniseerde nr 12 aan de overzijde. In dezelfde stijl is ook het grote huis "Villa Edouard", Koningstraat 28 (hoek IJzerstraat).

Totaal anders en beter bekend is het nog bestaande maar bedreigde "Hôtel de l'Espérance" (Hoek E. Feysplein-Oesterbankstraat). Destijds was dit een druk hotel : het spoorwegstation lag over de deur ! Het gebouw sluit na qua stijl helemaal aan bij de andere huizen uit de rij (o.a. van Achille RAOUX en Gustave VANDAMME) : Neo-Vlaamse Renaissance met voorgevels in warme bruinrode baksteen. Bijzonder geslaagd in het hotel was het hoekdeel met torentje. Deze huizenrij met de schattige topgevels is een van de weinige mooie gezichten die Oostende nog telt. Een beetje in de zelfde trant -ook met rode baksteen- is het grote huis Euphrosina Beernaertstraat 45. Let hier op de handtekening boven het keldervenstertje links. Het spel tussen baksteen en gekapte of geprofileerde natuursteen is hier werkelijk subliem.

Volledigheidshalve vermelden we ook nog Kapellestraat 78. Besluiten we met enkele zinnen uit zijn gedachtenisprentje : "Au cours de sa longue carrière d'architecte, entrepreneur et directeur d'école, le vénérable défunt a donné l'exemple d'une vie sans tâche et d'une probité irréprochable, d'une rare sagesse. Il fut un bon père. Il a réalisé les paroles de la bénédiction divine : fils et filles ont germé comme les rameaux de l'olivier".

Norbert Hostyn

MEDEDELING VAN DE UITPLUIZER.

Ik heb het op mij genomen om de index van de eerste vijf jaargangen van "De Plate" op te maken. De talrijke leden die reeds hun 25 F. gestort hebben om het in hun bezit te krijgen, gelieven nog een paar weken geduld te willen oefenen. De uitpluizerij is mijn waarlijk ver boven het hoofd gegroeid : er zijn meer dan 1000 fichen met een gemiddelde van 6 inschrijvingen te verwerken, wat betekent een 6.000 aantekeningen die te maken zijn en op orde te brengen. Geduld, lieve mensen, ik doe mijn best om er te geraken.

Jef Klausing

VRAAG EN ANTWOORD.

1. De Soldatenberg.

In de uitgave van uw tijdschrift "De Plate", nr 1 - 1977, heb ik met een aangenaam genoegen gelezen over het nieuwe rubriek "Vraag en Antwoord".

Met betrekking hierop richt ik mij tot U om eventuele inlichtingen te bekomen betreffende een plaats, dewelke, alhoewel zij nog bestaat toch veel van uitzicht is veranderd evenals haar naam. Het gaat hier over in de volksmond gekende "Soldatenberg". Het is een plaats dat door heel wat mensen gekend was, maar ondanks dat, is er nu heel weinig over geweten.

Het was een soort helling (baan !) gaande van de Sint-Janskerk oplopende langs het H. Hartkliniek naar de Koninginnelaan, over de verdwenen stenen brug van de Frère-Orbanstraat aan de wijk "Boterput".

Zo heel lang is het niet geleden dat ze verdwenen is. Maar ! wanneer is ze daar gekomen ? Hoe, wat was het inzicht om deze helling daar op te werpen ? Was het de bedoeling een baan aan te leggen waar men er nooit toe gekomen is ze te voleindigen ? Al deze vragen stel ik mij nu. Misschien, en ik denk het wel, bestaan hiervan sporen. Maar waar ? We weten ook allen dat onze plotjes van het 3e Linierement ze in gebruik nam om oefeningen uit te voeren en dat ze er veel zweet gelaten hebben, en dat "Oliebolle" er goede zaken deed met het verkopen van zijn warme olieballen. Zelfs onze bezetter van de beide oorlogen heeft goed gebruik kunnen maken van deze fameuze helling of "Soldatenberg" (en ze hebben er ook gezweet).

Ik zelf, als kind, heb er ook veel gebruik van gemaakt. Ik trok o.a. langs daar voorbij naar school in de stad. Ik reed er met de fiets door om er te "crossen" of om er te spelen in de puinen van de overblijfselen van de 1e W.O.

Echter in deze periode dacht ik er niet aan hoe en waarom deze helling daar gekomen was. En dus moet ik mij nu tot U richten om dat stilaan verdwenen stukje ergens vast te leggen.

Ik denk wel dat veel mensen indien ze dit lezen zullen, gaan denken "ja waar is de tijd" of "weet ge nog toen de Elizabethlaan nog een doodlopende straat was op de daarrond liggen weiden, enz."

In de hoop dat er in de Heemkring "De Plate" wel personen zullen zijn die mij voldoening kunnen schenken, zo dank ik U bij voorbaat. Een fotootje of een klein rubriekje brengen soms enorm veel genoegen met zich mede.

A.H. V.

ANTWOORD

In zijn urbanisatieplannen had Koning Leopold II voorzien dat Mariakerke-Bad met het Maria-Hendrikapark door elipsvormige baan zou verbonden worden. Daar die baan samen met de Koninginnelaan over de spoorbaan moesten uitkomen moest deze een lange oprit worden. De aarde en zand waren afkomstig van de verwaarloosde duinen waar men tussen 1904 en 1905 de Koninklijke Galerijen bouwde. Het vervoer gebeurde per stoomtram via een speciaal daartoe aangelegde spoorbaan.

Toen de soldaten van de Oostendse garnizoenen aldaar met helm en geweer sluipoefeningen kwamen verrichten was de bijnaam van Soldatenberg vlug gegeven.

2. De dreve van Wanne Dooms.

In de Plantenstraat van de jaren twintig, waar ik als kind de mooiste tijd uit mijn leven doorbracht, stonden toenmaals slechts drie woningen : de brouwerij Vanden Heuvel (nr 32) en, aaneengekoppeld de huizen nr 14 en 16 van respectievelijk Jan Van Mullem en vader Léonce Baken.

Onze straat, toen nog ongekasleid, noemde in bewuste jaren de Nieuwlandstraat en ik herinner me nog goed hoe we om boodschappen moesten naar de Torhoutse Steenweg om een halve kilo saucissen bij de Wroedden of om een "steên petatten" (3 kgr) bij Marie. Daar bevond zich toen ook de herberg : "In de donkere Wolk, de baas eerder zat dan 't volk", leuze dat op een reusachtig paneel boven de voordeur was aangebracht.

Om van de Nieuwlandstraat de Torhoutse Steenweg te bereiken dienden we de volle lengte van de Oude Molenstraat te doorlopen. Maar wat me nu, zoveel jaren later, nog het meest intrigeert en waarop ik geen antwoord weet is, waarom wij in die tijd de Oude Molenstraat "De Dréve van Wanne Dooms" noemden. Er bevond zich huis noch kluis in dit smalle steegje, waar wij in de winter door de slijk ploeterden en in de zomer ons het stof in oren en ogen kroop. Kan mij iemand hierover, langs ons heemblad, om, nadere inlichtingen verstrekken?

S. Dawyndt-Baken

3. Vijf vragen over oude gebouwen.

- 1) Op een foto, gedagtekend 24 augustus 1901 lees ik de volgende tekst : "Parc Leopold - Vue de l'Hopital militaire et du Parc à boulets, où se construira la nouvelle poste".
Wat was dit Parc à boulets ???
- 2) Op een foto van de Nieuwpoortse Steenweg (gedeelte tussen de Frans Musinstraat en het tramdepot) staat een laag huisje, losstaand van de omringende huizenblokken. Rechts van dit gebouw staat een hoger gebouw waar een huisschilder woont en waar "Verf en vernissen" verkocht worden. Voor dit huisje staan vier bomen en een grote ijzeren telefoonpaal. Aan de overkant van de straat staat een garage. In de achtergrond bemerkt men, boven de huizendaken, het bovenste gedeelte van het gebouw waarover vraag 3 hieronder handelt. Alhoewel NIET vermeld in Ary Sleeks' boek over de afspanningen, vermoed ik dat het hier wel om iets dergelijks gaat. De foto dateert van ongeveer 1900/1910. Wie vertelt mij méér over dit gebouw ?
- 3) In de omgeving van de Sportstraat stond vroeger een gebouw waarvan het bovenste gedeelte boven de omringende huizendaken uitstak. Dit bovengedeelte bestond uit vier bogen die samenkwamen met daarop nog een soort zuil met kroon (?). Sommige Oostendenaren beweren dat het hier gaat om een oude brouwerij. Wie bezorgt ons nadere gegevens over dit gebouw ?
- 4) Op een foto van het Prinses Stefanieplein (waarvan de kant naar de stallingen nog onbebouwd is) staat een gebouw waarvan een Oostendenaar vertelt dat daar de Volksbond voor het eerst werd gehuisvest. Wie bezorgt ons nadere gegevens hieromtrent ???
- 5) Wie bezorgt mij (tegen betaling of in ruil voor ander materiaal) een foto of prentkaart van : Het Panorama - De Oude Volksbond in de Dr L. Colensstraat?

MEDEDELING OVER DE VOORNAME FAMILIE DEPESTRE.

De familie Depestre heeft gedurende enkele generaties contact gehad met de Oostendse handel in de 18e eeuw. Jean-Baptiste Depestre (1678-1751), burger van Ath, verwierf een aanzienlijk fortuin door de handel in Indisch lijnwaad en behoorde trouwens tot de voornaamste aandeelhouders van de "Oostendse Compagnie". Hij werd in de adel opgenomen in 1744 en vestigde zich kort daarop te Brussel. Zijn jongste zoon Julien (1725-1774) was één van de eerste zakenlieden van de Oostenrijkse Nederlanden, werd in 1768 graaf en huwde Isabelle Cogels (dochter van Jean-Baptiste, bankier te Antwerpen en algemeen penningmeester van de "Oostendse Compagnie"). De financiële handelingen van zijn zoon Joseph Depestre (1757-1823), graaf van Seneffe en Turnhout, waren dikwijls gewaagd zodat het familiefortuin in zeer sterke mate verminderde. Aan hem is het evenwel te danken dat de familiepapieren zorgvuldig bewaard werden, uiterst gevarieërd van inhoud zijn, met vele inbichtingen over de economische bedrijvigheid, lopend van 1751 tot 1797. Spijtig genoeg voor ons treft men er geen briefwisseling aan van J.B. Depestre noch van J.B. Cogels (wellicht duikt in de toekomst toch wel een en ander op in een nog te inventariseren fonds?). Slechts in één der nummers (489) is er sprake van een zekere Oostendse firma RAY, ROCHE en Cie, die in de jaren 1781-1782 in correspondentie stond met Jacques Anneet, secretaris van de Depestre's, betreffende wijntransport.

E. Smissaert

-
- (I) DUQUENNE (Xavier), Inventaire du fonds Depestre de Seneffe.
Bruxelles, Archives Générales du Royaume, 1976, 4°, 39 p.
(Archives de l'Etat à Mons)
-

OVER "KLOEFEN".

Het is een feit dat alles wat aan de klomperij herinnert thans snel aan het wegsterven is. In dit ambacht bestaan tal van tegenstellingen en lokale variaties in de terminologie, niet minder dan in het instrumentarium. Door middel van vragenlijsten stelde Jan Van Bakel een taal- en zaakgeografische studie op, getiteld : "Kleine atlas van sz klomperij in Nederland en Vlaams-België", in 1963 uitgegeven te Amsterdam door de B.V. Noord-Hollandsche Uitgevers Maatschappij en opgenomen in de reeks : "Bijdragen en Mededelingen der Dialectencommissie van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen te Amsterdam", deel 26. Nog te koop aan de prijs van 20 gulden (ingenaaid).

E. Smissaert

DAAN BOENS.

Dichter en oud-Oostendenaar Daan Boens van wie we in ons decembernummer nog een gedicht over Oostende van Simone Kuhnen de la Coeuillerie dat hij vertaald had, publiceerden, is op 28 januari te Gent overleden. Een korte biografie over hem kunnen we lezen in "Langs 't hard zand" (p. 110-113) van O. Vilain.

E.S.

JAARBOEK TER CUERE.

Het jaarboek 1976 van Ter Cuere werd zojuist aan huis besteld. De Heemkring van Bredene maakt er een erezaak van het ieder jaar op een nog hoger peil te brengen. Dit jaar omvat het vier belangrijke bijdragen:

- "Van de oude naar de nieuwe Visserskaai langs enkele omwegen" door Richard Verbanck, (met plannen en illustraties) ;
- "Iconologie van Ensor's 'De Molen van Slyckens'" door Ferdinand Gevaert (met plannen en illustraties) ;
- "Een en ander over de kermissen van Sas-Slyckens" door Raoul Eeckhout ;
- "De herbergen van Sas-Slyckens" door Georges Desopper (met plan en illustraties).

Dat jaarboek mag U als heemkundige zeker niet missen. U kunt het bestellen mits overschrijving van 175 F. (150 F. voor het jaarboek + 25 F. portkosten) op P.C. rek. nr 547.808 van Julia Defever, Rozenlaan, 21, Bredene. Waarschijnlijk zullen alle intekenaars niet kunnen voldaan worden.

O.V.

ALMANAK 1977.

Een mooie almanak met oude afbeeldingen van Oostende is te koop in het Museum voor Schone Kunsten (Wapenplein, Oostende).

De illustraties stellen De dokken, Kursaal-Terras, Kursaal en strand, De baden, Staketsel en Omgeving Mariakerke rond de eeuwwisseling voor. Prijs : 100 F.

O.V.

JAARBOEK HOUTLAND.

De Geschied- en Heemkundige Kring Houtland Torhout heeft haar jaarboek 1976 gepubliceerd.

Het jaarboek bevat talrijke bijdragen, niet enkel over Torhout, maar ook over de omgeving zoals Gits en Gistel. Het is verluicht met plannen en illustraties.

Te bestellen bij de Geschied- en Heemkundige Kring Houtland, 8100 Torhout. Prijs : 150 F. + 25 F. port te storten op rek. nr 712-1200655-72.

O.V.

WANNEER IS HET HEEMKUNDIG MUSEUM OPEN ?

Het Heemkundig Museum is open van iedere zaterdag van 10 tot 12 uur, alsook elke dag in het Paasverlof van 2 april tot 17 april van 10 tot 12 uur en van 15 tot 17 uur. (De dinsdagen niet).

G.V.

 * HET HUIS H O S T Y N, WITTE NONNENSTRAAT 38, OOSTENDE *
 * VERLEENT OP ALLE ARTIKELEN (HEMDEN, DASSEN, ENZ.) EEN *
 * KORTING AAN ALLE LEDEN VAN "DE PLATE" (OP VERTOON *
 * VAN HUN LIDKAART *

TEKSTOVERNAME IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Verantwoordelijke uitgever : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

6e jaargang, nrs 4 - 8, april - augustus 1977.

A. APRIL - ACTIVITEIT.

De Oostendse Heemkundige kring "De Plate" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op een

AUDIO VISUEEL SPEKTAKEL
in herdenking aan
JAMES ENSOR

gevolgd door de voorstelling van twee Oostendse films

OOSTENDE CARNAVAL en IK, ENSOR

De avond wordt ingeleid door de heer Frank EDEBAU, Stadsconservator. Teneinde dit gebeuren in een juiste sfeer te plaatsen gaat deze avond door in het

Museum voor Schone Kunsten

Feest- en Kultuurpaleis, tweede verdieping, op het Wapenplein te Oostende, en dit op :

donderdag 28 april 1977 om 20.30 uur

-- Karnaval van Oostende - film van : Henri STORCK.

De cimaterestoet die door de straten van Oostende trekt, brengt honderden gemaskerden samen die sterk herinneren aan de maskers van hun stadsgenoot James Ensor. Het beroemde "Bal du rat mort" dat 's anderdaags doorgaat staat in het teken van dezelfde schilder.

- Ik, Ensor - film van Paul HAESAERTS.

James Ensor, de meest opmerkelijke Vlaamse schilder sedert Peter-Paul Rubens. En diens volmaakte tegenstelling. Rubens een en al leven, vertrouwen, uitbundigheid, Ensor achtervolgd door het denkbeeld van de dood, steeds angstig bezig zijn kunst- en levensopvatting te herzien. Zijn verscheidenheid is verbijsterend. Het probeert alle uitdrukkingswijzen en technieken, exploreert onophoudelijk zichzelf en zijn mogelijkheden. De film beschrijft Ensor's opvatting van het "IK", het dramatisch contrast tussen het bestaan ervan en zijn vernietiging. Tevens geeft het een beeld van Ensor's loopbaan, de hoogte- en laagtepunten, zijn geestdrift en wanhoop, zijn vreugde en angst.

Dan zijn werk : als ontleder van de werkelijkheid, als explorer van de verbeelding, in de ban van het mysterie en als schilder van het oneindige, de sarcastische en betwistende Ensor en de spotter die het leven ziet als een reusachtig karnaval. Zijn geliefde symbolen

masker en skelet. En steeds weer zijn "IK", vreugdevol of kram-
achtig, beloerd door de dood die hij beurtelings met afgrijzen,
weemoed, onverschilligheid, wanhoop en vooral met ironie benadert.

Deze kunstavond van, voor en door Oostendenaars moogt U niet missen.
Zoals altijd is de toegang kosteloos en zijn ook niet-leden van
harte welkom.

J.B. D.

B. MEI - JUNI - ACTIVITEIT.

De Oostendse Heemkundige kring "De Plate" heeft de eer en het ge-
noegen U uit te nodigen op de voordracht met dia's die doorgaat op :

donderdag 2 juni 1977 om 20.30uur

in de conferentiezaal van de V.V.F. afdeling, Dr. L. Colensstraat,
6, Oostende.

Het onderwerp :

EDELSMEDEN EN HUN KUNST TE BRUGGE EN IN WEST-VLAANDEREN

De spreker : E.H. C. DENORME.

Eerwaarde Heer C. DENORME (hij is de oudere broer van ons
zeer sympathiek lid, architect J. DENORME) koppelt aan zijn bedrij-
vigheid als pastoor te SYSELE die van een oudheidkundige met een
buitengewone kennis in de edelsmeedkunst en dit zowel in het reli-
gieuse als in het burgerlijk genre. Reeds zeer jong ontstond bij hem
een groeiende interesse voor mooi edelsmeedwerk, wat hem ertoe bracht
zich in de loop van de jaren in deze kunstvorm te gaan specialiseren.
Dat hij hierin zeer goed lukte, blijkt uit het feit dat men hem van
heinde en verre in verband met dit onderwerp advies komt vragen.
Buiten zijn medewerking aan diverse gespecialiseerde tijdschriften
is hij auteur van enkele boeken over de edelsmeedkunst.

Deze enige gelegenheid om een idee te krijgen van wat er in
onze provincie op dit gebied gerealiseerd werd en wat er nog te zien
is moogt u niet missen. Zoals altijd is de toegang kosteloos en zijn
ook niet leden van harte welkom.

J.B. D.

C. JUNI - ACTIVITEIT.

De Oostendse Heemkundige kring "De Plate" heeft de eer en het ge-
noegen U uit te nodigen op

zondag 19 juni 1977

voor haar jaarlijkse reis die ons dit jaar naar de Westkust zal voeren.

Praktische schikkingen.

Wij starten om 8.30u stipt aan het lokaal van de V.V.F. Oostende om
een eerste maal in Koksijde te stoppen voor een kort bezoek aan het
museum en de grondvesten van de Duinenabdij. Vandaar steken we door

naar het Orgelmuseum dat een unieke verzameling van mechanische muziek-instrumenten herbergt. Deze verzameling, enig in België, kunnen we na een woord uitleg van de heer DAGRAED, conservator, beluisteren. Tegen het middaguur gaat het naar het NATIONAAL VISSERIJMUSEUM waar we, na eerst de inwendige mens versterkt te hebben, onder leiding van de conservator, de heer DESNERCK, dit prachtig museum bezoeken.

In de loop van de namiddag stoppen we dan nog even voor een bezoek aan het FLORISHOF, dat buiten zijn Tearoom-Brasserie, een klein maar mooi folkloremuseum bezit. Hier krijgen we een rijkgeschakeerd beeld van eet leven, het leefmilieu en de ambachten van onze voorouders aan de kust. Na een lichte verfrissing vatten we de terugreis aan om rond 18uur in Oostende te zijn.

Deze gevulde dag kost ons aan museumbezoek 70 F. en 150 F. aan reis- onkosten, de prijs voor het middagmaal, een goedgevulde koude schotel, is ter plaatse te vereffenen (+ 150 F.).

De inschrijving dient te gebeuren door storting van 220 F. vóór 10 juni 1977 op postrekening 50.77.53 - Jan DREESSEN - Oostende, met vermelding : "deelname 19 juni reis De Plate" en "wens of wens niet in te schrijven voor de maaltijd".

J.B. D.

JAARPROGRAMMA 1977.

Aanpassingen en veranderingen.

a. De voordracht met dia's : "Edelsmeden en hun kunst te Brugge en in West-Vlaanderen", voorzien op donderdag 26 mei 1977 om 20.30u wordt verschoven naar donderdag 2 juni 1977 om 20.30u.

b. De voordracht met dia's : "Vergeten Oostendse schilders", wordt verschoven naar februari 1978, in de plaats komt op : donderdag 24 november 1977 - 20.30u : "De walvis van Oostende", voordracht met dia's door de heer W.M.A. DE SMET, wetenschappelijk medewerker verbonden aan het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

In herdenking aan het aanspoelen, 150 jaar geleden, van een walvis op ons strand, die achteraf wereldnaam maakte als de Walvis van Oostende, wordt benevens de voordracht een kleine tentoonstelling georganiseerd die verband houdt met het gestelde thema.

J.B. D.

KANTTEKENING TER ATTENTIE VAN VERWOEDE BIBLIOFIELEN...

Een nieuw en zeer welkom apparaat voor de kennis van de geschiedenis van het oude boek is beslist Anne ROUZET's : "Dictionnaire des imprimeurs, libraires et éditeurs des 15e et 16e siècles dans les limites géographiques de la Belgique actuelle", Nieuwkoop, De Graaf, 1975, VI-287 blz., 210 (!) gulden. Dit boek, rijk aan inhoud en kwaliteiten, belooft spoedig een onmisbaar referentiewerk te worden voor de beginperiode van de drukkunst in onze gewesten ! Het vermeldt géén Oostendse drukkers, boekhandelaars of uitgevers, eenvoudig omdat er toen nog geen waren. Wel bevat het interessante gegevens over naburige "gildebreeders", o.m. te Brugge.

E. Smissaert

Van alle bouwmeesters die rond de eeuwwisseling te Oostende werkzaam waren, bleef Charles-Louis PIL wel de meest bekende. Niet zonder reden overigens : niemand bouwde te Oostende méér woningen dan hij (zeker meer dan 50 !) en gelukkig bleef tot op vandaag relatief veel bewaard.

PIL was geen echte Oostendenaar : hij werd op 21.12.1867 te Lo geboren. In de negentiger jaren, de tijd van de grote bouwcampagnes in de nieuwe wijken van Oostende, was hij er echter a' bij. Hij nam een aanzienlijk deel van de nieuwbouw voor zijn rekening. PIL, die gehuwd was met Eugénie SAMSON, betrok eerst het huis, Prinses Stephanieplein 1. Later woonde hij aan het Prinses Clementinaplein 48, in een modernere villa van eigen ontwerp. In november 1908 werd hij lid van een nieuwe "Cercle Artistique d'Ostende", die verder mensen als A. GERBOSCH, J. DE CLERCK, J. DE BROCK, Mej. DE PAPE, L. ROYON, de DE KESEL's, de VAN CUYCK's e.a. groepeerde. PIL overleed te Oostende op 24.9.1949.

Het oeuvre van PIL valt uiteen in drie totaal verschillende bouwstijlen. Vooreerst zien we PIL als vertegenwoordiger van de gangbare "eclectische stijl" in een aantal gebouwen die in hun geveldecoraties vol reminiscenties aan renaissance en barok steken. Het zijn doorgaans huizen met gepleisterde gevels (overschilderd) en waarin -dure- natuursteen een ondergeschikte rol speelt.

We vermelden het "Hôtel du Nord" (Groentemarkt 19) met bossage aan het gelijkvloers, de 6 geveltraveeën op de etages, een ware staalkaart van renaissance-vensterafdekkingen op de 2de verdieping en de exuberante decoratie van het centrale zolderkamervenster met o.a. obeliskken, een gebroken segmentfronton en schelpmotief in boogveld. Let hier ook op de onopvallende asymmetrie in het gevelbeeld. De huizen Koningstraat 60 & 62, Van Iseghemlaan 143 & 147, IJzerstraat 15, Euprosine Beernaertstraat 108 ... zijn allen in deze "eclectische stijl" gebouwd.

PIL is echter voornamelijk gekend om zijn met geglazuurde tegels gedecoreerde gevels. Hier leek zijnfantasie wel onuitputtelijk. Deze typische PIL-architectuur, up-to-date in die tijd, is uit het Oostendse stadsbeeld niet meer weg te denken. De gevelbezetting met glazuursteentjes was eerder duur maar bood zekere voordelen indien vakkundig aangebracht : met een minimum aan zorgen staan deze gevels er vandaag nog even fris bij als 70 jaar geleden. Ze zijn gekenmerkt door een sober maar logisch gebruik van natuursteen waarop we veelal een schuchter Jugendstil-motief vinden en door een smaakvol spel van gekleurde tegels (rood, blauw, groen) en tegels in ivoorwit. Een eerste voorbeeld is het huis Sint-Sebastianstraat 11 (1901) met de eigenaardig geprofileerde natuurstenen.basis, het fijn afgewogen spel van witte en wijnrode steentjes en de met Jugendstil-lijnspeel gevulde boogvelden boven de vensters van de etage. Verder in dezelfde straat ontmoeten we een ensemble van 4 woonhuizen (25-31), die samen met de 5 huizen Adolf Buylstraat 26-34 in één campagne werden gebouwd op de gronden van het in de vorige eeuw bekende hotel MERTIAN. Alle gevels werden gedecoreerd in witte en groene glazuurtegels. Het loont echt de moeite om ter plaatse te gaan zien hoe schitterend PIL's bouwconceptie hier wel was : voor de 5 huizen der Adolf Buylstraat tekende hij 3 gevelmodellen. Zo zijn de nrs. 26 & 34 en 28 en 32 twee aan twee identiek ; 26 & 34 beide met hun vooruitspringende loggia's in timmerwerk, de nrs. 28 & 32 met hun karakteristieke cirkelvormige vensters op de 2de verdieping.

Het huis nr 30, met de topgevel, is dan van het 3de model. Het geheel verloopt dus volgens een streng ABCBA-plan. Wat een dynamiek in deze 5 allesbehalve eentonige gevels ! Een gelijklopende opvatting vinden we ook terug in de gevelconceptie der 4 huizen in de Sint-Sebastiaanstraat. Al is de symmetrie hier niet zo ver doorgedreven, toch herkennen we een soort ABBA-plan.

Een zeer geslaagd ensemble was ook de huizenrij Sint-Pietersstraat 5-6-7, in de schaduw van de "Peperbusse" ; tot op de dag dat men nr 7 ging verknoeien. De drie gevels vertonen een fris spel van afwisselend witte en lichtblauwe tegelbanden. In de zwaartepunten vinden we kleine blokken natuursteen, bewerkt met nerveuze Jugendstil-motieven. Alleen 5 & 6 hebben hun mooi geprofileerde natuurstenen basis bewaard. De gevel van het niet-gesnigeneerde "Hôtel des Ardennes" (Kerkstraat) sluit hier helemaal bij aan.

Andere karakteristieke PIL-huizen met glazuurtegels zijn :

- Sint-Franciscusstraat, 25 (1905) met een 2,5m hoge sokkel in blauwe hardsteen, een witte steentjesgevel verlevendigd met kleurige majolica. Aan dit huis paalde destijds de beroemde danszaal "'T KEUNTJE".
- Villa "Jeanne d'Arc" (Kerkstraat, 33), bezet met witte gevelsteentjes onderbroken door 2 banden in ruwe natuursteen ter hoogte van het gelijkvloers en hoger door 6 banden in groene steentjes. De 2 decoratieve majolica-friezen, een aan de loggia en een onder de kroonlijst verlenen het geheel wat persoonlijkheid. Aan de overzijde staat nog een PIL-huis : nr 36, waarin ook weer majolica is verwerkt.
- "Het Brouwershuis - Brouwerij het Kruis" (Christinastraat, 86). De Annuaire Commercial uit 1927 leert ons dat er daar in die tijd een herberg was.
- Prinses Stephanieplein, 25. Een van PIL's beste : waardige burgerarchitectuur. Een gevel in witte en lichtblauwe steentjes en een prachtig hoefijzervormig venstertje boven de voordeur. In de natuursteengedeelten spreken dan weer renaissance-motieven.

We blijven niet stil staan bij huizen als Prinses Clementineplein 24, 46, 48 (waar hij zelf woonde) en 60 ; Euphrosina Beernaertstraat 43 ("Solo Mio") en 100 ("Villa Suzanne"), Louisastraat 1 (apotheek/verbouwd) Karel Janssenslaan 19 en 31 (afgebroken) en Kaaistraat 11 (eveneens verdwenen).

Na W.O. I associëerde PIL zich met de architect Henri CARBON (° Roeselare 30.7.1882). Deze was de bouwmeester van de gesloopte VOLKSBOND (1913) en van mooie privéwoningen als het "Huis ter Linden" en "Maison Blanche" (Kerkstraat 27 & 39). Zelf woonde CARBON in de Kerkstraat 17.

Aan de associatie PIL-CARBON danken we enkele grotere appartementsgebouwen in gewapend beton. De hoek Witte Nonnenstraat-Aartshertoginnesstraat (Singer) kunnen we niet bepaald geslaagd heten : kan de vormen-taal nog enige voldoening schenken, dan was de materiaalkeuze voor de gevelbezetting duidelijk een mislukking. "In 't Anker" (hoek Sint-Sebastiaanstraat - Kapellestraat) is veel lichter en eleganter gedacht door het duo. Samen bouwden ze ook Kaaistraat, 16, een gedeelte van het Sint-Andreaslyceum op de hoek met de Ooststraat. Maar daarover kon u al eerder lezen in het artikel van confrater Jan DREESSEN in ons jongste januari-nummer.

Norbert Hostyn

BADEN TE OOSTENDE IN 1870.

Karl Baedeker - zoon van de bekende uitgever van reisgidsen met dezelfde naam, die het werk van zijn vader voortzette - schreef in de reisgids van 1870 voor België en Nederland over de zeebaden te Oostende als volgt :

"Er zijn meer dan 400 rollende kabiënen, door paarden in zee getrokken en die elk een nummer hebben. Vooraan is een pijl waarmede de bader aanduidt dat hij wilde weggetrokken worden. Eens zijn paard aangespannen, klopt de koetsier op de wand van de kabien om te verwittigen. Als kleding droege: de dames "un long peignoir en laine grise ou blaue", de mannen "un caleçon et une jaquette de laine".

J.H. K.

EEN FRANSE KAPER TE OOSTENDE.

Uit "Les mémoires de Jean Doublet de Honfleur" (Ch. Bréard 1880) vernemen we dat de Franse kaper Jean-François Doublet, toen hij meerderjarig geworden was (hij vaarde reeds van zijn 7de jaar op zee) - rond 1677 - na een stranding in Engeland verbleef, samen met de zoon van de bekende Nederlandse Admiraal De Ruyter.

Hij nam opnieuw dienst, ditmaal bij de Engelsen en werd, zodra op zee, gevangen genomen door de Spanjaarden die hem in zeer bedenkelijke toestand te Oostende aan land zetten. Hierover schreef Doublet zelf :

"Je n'avois sur moy qu'un justaucorps sans manche raptassé de pièces de thoelle godronnée et une pareille culote, des vieux bas de deux couleurs et sans pieds, et de misérables souliers qui m'abandonnèrent à la première lieue et pour bonnet le haut d'un vieux bas attaché avec une ficelle".

(aangehaald door Maurice Guierre in "La Femme et le Marin").

J.H. K.

EEN TOEKOMST VOOR ONS VERLEDEN. MERKWAARDIGE GEBOUWEN TE OOSTENDE.

VAN ISEGHEMLAAN 99 : sic transit gloria mundi ...

Behoud van het bouwkundig erfgoed ...

Het kan het mea culpa zijn van een stad die zichzelf opnieuw leefbaar wil maken, omdat het leefbaar houden haar onbekend was.

Het kan de vrucht zijn van een jaar publiciteitscampagne die monumenten als onderwerp, en zelfs als doel had.

Het kan het faillissement zijn van een (Oostendse) generatie die zich - met de bulldozers in de rug - geconfronteerd ziet met de éénogige koning in blindenland.

En het kan nog veel meer, maar geen toeval zijn.

Oostende anno 1872. Na 7 jaren wallen slopen (1865-1872) komt Oostende, die zich vastbijt op zee en strand, aan de vooravond van haar koningin-schap. De residentiële verkaveling van de nieuwe terreinen wordt de inzet van een architectuurgebeuren dat voor de volgende "legendarische" 30 jaar haar kroon zal spannen, en haar vergeten zeedijk - na ruim

3 eeuwen door de ontmanteling opnieuw straat - tot "strandboulevard" zal promoveren.

De 18de eeuwse, noord-zuid georiënteerde havenstad Oostende groeit in de 19de eeuw opportunistisch uit tot een op zee en strand geaxeerde badstad.

De "ontginning" van de duingronden tussen Kursaal en Koninklijk Chalet - in 1874 opgekocht door de Luikse bankier Louis Delbouille - ligt in deze westelijke rush voor de (verkavelende) hand.

Naar koninklijke en buitenlandse voorbeelden bouwt het aristocratisch toerisme aan de strandboulevard een kustarchitectuur die in een mondain Belle Epoque Oostende met hoofdstedelijke allures niet uit de lucht komt vallen.

Ingezet met de vitale 18de eeuwse n-z ader Station --> Klein Strand, toeristisch aangegroeid met Klein Strand --> Kursaal en voltooid met Kursaal --> Hippodroom, blijkt de Zeedijk - anno 1906, continu van Station tot Hippodroom, residentieel, stedelijk en mondain zwaartepunt - als forum van de "Koningin der Badsteden" te fungeren.

De directe "lagergelegen" binnenstad blijkt zich spoedig aan de (Zeedijk)-voorbeelden op te trekken, en rivaliseert wat te rivaliseren valt.

Aan de Noord (Van Iseghem)laan, in de schaduw van het "bloedstuwende" kursaal, bouwt de Etterbeekse architect Ed. Serneels voor zijn Gentse bouwheer Grandsire in 1907-08 een neogotisch woonhuis. (Tot anno 1950 bewoond door schoonzoon De Bie gaat het over in handen van verhuurder Friederichs. De Oostendse Hobbyklubs O.H.K. hebben er hun optrek van mei 1971 tot zomer 77).

Opgetrokken in gele gevelbaksteen en Euville natuursteen, mag de nu Oostende's laatste neogotieker als een geregionaliseerde of eclectische kijk op de (Schelde ?) gotiek gelden.

Naast het totale vocabularium aan bogen (rond-, korf-, segment-, tudor-, acolade- en spitsbogen als venster-, deur-, lucht- en ontlastingsbogen), een gevelverdeling in 2 hoofdassen, waterlijsten, consoles, negblokken en muurafdekkingen in geprofileerde Euville witsteen, ontmoeten we binnen voorwaar gietijzeren kolommen, lambrisering- en schotwerk, boven een mansardedak, torenschrijnwerk en frontonafwerking volgens de beste neogotische tradities.

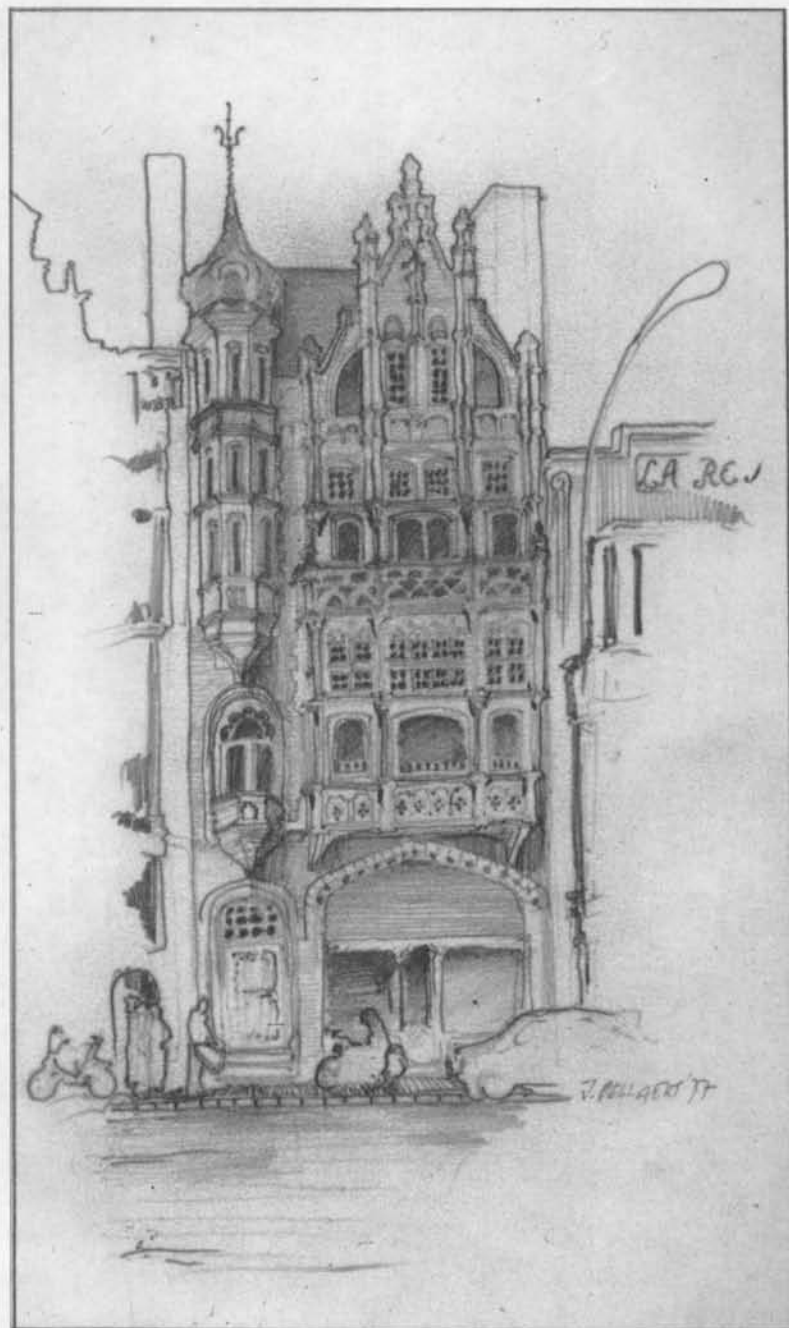
Een imposante ode van (en voor) neogotisch vakmanschap, voor (en van) Oostende.

Het verhaal van een generatie die zichzelf en haar stad verstond.

VAN ISEGHEMLAAN 99

Uit het archief van de heer W. DEBAERE

Al is het dan vaak omwille van één of ander monumentenjaar dat men (elders) mea culpa's klopt, wij Oostendenaars (?) blijken het eigenste van onze stad alleen nog te willen aantreffen op vergeelde postkaarten van Antony.

En in NOG een buildingetje zal 't kwaad toch niet zitten zeker.

Het toeval en een portemonnee echter, wil nu dat Oostendse architectuur zeldzamer wordt dan het (elvendertigste) buildingetje.

En toch komt het in onze economisch getrainde horeca-geest niet op, hoe meer buildingetjes we planten hoe slechter ze bloeien, vermits deze systematische afbraak van Oostende de afbraak van onze toerische identiteit alleen maar verspoedigt.

En...een omgekeerd effect sorteert: hoe minder Oostendse architectuur overleeft, hoe meer de overblijvende geproefd EN gesmaakt wordt.

Een (uiteraard) uniek exemplaar van de éénogige koning in blindenland, staat (nog steeds) te staan aan de Van Iseghemlaan. Zij- en achterwaarts bedreigd van "het toeval en een portemonnee", wachtend op Antony.

Laat (ze) staan aan de Van Iseghemlaan. Oostende zal zijn wat van Oostende zal over zijn.

Johan Bellaert.

JEUGDHERINNERINGEN IV - DE OORLOG 1914-1918 (vervolg).

Tot mijn kleurrijkste herinneringen behoort het luchtgevecht waarvan ik, van op onze tol- en knikkerbaan aan de Nieuwpoortse Steenweg, getuige was. Mijn broer en ik waren aan 't spelen toen er plots mitrailleurgekleetter weerklonk van op de torentjes van het fort (de tegenhanger van het fort van Napoleon en begonnen in 1813 maar pas na 1815 voltooid) die de tribunes van de hippodroom domineerden. Van over zee dook een vliegtuig van de geallieerden op en vloog dwars over de hippodroom naar de kabelballon die boven het vliegveld van Stene hing om het IJzerfront te inspecteren. Verwoed bestookt cirkelde de gehate bezoeker rond zijn prooi tot de Duitse "zak" plots met geweldige vlammen in brand schoot. Duidelijk zag ik het "mannelijke" uit de laaiende fakkel springen en bengelend aan zijn parachute neerkomen. Terwijl de Duitse afweer razend te keer ging, vluchtte de piraat over de hippodroom weer het veilige zeegat in. Verbluft had ik het hele spektakel gevolgd terwijl mijn broer van schrik naar huis was gelopen. (Heel waarschijnlijk is dat het feit, voorgevallen eind september 1918, dat vermeld staat op p. 453 van "Oostende onder de Duitse Bezetting").

Onvergetelijk blijft ook die meinacht van 1918 toen de Vindictive de haven binnendrong. Het gebulder van de kanonnen, het gedaver van de huizen, de zoeklichten en ontploffingen die de hemel hel verlichtten, die vreselijke apocalyps dreef honderden mensen naar een kelder of een "onderstand". Ook mijn moeder wakte ons en hals over kop vlogen we naar de veiliger geachte kelder van buurman Kamp (nr 57), broer en ik in onze "slaapkapote". Bij andere nachtelijke bombardementen gingen we soms in de "even sterke" kelder van de Bontes schuilen. Maar die keer niet, misschien omdat vader Bonte zwaar ziek was en trouwens diezelfde nacht gestorven is. In de kelders werden dan paternosters gebeden tot de razernij voorbij was.

Op de Nieuwpoortse Steenweg kwamen de compagnieën soldaten voorbij, haast altijd al zingend. Maar vooral in huis hoorde ik de heimatliederen van onze "logés" en stilaan -geholpen door mijn zuster- pikte ik ze op. Op het einde van de oorlog kende ik, min of meer getrouw, tekst en melodie van een paar dozijn liederen o.a. Drei Lilien, Morgenrot, O Tannenbaum, Ich hatte einen Kameraden, Muss i denn, muss i denn zum Städtele 'naus, O Strassburg, O Strassburg, du wunderschöne Stadt, Die Wacht am Rhein, O du lieber Augustin, Du, du liegst mir im Herzen, Liebchen ade, scheiden tut weh, In der Heimat, Gloria, Victoria!, Wenn die Soldaten durch die Stadt marschieren.. (waarvan ik toen het ondeugend refrein: "'s ist bloss wegen den Schimderassa Bumderassa, Schimdera" natuurlijk niet snapte!). Maar ook de antiduitse spotliedjes en "protestsongs" zong ik mee. Het beste en meest bekende was wel:

En is dat nu niet pluus / 't is beter in ons huus
of daar in die barakken / ze slapen op strooizakken
Een derde van een brood / ze kriegen ons niet dood
en al de marmelade / kan in een lepeltje gedaan
't is te weinig om tē leven/ en te veel om te kreveren
Ja moederlief, je moet daarom niet treuren
want den oorlog zal niet blijven deuren
en we zijn gezworen kameraden
en we zullen malkander nooit verlaten.

Voor een authentieke versie van het volgende sta ik niet in :
 Moeder doe de deure toe / 't zien doa weeroal Duutsche
 De Duutsche keizer / dat is een zot
 en aan den IJzer / je moe kapot
 z'n land verminderen / dat is zijn straf
 De Belgische piotjes / maken zijn graf.

Op dezelfde melodie als het voorgaande volgend onbeholpen rijmpje, geïnspireerd door een oorlogsfeit van 10 augustus 1915 : een neergeschoten en nog drijvende zeppelin was onze haven binnengesleept maar werd tenslotte door een brand, veroorzaakt door een vonk, totaal vernield (zie : Oostende onder de D.B. p. 235-238) :

Jongen, jongen, pas maar op van die dikke stok (= de zeppelin)
 En j'is geschoten al in zijn gat
 en j'had twee vlerken en ze sloegen plat,
 en osten beneen kwam, ze riepen hoera
 en osten in d'haven lag, je schoot in brand.

Het volgende hekelt de verdeling van ... de aardse goederen :

Marmelade voor de soldaten
 erreweten voor d'oorlogschepen
 abrikozen voor de matrozen
 schone meisjes voor d'officieren ...

En tenslotte :half Duits, half Vlaams, ook door Duitse soldaten gezongen:
 Potferdomme an de Somme
 doar is 't "dicke Luft".

Het einde van de oorlog blijft voor mij geassocieerd met enkele merkwaardige gebeurtenissen. De Duitsers hadden de bewoners van de Sportstraat en de Nieuwpoortse Steenweg gewaarschuwd : we moesten de vensters open zetten want ze zouden de batterij op de Zeedijk, vóór het fameuze Palace Hotel (gedegradeerd tot Luizenpaleis) (X), doen springen. Dat gaf een oorverdorende knal maar gelukkig hebben onze vensters het viervoudig gebauw overleefd. Nog lang nadat de Duitsers vertrokken waren, hebben we op de lange lopen van de vier impotente kanonnen op en af geklommen.

Het tweede feit was het nieuws, enkele dagen later, dat de Belgische soldaten in aantocht waren. Voortgestuwd door het algemeen enthousiasme ben ik meegelopen langs de Nieuwpoortse Steenweg tot voorbij Raversijde waar we de bevrijders vonden, uitrustend aan de kant van een gracht, naast geweren en fietsen. Nog nooit was ik, alleen, zo ver van huis geweest.

Zoals overal in dergelijke omstandigheden speelden ook wij, overmoedig met achtergelaten munitie. Het was onvergeeflijke roekeloosheid omdat we al twee tragische ongevallen in de buurt beleefd hadden. Was de vrouw van kleermaker-koster Arcke, een tante van de Bontes (Nieuwp. Stwg 81) niet blind geslagen door te prutsen aan een kogel ? En was Tuurtje D'hont (Nieuwp. Stwg 159) niet verscheidene vingers afgerukt door een ontploffing ? Dat was op straat gebeurd en ik hoor hem nog ijselijk kermen. Maar wij dachten daar niet aan en zo deden we in de "vielodrom" potten met "fusees" ontploffen. Ongelukkig was dat speelgoed zo kwik dat een van onze kameraden, Julien Seys, zo'n brandend pijpje in zijn nek kreeg en lelijk verbrand werd.

(X) volgens de Duitsers : Lausoleum !

En tenslotte heeft de oorlog mij in mijn vlees gebrandmerkt. Het kan november of december 1918 geweest zijn. Kruipend in het zand, vóór de galerijen, stak ik mijn knie in het ongeziene prikkeldraad, door de Duitsers daar gespannen. Het was een vrij diepe wonde die hevig bloedde. Verschrikt bond ik een zakdoek rond mijn been en, half mankend, half gesleept door mijn broer, sukkelde ik naar huis. Daar werd de wonde met kruiden en olie behandeld door een Belgisch soldaat. De knie genas volkomen maar vertoont een litteken, even onuitwisbaar als bovenstaande herinneringen uit mijn oorlogsjeugd.

G. Billiet

YACHT CLUB D'OSTENDE (1910).

Deze club, gesticht in 1853 is voorzeker de oudste in ons land. Op de lijst van de gefedereerde Nederlands-Belgische jachtclubs, staat deze club vooraan op de lijst van Belgische verenigingen, gerangschikt naar het jaar der stichting.

Volgens het jaarboek van 1910 bedroeg de bijdrage van de leden 25 F. en het inkomstrecht even zoveel.

De zetel bevond zich op het eerste verdiep van de "Société littéraire" op het Wapenplein en het clubhuis, waar het nog altijd staat. Er waren secties te Zeebrugge, Nieuwpoort en Blankenberge en iedere sectie had zijn voorzitter, secretaris-schatbewaarder en twee commissarissen.

Begin 1910 waren er 215 werkelijke leden, 5 leden voor het leven, 11 werkelijke leden voor het leven, 10 ereleden en 88 honoraires. 68 zeilschepen met hulpmotor, 49 motorboten, 16 stoomjachten en 13 zeilschepen waren op dat ogenblik ingeschreven. Ieder lid had zijn eigen fanion, behalve de clubfanion en die voor ere-voorzitter, onder ere-voorzitters, voorzitter, ondervoorzitters, enz. die nog een speciaal fanion mochten voeren.

Het moet in die tijd bijzonder plechtig zijn toegegaan vermits het uniform van de leden voor de gewone dagen voorgeschreven was, alsmede het ceremonieel uniform en het uniform voor de bemanningen van de jachten.

Naast de regatta en wedstrijden, oefende men ook een bijzonder sport uit : "Ostend canoeing polo", op het water met kano's van hoogstens 12 voet lengte en gespeeld met een bal van 8 cm doormeter.

Het ware wel interessant de archieven van deze vereniging die toekomstig jaar vijf kwart eeuw bestaat uit te pluizen en de geschiedenis te schrijven. Of zorgt de Club daar zelf voor ?

J.H. K.

.....
 O HET HUIS H O S T Y N, WITTE NONNENSTRAAT 38, OOSTENDE O
 O VERLEENT OP ALLE ARTIKELEN (HEMDEN, DASSEN, ENZ.) EEN O
 O KORTING AAN ALLE LEDEN VAN "DE PLATE" (OP VERTOON O
 O VAN HUN LIDKAART O
 O.....

VONDSTMELDING.

Ter gelegenheid van de moderniseringswerken in de Adolf Buylstraat is een vondst bijna onopgemerkt voorbijgegaan Amper enkele uren kon men deze vondst gaan bekijken en, al is ze misschien niet opzienbarend, toch is ze het vermelden waard.

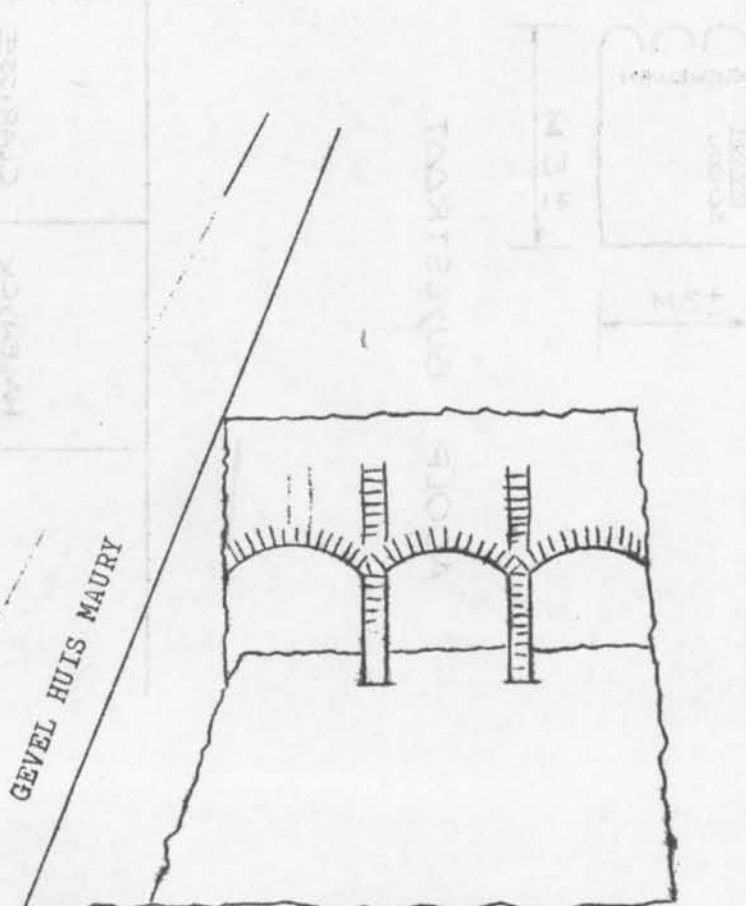
Ter hoogte van het Huis MAURY werd een keldergat blootgelegd dat VOLLEDIG onder de straatbedding bedolven lag.

De typische oude gewelfjes in rode baksteen getuigen van de ouderdom van deze kelder, waarvan de eigenaars (of uitbaters) van het Huis MAURY het bestaan niet wisten.

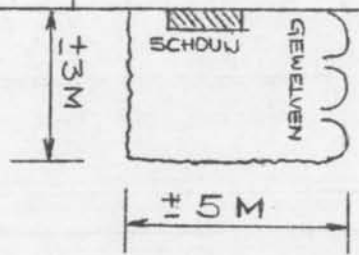
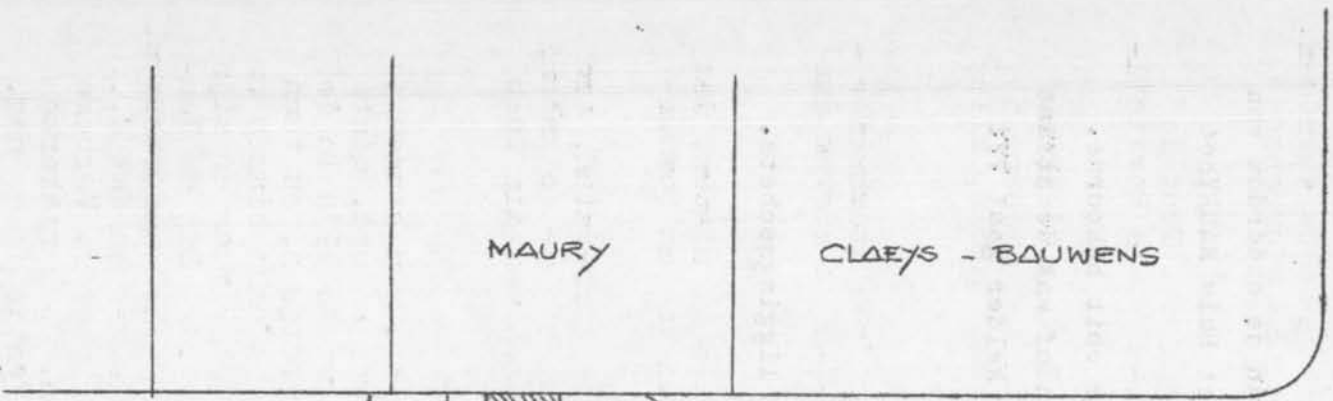
De vraag kan gesteld worden tot welk gebouw deze kelder ooit behoorde. Heeft deze kelder altijd onder de straatbedding gelegen of was de straat vroeger veel nauwer zodat het dan maar over een gewone kelder gaat ??? Wie vertelt ons meer hieromtrent ???

A V C

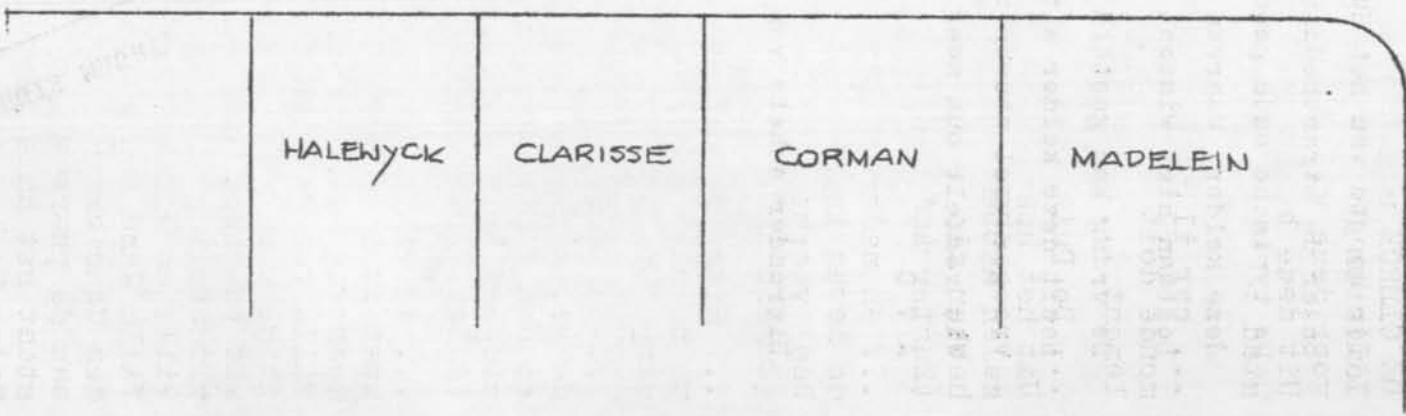
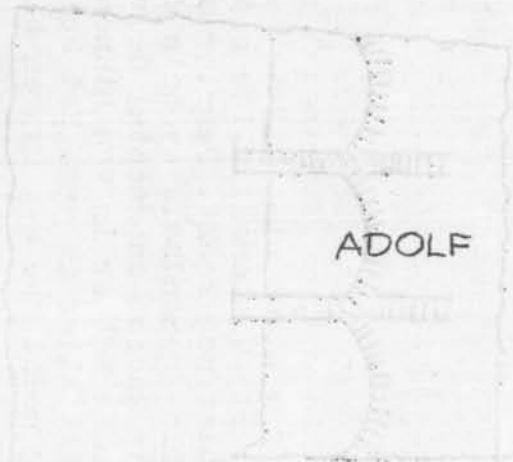
Hieronder schets van de kelder met op de keerzijde een liggingschets.

MARIE-JOSE
PLAATS

ADOLF BUYLSTRAAT

MADRIDSTRAAT

OOSTENDENAARS OVER HUN STAD IN 1914-1918.

Kunstschilder Jan DE CLERCK was een mens die -gelukkig- van geen souvenirs kon scheiden. Bij het nalezen van zijn persoonlijk archief (in bezit van zijn familie en van "De Vrienden van Jan De Clerck") met het oog op het samenstellen van een wetenschappelijke studie over Meester Jan, vonden wij dan ook een ruime correspondentie terug. Daarin steken een aantal brieven door vrienden van zijn vader Constant aan de DE CLERCK's geschreven tijdens en na de Eerste Wereldoorlog. De familie DE CLERCK was naar Engeland gevlucht en leefde in het huis "Beechcroft", Idmiston Road - Worcester Park (Surrey). Het was telkens een vreugde voor deze vluchtelingen wat nieuws van hun geliefd Oostende te vernemen. Uit deze brieven enkele pakkende fragmenten waarin sprake over onze stad :

... car il parait qu'on manque de tout à Ostende à présent. Tout le monde doit chercher à manger, Marché aux Herbes, au Bureau de Ravitaillement ... (VAN SCHELLE, Folkestone, 12.01.1917).

... De Duitschers dat zijn de grootste dieven dat ge kunt uitdenken. Uit het hospitaal hebben zij alles medegenomen wat hun kon dienen, 5 zalen hebben zij geplunderd, bedden, beddegoed, stoelen, tafels, alles hebben zij mede. God zij dank dat alles voorbij is ... (Zuster Andrea, Oostende, 7.1.1919).

... en naderhand was er geen vertrek van den maalboot door stormweder - de haven is noch niet gansch geruimd van de wrakken - en ze hoeven dus heel voorzichtig te wezen bij het uit en invaren ... (Eugène RAU, Oostende, 23 februari 1919).

... Hier in Oostende is alles altijd hetzelfde. Het eenige nieuws, dat we nu niet meer bang moeten zijn voor het schieten van zee en bommenwerpen ... (OCKET, Oostende, 27.11.1918).

... Zoo dikwijls, O ! zoo dikwijls denk ik aan onze geliefde stad, aan de vrienden en kennissen en familie, aan onze feesten, aan de Volksbond en aan zooveel andere klein dingen, klein in hun eigen, maar die toch zooveel herinneringen voor den geest roepen ... (Jules VANDEVELDE, Krijgsbakkerij Adinkerke, 13.13.1916).

... de villa van Neron is nog altijd recht, maar hoe het van binnen is weet ik niet, de villa ernevens Loutz (?) is geheel geplunderd, niets meer van meubels, er kan gebeuren, dat er vluchtelingen in zijn in de villa van Neron. Bij Roland hangen al de stoors en gordijnen, en toen ik de wacht was in de Villa Sans Souci, gingen er drie dames binnen om wat te doen, weet ik niet. Bij Boucher is alles nog recht maar er zijn vluchtelingen in ... Dujardin architect is hier ook reeds. Bij de Neuville en Vandebulcke, vluchtelingen en dat ziet er mij goed onderhouden. Villa Jane ook alles goed geloof ik zelfs heb ik horen zeggen dat C... den Concierge er uit gesmeten is, maar ik ben het niet zeker. Verbeke aan de phare alles is er plat, men ziet nog de puinen. Op Mariakerke staat het huis nog recht. Bij Wielemans alles goed. Fyntje is er nog. Madam Nassel, het huis staat nog recht. Perrier alles goed. Den Heer en Madame zijn nog in volle gezondheid evenals de meiden. Leonarts is er ook nog en Desire de knecht en meestal de villa's staan nog recht maar ge moet niet vragen hoe het er is van binnen, als er vluchtelingen zijn, is het goed, zoo niet alles is weg. Het huis Baas uit de Euphrosine Beernaertstraat staat nog recht hoe het is van binnen weet ik niets,

daarnevens alle villa's in puinen ... (François SIMOENS, gelegerd te Sint-Amandsberg, 19.2.1919).

En over het huis van de DE CLERCK's zelf :

... Nu Waarde Vrienden, ik ben al seffens naar uw huis gaan zien : het ziet er zeer goed onderhouden uit, niets kapot alle meubels zult ge terugvinden, enkel geene matrassen en geen koper meer. Die menschen dorsten zich niet blootstellen aan straffen. Ik mag u dus verzekeren dat ge bij uwe terugkomst in uw huis zeer trevreden zult zijn ... (Jeanette OCKET, Oostende, 27.10.1918).

Norbert Hostyn

OPROEP.

Bij deze willen wij een oproep doen aan personen die schilderijen, tekeningen of gravures mochten bezitten van Michel VAN CUYCK (1797-1875), Louis SERRUYS (1820-1873) en Emile SPILLIAERT (1858-1913) : met het oog op ernstige studies over deze kunstenaars hadden we graag zoveel mogelijk originele werken te zien gekregen.

Ook 19e eeuwse Oostendse scheepsportretten zowel achter glas als olie op doek of hout is een mogelijk studieterrein, indien we genoeg zaken kunnen terugvinden. Eigenaars die bereid zijn ons hun bezit te tonen, en al dus mee te werken aan de ontginning van "maagdelijk" kunst-historisch terrein, gelieve contact op te nemen met :

Norbert HOSTYN
Witte Nonnenstraat 38
8400 OOSTENDE

VRAAG EN ANTWOORD. (De Plate, 6de jg, nr 3, maart 1977)

Vraag 3. 1) : Vijf vragen over oude gebouwen. PARC A BOULETS.

ANTWOORD.

Het "Parc à boulets" waarop grotendeels de Post tussen 1902 en 1906 werd gebouwd was vroeger een militair terrein waarop reservestukken van de artillerie van het garnizoen werden gesteld met de nodige kanonballen en obussen.

Oorspronkelijk was dit een ommuurde weide- en tuingrond, die deel uitmaakte van het klooster der Conceptionnisten of Witte Nonnen dat in 1679-1681 werd opgericht.

Dit perceel van 55 m. lang op de Witte Nonnenstraat en 45m lang op de Westmolenstraat (later Werfstraat en sinds januari 1901 H. Serruyslaan) werd onder het Nederlands bewind definitief als arsenaal gebruikt. Ook het Belgisch Ministerie van Oorlog bleef dit terrein aanwenden als "Parc à boulets" en als "Parc d'artillerie" tot 1874.

Wanneer eindelijk de plaats was vastgelegd waar het nieuwe Postgebouw zou oprijzen besliste de gemeenteraad op 2 juni en 1 september 1896 over te gaan tot de verbreding van de Witte Nonnenstraat tot op 13 m. en van de Werfstraat tot op 15 m. Dit werd goedgekeurd bij K.B. van 21.1.1897 en uitgevoerd. Hierdoor werd een N. en een W. zoom van het "Ancien parc à boulets" in de nieuwe straatbedding opgeslorpt.

D. Farasyn

OOSTENDSE KOETSIEERS.

Waren de Oostendse Koetsiers op het einde van de vorige eeuw wel te betrouwen ? Dat moet men uitmaken na lezing van een gids die uitgegeven werd door het Hotel Bristol ten gerieve van de Engelse klanten. Het boekje heet : English visitors hand-book and guide to Ostend, Bruges, Nieuport, Furnes and adjacent places (gedrukt door Albert Bouchery & C°).

In het hoofdstuk dat besteed wordt aan de rijtuig-tarieven wordt meteen gezegd dat er te Oostende geen werkelijke "cabs" zijn (tweewielers met koetsier aan de achterzijde), alleen maar vierwielers. De officiële prijzen voor de binnenstad, dat is "tot aan de oude Westpoort", zijn als volgt : eerste uur 2 F., de volgende uren 1,50 F. Dubbele prijs vanaf 23 uur tot 5 uur in de morgen. Maar aan de Engelsen wordt de raad gegeven vooraf tot een akkoord te komen met de koetsier ten einde een gunstprijs te bekomen en hiertoe kon in het Vlaams een discussie geopend worden onder volgende bewoordingen :

Coachman, Kotseer (sic)

What will you take me to-for - Wat vraagt gij om mij te vuren (resic)

That is too much - Dat is te veel

I will give you (so much). Will that do ? - Ik zal u zoo veel betalen.

Is dat wel ?

Vervolgens leert de Engelsman in het Vlaams tellen van één tot twintig.

Het Hotel Bristol, Gemeenteplaats 1, beveelt slechts één koetsier aan. Deze draagt op zich een gedrukte speech in het Engels. Ik geef hier de originele tekst, en voor diegenen die dit soort Engels niet verstaan, de vertaling :

My name is my number I am the "cabby" and sole conductor
of this quadraped and vehicle.

And to my fares I always act the honest man. Discarding entirely the shifty ways of my brother the London Jehu, I no advantage take as others sometimes do because we speak a different tongue, that being the fault of those who vainly tried the Babel Tower to raise not mine. Therefore my parole you can take and test as true and by comparison be satisfied.

The printed tariff well attest these stated facts, which for your strict persual is within this carriage placed. Translated from the language of this land, to yours the Anglo-Saxon.

This man generally drives a Calash the following is a strict translator of his tariff.

Mijn naam is mijn nummer Ik ben de koetsier en de enige
menner van deze vierboeter en rijtuig.

Betreffende mijn tarief handel ik steeds als een eerlijk man. Afkerig van de doortrapte manieren van mijn broeder, de Londense Jehu (wilde rijder), maak ik geen misbruik, zoals anderen soms doen, van ons verschil in taal. Dat is de schuld van dezen die vergeefs getracht hebben de Toren van Babel te bouwen, en niet de mijne (dat willen we wel geloven). Daar kunt u mijn woord op nemen, de proef op de som nemen en, door te vergelijken, tevreden zijn.

Het gedrukte tarief, dat voor nauwkeurige lezing in deze koets is geplaatst, bevestigt daze vaststaande feiten. Uit de landstaal overgezet in uw taal, het Anglo-Saksisch.

Nota : Het Hotel Bristol herbergde een American Bar waar men een dertigtal cocktails kon bestellen, vanaf 0,60 F. tot 2 F. Deze dranken droegen namen als : Bosom Caresser, Corpse reviver, Eye Opener en Too-Too.

De eigenaars, F.W. & M.P. Sidway, waren tevens agent voor Vlaamse en Engelse bakstenen. Men kon ook bij hen terecht voor het kopen van een stuk land bij Philadelphia (U.S.A.) : tien acre's voor £ 40, betaalbaar mits 4 shilling per week.

R.V.

GEDICHT
ooooooooo

Hier aan 't duin te Oostende
Waar de raven zwart zien van ongeduld
Waar de schande een terloops mes is
Een snijwonde je toegebracht
Uit naijver van een nacht

Hier te Oostende waar oost en west
Elkander zonder omzien kruisen
Waar een kind zich aan de eerste stonde
Niet stoort, noch aan de wonde
Die de wijding van 't eerste water is
[Geplengde aarde waaruit doden rijzen
Mist en moeras van diep verrijzen]

Hier te Oostende is elk woord een zegen
Mijn vader breekt het zegel
Zijn kar trekt de straten door
De stront van 't paard doet de Juffers
Jeëen. Of zou ik zeggen : de mest
Is goed. Het bloed wordt erdoor gezuiverd
Van de rozen en de roet van huiver

Hier te Oostende is elk woord
Een Koningin
De steden te rijk

Hier te Oostende ligt over elke geldlord
Een balorig lijk.

Roger Devriendt

Overgenomen met toestemming uit het "Nieuw Vlaams Tijdschrift",
jaargang 29, nr 1, januari 1976, blz. 59-60.

INDUSTRIËLE ARCHEOLOGIE.

Sedert een zestal jaren treedt dit woord naar voren in België, maar de begripsinhoud is voor velen een onbegrijpelijk iets !

Wat betekent dit woord ? Eerst en vooral het begrip zelf werd uitgedacht door Donald DUDLEY - professor in Latijn aan de Universiteit van Birmingham (1950).

Principieel begint de industriële archeologie (IA) op het ogenblik dat de mens voor het eerst werktuigen ging vervaardigen, dit leidt ons zeer ver : t.t.z. zo'n 3 miljoen jaren terug. Men moet het eerder houden bij de materiële overblijfselen van de industriële revolutie van de 18e en 19e eeuw, waarvan men de overblijfsels thans ernstig bedreigt.

Wanneer begon deze periode van de industriële revolutie ? Voor ieder land of streek is dit verschillend. Sommige landen is hij nog maar amper begonnen (Mali en Peru) Andere zijn in beginstadium (Brazilië) In onze streek geeft men de voorkeur aan de periode vanaf het einde van het Oostenrijks bewind.

Hierbij wat nader uitleg : bij ons werd door een edikt van Jozef II (17 maart 1783) tijdens het Oostenrijks bewind een eind gesteld aan religieuze gemeenschappen "waar men een uitsluitend kontemplatief leven leidt zonder nut voor godsdienst, de staat en zijn evennaaste" zo komt men dat vele kloosters omgevormd werden tot manufakturen en werkplaatsen. Een bekend geval is : dat Lieven Bauwens (1769-1822) zijn Parijse leerlooierijen onderbracht in het oude klooster "des Bonshommes" te Passy en zijn eerste binnengesmokkelde (het schijnt langs Oostende) Engelse weefgetouwen in het oude kartuizerklooster in Gent.

Wat behoort er eigenlijk tot de I.A. : werkplaatsen, opslagplaatsen, steden, wegen, kanalen, water-, gas-, en elektriciteits-industrie, telegram & telefoon, auto en vliegtuigindustrie enz.

(Artikel gereduceerd uit "dossier Aplus 23" van Georges van den Abeelen.)

Enkele voorbeelden van I.A. te Oostende :

1) Wat verdwenen is :

Station "Oostende Stad" - Oude vuurtoren - telefoon-pylonen - Sprotfabriek, enz.

2) Wat nog bestaat :

Kanaal Brugge - Oostende - Touwslagerij (Oudenburgse steenweg) - Spuikom - Sint-Maertensbrug - Vliegtuighangar en -bureau's Stene - Oude IJskelder (Hazegras) - Oude watertoren.

I. S.

FELICITATIES.

gaan van "De Plate" uit naar de leden Luc en Hilde MERLEVEDE die hun gezin sinds 17 maart j.l. van een dochttertje Liesbet verrijkt zien.

Vóór enkele jaren werd tijdens een diner, aangeboden aan enkele bezoekers van onze stad, ondermeer kleine ronde koekjes geserveerd gebakken uit bloem en melk en voorzien van een kuiltje in het midden, en die gepresenteerd werden als MASTELLEN, een typisch Oostendse specialiteit.

Aan de vorm en het baksel te oordelen ging het hier om een Vlaamse specialiteit, de MASTEL, die reeds door Kiliaan vermeld wordt. DE BO omschrijft de MASTEL als een rond koekje uit bloem en melk gebakken met een kuil of put in het midden en geeft als voorbeeld van gebruik "ontbijten met mastellen en koffie".

VERCOULLIE noemt de mastel, een masteluin koekje (masteluin = mengsel van half tarwe en half rogge). VAN DALE noemt de MASTEL Zuidnederlands van oorsprong en omschrijft ze als een klein plat rond broodje van tarwe-bloem met anijs en een kuiltje in het midden. Hij vermeldt de MASTELLEN-BIJTING als een Zuidnederlands volksspel waarbij om ter snelst en al lopende een mastel moet worden opgegeten.

In Gent kocht ik ooit Gentse mastellen, die echter meer weg hadden van een koekje dat men in het Nederlands BESTEL noemt. Dit is een soort hardgebakken gekruid masteluin broodje dat vroeger gebruikt werd om pap voor kraamvrouwen te koken en waarin anijs voorkwam. Op verschillende plaatsen rond Oostende bleek de MASTEL gekend te zijn, identiek inzake vormgeving, rond met kuiltje, maar verschillend van samenstelling: gewoon, met anijs of met krenten. De enige plaats waar men het gebakje onder geen enkele vorm leek te kennen was in Oostende. Navraag bij diverse oudere Oostendse bakkers leverde geen resultaat op. De vraag is nu of de MASTEL ooit Oostends is geweest.

J.B. Dreesen

DIPLOMATIEK INCIDENT TE OOSTENDE (1841).

Uit het "Journal de Bruges" van 10 september 1841.

"Het koninklijk jacht uit Frankrijk, "La Reine Amélie" liep gisteren te Oostende binnen onder bevel van luitenant ter zee Graaf de Bourbon de Gramond.

Bij het binnenlopen begroette het vaartuig de haven van Oostende met 21 kanonschoten, zoals gebruikelijk. Deze werden evenwel niet beantwoord, tot grote verwondering van de talrijke toeschouwers die op de pier stonden om het vaartuig te zien binnenkomen.

De consul van Frankrijk schoot in een Franse koleire (overeenkomstig zijn waardigheid) en eiste onmiddellijk voldoening en herstel van de belediging aan de vlag van het land dat hij vertegenwoordigde.

Toen bleek dat men bij de ontwapening van de stad, enkel tijd voordien, men alle van de 3 à 400 kanonnen die te Oostende opgesteld waren weggevoerd had en dat er geen enkel achtergelaten was om eventuele vreemde bezoekende vaartuigen te begroeten ...".

J.H. K.

DE BELGISCHE SCHEEPVAART IN BEELD.

De Europese Bibliotheek te Zaltbommel doet er naarstig aan voort. Zopas kwam van de pers "De Belgische scheepvaart in beeld" door André ver Elst.

Meer dan 160 prentkaarten en foto's geven een overzicht van de hedendaagse geschiedenis van de Belgische scheepvaart. Al worden de reproducties niet systematisch of chronologisch in volgorde gebracht, toch is het een interessant bezit. Heel wat maalboten, cargo's, vissersschepen, tankers, zeemachtschepen worden er in voorgesteld.

Prijs : 425 F.

O.V.

BOUWKUNDIG ERFGOED.

Onder de auspiciën van de Commissie voor Monumenten en Landschappen van de Raad van Europa verscheen een belangrijke publicatie van G.H. Bailly "Het bouwkundig erfgoed en de monumentenzorg" (Ned. bewerking van W.R.F. van Leeuwen).

Men leest o.a. in dit werk "Waaruit bestaat het bouwkundig erfgoed?", "De gevaren", "Monumentenzorg", "Monumentenzorg in het beleid van de plaatselijke overheid", "Het monument is een evenwichtige maatschappij".

Uitgave N.V. Kluwer, Deurne-Antwerpen. Prijs : 275 F.

O.V.

TRANSVAAL.

In het tijdschrift "Naamkunde" uitgegeven door het Instituut voor Naamkunde te Leuven, verscheen in de aflevering 3-4 van de jg. 1976 een interessante studie over de invloed van de Anglo-Boerenoorlogen op de naamgeving hoofdzakelijk in Vlaams-België door J.M. Goris.

Daarin lezen we de oorsprong van de vele typische namen, zoals "Transvaal" te Raversijde, de "Spioenkop" te Wenduine, enz.

O.V.

PRENTBRIEFKAARTEN.

In juni a.s. verschijnt van Jos Philippen de "Geschiedenis en charme van de prentbriefkaart. Uit de inhoudstafel tekenden we op : Historisch panorama : de voorouders van de prentkaart - Campagne voor sociale posttarieven - "Correspondenz-Karte" : de democratische overwinning - Het wereldsucces van "de postkaart" - De eerste initiatieven om ze te illustreren - Wie is de vader van de prentkaart? - De populairste uitvinding van alle tijden - Haar bloeiperiode - Volksprent van de 20e eeuw - Mozaiek van kitsch en schoonheid, naïviteit en zakelijkheid - Schatten uit vergeelde albums - Kleurensymfonie - Prentkaartenkolder - Beknopte bibliografie - De waarde van een prentkaart.

Prijs bij intekening : 1200 F., nadien tot 1500 F. Uitgever : EUROPA, Botermarkt 10, 3290 Diest. Postrekening : 000-0937115-95

O.V.

3. Liedjes rond Kerstmis

Kerstmis : het aangenaamst van al onze feesten !

Kerstmis is bij de kristenen oorspronkelijk niet gevierd geworden, omdat het Winterzonnefeest heidens was. Het is het begin van het nieuwe heidens jaar met de hoger stijgende nieuwe zon. Tradities zijn echter zeer taai en moeilijk uit te roeien. Daarom heeft men dit feest verkristelijkt. Het kind Jezus werd nu in de plaats gesteld van de nieuwe zon, en dus het Nieuwe Licht genoemd.

Vroeger legden de oude Germanen bij het winterzonnefeest een groot joelblok in den haard. Dit was een geweldig houtblok dat tegen onweer, watersnood en ander onheil moest beschutten. De asse werd zelfs op het veld gestrooid. En later werd dit blok dan insgelijks Kristusblok genoemd.

Dit gebruik is sinds vele jaren gesublimeerd in de vorm van een bûche : d.i. een taart in de vorm van een houtblok, bij alle banketbakkers verkrijgbaar, en die op kerstavond wordt verdeeld en gezamenlijk opgesmuld. Merk op dat er meestendeels een kaarsje op staat om niet te vergeten dat het om het Nieuwe Licht gaat !

Tussen W.O. I en II in, werd hier en daar in de huiskring een klein kerststalletje gezet. Wij hebben als kind insgelijks zoiets in elkaar geknutseld en er een brandende kaars voor gezet. Wééral dit licht ! Toen was er nog geen sprake van marentakken of ander groen. Kerstbomen met lichtjes en allerhande versiering erop zag men wel op feestpartijen. De meesten brachten kerstavond door in familiekring tot het luide klok-kengelui iedereen naar de middernachtmis riep. In de dorpskerk was het hoofdthema weeral licht : overal een overvloed van kaarsen !

Het Kerstmannetje zal wel import zijn, en heeft zijn wortels niet in onze traditie. Men vernoemt het wel ; doch. liedjes noch rijmpjes bestaan daarover.

Het eerstvolgend kerstliedje werd gezongen door een honderdjarige van Bredene, Anna Versluys, geboren te Klemskerke in 1803. Zij zong het lied met de handen omhoog geheven en beweerde het te hebben gezongen in de kerk van Klemskerke in het jaar 1812 of 1813. Wij hebben het nooit te Bredene gehoord. De bron is jammer genoeg, zoek geraakt. De melodie ontbreekt dus ook. Wie kan ons die bezorgen ?

Kerstliedje

Komt, herders, blij van zinnen
spoedt u naar den stal
met uwe herderinnen
aanziet den Opperal
Maria zegent den Hoeder,
en zij doet er het Kindeken zoet,
als eene blijde moeder
wel met Jezus zoo zoet

In dit tweede kerstliedje is reeds een overgang te bespeuren naar het nieuw jaar, alsof de kerstening tevergeefs heeft gepoogd de aandacht af te leiden van het vroeger Winterzonnefeest. De tekst na het liedje spreekt voor zichzelf! Het werd opgetekend in 1935 en werd door alle kinderen gezongen. Niet het minst door de meisjes, en dan als springend in het touw.

Kerstliedje

Sterretje je mach zo zêre nie goan
Me goan te saâm no Betlejem goan
Betlejem is e schoane stad,
waar ons Kindje geboren was,
tusschen den os en den ezel
Jozef moest om woater goan
't Putje was toegevrozen

Vervolgens, al voordragend, met beklemtonen van de laatste lettergreep van elke regel :

Kindj' alier,
Kindj' aldaar,
'k wensch je een zalig nieuwejaar !

Karel Clybouw

- - - - -
OUDE SPOORWEGGIDSEN.

"Biekorf" drukt in haar jongste aflevering 7-8 van jg 76 (1975/76) op blz. 234 een lijst van gedrukte spoorweggidsen (1837-1850) af, opgesteld door een zeker W.V.D. "Le Guide indispensable des voyageurs sur les chemins de fer de la Belgique" door M.J. Duplessy ~~leefde~~ verschillende uitgaven (nog bewaard in de Centrale Bibliotheek van de Rijksuniversiteit Gent) en is inderdaad "toeristisch" opgevat. Het trefwoord Oostende bevat verschillende inlichtingen over onze stad anno 1840. W.V.D. herinnert terecht ook aan het artikel van wijlen J. De Smet, afgedrukt in "Biekorf", 1972, blz. 219-224 over "De spoorlijn Aalter-Brugge-Oostende toeristisch bekeken in 1839", gebaseerd op de "Atlas pittoresque des Chemins de Fer de la Belgique" van Alph. Wauters, de latere stadsarchivaris van Brussel.

E. Smissaert

- - - - -
DE INDEX VAN "DE PLATE".

Eindelijk is de inhoudstafel van "De Plate" handelend over de eerste vijf jaargangen (1971-1976) verschenen. De uitpluizer van dienst, Jef Klausning, heeft er een behoorlijk stuk werk van gemaakt. Alle mogelijke trefwoorden werden er in opgenomen.

De oplage is beperkt, Wie een exemplaar verlangt kan dit bekomen mits overschrijving van 25 F. op rekening van "De Plate", nr750-9109554-54.

O.V.

MEDEDELING OVER NIEUWE BRONNEN DATEREND UIT DE PERIODE VAN HET
KONINKRIJK DER NEDERLANDEN.

Het was reeds geruime tijd bekend in vakkringen dat de massa archieven van de "Centrale administratie der Waterstaat" ook heel wat gegevens bevatten over de Hollandse Tijd (1815-1830) in onze gewesten.

De uitzonderlijke rijkdom van het fonds, dat per definitie handelt over de uitgevoerde Openbare Werken, wordt gedeeltelijk ontsloten door een recente, gedrukte inventaris van de hand van Mevr. Thielemans⁽¹⁾ Ter verduidelijking herinneren wij eraan dat de diensten van het departement omvatten : Bruggen en Wegen - Personeel - Rivieren - Kanalen - Zeewerken - Mijnen en Landsgebouwen.

Wat Oostende betreft, noteren wij dat er archivalia voorhanden zijn over de uitdieping van de grachten van de wallen (1820), het onderhoud van de grote verbindingswegen (bv. Oostende-Brugge) en kanalen (bv. Gent-Oostende), de buitengewone werken aan de haven van Oostende en het Sas-Slijkens ("Boven Sassluis"), met plannen en dossiers over bepaalde onteigeningen, het personeel, de verdeling der fondsen, enz. Verder nog documentatie uit 1820-1822 over de uitdieping van het handelsdok, de bouw van een stenen sluis en een verbindingskanaal tussen genoemd handelsdok en het kanaal Oostende-Brugge.

E. Smissaert

(1) THIELEMANS (Marie-Rose) : Inventaire des dossiers relatifs à la Belgique et au Grand-Duché de Luxembourg conservés dans le fonds "Waterstaat" (1820-1823) aux Archives Générales du Royaume à La Haye. 1000 Bruxelles (2-6, rue de Ruysbroeck), Archives Générales du Royaume, 1974 (Miscellanea Archivistica, 8).

De auteur deelt in het voorwoord mede dat belangstellenden de dossiers eventueel kunnen ontlenen en raadplegen in de Rijksarchieven in België, wat het onderzoek aanzienlijk zal vergemakkelijken !... Referenties moeten de naam van het fonds (Waterstaat), het nummer van de bundel en dat van het dossier vermelden.

OVER "KAAPVAART", "CRUIJSSERIJE", "COMMISSIEVAART" of "VRIJE NERING"...

Het "Archief 1976. Mededelingen van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen" (Abdij 9, Middelburg) is zopas verschenen en bevat op blz. 40-92 een interessant artikel (met bronnenopgave) van Franz Binder over "Die Zeeländische Kaperfahrt, 1654-1662". Het maakt deel uit van zijn dissertatie : "Portugal en de Verenigde Provinciën, 1654-1705", die binnenkort gereed komt. Inmiddels is een korte studie van J.R. Bruyn over de kaapvaart in de tweede (1665-67) en derde (1672-74) Engelse oorlog verschenen in de "Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden", deel 90 (1975), afl. 3, blz. 408-429.

E. Smissaert

JAMES ENSOR.

Terug zijn er een paar boeken over James Ensor verschenen. Onze roemrijke stadsgenoot begint meer en meer een internationale faam te krijgen.

Van Gisèle Ollinger-Zingue verscheen bij Laconti, Brussel : "Ensor par lui-même". Een Nederlandse vertaling door Phil Mertens werd tegelijkertijd gepubliceerd.

De auteur laat ons alle schilderijen, tekeningen en etsen aanschouwen die Ensor van zichzelf maakte. Men weet immers dat de kunstenaar het zelfportret op meesterlijke wijze als thema gebruikte.

Prijs : 500 F.

Bij het Aurel Bongers Verlag (Recklinghausen) verscheen van de hand van Theodor Kiefer een mooi werk "J. Ensor". Deze editie omvat talrijke gekleurde illustraties en is weer een niet te versmaden aanwinst voor de talrijke liefhebbers van Ensor.

Prijs : 1100 F. (te bekomen in het Museum voor Schone Kunsten).

O.V.

LUCHTVAARTGESCHIEDENIS.

Door de Luchtvaartvereniging van het Stedelijk Hoger-Technisch Instituut te Oostende werd een cahier over luchtvaartgeschiedenis uitgegeven.

Het eerste nummer bevat o.a. een boeiende en geïllustreerde bijdrage door Walter Major over "Oostende 1909 : Paulhan komt".

Nummers kunnen besteld worden tegen 50 F. per exemplaar mits storting op rek. nr 001-0398295-89 van Esther Vanlerberghe. Een abonnement (3 nummers) kost 120 F.

O.V.

WANNEER IS HET HEEMKUNDIG MUSEUM OPEN ?

Gedurende de periodes van :

- Het Paasverlof : van 2 tot 17 april
 - Het Pinksterverlof : van 28 tot 30 mei
 - Het Zomerverlof : van 1 juli tot 30 september
- (telkens van 10 tot 12 u en van 15 tot 17 u., de dinsdagen niet).

Alsook iedere zaterdagochtend van 10 tot 12 u.

G.V.

TEKSTOVERNAME IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

DE PLATE

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Verantwoordelijke uitgever : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

6e jaargang, nr 9, september 1977.

SEPTEMBER-ACTIVITEIT

UITNODIGING

De Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht met film die doorgaat op :

donderdag 22 september 1977 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. afdeling Oostende, Dr. L.Colenstraat, 6, Oostende.

Het onderwerp : **HEEMKUNDE ALS VRIJETIJDSEBESTEDING**
door de heer D. VERSTRAETEN
geïllustreerd door een film :

TEN NOORDEN VAN DE GRAVE JANSDIJK
van de heer Marcel HAERS, tandarts te Aalter

De heer D. VERSTRAETEN, Licenciaat in de Geschiedenis (hij geeft o.a. les aan het Andreaslyceum, voor ons Oostendenaars beter gekend als de "schole" van de Kaaistraat), is niet alleen een doorwinterde heemkundige met een grote H, maar ook een gekend familiekundige. Als hoofdredacteur van "Onze Stam" en eindredacteur van "Ons Heem" levert hij sedert jaren strijd op twee fronten en beijvert hij zich met alle macht om in de wereld van de Heemkunde als in die van de familiekunde de nodige mijlpalen te plaatsen.

Van zijn hand verschijnen regelmatig artikels in verband met de Heemkunde in "Appeltjes van het Meetjesland"; "Ons Heem" en andere tijdschriften. Sedert 20 jaar levert hij wekelijks een bijdrage aan het weekblad "Vrij Maldegem".

Het is een genoegen deze vlotte spreker over zijn hobby bezig te horen, temeer daar zijn voordracht bijkomend geïllustreerd wordt door de film van de heer Marcel HAERS "Ten noorden van de Grave Jansdijk".

Deze zeer interessante avond die u als heemkundige niet moogt missen wordt u zoals altijd kosteloos aangeboden. Ook niet leden zijn van harte welkom.

J.B. D.

KULTURELE RAAD 10 JAAR.

Met veel genoegen sluit onze Kring zich aan bij de viering van het 10-jarig bestaan van de Kulturele Raad van Oostende.

Ons Bestuur heeft besloten dit heuglijk feit met een bijzonder december-nummer te gedenken.

De Verenigingen aangesloten bij de Kulturele Raad verkopen aan hun leden drie prentkaarten in kleur van Oostende voor de minieme prijs van 20 F. Deze kaarten stellen voor : Het Vagevuur, De Verloren straat en de Oude Watertoren.

Leden die deze reeks wensen te bezitten kunnen die bekomen in het Heemkundig Museum of bij bestuursleden van "De Plate". Deze kaarten zijn tevens geschikt voor gelegenheden zoals Nieuwjaarswensen, maar ook voor de verzamelaars. De oplage is beperkt.

O.V.

- - - - -

HET HEEMKUNDIG MUSEUM.

Het Heemkundig Museum is gedurende de maand september nog iedere dag (uitgezonderd de dinsdag) toegankelijk van 10 tot 12u en van 15 tot 17 u.

De leden hebben vrije toegang op vertoon van hun lidkaart.

G.V.

- - - - -

OSTENDIANA I, II, III.

Geregeld vragen leden ons om een exemplaar van "Ostendiana I" te bekomen. Dit is niet meer mogelijk, want dit werk is reeds lang uitgeput. Nog enkele exemplaren van "Ostendiana II" zijn in het Heemkundig Museum voorradig. Einde dit jaar zal "Ostendiana III" verschijnen. Wij zullen onze lezers, die wensen in te tekenen, hierover nader nieuws brengen in het octobernummer.

O.V.

- - - - -

IN OUDE PRENTKAARTEN.

Opnieuw zijn een paar deeltjes verschenen in de befaamde reeks "In oude prentkaarten". We noteerden o.a. "De Zwinstreek" (deel 2), waarin opgenomen afbeeldingen van Damme, Dudzele, Hoeke, Koolkerke, Lapscheure, Lissewege, Middelburg, Moerkerke, Oostkerke, Ramskapelle en Westkapelle, en "Dorpen achter de Gentele" waarin opgenomen kaarten van Blankenberge, Houtave, Klemskerke, Lissewege, Meetkerke, Nieuwmunster, Sint-Pieters-op-den-Dijk, Stalhille, Uitkerke, Vlissegem, Zuienkerke en Zwankendamme.

Prijs per deel : 350 F. (uitgave : Europese Bibliotheek, Zaltbommel).

GENOTEERD UIT TIJDSCHRIFTEN.

BATTERIJ TIRPITZ.

De "Federatie van Kringen voor Oudheidkunde en Geschiedenis van België" heeft de verslagen van haar 43e Congres van 1974 te Sint-Niklaas-Waas laten drukken onder de titel "Annalen". F. 't Sas bespreekt "La batterie Tirpitz au littoral belge" tijdens de Eerste Wereldoorlog op blz. 447-449 en R. Baetens schetst "De havenbeweging te Oostende (1635-1662)" op blz. 119-123 met tabellen.

- - - - -

OVER MOLENS.

In het kader van de provinciale inventarisatie van het kunstpatri- monium geeft L. Devliegheer een algemene studie (blz. 257-276), met een alfabetisch repertorium (blz. 277-360), uit in "Biekorf", jg. 76 (1975-76 onder de titel : "Rosmolens in de Westvlaamse kuststreek". Nog uit het- zelfde tijdschrift : de stad Oostende kocht de molenkuip te Stene.

- - - - -

OVER DE HAVEN VAN OOSTENDE IN DE NEDERLANDSE TIJD.

In "De Plate" (jg. 6, nrs 4-8, april-augustus 1977, blz. 23) ver- scheen onze mededeling over het archief van de Nederlandse "Centrale administratie der Waterstaat", waarvan een inventaris samengesteld werd door M.-R. Thielemans. Deze historica geeft thans nadere bijzonderheden en archivalia in een artikel getiteld : "Mémoires sur les ports d'Ostende et de Nieuport. Le partage des frais des ouvrages extraordinaires et des travaux d'entretien des ports d'Ostende et de Nieuport entre l'Etat, la province et les villes 1819-1821", verschenen in de "Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis ("Société d'Emulation") te Brugge", deel 113, 1976, blz. 287-321.

- - - - -

PEILEN NAAR DE HERKOMST VAN EEN ZEEMANSGERECHT.

F. Debrabandere handelt in "Taal en Tongval. Tijdschrift voor Dialectologie" (jg. 28, 1976, blz. 64-66) over "Oostendse lapkoes" en zoekt, aan de hand van verschillende woordenboeken (Van Dale, R. Desnerck, e.a.), naar een aannemelijke taalkundige verklaring en de herkomst van dit woord.

- - - - -

VARIANTEN OP DE NAAM OOSTENDE.

In het tijdschrift "Naamkunde", VIII, 1976, blz. 159-166 verstrekt J. Huisman gegevens over "Regionale vormverschillen in Nederlandstalige namen van steden in België en Noord-Frankrijk". De plaatsnaam Oostende wordt in Nederland steeds meer gebruikt naast het oudere "Ostende". Deze laatste vorm wordt slechts schijnbaar gerechtvaardigd door de oude spellingen met enkele -o ; deze gaf immers de lange ö germ. * aust- aan. De oude schrijfwijze wordt in Nederland gesteund door de Duitse en Franse vorm, die beide enkele -o- hebben. Oostende heeft het voordeel doorzichtig te zijn ; deze vorm wordt bovendien gebruikt in nieuwe atlanten, encyclo- pedieën en in de Nederlandse telefoongidsen.

AUGUSTE VERRAERT.

In de volgende bijdragen zullen wij enige aandacht schenken aan de Oostendse stadsarchitecten van rond en kort na de laatste eeuwwisseling. Maar laat ons de hiërarchie respecteren en alvast beginnen met een nota over Auguste VERRAERT, de man die meer dan 40 jaar de dienst Openbare Werken leidde.

Auguste-Jean-Baptiste VERRAERT werd op 31 dec. 1861 te Bredene (Sas) geboren. Zijn vader was een veearts, zijn grootvader was de eerste directeur der Zeevaartschool geweest. A.V. deed zijn studies aan de Gentse Hogeschool en behaalde er het diploma van "Ingénieur des Constructions Civiles". Hij deed 1 jaar stage te Tournai, alwaar hij het Burgerlijk Hospitaal bouwde.

A.V. huwde Laure DE FRE ; ze woonden eerst in de Jozef II straat en nadien in de IJzerstraat 20. Daar werkte A.V. met enkele tekenaars.

In 1889 vinden we A.V. al vermeld als Ere-Ingenieur bij Bruggen en Wegen. Op 17 sept. van dat jaar benoemde de Gemeenteraad hem tot Ingenieur van de Dienst Openbare Werken, ter opvolging van E. DE CUYPER. Onder zijn leiding werkten de architecten VANDAMME, RAOUX, VANDEWINCKEL, CLEMENT en VANHILLE. Het is zo dat A.V.'s plannen dan ook in samenwerking met zijn medewerkers ontstonden. Grenzen zijn hier dan ook niet meer makkelijk te trekken. Een relaas geven van al A.V.'s verwezenlijkingen ware dan ook meteen de geschiedenis van 40 jaar Openbare Werken te Oostende.

Hij was een van de trouwe medewerkers van de bouwlustige Leopold II. De koning noemde hem "un de mes trois A's" (de andere A's waren Alban Chambon en Antoine Dujardin). Eén van de dromen van de Vorst was een ring van promenades rond de stad Oostende. A.V. tekende plannen voor de Koninginnelaan die in 1891-1892 als wandelweg werd aangelegd (deel tussen Bos en Petit Paris).

1893. De ORKESTESTRADE in het midden van de Rotonde in het Kursaal II (Oiop 112) werd meer en meer als een hinder ondervonden. De plaatselijke pers noemde ze niet onterecht "un champignon déplaisant". Het werd A.V. opgedragen een betere oplossing voor de plaatsing van het Kursaalorkest en orgel uit te dokteren. Om een maximum aan plaats op de vloer vrij te houden bleek de constructie van een tribune aangewezen. Eind 1893 werd een voorlopige tribune opgetrokken. Daarmee hadden in jan. 1894 orkest- en orgelproeven plaats. Niet zomaar proeven, maar authentieke concerten, gedirigeerd door de onvolprezen RINSKOPF met Léandre VILAIN aan het orgel. De toegang was vrij ! De jury vond de planning goed en de Gemeenteraad stemde toe voor de definitieve bouw. De tribune werd een soort sterk hellend plateau op zuilen met vrije ruimte onder, maar zo laag mogelijk aangezet (Oiop 113). Het moet een machtig zicht geweest zijn : een "muur" van strenggerokte musici en boven hen het imposante orgelfront !!! Ook de Kon. Loge in 't Kursaal werd door A.V. en zijn medewerkers ontworpen.

1894-95. De plannen voor de nieuwe maritieme installaties beginnen vorm te krijgen. A.V. werkte eraan, samen met de ingenieurs SYMON, DE RAEVE, BOVLE, PIENS, VAN DER SCHUEREN en DEMEY. De laatste jaren van de 19e eeuw waren bijzondere drukke tijden voor de Oostendse dienst van Openbare Werken. In sept. 1895 zag A.V. zich dan ook verplicht de

Gemeenteraad om tijdelijk extra-personeel te verzoeken ten einde het vele tekenwerk van de aan te vatten constructies binnen redelijke termijn te kunnen voltooien.

In sept. 1897 kwamen drie plannen klaar : deze voor de "Ecole gratuite de Garçons", voor de Muziekschool en voor de Stedelijke Gezondheidsdiensten met Dodenhuisje. De gronden waarop de Muziekschool en de Jongensschool werden gebouwd waren na de ontmanteling oorspronkelijk voorzien voor de bouw van een kazerne. Het deel Ieperstraat tussen Amsterdamstraat en Kaïrostraat was toen niet voorzien. Het was pas met de planning van dit schoolcomplex dat men er toe overging het grote terrein te splitsen door het verlengen van de Ieperstraat (1). De gezondheidsdiensten waren voorzien op de hoek Edith Cavellstraat - Lef-fingestraat. In "Le Carillon" van 12.09.97 vindt men uitvoerige beschrijvingen van deze drie plannen. De bouw lijkt me daarvan nogal af te wijken. Detail : de 2 ingangspoorten van het Conservatorium hadden hun reden : één voor de jongens, één voor de meisjes...

In 1889 werd aan de ingenieurs DITTE en VERRAERT het voorstel gedaan om het Watergesticht naar het Bos over te brengen. In sept. 1891 dienden ze bij de Gemeenteraad hun rapport over de bouw van een nieuwe watertoren in. Op 18 sept. 1894 werd door hun toedoen besloten een 38m hoge toren op te richten (1896). Deze hield het niet lang uit want op 6 sept. 1899, stortte hij met veel geraas in elkaar. Foto's van dat spectaculaire gebeuren te zien in ons Heemkundig Museum ! In 1900 werd de watertoren die we nu -en hopelijk nog lange tijd- kennen, opgericht (Oiof 36). De stoere bakstenen toren, imposant met zijn 49,80m. hoogte en zijn kantelen bovenaan illustreert mooi hoe probleemloos de architecten van weleer Middeleeuwse bouwmotieven (kantelen, steunribben) wisten te combineren met eigentijdse noden. (De zgn. "Eerste Steen" aan de voet van de toren dateert pas uit 1923 en heeft dus NIETS met de bouw te maken. Hij memoreert de aanvoer van het BOCQ-water te Oostende in sept. 1923).

Een 12-tal jaren voorgeschiedenis gaan de bouw van de Sint-Jozefskerk vooraf : Op de gronden van het huidige Koninklijk Atheneum aan de L. Spilliaertstraat, werd in 1889 een voorlopige kerk gebouwd. Het waren A.V. en zijn medewerkers die ondertussen de plannen voor een definitieve kerk uittekenden. Zij opteerden voor een gebouw in de neogotische stijl. Op 25 juni 1895 keurde de Gemeenteraad die plannen goed ; toen was men het echter nog niet eens over de plaats waar de nieuwe kerk gebouwd zou worden !!!

In 1897 kon aannemer SANDERS eindelijk een begin maken met de funderingswerken. Op 12 augustus was er een korte plechtigheid t.g.v. de eerste steenlegging. Het jaar daarop werd de eigenlijke bouw aangevat door aannemer DE GRUYSE. De werken schoten vlug op, want op 18 maart 1901 werd de Koninklijke Kerk al in gebruik genomen. Mgr. WAFFELAERT voltrok de wijding. Onnodig een beschrijving te geven : de kerk is nog steeds te bewonderen. Toch een paar cijfers : lengte 76m ; breedte transept 35,5m, hoogte midenbeuk 19,5m ; lengte zijbeuken 25m en 9m hoog. Hoogte toren 77m (2). Alles bijeen een waardig kerkgebouw, naar de beste neogotische tradities.

In 1906 werd een commissie samengesteld die zich moest beraden over de bouw van een nieuwe Vissershaven en Vismijn. Schepen A. DE COCK presideerde de commissie, waarin naast A.V. ook nog A. BORGERS (Voorzitter Handelskamer), VALSCHAERTS (Directeur Vismijn), GOLDER, LIEBAERT, HAMMAN en VAN HOUSBERGHE zetelden. Ze opteerden toen al voor de huidige plaats van vismijn en haven. De vroegste plannen waren er reeds in 1912. Maar pas in 1927 kon de eerste steen gelegd worden.

In 1912 werd A.V. samen met Dr. MOREAUX en Dr. FELIX (die hetzelfde jaar nog zou overlijden) aangesteld als lid van een Commissie die de verschillende aspecten i.v.m. de bouw van een THERMENPALEIS moest bestuderen. We weten evenwel dat VERRAERT er concrete plannen voor uitwerkte, doch dat daar niets in huis is van gekomen.

Al even slecht liep het af met zijn plan voor een Oostendse Industriehaven, die nochtans gesteund werd door de kapitaalkrachtige Graaf de DUDZELE en de goedkeuring van Koning Albert wegdroeg (ca. 1922-23).

Tot zover een greep uit de prestaties van VERRAERT. Er valt nog veel over deze figuur te vertellen : de plannen voor het Atheneum (zijde Rogierlaan), het Labo (3), de Conscienceschool aan de Stuiverstraat, zijn medewerking aan de uitbouw van de Opex, enz.

Op 30 april 1926 werd hij tot Hoofdingenieur van de Stadswerken bevorderd. A.V. bleef in dienst tot 30 aug. 1934 en werd toen, 72 jaar oud, op rust gesteld. In oktober 1934 bracht de Gemeenteraad hem hulde. Hij kreeg de titel van Ere-Ingenieur. Hij overleed alhier op 13 dec.1942.

Norbert Hostyn

(met medewerking van de Heer Ir. Pierre Verraert)

Gebruikte afkorting "Oiop" = Y. Vyncke : "Oostende in oude prentkaarten".

- (1) Toen nog de Constantinopelstraat geheten (NVDR)
- (2) Tot de bouw van de nieuwe watertoren en het Europacentrum was het nog steeds het hoogste bouwwerk van Oostende (NVDR)
- (3) Aan het Bosje, nu stempellokaal (NVDR)

- - - - -
HOE MEN CHALETSTRAAT VERTAALDE.

In "La Feuille d'Ostende" van 2.10.1890 lezen we dat een verantwoordelijke stadsambtenaar naast de Fransklinkende benaming "Rue du Chalet" ook voor een zogezegde Nederlandse vertaling had gezorgd.

Toen op de straatnaamplaat te lezen stond "Kaashutstraat" was de hilariteit algemeen. Vlug werd dan ook de plaat verwijderd, want inmiddels had men ontdekt dat chalet het juiste Nederlandse woord was.

O.V.

OOSTENDE IN DE LITERATUUR. - HET BRAVOURESTUK VAN MUSCAR.

De trilogie van André Demedts, nl. De Belgische Republiek (uitg. Orion, Brugge, 1973; Hooitijd (ib. 1974) en Goede Avond (ib. 1976), een bijzonder sympathiek werk met warme liefde voor land, volk en taal geschreven, beschrijft, kroniekachtig, de belevenissen van enkele boerenfamilies in West-Vlaanderen (hoofdzakelijk uit de streek van Sint-Baafs-Vijve) tussen 1789 en 1798, dus de beroerde Oostenrijkse en Franse tijd.

In het derde deel, dat de jaren 1797 en 1798 bestrijkt, behandelt de auteur de verzetspogingen van jonge Vlaamse boeren tegen de Franse overweldiger met zijn gehate conscriptie. Aan de zwak gewapende rebellen is Engelse steun toegezegd in de vorm van wapenleveringen en landingen. In dat verband vermeldt A. Demedts de spannende gebeurtenis die zich in mei 1798 bij Oostende voordeed (blz. 246-255).

John Stewart, een Engels spion, komt met Volkwin van Kempen, leider van een verzetsgroep, uit Brugge naar Oostende want de Engelsen zullen proberen de stad in te nemen. De twee agitatoren eten tong in een kroeg aan de kaai en trekken 's avonds via de Brugse vaart naar de duinen van Bredene waar Stewart een vuur aanlegt, een signaal voor de Engelse vloot. En dan volgt die fameuze episode waarin Muscar, de nieuwe plaatscommandant van Oostende, veel krijgsroem verwerft.

In de vroege morgen van 19 mei 1798 verschijnen 37 Britse schepen op de rede van Oostende. Admiraal Popham laat onze dun bezette garnizoenstad enkele uren bombarderen en zet dan ten oosten van de haven 1.200 man aan land, met 10 stukken geschut. De Engelsen nestelen zich in de duinen, krijgen nog 3 bataljons infanterie versterking en sturen een afdeling pontonniers naar Sas-Slijkens onder het bevel van generaal Coote. Ze moeten er de belangrijke sluizen vernielen en daardoor de bevoorrading van de stad afsnijden. De onderneming lukt slechts gedeeltelijk maar de vlakbij gemeerde binnenschepen met bevoorrading voor de stad worden in brand gestoken.

Ondertussen heerst er wanorde en paniek in de stad want het bombardement veroorzaakt er branden, dood en vernieling. Popham stuurt onderhandelaars naar Muscar en eist de onmiddellijke overgave van de stad. Maar de plaatscommandant zendt de eerste kort en krachtig weg; tot de tweede moet hij gezegd hebben: "over my dead body" (in het Frans!) Onverwacht krijgt hij een bondgenoot. In de voormiddag steekt er nl. een stormwind op waardoor de belegeraars hun verbinding met de vloot verliezen. Muscar zal dat uitbuiten. Hij stuurt ruiters naar Nieuwpoort en Brugge om versterking en tegen de avond tast hij, stoutmoedig, de goed verschanste maar geïsoleerde Engelsen aan. De aanval met zijn flink gedrilde 150 grenadiers wordt afgeslagen.

Maar 's anderendaags, vroeg in de morgen, terwijl het stormt en de regen gutst, overrompelt hij, als kranig en onderlegd strateeg, met 300 man (de versterking is toegekomen) de Engelsen die de getalsterkte van de vijand verkeerd beoordelen. Uiteindelijk geven de Britten zich over met zware verliezen: 500 doden en meer dan 1.400 gevangenen. Daarna treedt Muscar in onderhandeling met Popham om de beschieting te doen stoppen in ruil voor een menselijke behandeling van de gevangenen.

De Engelse schepen trekken af en de gevangenen worden naar Frankrijk gebracht.

A. Demedts, die de historische kern heel getrouw weergeeft, kleurt het gebeuren natuurlijk met zijn verbeelding, stoffeert het met dialogen en laat tenslotte zijn romanfiguren, Stewart en Van Kempen, uit het Engelse kamp naar Brugge ontsnappen.

Wat nu verder Muscar aangaat, hier volgen nog enkele biografische details. Hij was op 1 augustus 1757 in Bayonne geboren uit eenvoudige ouders. Op 17-jarige leeftijd begon hij zijn militaire carrière, koos de zijde van de republikeinen en nam deel aan de gevechten in Vendée (tegen de Chouans) en later in Vlaanderen. Hij was 41 jaar oud toen hij plaatscommandant van Oostende werd. Het uitzonderlijk wapenfeit van 20 mei 1798 bezorgde hem roem tot in Parijs en populariteit in onze stad. Er werd trouwens een straat naar hem genoemd. Hij werd tot kolonel bevorderd en zou een andere functie krijgen maar invloedrijke burgers wisten de minister van oorlog, Scherrer, te bewegen de held van Oostende op zijn post te laten. Muscar mocht blijven en geraakte hier ingeburgerd want op 10 oktober 1800 huwde hij een meisje uit een aanzienlijke Oostendse familie, nl. Isabelle Thérèse Van Iseghem, de 28-jarige dochter van Willebald Van Iseghem, "négociant", 71 jaar oud. Op 6 september 1801 werd hem een dochter geboren : Adèle Isabelle Muscar.

Zowel in de huwelijksakte als in de doopakte (berustend in de registers van de burgerlijke stand alhier) wordt Muscar vermeld als "chef de brigade, commandant d'armes". Zijn (bijna nergens vermelde) voornaam was Arnould maar hij tekende eenvoudig "Muscar" met een onhandige schraalheid die sterk afwijkt van de overige sierlijke handtekeningen en die, m.i., iets van zijn afkomst verradt. In november 1810 nam hij afscheid van onze stad, trok zich terug in zijn geboortestad en stierf in 1837.

Voor meer bijzonderheden over Muscar en zijn heldendaad zie : G. Soyer, *Le drame révolutionnaire et Napoléonien à Ostende*, Imprimerie centrale, Ostende, 1928, vooral blz. 188-214 - F. Foutry, *Merkwaardige bladzijden uit de geschiedenis van Oostende*. De Sikkel, Antwerpen, 1938, blz. 66-70 en R. Lanoye, *L'Épopée Ostendaise*, Ostende, Edit. Erel, 2de uitg., vooral blz. 74.

Nog één opmerking. A. Demedts noemt Muscar "een mankepoot met een houten been" (blz. 248). Ik weet niet waar hij dat (romantisch ?) detail -dat onweerstaanbaar de sinistere figuur van John Silver uit Stevensons *Treasure Island* oproept - gehaald heeft. Bovengenoemde auteurs vermelden het in elk geval niet

G. Billiet

- - - - -
EEN STUDIE OVER HET VISSERSLIED.

Aan de Katholieke Universiteit te Leuven werd voor het Academiejahr 1975-1976 door Jan De Corte een licentiaatverhandeling voorgelegd, getiteld : "Het volkslied te Heist, in het bijzonder het visserslied".

E. Smissaert

WAAROM STRAATNAMEN VERANDEREN ?

Straatnamen zijn steeds de goedkoopste wijze geweest om bepaalde personen te vereeuwigen (?) of de familie, de partij een pleziertje te doen. Soms gebeurt dat uit nationale trots of omdat men niet meer met een bepaalde naam wil opgescheept zitten. Zo veranderde men :

De "Manegestraat" in "Peter Benoitstraat"
"Houtkaai" in "Henri Deweertkaai"
"Stockholmstraat" in "Kanunik Dr Louis Colenstraat"
"Gasthofstraat" in "17 Oktoberstraat" en de
"Aapstraat" in "Brabantstraat".

Wanneer men zo de lijst nagaat ziet men straten die terecht of niet niet veranderd werden. Zo wil ik hier enkele romantische benamingen opnoemen :

Karnemelkstraat, Korte Krommestraat, Schouwburgplein, Sulferprietstraat, Hoogstraat, Buitenhofstraat, Leugenaarsstraat, enz.

En minder romantische : Serviëstraat, Constantinopelstraat, Sint-Peterburgstraat die hun naam aan geografische plaatsen dankten.

Maar hier wil ik meer bepaald naamwijzigingen aanhalen die de bewoners om een of andere reden vroegen om te veranderen :

- 1° Voorbeeld de "Aapstraat"... wie wil er nu eens niet in de "Aap" wonen ? Vroeger zag men er graten in ... nu zijn er veel die het met plezier op hun naamkaartje zouden plaatsen (nu Brabantstraat);
- 2° vb "Voetbalstraat"... men moet werkelijk niet sport(voetbal)-minnend zijn om het aan te vragen (nu Isabellestraat) ;
- 3° vb in zeer recent : "Vingerlingputstraat" wegens de vergissing (zeer veel ... naar het schijnt) met Vingerlingstraat. Aldus hebben ze die dan meer veranderd in "Putstraat" !!

Wat gedaan met de verwarringen bij volgende gevallen :

Kerklaan, Kerkstraat, Kerkgoedstraat, Lijsterbeslaan, Lijsterstraat, Nieuwe Dokstraat, Nieuwe Langestraat, (niet verwarren met Langestraat), Nieuwe Werfkaai, Oude Aardeweg, Oude Molenstraat, Oudstrijdersplein, Oud Stationsstraat, (niet verwarren met Stationsstraat), Oud Vliegveld, Aartshertogstraat, Aartshertoginnestraat, Bosduiflaan, Bosbessenlaan, Bosvoordelaan, Gentstraat, Gerststraat, Grensstraat, Wateringstraat, Waterwegstraat, enz.

Ik heb er nog een 30-tal in voorraad. Maar wat is die Vingerlingputstraat ? Het is de benaming van een waterput - waar o.a. koeien konden komen drinken - en die zich over een 150-tal jaren bevond aldaar en thans verdwenen is. Destijds heeft de gemeente Zandvoorde er aan gehouden (vóór 1970) die historische benaming te behouden. En nu zal ze verdwijnen voor een arme "Putstraat". Erg jammer ... en voor wanneer de volgende reeks wijzigingen ?

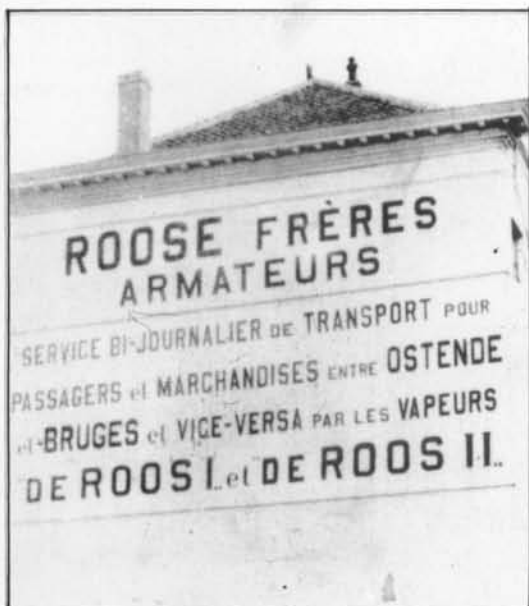
S. Ippel

Merkwaardige beelden uit de Oostendse geschiedenis.
De Bargevaart van Oostende naar Brugge en vice-versa.

De stoomboot "De Roos I" die in 1899 in de vaart kwam en de dienst verzekerde tussen Scheepsdale brug en Oostende. Het schip vertrok te 7 uur 'in de morgen en was s' avonds te 17 uur terug. Het schip behoorde toe aan Armand ROOSE die zijn kantoor had te Brugge op de Houtkaai, 4.

De stoomboot "De Roos II" kon in 1906 in de vaart worden gebracht. Hij verzekerde de dienst tussen Oostende en Brugge. Het schip behoorde toe aan Firmin ROOSE die zijn kantoor had in de Christinastraat 104 te Oostende.

Zijgevel van het destijds door de heer Firmin ROOSE bewoond huis in de Slachthuisstraat 5 te Oostende, waarop de firma naam van de gebroeders ROOSE voorkomt. De firma ROOSE heeft de bargedienst op Oostende in haar bezit gehad van 1871 tot in 1921, jaar waarin de heer Firmin ROOSE overleed en de firma haar bedrijvigheid staakte.

Voor meerdere gegevens met betrekking tot de Barges verwijzen wij naar het uitstekende werkje van onze gouvvoorzitter Jos. PENNINGCK, uitgegeven door de Gidsenbond van Brugge en Westvlaanderen en dat als titel draagt "De Barge"

De foto's werden ons ter beschikking gesteld door de heren Robert en Kris ROOSE, kleinzoons van de toenmalige uitbaters.

J.B.D.

MERKWAARDIGE GEBOUWEN TE OOSTENDE.

VAN GEVANG TOT KONINKLIJK LYCEUM.

Ten Z. van de oostelijke helft van de Babylonestraat en uitgevend op de Korte Peperstraat of Aartshertoginnestraat lag een plein dat sinds 1755 als Koolmarkt werd gebruikt. De stad liet hier in 1840/1841 een nieuw gevang oprichten. Het gebouw van 22,5 m. bij 7,5 m. was omgeven door een koer die zelf omsloten was door een zware, hoge muur en ten W. aanleunde bij een hoog magazijn. Op deze wijze kreeg de Babylonestraat een bijna uniforme breedte van 7,5 m. Ten Z. van deze omheiningmuur ontstond een smaller straatje van amper 5 m. breedte, waar twee kleine huizen en een grote pleziertuin op uitgaven. Dit straatje werd in het begin van zijn bestaan als een steeg, een impasse van de Aartshertoginnestraat, beschouwd. Eerst in februari 1867 kreeg dit straatje de naam "rue de la Prison" of "Gevangstraat" toegewezen.

Rond 1980 was het gevang niet langer meer een plaats waar veroordeelden hun straf uitzaten. Het huis van bewaring fungeerde meer als "amigo", als "maison de passage". Zij die, zelfs maar tot één dag gevang waren veroordeeld, werden door de rijkswacht per trein naar Brugge gevoerd om er hun straf uit te zitten.

Van deze evolutie maakte de stad geleidelijk gebruik om in en om de gevangenisruimte het vrijwillig pompierskorps dat tot dan toe over 4 of 5 hulpposten in de stad verspreid lagen gaandeweg te concentreren in en rond het "prison".

In 1880/1881 liet de stad op de koer, tegen de W. gevel van het gevang, een stelplaats bouwen om er de twee stoombrandspuiten op het gelijkvloers te bergen. De rest van de blusapparatuur legde men op de eerste verdieping van dit gebouw, dat, in de toenmalige Vlaamse terminologie bedacht werd met de lange hortende naam "Stadsstoombrandspuytenhuis".

Het brandweerkorps, dat toen nog uit vrijwilligers bestond, voldeed ook niet meer aan de eisen van de tijd. De stad besloot dan ook in 1883 over te gaan naar de oprichting van een korps van 23 man in vast dienstverband. Op 1 januari 1884 trad dit korps in functie. Deze reorganisatie bracht de stad er toe de brandweerkazerne uit te breiden en het gebruik der lokalen te wijzigen. De stad kocht in 1884 het ruime magazijn van Ch. Feys, dat aan de W. zijde van het gevangenisdomein paalde. Dit magazijn was in 1855 nog een Guanoopslagplaats geweest van A. Serruys en diende vanaf 1858 als leerlooierij voor A. Bonnel. Het aangekochte gebouw werd aan de Z.-kant wat ingekort om een betere uitgang te verkrijgen voor de stoombrandspuiten, die op het gelijkvloers werden geplaatst. Hiennaast waren ook stallingen voorzien voor vier paarden. De eerste verdieping werd als magazijn en als werkplaats ingericht. De pompiers kregen als slaapzaal de ontruimde eerste verdieping van het middegebouw toegewezen. Tenslotte knotte men de muurhoeken af op de Aartshertoginnestraat om er poorten aan te brengen.

De uitbouw van deze eerste pompierskazerne kon in geen enkel opzicht bevredigend worden genoemd. Al dadelijk merkte men op, dat de brandweer er veel te eng behuisd was. De stelplaatsen voor de twee

stoombrandspuiten en de armbrandspuiten boden te weinig ruimte. Droogkamers ontbraken. Ladderstelsels moesten in open lucht op de koer blijven liggen. De slaapzaal van de pompiers was te klein om er nog tafels en stoelen te kunnen plaatsen. Het korps bezat niet eens een turnzaal noch een oefenterrein.

Om nu een ruimer en moderner opgevatte kazerne te kunnen oprichten die direct op de brede H. Serruyslaan zou uitgeven, kocht de stad in 1899 vier huizen op langs deze laan gelegen, bezuiden de Babylonestraat o.a. het hoekhuis, het gekende estaminet "In 't Hof van Belofte". Plannen, bestek, lastenkohier voor de bouw van de nieuwe kazerne tussen de H. Serruyslaan, de Babylonestraat en de verbrede Aartshertoginnestraat kwamen in het voorjaar 1903 klaar. Maar in oktober 1903 achtte de stad het geraadzaam dit bouwprojekt nog enige tijd te laten rusten. Een drietal argumenten leidden haar tot dit besluit.

Allereerst schikten de hoge bouwkosten van deze kazerne haar enigszins af. Men kwam ook tot het inzicht dat, in het raam van de konstante uitbreiding die de stad naar het westen nam men beter een nieuwe kazerne in het Westerkwartier zou bouwen. Tenslotte en doorslaggevend was het feit dat er meer dringend uit te voeren werken waren zoals, de uitbreiding van het rioolnet en de verbetering van het drinkwatersysteem.

De lokale pers bleef de voordelen onderlijnen van de bouw van de kazerne op de H. Serruyslaan. Toch zou deze er nooit worden gebouwd. De stad gaf er in 1910 de voorkeur aan om er de stedelijke betalende meisjesschool, op te richten, die toen nog op de Groentemarkt was gevestigd. Terzelvertijd werd op 22 februari 1910 een nieuw plan van aanleg goedgekeurd waarbij beslist werd alle huizen en achterhuizen van de Babylonestraat te onteigenen en de straat op te slorpen in het nieuw schoolgebouw. Men achtte het verdere bestaan van de Babylonestraat overbodig nu de Ooststraat tot in de H. Serruyslaan was doorgetrokken. De stad had de planning van de schoolbouw zo voorzien, dat er nog heel wat percelen bouwgrond langs de aanpalende straten zouden kunnen verkocht worden, om de kostprijs van de nieuw te bouwen stadsschool zoveel mogelijk te reduceren. Het nieuw plan van aanleg verkreeg eerst de goedkeuring van Minister Van Helleputte wanneer de stad aanvaard had de speelplaats van de school tot op de Aartshertoginnestraat te laten doorlopen. Zo kwam het dat de eerste aanbesteding voor de bouw van de "Ecole Moyenne" eerst kon doorgaan op 14 mei 1914, blijkbaar zonder succes. Een heraanbesteding moest uitgeschreven worden die op 14 juni 1914 plaats vond. Kort daarop brak de Eerste Wereldoorlog uit en van de bouw kwam niets terecht.

Van in de eerste maanden van de Duitse bezetting kreeg het stedelijk gevang heel wat logiesgasten te herbergen. Bij zoverre dat de Duitsers eind november 1914 de borstelfabriek van We L. Houley uit de Babylonestraat nr 15 tot een annexe van de gevangenis gingen inrichten en de vensters van dit huis die op straat uitgaven lieten dichtmetselen. Op 9 december 1914 werd zelfs de huisbewaarder van het gevang, die tevens brigadier was bij de pompiers, Adolf Dorchain, met zijn familie de deur uitgewezen. Hij kon gelukkig een tijdelijk onderkomen vinden in het leegstaand huis van Richard Schepens, Babylonestraat nr 7.

Na de oorlog werd dan eindelijk in de jaren 1921-22 de Middelbare Meisjesschool door aannemer Smis-Damman opgetrokken.

De inplanting van de "Ecole Moyenne", nu "Koninklijk Lyceum" geworden, had voor gevolg dat een oude, armere, maar kleur- en levensrijke, dicht bevolkte buurt uit het stadsbeeld werd geschrapt. Om hygienische redenen, in het kader van een typische 19e eeuwse saneringspolitiek had men reeds in de zomer 1898 de triestige, krottige huizen uit de Gevangstraat en uit de stegen, die zich uit deze straat vertakken, laten slopen. De gevang- en de Babylonestraat verdwenen maar in 1921-22. Eén steegje bleef in die huizenblok bestaan, een laatste stukje levende folklore het "Hol van Plutol" of het "Portje van Hoera" (wie zal de juiste benaming ooit mededelen?), naast de staminee van Lingier op de hoek van de H. Serruyslaan en de Jozef II straat gelegen.

Wanneer men in maart 1922 de zware muren van het "Oud Prison" neerhaalde vond men in het puin bij enkele zilveren en koperen muntstukken uit de tijd van Leopold I, een bronzen plaat met het opschrift "Leggen van den eersten steen, den 7 december 1840 door Mr Jan van Iseghem, Burgemeester, Pieter van Hercke vader en zoon, Bouwmeesters, De Knuydt, Schepen".

Wie onder het personeel of onder de leerlingen van het Lyceum denkt er ooit aan dat op de plaats waar zij werken of studeren vóór nog geen zestig jaren een gevang stond, een pompierskazerne en twee al lang vergeten straten? Ja, dat alles is, ook voor hen, voltooid, verleden tijd...

D. Farasyn

Noot van de redactie :

Over de door de heer Farasyn besproken gevangenis bestaat er een schilderij in ons Heemmuseum. Ons medelid, de heer A. Van Caillie, is in het bezit van een zeldzame foto die een gedeelte van de Babylonestraat weergeeft.

- - - - -
DE "MALE" IN DE OOSTENDSE VOLKSMOND.

In zijn zeer interessante voordracht op 25 maart jl. "VIJF KWART EEUW MALE" vertelde konfrater F. Gevaert onder meer over de pakketboot, gebouwd in 1895, die de traagste was van de reeks van drie vaartuigen van hetzelfde type en die daarom, op voorstel van Koning Leopold II, de naam "Le Rapide" kreeg.

Hiermede werd het mij duidelijk vanwaar het gezegde kwam dat mijn grootmoeder zaliger gebruikte wanneer ze het had over iemand die te laat kwam: "dat is een rappiet" (klemtoon op piet en met kort "i" als in het Engels "tip"). Dit gezegde wordt nog altijd bij ons thuis gebruikt. Zodat het tē laat binnenlopen van de trage "Le Rapide" 80 jaar later nog altijd spreekwoordelijk is, althans in mijn familie.

J.H. K.

- - - - -
EEN DANKWOORDJE.

Jeanne Valkenborg, in de onmogelijkheid verkerend persoonlijk allen te contacteren die haar hun sympathie hebben betuigd door hun aanwezigheid op haar huldiging t.g.v. haar 80ste verjaardag, in de Alice Freyzaal ten Stadhuize, op zondag, 15 mei 1977, houdt zij ervan, langs het tijdschrift "De Plate" om, al deze personen van harte te danken.

VERENIGING VOOR OUDHEIDKUNDIG BODEMONDERZOEK IN WEST-VLAANDEREN.

Herhaaldelijk wordt ons gevraagd naar de titels van enkele basiswerken over archeologie. Hieronder geven wij graag een eerste lijst van publicaties die wij persoonlijk hebben geraadpleegd en warm kunnen aanbevelen. Op drie uitzonderingen na gaat het om vrij recente werken.

1. Basiswerken

- S.J. De Laet : Archeologie en haar problemen
Standaard Boekhandel, Antwerpen, 1957.
- Sir Mortimer Wheeler : Archeology from the earth
Clarendon Press, Oxford, 1954
- Kathleen M. Kenyon : Beginning in archaeology
Aldine Paperbacks, London, 1971

2. Bibliografisch repertorium

- M. Bauwens-Lesenne : Bibliografisch repertorium der oudheidkundige vondsten in West-Vlaanderen. Nat. Centrum voor Oudheidkundige Navorsingen in België, Brussel, 1963

3. Numismatiek

- A.N. Zadoks-Josephus Jitta en W.A. Van Es : Muntwijzer voor de Romeinse tijd
De Haan Paperbacks, Bussum, 1974

4. Dateringsmethoden

- J.M. Michels : Dating methods in archaeology
Seminar Press, London, 1973

5. Conservatietechnieken

- E.A. Dowman : Conservation in field archaeology
Methuen & Co, London, 1970

6. Experimentele archeologie

- John Coles : Archaeology by experiment
Hutchinson University Library, London, 1973

7. Prehistorie

- S.J. De Laet : Prehistorische Kulturen in het zuiden der Lage Landen, Universa, Wetteren, 1974.

Tenslotte vragen wij uw aandacht voor twee gespecialiseerde reeksen

a/ Les Dossiers de l'Archéologie (Archeologia, Dijon)

Deze "dossiers" zijn bijzondere uitgaven van het bekende archeologisch tijdschrift ARCHEOLOGIA, die telkens gewijd zijn aan een bepaald thema. De klare en overzichtelijke manier waarop dit thema wordt behandeld is opmerkelijk, evenals de talrijke en prachtige illustraties. Prijs per nummer ca. 165 F. exclusief verzendingskosten. Wij vermelden o.a. :

- n° 1 (1973) L'archéologie aérienne : vision fantastique
du passé
n° 6 (1974) Les potiers gaulois
n° 9 (1975) Céramique en Gaule Romaine
n°13 (1975) La photographie en archéologie
n°22 (1977) Belgique Romaine

Verdere inlichtingen : Editions Soumillion,
28, Avenue Massenet,
1190 Bruxelles

b/ West-Vlaamse Archeologica (V.O.B.o.W., Kortrijk)

is een overdrukkenreeks van artikelen die verschenen zijn in diverse tijdschriften, en betrekking hebben op archeologische vondsten en activiteiten in West-Vlaanderen.

- nr 1 : Dr H. Thoen : Iron Age & Roman Salt-making sites on
the Belgian coast
nr 2 : Dr A. Van Doorselaer : Der Kimmelberg, ein Keltischer
Herrensitz ?
nr 3 : M. Rogge & A. Van Doorselaer : De Gallo-Romeinse neder-
zetting op de Tomberg in Beveren-Leie

Verdere inlichtingen : V.O.B.o.W.
Meensesteenweg 60
8500 Kortrijk

E. Cools

MEN MOET OPLETTEN.

Ieder auteur vergist zich wel eens, doch men moet opletten persoonlijk commentaar bij foto's te verlenen indien men het niet zeker weet.

Zo lezen wij bij afbeelding 78 van "De visserij langs Vlaanderens kust in oude prentkaarten" volgende commentaar bij een prentkaart dat 3 nettenbreiende vrouwen voorstelt : "Of deze jonge dame met de hoed een echte nettenbreister is, betwijfelen we sterk. Maar als de badgast aan de kust moet je natuurlijk één voelen met de vrouwen van de vissers, die niet die fijne gemanicuurde handjes hadden".

Nu mogen we de auteurs Johan Ballegeer en Jean-Pierre Braems vertellen dat die drie personen op de kaart wel échte nettenbreisters waren. Die 3 vrouwen hebben langs de kaai en ook thuis honderden korren gebreid. Het zijn Germaine Debrock en de gezusters Florida en Jeanne Vandewalle (met de hoed). Deze laatste was toen de foto in 1926 of 1927 genomen werd, iets minder dan 20 jaar. Het toekijkende jongetje was hun broer Prosper Vandewalle.

O. Vilain

CULINAIRE FOLKLORE - MASTELLEN (2).

Van de heer DELRIE, bakker in de Cirkelstraat, kregen wij nog de volgende aanvullingen in verband met het in het nr 4/77 verschenen stuk over MASTELLEN.

Mastellen werden in de streek rond Oostende gebakken van een gewone deeg waarin een weinig groene zeep was verwerkt (het lijnzaad in de zeep maakte het baksel glad).

Een klompje deeg werd bedekt met een kleine vorm waarvan de bodem voorzien was van 5 gaatjes. Als de deeg tot aan de gaatjes gestegen was, werd de MASTEL in een hete oven gebakken. De mastellen werden bij het ontbijt gegeten en hadden voor de bakkers het grote voordeel dat zij geen verlies betekenden als ze onverkocht bleven. De bakkers sneden ze in twee, droogden ze in de oven en verkochten ze dan als SOEPEKOEKEN, voorlopers van onze hedendaagse beschuiten. Ze werden in de soep gedaan of ook wel in de KARNEMELKPAP gekruimeld (KERREPAP zoals men te Oostende zegt). De mensen zegden dan "Het is voor de brokken da je betaalt".

J.B. Dreesen

- - - - -
LUCHTVAARTGESCHIEDENIS.

Het tweede Cahier voor Luchtvaartgeschiedenis is nog vóór de zomer verschenen. Het is een bijzonder nummer gewijd aan de vliegpionier Henry FARMAN. In hetzelfde nummer is er ook nog een heel interessante bijdrage over "De eerste ballontocht vanuit Oostende" door Walter Major.

Abonnementsprijs (3 nrs) : 120 F. Losse nummers : 50 F. (te storten op P.C.R. nr 001-0398295-89 van E. Vanlerberghe, Edmond Laponstraat, 10 te Oostende.

O.V.

- - - - -
HERFST TE OOSTENDE
\$

In deze stad schalt geen jachthoorn
noch schettert er een kinderhoorn
over 't verlaten strand

Winter wordt de oogst
de wolkengrot wijder,
de zee nog grijzer

Het is de herfst die onze ogen troost
als wij treurende de zerken bezoeken
als wij langvergeten namen roepen.

Roger Devriendt

BOEKEN.

DES METIERS ET DES HOMMES.

Wij hebben in het nr ^V5 het boek besproken van Bernard Henry : "Des métiers et des hommes : Au village". Thans is een tweede deel verschenen, even interessant als het eerste "A la lisière des bois".

De auteur laat ons opnieuw kennis maken met een achttiental beroepen, gaande van molenaar tot herder. Het boek is rijkelijk geïllustreerd.

Editions du Seuil, Parijs. Prijs : 583 F.

GESCHIEDENIS EN DE CHARME VAN DE PRENTKAART.

Deze zomer is de studie van Jos Philippen : "Geschiedenis en charme van de prentkaart" verschenen. Is het omdat het o.i. wat de prijs betreft aan de hoge kant ligt, dat het ons eerder ontgoocheld heeft? We hadden er meer van verwacht. Nu laat dit album ons een reeks oude prentkaarten zien, de inleidende tekst is in grote letter gezet en veel onbedrukt papier helpen de dikte van het boek uitmaken. Zo wordt er voor iedere hoofdstuk ~~titel~~ een volledig blad genomen. Ook spijtig dat er heel weinig belang wordt gesteld in de plaatselijke prentkaarten.

Nu telt het boek 183 blz. (waarvan 25 blz. volledig of bijna volledig wit zijn). Prijs : 1.200 F.

OUDE KINDERBOEKEN.

Leonard de Vries liet een mooi boek verschijnen onder de titel : "Bloempjes der vreugd voor de lieve jeugd". In feite is het een fotografische herdruk van een selectie verhalen en illustraties voor de kinderen bestemd uit de periode 1712-1898. Heel wat van onze leden zullen wellicht nog die oude naieve plaatjes van een halve eeuw terug herinneren die toen nog ergens in scholen rondslingerden en uit de vorige eeuw dateerden.

Uitg. Unieboek, Bussum. Prijs : 320 F.

MEERMINNEN EN MEERMANNEN.

Van de hand van Bert Sliggers jr is bij Kruseman verschenen : "Meerminnen en meermannen van Duinkerke tot Sylt".

Het is een rijk geïllustreerd werk dat de studie van de zeemeermin en de meerman in onze streken behandelt.

Prijs : 485 F.

O.V.

TEKSTOVERNAME IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE.

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

DE PLATE

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Verantwoordelijke uitgever : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

6e jaargang, nr 10, oktober 1977.

- - - - -

UITNODIGING

De Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht die doorgaat op :

donderdag 27 oktober 1977 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. afdeling Oostende, Dr. L. Colensstraat, 6, Oostende.

Het onderwerp : HET WESTVLAAMS DIALEKT

De spreker : Dr. Frans DEBRABANDERE

Het Westvlaams is een Westnederfrankisch dialect met een sterke Ingweoonse inslag. De rijks- en provinciegrenzen vallen niet zomaar met de dialectgrenzen samen. In het zuidoosten van de provincie West-Vlaanderen worden er al Oostvlaamse dialecten gehoord (tweeklanken, b.v. uis tegenover uus, mij voor mi, houtie kloufen voor hoetene kloefen) en in Frankrijk (z.g. Frans-Vlaanderen) wordt er nog Westvlaams gesproken. De westelijke grens van het Nederlands is echter langzaam naar het oosten verschoven ; in de 13de eeuw was Kales (Calais) nog nederlandstalig.

Over dit onderwerp werden in het verleden reeds aardig wat polemieken gevoerd tot zelfs in ons tijdschrift. Hoe het nu echter juist zit met dat Westvlaams van ons wordt U op de meest deskundige manier uit de doeken gedaan door de spreker van deze avond.

Frans Debrabandere (geb. in Kuurne bij Kortrijk op 18 mei 1933) kreeg zijn filologische vorming aan de universiteit van Leuven. Hij promoveerde er in juni 1956 tot licentiaat in de letteren en wijsbegeerte (Germaanse filologie) op een proefschrift "Studie over de Kortrijkse persoonsnamen en vooral de patroniemen, voorkomend in de stadsrekeningen en wezerijregisters van het einde der XIVe en het begin der XVe eeuw".

De spreker is sedert 1958 leraar Nederlands en Duits aan de Middelbare Normaalschool Sint-Andreas in Brugge. Hij is van bij de stichting in 1959 redaktiesekretaris van het heemkundig tijdschrift "De Leiegouw", orgaan van de gelijknamige heemkring, waarvan hij sedert 1961 ondervoorzitter is. Hij is tevens sekretaris van het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde en medestichter van de Vereniging van Vlaamse Familiekunde. Hij publiceerde talrijke losse taal- en naamkundige bijdragen in tijdschriften. In 1965 promoveerde hij in Leuven tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte.

Dit wordt voor elke Oostendenaar en Westvlaming een voordracht die hij niet mag missen. Zoals altijd is de toegang kosteloos en vrij en zijn ook de niet-leden van harte welkom.

HEEMKUNDIG MUSEUM.

Gedurende gans de maand october is het Heemkundig Museum gesloten. Vanaf november wordt het museum terug iedere zaterdag toegankelijk van 10 tot 12 uur.

G.V.

- - - - -
OUDE NUMMERS "DE PLATE".

Enkele leden vragen of het nog mogelijk is oude nummers van ons tijdschrift te bekomen.

Volgende nummers zijn nog te verkrijgen :

- 1ste jaargang : nrs 4, 5, 6.
- 2de jaargang : nrs 1, 2, 3, 6.
- 3de jaargang : nrs 1, 6, 6bis.
- 4de jaargang : nrs 1, 2, 4, 5, 6, 7.
- 5de jaargang : nrs 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.
- 6de jaargang : nrs 1, 2, 3, 4-8, 9.

Index over de eerste 5 jaargangen.

Oude nummers kunnen besteld worden tegen 25 F. per exemplaar mits storting van overeenkomstig bedrag op rek. nr 750-9109554-54 cf op tek. nr 384-0051822-11.

Ook de Index (1970-1976) is tegen de prijs van 25 F. beschikbaar.

G.V.

- - - - -
BIJZONDER NUMMER "DE PLATE".

Onze leden zullen vaststellen dat wij een bijzonder inspanning hebben gedaan om in dit nummer bouwmeester Gustaaf VANDAMME historisch en naar waarde te belichten. We danken dan ook de heer Max VANDAMME voor de bereidwillige hulp voor het opstellen van die grote bijdrage door ons bestuurslid N. Hostyn.

Door dit artikel samen met de illustraties, die gezien hun belangrijkheid niet mochten achterwege gelaten worden, hebben we enkele bijdragen naar het novembernummer moeten verschuiven.

O.V.

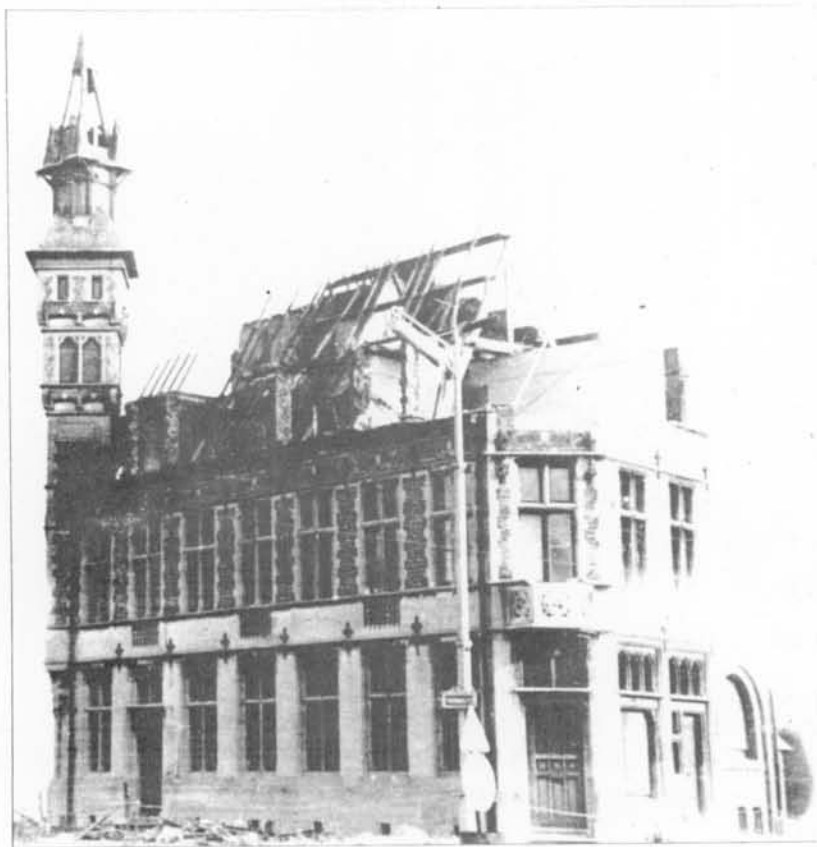
- - - - -
AANWINST VOOR HET MUSEUM.

Dank zij enkele onderdelen van een oude "crème-à-la-glacekar" die we op de kop konden tikken en het fijn houtwerk dat Gilbert Vermeersch er voor maakte is het Museum weer een stuk rijker geworden.

Het heeft zijn plaats gevonden naast de viskar, de marktwagen, de fritkar, de schareslijperskar en het gildemunitiewagentje.

Een hartelijk proficiat aan Gilbert die enkel voortgaande op een afbeelding op een oude prentkaart er in slaagde gans het bovendeel ineen te steken.

A. Van Iseghem.

Afbraak politiebureau Hazegraswijk

was ongemeen rijk en boeiend. Zijn plannen (zowel deze die uitgevoerd werden als deze die in de la bleven steken) waren bijzonder tekenend voor de smaak van die tijd.

In 1900 nog stelde hij zich kandidaat voor het ambt van Professor lineair tekenen aan de Ecole Industrielle te Oostende ter opvolging van Ch. DEWULF. Ook A. HUBERT had zijn kandidatuur gesteld. Tijdens een geheime zitting stemde de Gemeenteraad voor VANDAMME die 9 stemmen kreeg bij 8 voor HUBERT. Op 6 maart 1900 werd hij voorlopig benoemd. Heel wat gekende Oostendse ambachtslieden hebben aldus van VANDAMME les in industrieel tekenen gekregen.

Zijn eerste voorname verwezentlijking alhier was de OVERDEKTE VLEESMARKT met de 4 winkelblokken en het sierlijk torentje waarvoor Karel DE KESEL een osse-, een kalfs- en een varkenskop sculpteerde. De plannen werden op 25 maart 1902 door de Gemeenteraad goedgekeurd en de werken werden toegewezen aan aannemer SANDERS. In 1903 al kwam het complex - "Le ventre d'Ostende" als het ware- klaar. Deze Vleesmarkt bevond zich op de gronden van het huidige Mijplein en verdween kort na de Tweede Wereldoorlog. In de dertiger jaren moet het er al een vuile, vervelozende en verwaarloosde doening geweest zijn, mogen we LOONTIENS geloven (afb. Oiop 55).

Ook het POLITIEBUREAU VAN DE HAZEGRASWIJK werd in het begin der vijftiger jaren uitgerangeerd. Alle protest ten spijt moest het nog geen halve eeuw oude gebouw wijken voor de plannen van heren die een nieuw-gedacht Oostende uit hun mouwen wilden schudden. Zo werd een eerste maal geknaagd aan het heerlijke architecturaal ensemble dat het Ernest Feysplein (ex-Van der Sweeplein) was (foto p. 4). Het was op 8 november 1904 dat de Gemeenteraad zijn fiat gaf voor de uitvoering van VANDAMME's plan. De bouw geschiedde het volgend jaar.

Willen we anno 1977 dit gebouw nog gewonderen, dan moeten we eens te meer teruggrijpen naar het onschatbare "Oostende in oude prentkaarten" (27, 33 & 34).

Drie dakvensters met getrapte geveltjes bekroonden de 7 traveeën-brede voorgevel die gelijkvloers en 1ste verdieping had. Ze waren, net als het dakvenster op de schuin geplaatste travee aan de Z-hoek van het gebouw uitgevoerd in rode en gele baksteen en in witte steen. Aan de eerste verdieping van die schuine travee was een trapeziumvormig balkon met een borstwering in gesculpteerde witte steen. Op de drie zijden waren zich spiegelende sirenes voorgesteld. Het waren beeldhouwwerken van DE KESEL. Onder de dakkapel prijkte het opschrift "De Drie Meerminnen". De gevel aan de ZO-zijde telde twee traveeën en werd bekroond door een grote trapgevel.

Het schuin afgesneden hoekdeel aan de zijde der Handelsdokken was een soort naar boven toe breder wordende loggia. Aan de vensters waren ballustrades in Euvillesteen. De onderbouw van die loggia bestond o.m. uit een blauwstenen basreliëf dat twee zeemonsters voorstelde. Deze deden dienst als cariatiden. Uit hun muilen spoot water in een bekken. Deze sculptuur was ook een werk van DE KESEL. Dat hoekdeel droeg een torentje in drie geledingen : onderaan een afgeknot pyramidaal gedeelte waaruit een recht octogonaal middenstuk oprees. Op zijn beurt

droeg dit een grote spitstoren en 4 kleinere hoektorentjes. Op de koperen spits was een vergulde koperen windroos bevestigd. Deze was als een zee-meermin uitgewerkt.

Ook het inmiddels alweer verdwenen neogotische DEKANALE HUIS (hoek Sint-Petrus en -Paulusplein-Sint-Jorisstraat) was een VANDAMME-ontwerp. Hier combineerde hij weer gebruik van rode baksteen en blauwsteen.

Naast zijn activiteiten op bouwkundig gebied knapte VANDAMME voor de Stad Oostende verder allerhande tekenkundige klusjes op : Zo ontwierp hij de obligaties van 100 F. voor de "Leening van 25.172.500 Franc" in 1898 uitgeschreven door de stad. De decoratieve motieven lagen voor de hand : bovenaan een gezicht op de Zeedijk, links de Sint-Petrus en -Pauluskerk (reeds als voltooid weergegeven !), rechts een gezicht op het Wapenplein en onderaan een gearrangeerd panorama der haveninstallaties. Middenin kwam de tekst. Het NOODGELD te Oostende uitgegeven tijdens de Eerste Wereldoorlog werd eveneens door Gustaaf VANDAMME ontworpen.

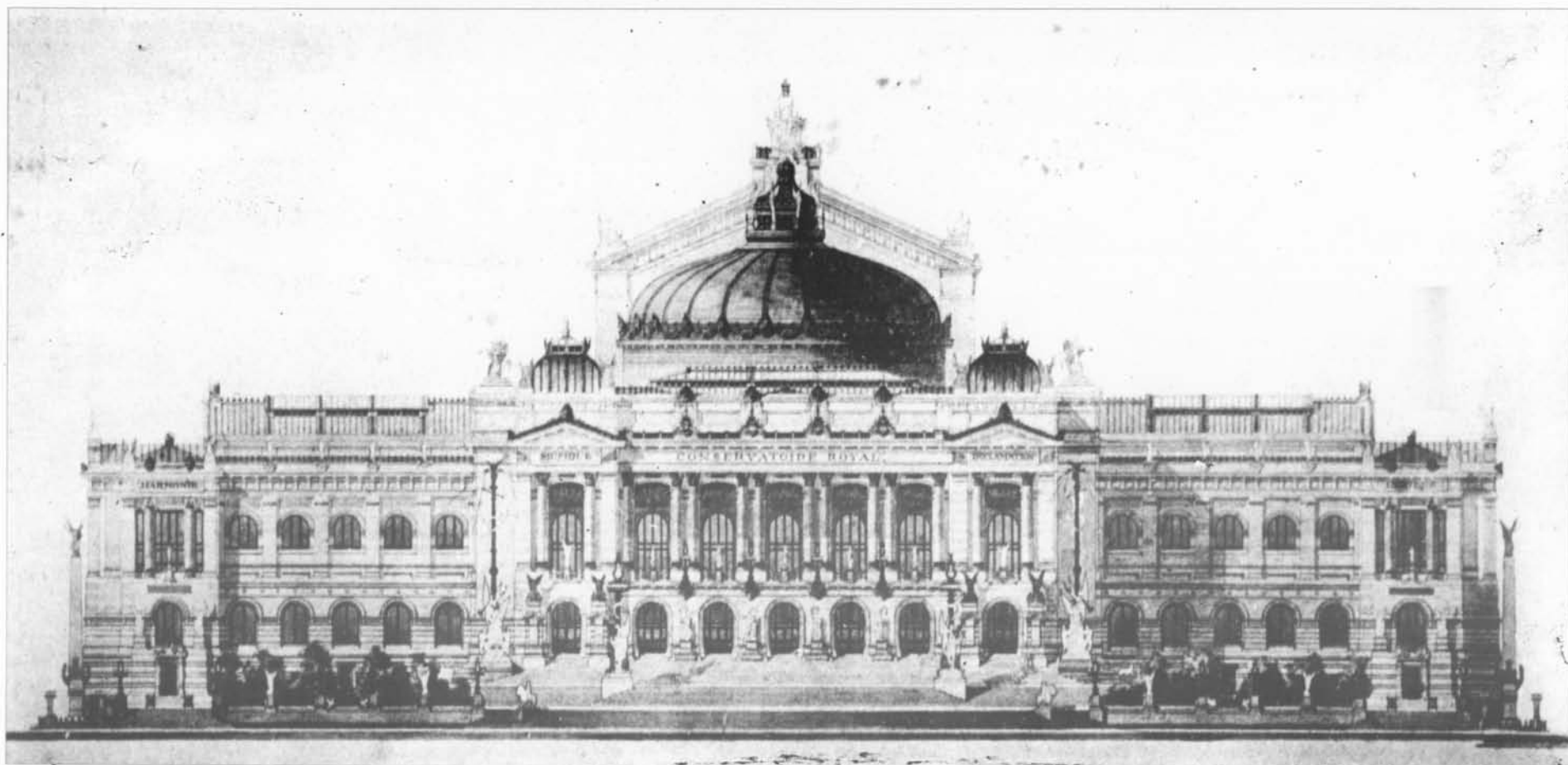
1906. Voor de bouw van het Vredespaleis te Den Haag werd naar de gewoonte van de tijd een openbare wedstrijd uitgeschreven, in casu door het CARNEGIE FONDS. Gustaaf VANDAMME was een der weinige Belgische architecten die een ontwerp instuurde. En wat voor een ! Hij voorzag een gebouw van kolossale afmetingen met een reusachtig tempelportiek als centraal voorgevelstuk. Geen koepel als bekroning, maar wel een enorme wereldbol waarop -heel toepasselijk- een zegevierende Pax-allegorie prijken zou. Het was architect CORDONNIER uit Lille die de Eerste Prijs behaalde, gevolgd door A. MARCEL uit Parijs, F. WENDT uit Charlottenburg en O. WAGNER uit Wien. In 1907 exposeerde VANDAMME zijn ontwerp in het Brusselse Salon. (foto p. 9).

GENIALE PLANNEN VOOR DE VERFRAAIING VAN DE KONINGIN DER BADSTEDEN.

1908. In september prijkte in de vitrine van de Bank ELLEBOUDT aan het Marie-Joséplein een aquarel van respectabele afmetingen. Het was de uitwerking van VANDAMME's visies op de uiteindelijke aanleg van het Marie-Joséplein, nu de oude Schouwborg gesloopt was. Het was een geniaal, maar duur idee (foto p. 11).

Aan de oostzijde van het plein, tussen de Adolf Buylstraat en de Sint-Sebastiaanstraat voorzag hij de constructie van een Justitiepaleis ter vervanging van het ellendig gebouw aan de Witte-Nonnenstraat. Het moest een somptueus neo-klassiek paleis worden met een tempelportiek als voorgevel : een door zuilen geschraagd driehoeksfronton bekroond met een drietal Justitia-allegoriën en het opschrift "Lex".

Verder in de H. Serruyslaan, tussen de Sint-Sebastiaanstraat en de Witte Nonnenstraat, moest dan Oostendē's Thermenpaleis verrijzen, al in een even exuberante stijl. VANDAMME had dit goed bekeken : wat een heerlijk perspectief ware het niet geweest van het Marie-Joséplein naar het zuiden toe : eerst de strenge vormen van het Justitiepaleis, dan de Thermen in een uitbundige bouwstijl en in de verte het Italiaans aandoende Postgebouw !

Ontwerp Koninklijk Conservatorium Antwerpen (1895)

GEVEL
KONINKLIJK CONSERVATORIUM

Iste PRIJS

VAN GENT

1895
Mr GUST VAN DAMME

FACADE
CONSERVATOIRE ROYALE

1er PRIX

DE GAND

Op het Marie-Joséplein zelf zag VANDAMME al een Congo-monument staan. Later zou August Beernaert er terecht komen. En waar een eenzaam "Dikke Mathille" nu op haar betoneilandje ligt te mediteren, wou hij een monumentaal hydraulisch kunstwerk bouwen, bestaande uit cascades en geïllumineerde fonteinen. Deze hadden het perspectief Kursaal-Leopold II laan, meer dan het latere bloemhorloge een feeërieke afsluiting bezorgd.

VANDAMME aarzelde niet dit urbanisatieplan een Leopold II voor te leggen. Nog in september 1908 ontving hij van het Paleis een beleefd schrijven in verband met zijn plannen.

In april 1909 pakte VANDAMME nog eens uit met dat plan tijdens het Tweede Salon der Oostendse Schilders in het Kursaal. Het bleef daarbij. Helaas, voorwaar een plan dat niet had misstaan in Oostende-Belle-Epoque.

Vier jaar later al, in 1912, kwam VANDAMME met een ander Thermenplan voor de dag. De opzet verschilde merkkelijk van zijn ideeën uit 1908. Hij had een grondige studie gemaakt van antieke thermae, als die van Titus, Caracalla en Diocletianus. Dat was niet zonder invloed gebleven op zijn nieuwe visie. Nu situeerde VANDAMME het Thermencomplex in het Leopoldpark, met de hoofdas in het verlengde van de as Kursaal - Leopold I laan.

Eind 1912 kwamen andere VANDAMME-plannen : deze waarin hij aan het Derde Handelsdok een nieuwe bestemming zocht te geven : hij voorzag een rechte laan die zou vertrekken op het punt waar nu Vindictevelaan en Alfons Pieterslaan samen komen, en die naar het Maria-Hendrikapark moest leiden. Rechts van die laan, op het gevulde 3de Dok, zou een half-rond park met cascades komen, en daarbij aansluitend, twee door een monumentale arcade met elkaar verbonden woonblokken die eveneens half rond, parallel met het park, moesten verlopen. De holle zijde moest uitkijken op het parkje en de dokken. Ook hier had VANDAMME steeds de gedachte aan enkele indrukwekkende perspectieven voor ogen.

OOK PRIVÉGEBOUWEN.

Gustaaf VANDAMME was niet enkel bedrijvig als stadsarchitect : hij tekende ook plannen voor een aantal privéwoningen en wel in de meest uiteenlopende stijlen. We sommen ze hier even op : KERKSTRAAT 34 (nu deels verbouwd) ; in een sober gehouwen "style esthétique". Gevel in witte emailsteentjes afgewisseld met friezen groene steentjes. Deze witte/groene steentjes vinden we terug aan de ontlastingsbogen van de vensters op de 2de verdieping. Blauwsteen werd gebruikt voor de plint, aan het balkon en op de "sterke punten" aan de vensterstijlen. De overgang van de 5 kleine vensters der bovenverdieping naar de kroonlijst kreeg een vlotte oplossing.

OOSTSTRAAT 33 (verdwenen). Het huis van fotograaf ASAERT. Het had een gebogen loggia en een segmentfronton.

HOEK PRINS BOUDEWIJNSTRAAT-KAAISTRAAT "Residence Hotel" (gesloopt in de zestiger jaren). Het was een van VANDAMME's gelukkigste inspiraties, en oogde mooi naast de monumentale hoofdkerk. Het was een gebouw op trapeziumvormig grondplan, drie hoog met een open loggia bovenaan. Deze was

FONDATION-CARNEGIE

PAX

PALAIS DE LA PAIX

Ontwerp Vredespaleis, Den Haag (1906)

overdekt met een rondboog en geflankeerd door twee belvedere-torentjes. Op de rondboog rustte een trapgeveltje. Het geheel in rode baksteen, was van een bijzonder warm en uitnodigend effect. De aanpalende huizen harmoniëerden wonderwel met het "Residence Hotel". Goed bewaard is het bakstenen huis KAAISTRAAT 59, dat in de muurankers de datering 1909 draagt. De bouwstijl is tweeslachtig : de opzet doet Gotisch aan, maar het huis heeft renaissancistische details.

ALFONS PIETERSLAAN. Het winkelpand van kleermaker GHAYE. In Oostende's "rijke" kwartier was VANDAMME ook bedrijvig. Voor notaris LINGIER bouwde hij het huis Koninginnelaan 70, dat ondertussen al verdwenen is, maar waarvan hierbij een foto. Het huis van aannemer LOOTENS aan het Prinses Stephanieplein is inmiddels ook al gesloopt en geruchten doen de ronde dat een ander VANDAMME-huis aan hetzelfde plein, gebouwd voor aannemer SANDERS (nu Bond-Moyson) hetzelfde lot te wachten zou staan. We durven hopen dat het geen waar is, want daarmee zou Oostende zijn -na Villa Maritza- wellicht mooiste voorbeeld van Belle-Epoque-Architectuur verliezen. Het trappenhuis alleen is al een bezichtswaardigheid dat hier zijn gelijke niet heeft.

1914-1918 EN ERNA.

De Eerste Wereldoorlog betekende hier net als elders een tijdelijke stilstand der bouwkundige activiteiten. De voor de oorlog aangevatte opbouw der H. Hartkerk -naar VANDAMME's plannen- werd tijdens die vier jaar onderbroken. De eerste steen werd in februari '14 gelegd. De bouwplannen waren in 1912 klaar gekomen en op 17 december van dat jaar door de Gemeenteraad goedgekeurd. Op 15 april 1913 ondertekende Koning Albert de bouwtoelating nadat de Bestendige Deputatie ze in maart had goedgekeurd. De werken werden uitgevoerd door aannemer SMIS-VALCKE. Pas in 1927 kon het gebouw in gebruik worden genomen.

Het werd een van VANDAMME's bijzonderste realisaties. Voor de opvatting en de uitwerking van de plannen der kerk ondernam VANDAMME studiereizen door Frankrijk. Zijn voorliefde ging uit naar de bouw van een kerk in (vrije) neo-romaanse stijl. De Romaanse bouwkunst bestudeerde hij al sedert zijn academiejaren. Het werd een driebeukige kerk op kruisplan, met twee westertorens, een polygonale vieringstoren, opgetrokken in baksteen op een 1m hoge plint. De heldere natuursteenimitatie van het interieur zijn als een symfonie in wit (foto p. 13).

Hierbij aansluitend tekende VANDAMME plannen voor een pastorie voor de H. Hartkerk (H. Hartplein 10 ; nu CHAFFART-vernissen), eveneens in baksteen. In de gevel herkennen we duidelijk enkele neoromaanse bouw-motieven. Latere VANDAMME-kerkplannen als de Sint-Antonius (Opex) en de kerk te Middelkerke (zie verder), zijn andere bewijzen van zijn gehechtheid aan de neo-romaanse stijl.

De restauratie van de kerk O.L.V. ter Duinen staat ook op VANDAMME's actief. De werken begonnen in 1929. Aan de noordzijde werd een beuk bijgevoegd. Deze kreeg 7 gotische vensters, net als de oude beuk, en een pitchpine-gewelf. Tevens werd de huidige doopkapel gebouwd. Op 27 mei 1931 kon het O.L.V. altaar ingewijd worden door Mgr. LAMIROY.

De verbouwing werd destijds met gemengde gevoelens onthaald : de oorspronkelijke proporties werden gestoord en veel van de oude intimiteit ging verloren. Maar de verwaarlozing in de 19de eeuw en de schade veroorzaakt tijdens 14-18 hadden grondig herstel hoogstnodig gemaakt.

VANDAMME'S DERDE THERMENPLAN.

In 1926 was er ernstig sprake van dat het Kon. Chalet van de gronden aan de Zeedijk zou verdwijnen. Aldus zou dit terrein vrijgekomen zijn. Meteen had dit een kans geweest om dit stadsgedeelte te urbaniseren. Een tijdlang liep men met de gedachte rond op die terreinen (waar we nu nog steeds het Kon. Chalet en het parkje kennen) een Thermenpaleis te bouwen. Ondertussen was men als sedert 1906 aan 't palaberen over de noodzaak van een dergelijke kuurinrichting te Oostende ...

VANDAMME, sedert het eerste uur al enthousiast voor de Thermale gedachte, zette zich aan de tekentafel, en spelend met de idee van de gronden van het Chalet, bedacht hij een superb plan, zijn derde al. In een volgende bijdrage gaan we op dit en op zijn vorige thermenplannen even dieper in en geven we de plattegronden. Maar toch al dit : VANDAMME wou o.a. de bocht aan het W-einde der Koningstraat elimineren door de straat recht door te trekken. Zo kon er een imposant perspectief ontstaan vanaf het Marie-Joséplein via de Koningstraat tot aan een geplande monumentale ingang van de hippodrome. Op de gronden van het Chalet voorzag hij feestzalen aan de zee kant, gesepareerde badinstellingen voor dames en heren aan de zijde der Koningstraat, terwijl de galerijen aan de Parijsstraat en de conciergerie bewaard zouden blijven. Totdaar de hoofdlijnen van VANDAMME's plan, waarop we zo als gezegd later terugkomen.

In 1928 pakte VANDAMME uit met plannen voor een groot gebouw waarin het Gerechtshof, een notarissenzaal, de Stedelijke Bibliotheek, het Stadsarchief en de Stedelijke Musea (Schone Kunsten & Folklore) een onderkomen moesten krijgen (foto p. 15). Het moest een soort neo-barok paleis worden, gelegen op de plaats van het huidige gerechtshof. De bibliotheek werd naar het voorbeeld van bibliotheken te Parijs, Londen, Wolfenbüttel, e.a. als een grote rotonde gepland.

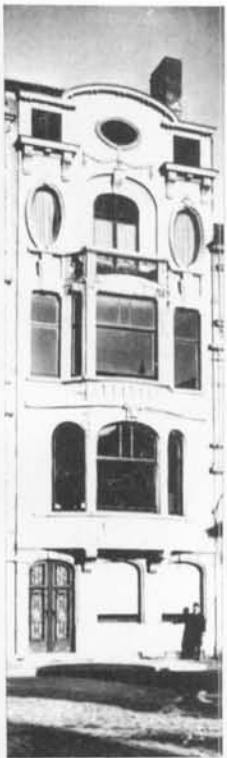
Meteen bedacht hij ook een goedkoper alternatief voor dit dure plan : een iets eenvoudiger complex, met centrale koepel. Er was ook ruimte voor conferentiezalen in voorzien. Deze plannen eisten ook het verlengen van de Leopold II laan door het Park. Een idee die er na de Tweede Wereldoorlog, om andere redenen dan, toch is doorgekomen.

EEN WAARDIG KERKGEBOUW VOOR DE OPEX.

Het was op 31 maart 1900 dat een voorlopige kerk aan het Mansveltplein ingehuldigd werd. Bij K.B. van 25 mei 1900 was al toestemming verleend voor de bouw van een definitieve kerk op de Sint-Antoniusparochie. Het was pas in de jaren 1931-1932 dat VANDAMME de plannen voor die langverhoopte kerk tekende. De werken werden op 27 september 1932 aangevat en pas op 26 april 1937 kon overgegaan worden tot de plechtige wijding.

Interieur neoromaansche kerk H.Hart Oostende

Meesterwoning van de Heer Notaris Luijier

De Sint-Antoniusparochie van de Vuurtorenwijk werd gebouwd in neo-romaanse stijl, naar eigentijdse bouwkundige opvattingen en beantwoordend aan de liturgische voorschriften. De driebeukige kerk, die plaats bood aan 1400 personen, werd opgetrokken in Zandvoordse baksteen. De westgevel telde drie portalen. Boven het middenportaal prijkte een Sint-Antoniusbeeld. Links van de gevel, de toren. Een brede middenbeuk, overwelfd door een op 4 pijlers rustend betonnen gewelf. Onder het hoogkoor was een crypte, waar de eredienst ter ere van de H. Antonius, patroon der vissers, werd gehouden. Mgr. LAMIROY, die de kerk kwam wijden, was vol lof over deze verwezenlijking van VANDAMME. Wat een totaal andere vormtaal dan die van zijn projecten uit het begin van zijn carrière!!!

In de nacht van 10-11 februari 1941 liep de kerk zware bomschade op en werd zo buiten gebruik gesteld. Pas in 1955 werden de herstellingen beëindigd.

Vermelden we hier terloops ook nog de plannen die VANDAMME uitwerkte voor een pastorie voor de Sint-Antoniusparochie. Op de zorgvuldig getekende en geaquarelleerde plannen zien we een neogotische pastorie, 1928 gedateerd in de muurankers.

NIET TE OOSTENDE ALLEEN.

Ook te Middelkerke vinden we voorbeelden van 3 genres bouwkunst door VANDAMME beoefend : officiële gebouwen, kerken en privaatwoningen. Hij tekende de plannen voor het neo-Vlaams Renaissance gemeentehuis (1921 : foto p. 17), voor de vergroting van de parochiekerk in Romaanse stijl (1931) en voor het herenhuis (hoek Leopoldlaan en Van den Heuvelaan), van oud-Burgemeester Dr. VAN WALLEGHEM. Te Wijnendale bouwde hij een grote villa voor Baron Pierre de MAERE d'AERTRYCKE, dit in de jaren 1936-37.

Tot zover een keuze uit de voornaamste realisaties van Gustaaf VANDAMME. Vermelden we hier echter nog zijn plannen voor het stadslabo naast de watertoren (samen met Ir. VERRAERT) en de plannen voor de aanleg van de Tennis-Court aan de Koninginnelaan-Prinsenlaan. Het complex is in de loop der jaren veel van haar oorspronkelijke charme en pracht kwijtgeraakt.

In 1935 ging VANDAMME met pensioen. In december 1936 werd hij door de Bestendige Deputatie van de Provincie West-Vlaanderen aangesteld om te zetelen in een jury die de ingezonden ontwerpen voor de bouw van een... gerechtshof te Oostende moest beoordelen. In deze jury zetelden verder J. PEURQUAET, Voorzitter en Schepen van Openbare Werken ; VANDEWINCKEL, Stadsingenieur ; Valentin VAERWYCK, Provinciaal Architect Oost-Vlaanderen, Joseph VIERIN, architect te Brugge ; Joseph BOELS, Afgevaardigde Ministerie van Justitie en architect Charles PIL. Deze laatste was het jurylid door de mededingers zélf aangeduid. Er waren 17 inzendingen onder schuilnaam. Uiteindelijk werden de plannen dan nog verwezenlijkt door ingenieur-stassarchitect Marcel VAN COILLIE.

De Sint-Antoniusparochie van de Vuurtorenwijk werd gebouwd in neo-romaanse stijl, naar eigentijdse bouwkundige opvattingen en beantwoordend aan de liturgische voorschriften. De driebeukige kerk, die plaats bood aan 1400 personen, werd opgetrokken in Zandvoordse baksteen. De westgevel telde drie portalen. Boven het middenportaal prijkte een Sint-Antoniusbeeld. Links van de gevel, de toren. Een brede middenbeuk, overwelfd door een op 4 pijlers rustend betonnen gewelf. Onder het hoogkoor was een crypte, waar de eredienst ter ere van de H. Antonius, patroon der vissers, werd gehouden. Mgr. LAMIROY, die de kerk kwam wijden, was vol lof over deze verwezenlijking van VANDAMME. Wat een totaal andere vormentaal dan die van zijn projecten uit het begin van zijn carrière!!!

In de nacht van 10-11 februari 1941 liep de kerk zware bomschade op en werd zo buiten gebruik gesteld. Pas in 1955 werden de herstellingen beëindigd.

Vermelden we hier terloops ook nog de plannen die VANDAMME uitwerkte voor een pastorie voor de Sint-Antoniusparochie. Op de zorgvuldig getekende en geaquarelleerde plannen zien we een neogotische pastorie, 1928 gedateerd in de muurankers.

NIET TE OOSTENDE ALLEEN.

Ook te Middelkerke vinden we voorbeelden van 3 genres bouwkunst door VANDAMME beoefend : officiële gebouwen, kerken en privaatwoningen. Hij tekende de plannen voor het neo-Vlaams Renaissance gemeentehuis (1921 : foto p. 17), voor de vergroting van de parochiekerk in Romaanse stijl (1931) en voor het herenhuis (hoek Leopoldlaan en Van den Heuvelaan), van oud-Burgemeester Dr. VAN WALLEGHEM. Te Wijnendale bouwde hij een grote villa voor Baron Pierre de MAERE d'AERTRYCKE, dit in de jaren 1936-37.

Tot zover een keuze uit de voornaamste realisaties van Gustaaf VANDAMME. Vermelden we hier echter nog zijn plannen voor het stadslabo naast de watertoren (samen met Ir. VERRAERT) en de plannen voor de aanleg van de Tennis-Court aan de Koninginnelaan-Prinsenlaan. Het complex is in de loop der jaren veel van haar oorspronkelijke charme en pracht kwijtgeraakt.

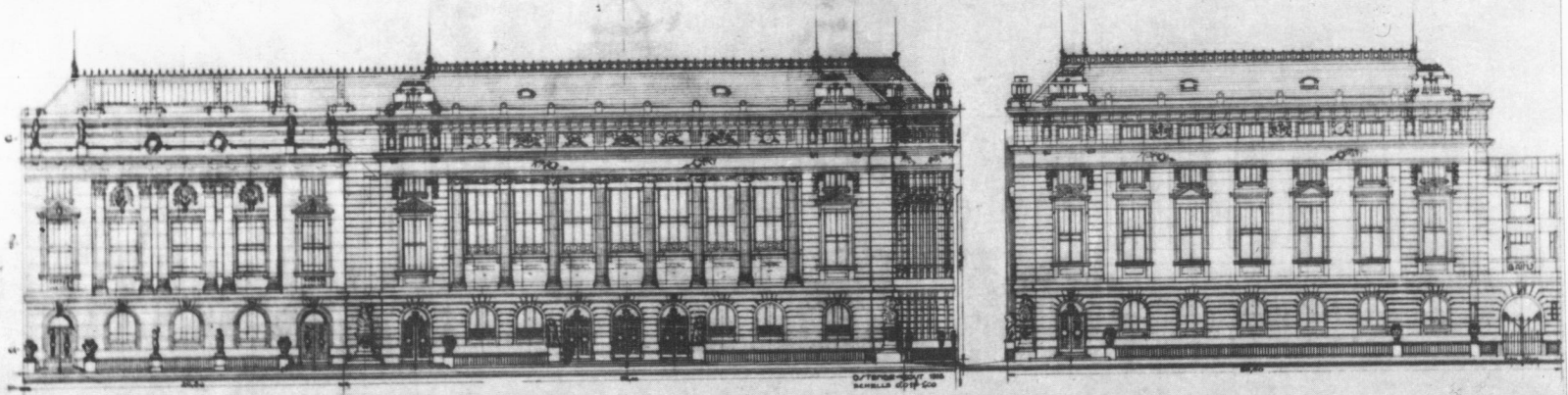
In 1935 ging VANDAMME met pensioen. In december 1936 werd hij door de Bestendige Deputatie van de Provincie West-Vlaanderen aangesteld om te zetelen in een jury die de ingezonden ontwerpen voor de bouw van een... gerechtshof te Oostende moest beoordelen. In deze jury zetelden verder J. PEURQUAET, Voorzitter en Schepen van Openbare Werken ; VANDEWINCKEL, Stadsingenieur ; Valentin VAERWYCK, Provinciaal Architect Oost-Vlaanderen, Joseph VIERIN, architect te Brugge ; Joseph BOELS, Afgevaardigde Ministerie van Justitie en architect Charles PIL. Deze laatste was het jurylid door de mededingers zélf aangeduid. Er waren 17 inzendingen onder schuilnaam. Uiteindelijk werden de plannen dan nog verwezenlijkt door ingenieur-stassarchitect Marcel VAN COILLIE.

Salle d'Asyle : a. Bibliothèque
 b. Musée de Peinture
 c. Musée de Sculpture

Justice de Paix

Elevation generale

Elevation sur le Parc

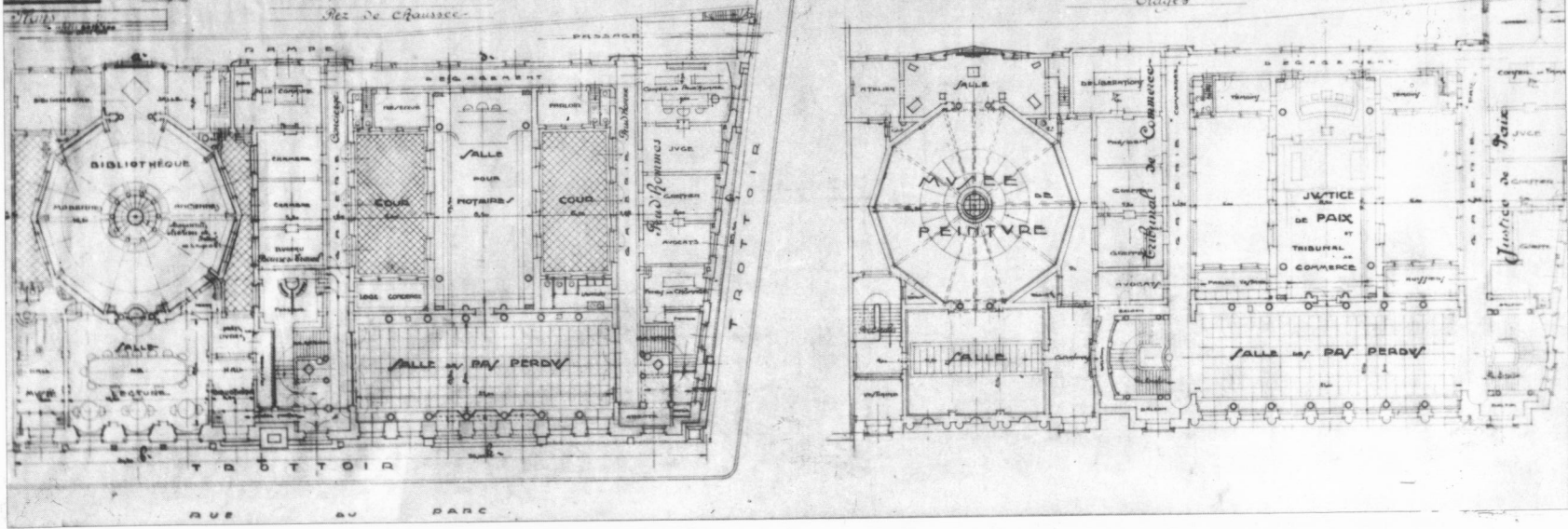

Justice de Paix : Musée de Sculpture : Bibliothèque : Musée de Peinture

Rez de Chaussée

Claires

Projet

Ontwerp te bouwen "Gerechtshof, Notarisze 2, Bibliotheek, Stadsgalerij, Musea (1928)

Tenslotte om te eindigen nog een aanvullende biografische nota :

Gustaaf VANDAMME trad op 9 september 1903 in het huwelijk met Marie VAN COUILLIE. Zij kregen drie kinderen : Max, Rudolf & Hermine. De VANDAMME's woonden achtereenvolgens aan de Christinastraat 114 (1907), Koninginnelaan 43 en Koninginnelaan 36. Bouwmeester VANDAMME overleed alhier op 6 oktober 1938, 68 jaar oud.

Norbert HOSTYN

(met dank aan de Heer Ir. Max VANDAMME voor zijn bereidwillige medewerking)

JAN DE CLERCK.

Ter gelegenheid van de 15e verjaardag van de dood van Jan De Clerck heeft de VZW "De Vrienden van Jan De Clerck" de intentie een litho van de Oostendse meester uit te geven.

Deze houtskooltekening dateert van 1901 en stelt een droge dok van Oostende voor. De Heer Edebau, directeur van de stedelijke musea te Oostende, heeft dit werk als volgt omschreven :

"De houtskooltekening van Jan De Clerck voorstellende het droogdok te Oostende dateert van 1901. De kunstenaar was toen pas twintig jaar. En toch wijkt zij reeds volledig af van de academische stijl hetgeen pleit voor de geest van onafhankelijkheid die hem sierde sinds zijn prille jeugd. Het droogdok is een typisch neo-impressionistisch werk, opgebouwd met uiterst karige media, doch daarom niet minder sterk ruimtelijk-atmosferisch werkend. Alleen door middel van vertilale lijnfragmenten, op zeer geraffineerde wijze gedoseerd, slaagde de kunstenaar er in de lichte en donkere partijen volledig tot hun recht te laten komen en terzelfdertijd aan de tekening een ongemene diepte te verlenen."

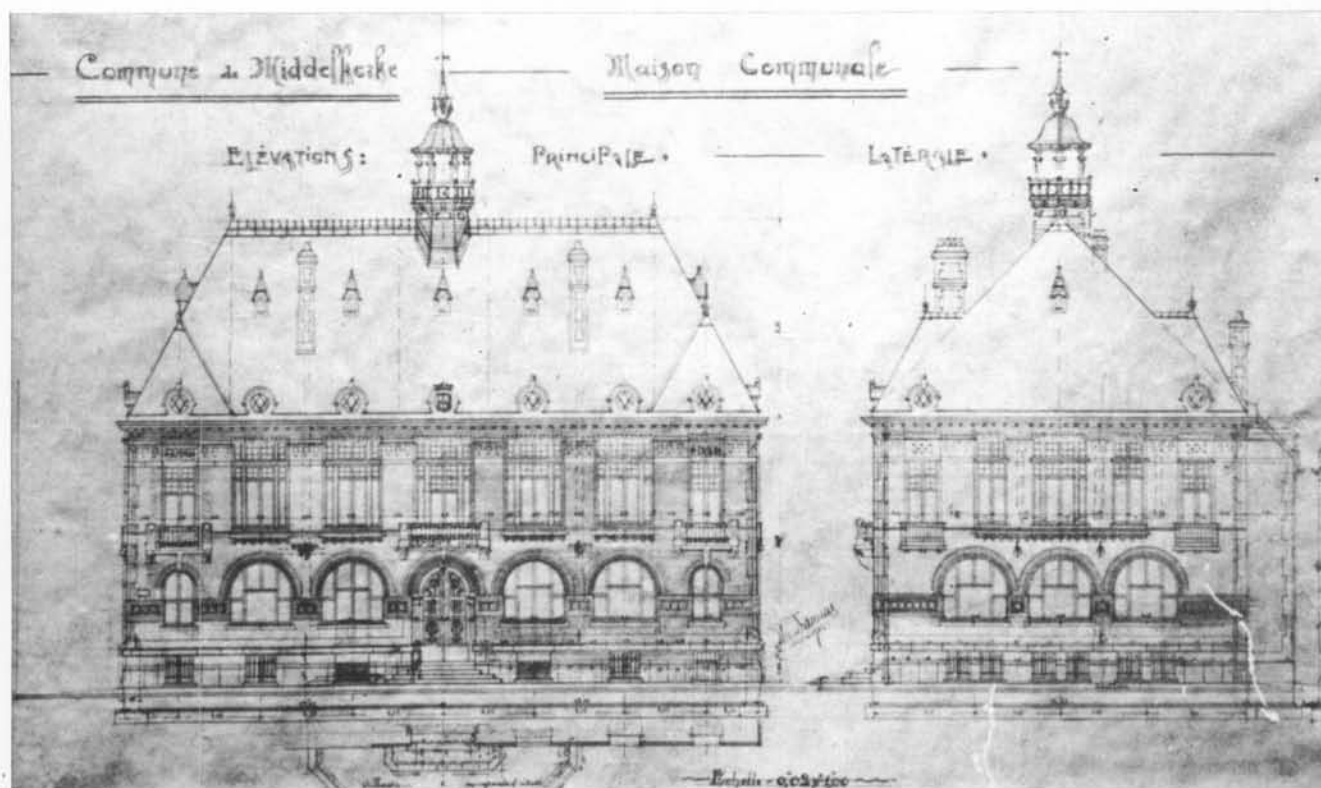
De litho wordt uitgevoerd door het welgekende huis photogravure de Schutter te Antwerpen op Arches velin 250 g/m², 503 X 645 mm zijnde de ware grootte. Er zullen slechts 100 genummerde exemplaren vervaardigd worden.

De VZW "De Vrienden van Jan De Clerck" is in de mogelijkheid U deze litho aan te bieden bij voorintekening tegen de prijs van 2.000 F. De leden van de VZW "De Vrienden van Jan De Clerck" genieten echter een korting van 20 %. Dit bedrag is te storten op bankrekening 384-0080354-25 van "De Vrienden van Jan De Clerck" te Oostende vóór 1 oktober 1977.

J.-P. Falise

Vergroting kerk Middelkerke (1933)

Gemeentehuis Middelkerke (1921)

BOEKEN.

IN OUDE PRENTKAARTEN.

Terug een titel genoteerd uit de reeks "In oude prentkaarten" die van belang is voor de kuststreek. Van Johan Ballegeer en Jean-Pierre Braems verscheen "Heist in oude prentkaarten", deel 2. In deze bundel worden opnieuw een 76-tal prentkaarten, waarvan enkele van grote folkloristische waarde, afgedrukt. (Prijs 350 F.)

Deel 1 van "Heist in oude prentkaarten" verscheen in 1972.

RAVERSIJDE.

Rasechte Raversijdenaar Camiel Pijliser heeft zonder pretentie al zijn eigen memoires over het oude Raversijde in een boek "ZIJ en IK" laten drukken.

Met die 288 blz. hebben ^{we} de gewone volkswens die het tot Schepen van Middelkerke bracht beter leren kennen. Maar wat vooral van belang is dat de auteur noch goed noch kwaad verzwijgt. Hij geeft heel wat mensen een ferme veeg uit de pan. Raversijde of Transvaal, zoals nog veel Middelkerkenaars dit gehucht noemen is steeds het stiefkind van Middelkerke en Mariakerke geweest.

Pylyser vertelt hoe de naam Transvaal er kwam, hoe de politiek er een belangrijke rol speelde, welke de herbergen met hun eigen historie waren. Enfin het is te veel om hier allemaal aan te halen. Persoonlijk hebben we veel genoeg aan zijn boek beleefd. Gezien Raversijde sinds de fusie een Oostendse wijk is geworden is het een reden te meer om dit boek te lezen.

Te bestellen door overschrijving van 240 F. op rek. nr 473-4031689-89 van Camiel Pijliser, Nieuwpoortsteenweg, 566, 8400 Oostende.

OSTENDIANA III.

Verleden maand hebben we aangekondigd nadere inlichtingen te bezorgen over de intekening op "Ostendiana III". Tot onze spijt kunnen wij U deze nog niet verschaffen. De publicatie die steeds puik verzorgd wordt door het V.V.F. en waaraan "De Plate" haar medewerking verleent zal in december of februari a.s. verschijnen.

Hopelijk zullen wij onze leden in het novembernummer de juiste informaties kunnen bezorgen.

Terloops delen wij nog mede dat deel I uitverkocht is en dat er nog enkele exemplaren van deel II tegen de prijs van 375F. per exemplaar in het Heemkundig Museum verkrijgbaar zijn.

O.V.

TEKSTOVERNAME IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

DE PLATE

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Verantwoordelijke uitgever : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

6e jaargang, nr 11, november 1977.

UITNODIGING

De Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht met dia's die doorgaat op :

donderdag 24 november 1977 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. afdeling Oostende, Dr.L. Colens-
straat, 6, Oostende

Het onderwerp : DE WALVIS VAN OOSTENDE

De spreker : de heer W.M.A. DE SMET.

Het is dit jaar net 150 jaar geleden dat de grootste walvis, een blauwe vinvis van 27 meter door Oostendse vissers in zee werd gevonden. Een particulier, Herman KESSELS kocht het skelet en reisde er de hele wereld mee rond, transport dat destijds uitgevoerd werd met trekschuiten en met kar en paard. Het skelet staat nu in het Zoölogisch Museum te Leningrad.

De geschiedenis van de "Walvis van Oostende" wordt U verteld door de heer W.M.A. DE SMET, werkleider bij het Rijksuniversitair Centrum te Antwerpen, als dierkundige de enige kenner van walvisachtigen en zeezoogdieren in het algemeen die we in ons land hebben. Hij is tevens onderzoeker bij het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (K.B.I.N.). Ook is hij onlangs Adjunct-directeur geworden van het Nationaal Instituut voor de wetenschappelijk film. Sedert 10 jaar houdt hij zich met de walvisachtigen bezig en neemt in feite het omvangrijke studiewerk op van de bekende walvisdeskundige prof. VANBENEDEN van de Leuvense Universiteit die de afgelopen eeuw veel over deze zoogdieren publiceerde. De heer De Smet maakte ook een inventaris van alle aan de kust of in de Schelde verzeild geraakte walvisachtigen. Eerlang verschijnen twee hoofdstukken van hem in het derde deel van de Academie Press-reeks ; Functional Anatomy of Marine Mammals, onder leiding van prof. Harrison van Cambridge.

Dit weinig gekend facèt uit de Oostendse geschiedenis verdient de aandacht van elke Oostendenaar. Deze voordracht brengt ons eens te meer een uitzonderlijke avond. Zoals altijd is de toegang kosteloos en vrij en zijn ook de niet-leden van harte welkom.

LIDGELD 1978.

"De Plate" doet beroep op al haar leden opdat zij zich zo spoedig mogelijk in regel zouden willen stellen met het vereffenen van hun lidgeld 1978.

Zij kunnen dit doen mits overschrijving van :
200 F. als gewoon lid
min. 300 F. als steunend lid
min. 500 F. als beschermend lid.

Het lidgeld kan gestort worden op een der twee volgende bankrekeningen van "De Plate" :

750-9109554-54 (AN-HYP, Oostende) of
384-0051822-11 (Bank van Brussel, Oostende).

Wie de inhoudstafel 1977 wil ontvangen stort 25 F. méér met de vermelding "~~Abt De Plate '78~~ + inhoudstafel '77).

G.V.

HEEMKUNDIG MUSEUM.

Het Heemkundig Museum is voor het publiek terug toegankelijk elke zaterdagochtend van 10 tot 12 u.

Groepsbezoeken op andere dagen en uren zijn mogelijk, mits deze intijds aangevraagd worden.

Toegangsprijs blijft bepaald op 10 F., kinderen of groepen : 5 F., leden op vertoon van hun lidkaart gratis.

G.V.

AANWINST MUSEUM.

Het Heemkundig Museum heeft verleden maand een schilderijtje kunnen aankopen dat de brand van het Lunapark gedurende de Eerste Wereldoorlog voorstelt.

Het Lunapark was gelegen langs de Koninginnelaan tussen de Wellingtonstraat en de Koerslaan (nu Koningin Astridlaan), dus rechtover Hotel Astrid.

G. V.

VAANDELS EN STANDAARDEN.

De Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis (Jubelpark, Brussel) zijn begonnen met een centrale catalogus die de inventaris moet weergeven van alle bestaande vlaggen, vaandels en standaarden die gekend zijn in ons land. Het wordt een werk van lange adem, want zowel de gemeentevlaggen (waarvan vele verdwenen zijn wegens fusie als de politieke, beroeps-, kulturele, sport- of folkloristische verenigingsvaandels zullen er in opgenomen worden.

O. V.

DE "KONINKLIJKE" WALVIS VAN OOSTENDE - 1827-1977.

Op 3 of 4 november 1827, dus honderdvijftig jaar geleden, ontwaarde de bemanning van "De Dolfijn" (Schipper Janssoone) het drijvende lijk van een walvis. Met behulp van twee andere sloepen, "De Jonge Isabella Cornelia" en "De jonge Matilda" (patroons : G. Genachte en J. Devos) slaagde de bemanning van de drie sloepen erin het logge gevaarte tot vóór de haven van Oostende te slepen. Op dit ogenblik brak echter het sleeptouw, doch dank zij het opkomend getij strandde de walvis ten Oosten van de havengeul.

De vissers, in feite de eigenaars van de walvis, kregen toelating van de reders hem gedurende een week tentoon te stellen. Dit nieuws lokte een massa nieuwsgierigen aan.

En toen verscheen Herman KESSELS ten tonele. Hij was sinds 1824 visiteur van de havenrechten te Oostende, een bekend figuur te Oostende. Hij drukte de wens uit de walvis te verwerven. Samen met J. DUBAR kocht hij de reuzevis voor 3.000 gulden. Een paar weken later kocht hij het deel van DUBAR af, zodat hij alleeneigenaar werd.

Op 14 november 1827 werd begonnen met de dissectie door L.F. PARET, in tegenwoordigheid van Prof. Dr. J.G.S. VAN BREDA, hoogleraar te Gent. Het dier bleek reeds in gevorderde staat van ontbinding te zijn : "A l'ouverture du ventre, la vue fut frappée d'une masse d'objets totalement pourris, et l'odorat blessé de l'infection épouvantable qu'ils répandaient à l'entour. Le temps écoulé depuis la mort de la baleine, et celui pendant lequel on avait dû la laisser en possession des équipages, avaient porté la putréfaction au plus haut degré".

Er werd met man en macht gewerkt, dag en nacht, en op 19 november was het skelet volledig schoongemaakt. Herman KESSELS liet er een paviljoen voor bouwen, dat zich bevond aan de Keizerskaai (Quai de l'Empereur), thans Vindictivelaan, tegenover het "Hôtel du Commerce". Het was 33 meter lang, 11 meter breed en 12 meter hoog.

Nadien vatte KESSELS, die een goed patriot was, het plan op het aan Koning Willem I aan te bieden. De koning aanvaardde gretig dit voorstel en zou het skelet schenken aan het Museum voor Natuurlijke Historie te Leiden. Door de revolutie en de daaropvolgende onafhankelijkheidsverklaring van België is daar vanzelfsprekend niets van in huis gekomen.

Op zondag 20 april 1828 en volgende dagen werd te dezer gelegenheid feest gevierd, met de medewerking van de Oostendse rederijderskamers, schuttersgilden, muziekmaatschappijen, enz. In zijn gelegenheidstoespraak stelde Aimé LIEBAERT, voorzitter van de Rederijderskamer voor, de walvis de "Koninklijke Walvis van Oostende" te dopen, tot meerdere eer en glorie van Oostende. Hetgeen dan ook geschiedde.

8.000 personen bezochten in een week tijd de walvis. Tien dagen later vertrokken én walvis én paviljoen naar Gent, op twee binnenlanders, om aldaar tentoongesteld te worden. Nadien reisde de walvis achtereenvolgens naar Brussel, 's Gravenhage, Rotterdam, Antwerpen, Parijs, Londen, Frankfurt, Berlijn, Dresden, Wenen, Sint Petersburg, Leipzig.

In 1848 zou het geraamte in de Verenigde Staten te bezichtigen zijn geweest, doch hierover bestaat geen zekerheid. Water ook van zij, in 1865 bevond het zich weer in Rusland. Het werd in Kazan verkocht aan een mecenas, die het schonk aan de Akademie voor Wetenschappen te Sint-Petersburg.

Bij mijn bezoek in Leningrad aan het Museum van het Zoologisch Instituut, afhankelijk van de Akademie voor Wetenschappen, werd mij welwillend een foto ter hand gesteld (hiernaast afgedrukt), die de Walvis van Oostende voorstelt, en thans prijkt in voormeld Museum.

Inmiddels had KESSELS zich met andere zaken bezig gehouden en liet hij het beheer in verband met de walvis aan anderen over. KESSELS bevond zich begin september 1830 te Lyon toen hij vernam dat in Brussel ongeregeldheden plaats hadden. Hij trok er heen en kwam toe op 14 september. Van dan af zou hij een actieve rol spelen in de Belgische revolutie (zie verder : Beknopte biografie van Herman Kessels door Jules Moens).

Bronnen.

- Bernaert :
Notice sur la baleine échouée près d'Ostende le 5 novembre 1827, et sur les fêtes données par H. Kessels. Oostende, J. Elleboudt, 1828
- Dubar, J. :
Ostéographie de la baleine échouée à l'est du port d'Ostende, le 4 (?) novembre 1827. Brussel. 1828
- Leconte, L. :
Le major Kessels, l'homme à la baleine.
In het tijdschrift "Carnet de la Fourragère". Brussel, dec. 1926
- Moens, J. :
De stranding van de Blauwe Vinvis te Oostende op 5 november 1827.

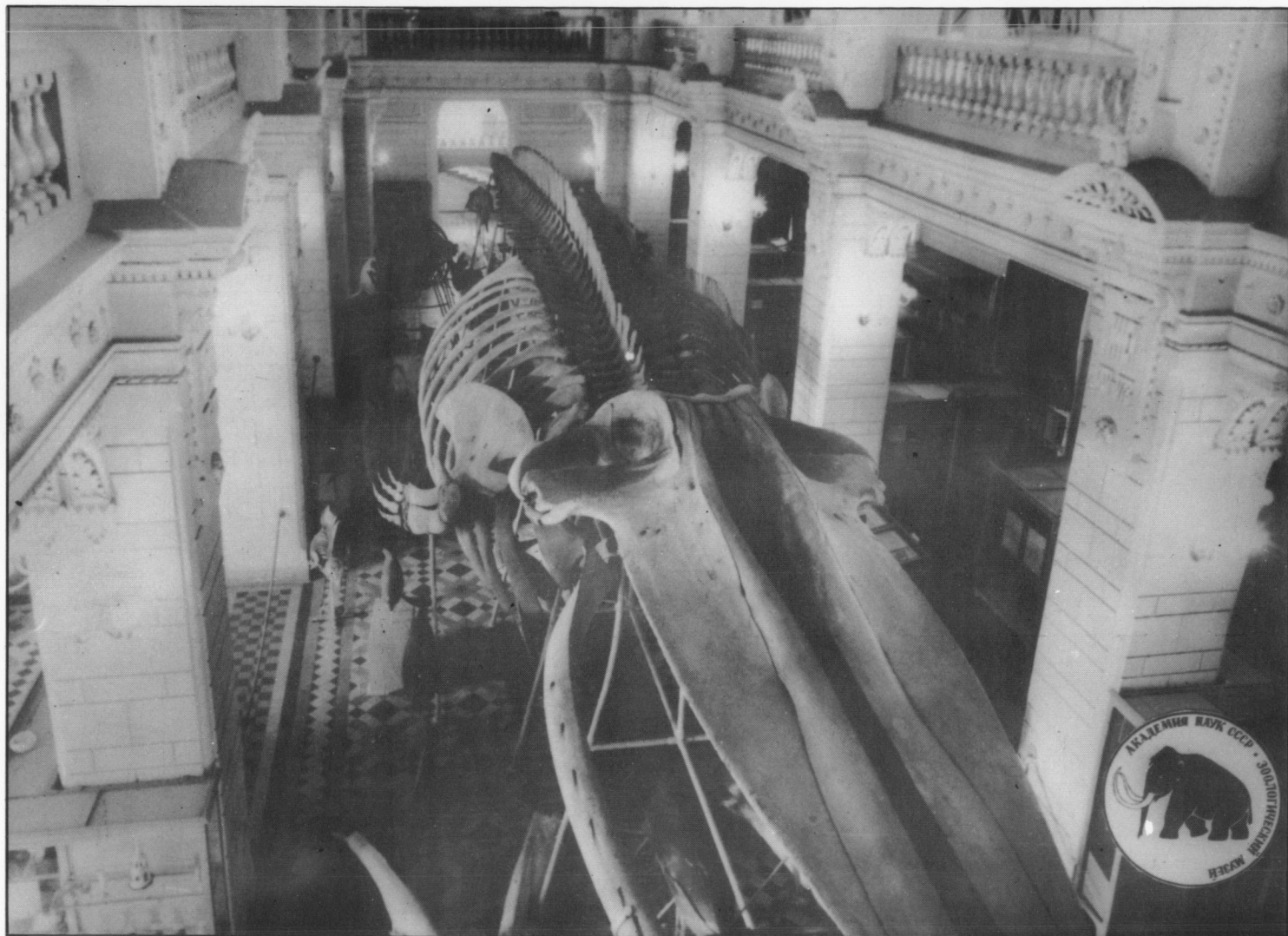
F. E.

ICONOGRAFIE OVER DE WALVIS VAN 1827.

A. Verbouwe vermeldt in zijn "Iconografie van het arrondissement Oostende" (1954) onder volgende nummers de iconografie die hem bekend was over de walvis van 1827:

- 427. Twee lithografieën door Jobard, naar Van Cuyk
 - a. De 27 m lange walvis met vergezicht op stad
 - b. Het geraamte van de walvis. Het bekkeneel waarop een vlag wappert, wordt door 6 man omhoog getrokken terwijl 4 koppels een quadrille dansen in de binnenruimte van de onderkinnebak
- 428. Lithografie door F. de Keghel. Twee afbeeldingen boven elkaar, op de onderste wordt de walvis gemeten.
- 429. Lithografie door A. Verhoesen "Kessels of de man met de walvisch". Spotprent met 5 afbeeldingen naast elkaar, o.a. verkoop van de walvis op het strand aan Kessels
- 430. Spotprent "La baleine d'Ostende visitée par l'éléphant, la giraffe et les osages". Lithografie gepubliceerd in "L'Industriel" (1928, nr 27)
- Ons is ook nog bekend een lithografie door G. Scharf "Gigantic whale".

DE KONINKLIJKE WALVIS VAN OOSTENDE
1827 - 1977

De "walvis van Kessels" zoals hij momenteel geëxposeerd staat in het Zoologisch Instituut te Leningrad

BEKNOPTE BIOGRAFIE VAN HERMAN KESSELS (1794-1851).

Herman KESSELS was een zeer omstreden figuur. Hij werd geboren te Brussel en gedoopt in St.-Goedele op 2 mei 1794. Zijn moeder was afkomstig van Wanssum (Nederlands-Limburg), toen Pruisisch-Gelderland, en zijn vader van 's-Hertogenbosch (Noord-Brabant, Nederland). Nauwelijks 13 jaar begint hij een militaire loopbaan bij het 7de Hollandse infanterieregiment als kadet-korporaal (15 augustus 1807). Twee jaar later (februari 1809) dient hij bij de Franse marine, waar hij ontslagen wordt (of deserteert ?), op 9 november 1813. In hetzelfde jaar is hij onderluitenant bij het Hollandse leger van het 4de artilleriebataljon en neemt hij deel aan het beleg van Naarden.

Hij wordt bevorderd tot luitenant in 1814. Na de slag bij Waterloo verlaat hij het leger en huwt te Amsterdam op 15 juni Alida Cornelia Snethlage van Amsterdam. Hij treedt in dienst bij het Ministerie van Waterstaat en Openbare Werken. In 1819 meldt hij zich als vrijwilliger voor het hulpleger van Simon Bolivar die een veldtocht voert in Colombia. KESSELS vertrekt als kapitein van de artillerie. Na een jaar is de veldtocht beëindigd. KESSELS keert terug naar Europa. Op 3 november 1823 zien wij hem terug als provinciaal ontvanger van het arrondissement Antwerpen (heeft hij moeilijkheden gehad als ambtenaar ?). In 1824 is hij visiteur van de havenrechten te Oostende. KESSELS moet te Oostende een graag geziene figuur geweest zijn door zijn menslievende houding : hij bood veel hulp aan schepen in nood, verleende schipbreukelingen onderdak bij hem thuis, hielp de armen van de stad.

Op 5 november 1827 strandt de walvis, die zijn leven gedurende enige jaren een andere wending zou geven. In april 1828 geeft hij zijn functie op en hij gaat op Europareis met zijn walvis. Te Lyon verneemt Kessels de gebeurtenissen te Brussel (Belgische Revolutie 1830) ; hij spoedt er zich heen en sluit zich aan bij de opstandelingen. Hij speelt een militaire rol bij het verdrijven der Hollandse troepen, de inneming van Antwerpen en het bombardement van de Scheldestad door generaal Chassé op 27 oktober 1830. KESSELS wordt bevorderd tot majoor van de artillerie op 23 oktober 1830. Men twijfelt nochtans aan zijn vaderlandse gevoelens en hij wordt voor een spion in Hollandse dienst gehouden. KESSELS wordt gearresteerd op 7 februari 1831. De Hollanders beschuldigen hem eveneens van landverraad. Deze tribulaties rond zijn persoon gaven aanleiding tot een aantal spotprenten, die toen in omloop gebracht werden. Hij wordt meer dan drie maanden gevangen gehouden. Het Hoog Gerechtshof stelt hem buiten vervolging op 22 juni 1831. Hij zou tot 29 maart 1842 bij het leger blijven, na functies vervuld te hebben achtereenvolgens te Luxemburg, Namen en Luik.

Herman KESSELS overleed te Sint-Joost-ten-Node (Brussel), Leuvensesteenweg 75, op 15 november 1851. Hij was gedomicilieerd te Puurs.

Het echtpaar KESSELS-SNETHLAGE had 19 kinderen. Vier van zijn zonen kozen eveneens een militaire loopbaan, twee van hen brachten het tot generaal. Alida Cornelia Snethlate overleed op 15 april 1875 te Sint-Joost-ten-Node. Een dochttertje van hen Josephina Desideria KESSELS werd te Antwerpen geboren op 28 juli 1830 in de 4de sectie, nr 800 (thans Korte Koepoortstraat, nr 11). KESSELS' vrouw verbleef toen bij zijn zuster Anna Elisabeth KESSELS. Herman KESSELS was toen in het buitenland (Lyon).

Jules MOENS

Uit : Een "Koninklijke" Walvis te Antwerpen in 1829. verschenen in "Antwerpen", driemaandelijks tijdschrift van de Stad Antwerpen, 23e jaargang, nr. 3 (oktober), blz. 155-168. 1977.

TAALSTUDIES.

DE R.N.D. VOLTOOID.

Met het verschijnen van deel 14 van de "Reeks Nederlandse Dialectatlassen" (RND) is deze monumentale reeks van 16 delen compleet. Een werk van meer dan 50 jaar (begonnen in 1925 en geëindigd in 1976) is thans voltooid. Men moet de R.N.D. niet beschouwen als een eindpunt, maar als een vertrekpunt voor verder onderzoek, gebaseerd op dit rijke materiaal, aangevuld met gegevens uit andere bronnen : woordenboeken, grammatica's en studie op het gebied van de klankleer. De bedoeling van de R.N.D. is immers betrouwbare documentatie te verschaffen door middel van teksten en objectieve kaarten. Herinneren wij eraan dat W. Pée, m.m.v. E. Blancquaert, de "Dialect-atlas van West-Vlaanderen en Fransch-Vlaanderen" samenstelde en als deel 6 in 1946 uitgaf.

HET "MATERIAAL WILLEMS" EN HET OOSTENDSE DIALECT.

Rond 1885 verzamelde de Leuvense Latinist Prof. P. Willems materiaal voor een vergelijkende klank- en vormleer van de Frankische dialecten van België, de zuidelijke helft van Nederland en van de Rijnprovincie. Zijn vragenboek omvatte meer dan 2.000 woorden en wendingen. Dit waardevolle materiaal werd na Willems' dood eigendom van de Koninkl. Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, Koningstraat 18, Gent. In het archief van dit Genootschap berusten aldus de antwoordcahiers van 337 plaatsen, waaronder Oostende (cahier nr 210, 63 bladen), bewerkt in 1885-1886 door een zekere Emiel-George Vanden Broucke, "boekhouder en letteroefenaar, geboren te Oostende den 29 april 1858". Vermelden wij nog dat de Stadsbibliotheek van Oostende over een fotocopie beschikt.

HET W.V.D.

In de ruimten van het Seminarie voor Nederlandse Taalkunde en Vlaamse Dialectologie van de Rijksuniversiteit te Gent (Blandijnberg 2, 9000 Gent) wordt het "Woordenboek van de Vlaamse Dialecten" (het W.V.D.) voorbereid en samengesteld. Dit woordenboek streeft niet een alfabetische, wel een systematische ordening na. Verzameld wordt de woordenschat van West- en Oost-Vlaanderen.

VIER PROEFSCHRIFTEN OVER ONZE STREEK.

Op het einde van het academiejaar 1975-1976 van de Rijksuniversiteit te Gent bood Marcel Rasschaert uit Dendermonde een licentiaatsverhandeling aan, getiteld : "De Zuidnederlandse Oost-Indiëhandel (1775-1785)". Voor de groep Germaanse filologie legde Freddy Cloet uit Oostende een proefschrift voor met als titel : "Klankstructurele aspecten van het Oostends". In de sectie Moraalwetenschap promoveerde Anne Declercq uit Oostende met een verhandeling over : "Leven in een bejaardentehuis. Een empirische studie over de Oostendse bejaardentehuizen". Robert Delva maakte als eindwerk een "Bevolkingsgeografische studie van de Stad Oostende na de Tweede Wereldoorlog".

E. Smissaert

DE VINGERLINGSPUTSTRAAT...

In een bijdrage "Waarom straatnamen veranderen?" verschenen in "De Plate", 6de jg., nr 9, heeft de heer S. Ippel het o.m. over de Vingerlingputstraat, die haar naam zou veranderd zien in Putstraat.

Deze straat is een zeer korte straat, gelegen in de vork gevormd door de Stationsstraat en de Kuipweg op het grondgebied van het vroegere Zandvoorde. Zeer terecht wijst de heer S. Ippel erop, dat, bij de naamgeving rekening gehouden werd met de vroegere toponymie en met het vroegere uitzicht van deze plaats.

Tot in de tweede helft van de 19e eeuw lag hier een grote waterplas genesteld in een halfcirkelvormige boog die de schorredijk er naar het N. toe maakte. Op de kadastrale kaart van Zandvoorde van Popp en op de kaart van Vandermaelen "Carte topographique de la Flandre Occidentale 1.12 staat deze ronde plas duidelijk afgebeeld. Bovendien is op deze laatste kaart voor deze plaats het toponiem "Vingerling" vermeld. Uit de combinatie van beide termen "Vingerling" en "Put" is de naam "Vingerlingputstraat" ontstaan.

Wellicht zullen er velen zich de vraag stellen, hoe is deze put bezuiden de dijk tot stand gekomen? Dit gebeurde bijna 300 jaren geleden. Om precies te zijn, eind januari 1682. Bij een geweldige storm, die op 26 januari 1682 opstak, werd de dijk op deze plaats doorgebroken en het noordelijk deel van de Oude Zandvoordepolder onder water gezet. Door het over- en inspoelende zeewater werd er hier een kolk gevormd en een brede en diepe plas uitgehold. Bij de daaropvolgende bedijkingswerken zag men zich verplicht om deze inbraak te dichten een halfcirkelvormige inlagedijk op te werpen rond deze put naar de Zwaanhoekschorre toe. Aldus bleef deze plas als een overblijfsel van een dijkdoorbraak bijna twee eeuwen bestaan. In de vaktiaal wordt dergelijk overblijfsel "wiel" genoemd. Wil men nu de Vingerlingputstraat een nieuwe passende naam geven dan is de benaming "Wielstraat" zeker historisch en vakkundig aangewezen. Maar ... hoeveel Vlamingen kennen het woord "wiel" in de betekenis van "rest van een vroegere dijkdoorbraak"?

D. Farasyn.

CULINAIRE FOLKLORE - OOSTENDSE SCHAPENHUTSEPOT.

Na een vorige bijdrage over de gewone Oostendse Hutsepot kregen we van verscheidene kanten vraag naar het recept van de daaringenoemde schapenhutsepot. Die dan ook volgt. Laat een ajuintje lichtjes bruinen. Voeg er de nodige aardappelen, wortelen en erwten erbij, alsook een portie varkensvlees. Laat het geheel zout en peper niet vergeten, gaarstoven. Verse wortelen en erwten doet men dan vroeger in de pan dan conservegroenten, kwestie van alles samen gaar te krijgen. Maar erwten en wortelen moeten er beslist in want die maken er de schapenhutsepot van. Knip er op het laatst nog wat verse peterselie door, dat bevordert de smaak.

J.B. Dreesen

ARCHITECT GUSTAAF VANDAMME. II. ZIJN THERMAE-PLANNEN.

Zoals aangekondigd in onze vorige bijdrage, gaan we deze maand even dieper in op de diverse plannen die bouwmeester Gustaaf VANDAMME opstelde voor de Oostendse Thermae. Onuitgevoerde plannen zijn in de geschiedenis van onze stad minstens even belangrijk als hetgeen er effectief gebouwd werd : plannen geven immers weer wat er in de verbeelding van onze architecten-urbanisten leefde, wat Oostende in hun ogen waard was. De uitgevoerde bouwwerken waren daarentegen bijna steeds een compromis tussen de visie van de architect en de financiële mogelijkheden ; om van het duister aandeel der kleinzielige politieke touwtrekkerijtjes maar niet te spreken.

Het is algemeen geweten dat onze twee eerste vorsten een bijzondere belangstelling in Oostende toonden. Leopold II, die zag hoe snel de buitenlandse kuuroorden opgang maakten, wou te Oostende een dergelijk instituut waar zieken rust en genezing zouden vinden. Hij stelde aan de burgemeester voor Thermae op te richten waar geneeskunde op basis van hydrologie, klimatologie, thalasso therapie en fysiotherapie beoefend zou worden.

In 1876 al, zag de ondernemende Luikenaar Louis DELBOUILLE geld in een dergelijke instelling. Hij wou een hydrotherapeutisch instituut bouwen op de Visserskaai, het gedeelte tussen Cirkelstraat en Nieuwstraat. Daartoe deed hij stappen om de concessie te krijgen op de gronden van het wat in verval geraakte oosterpark MUSIN. Maar die zaak ging niet door, tot grote spijt van DELBOUILLE. Daarna begon hij echter met een "Etablissement Hydrothérapeutique d'Ostende" aan de Oosthelling van het Kursaal. Antoine DUJARDIN, architect en gerant-bestuurder van DELBOUILLE's "Société Concessionnaire des Terrains Domaniaux d'Ostende" was er directeur. In verband met hun "Etablissement" koesterden DELBOUILLE & DUNARDIN grootste plannen : een groot complex aan de Van Iseghemlaan, ook uitgevend aan de Oosthelling. DUJARDIN heeft er ooit ontwerpen voor getekend, die hij liet afdrukken in "Ostende-Cure" (1). En ook die plannen vielen in 't water. Op die terreinen kwam een Skating-Ring en het restaurant met oosterpark "La Marée". We mogen DELBOUILLE-DUJARDIN dus wel als de ware pioniers van het THERMALISME te Oostende aanzien.

Het was op 18 augustus 1906 dat Dr. FELIX in het Casino de noodzaak van een Thermaal Station te Oostende uiteenzette. Hij sprak er toen zijn voorkeur uit voor de aanleg in het Leopoldpark. Weinigen geloofden destijds in de levensvatbaarheid van Oostendse Thermae en verwezen de hele zaak naar Utopia. VANDAMME was een der mensen die echter vertrouwen stelden in de thermale gedachte. Toen hij in 1908 plannen uitwerkte voor de verfraaiing van de straten rond het Marie-Joséplein, voorzag hij in de bouw van een Thermenpaleis langs de Hendrik Serruyslaan, in de blok tussen Sint-Sebastiaanstraat en Witte Nonnenstraat. Op de twee hoeken wou hij monumentale ingangspaviljoenen, bekroond met koepels en geflankeerd door 2 torens met spitsen. Het geheel in een zwierige neo-barokstijl.

(1) Een exemplaar is in de Stadsbibliotheek aanwezig (NVDR).

Op een foto die we vorige maand afdrukten is dit gepland gebouw duidelijk te zien. Toch was de algemeen heersende -en meer logische- tendens om het Thermenpaleis -als het er zou komen- dichterbij zee en Kursaal te bouwen. Men raadde dan ook aan éérst over te gaan tot de bouw van het Justitiepaleis (want daarom was VANDAMME eigenlijk met zijn ontwerp begonnen) en dan pas een definitieve bestemming te geven aan de gronden waarop VANDAMME zijn Thermae plande. Zoals we weten zou het A. DANIELS zijn die later de plannen tekende voor het complex dat naderhand tussen Sint-Sebastiaanstraat en Witte Nonnenstraat werd gebouwd (Park Residence) (cf. DE PLATE, januari 1977).

VANDAMME's "Tweede Plan", daterend uit 1911-12, en hierbij afgedrukt, situeerde het Thermenpaleis in het Leopoldpark, in het verlengde van de Leopold II laan. Langs weerszijden van een monumentale ingang zouden gebogen wandelgalerijen vertrekken, 7 m hoog en voorzien van open terrassen, balcones en trappen. De ruimte die door die "promenoirs" omvat zou worden moest aangelegd worden met cascades, geïllumineerde fonteinen, bloemperken, nymphen ... Vanuit de laan ervoor zou het zéker een feestelijk gezicht geweest zijn ! Aan het uiteinde van die twee galerijen kwam dan een dubbele Trinkhall : één op het niveau van de H. Serruyslaan, voorbehouden aan het publiek ; daarboven een voor de curisten. De botteling van het water moestter plaatse gebeuren.

Achter dit deel zouden luxebaden voor dames en heren (gescheiden natuurlijk) aangelegd worden. Deze moesten ondergebracht worden in 3,4m hoge galerijen waarbij kleedkamers, lavatory's, medische zalen, een apotheek en een lingerie hoorden. Daarachter plande VANDAMME dan het centrale deel : een grote hall met Wintertuin, waarrond salons, de liften en de trappen naar de etages voor de medische diensten, de administratie en een conferentiezaal moesten komen.

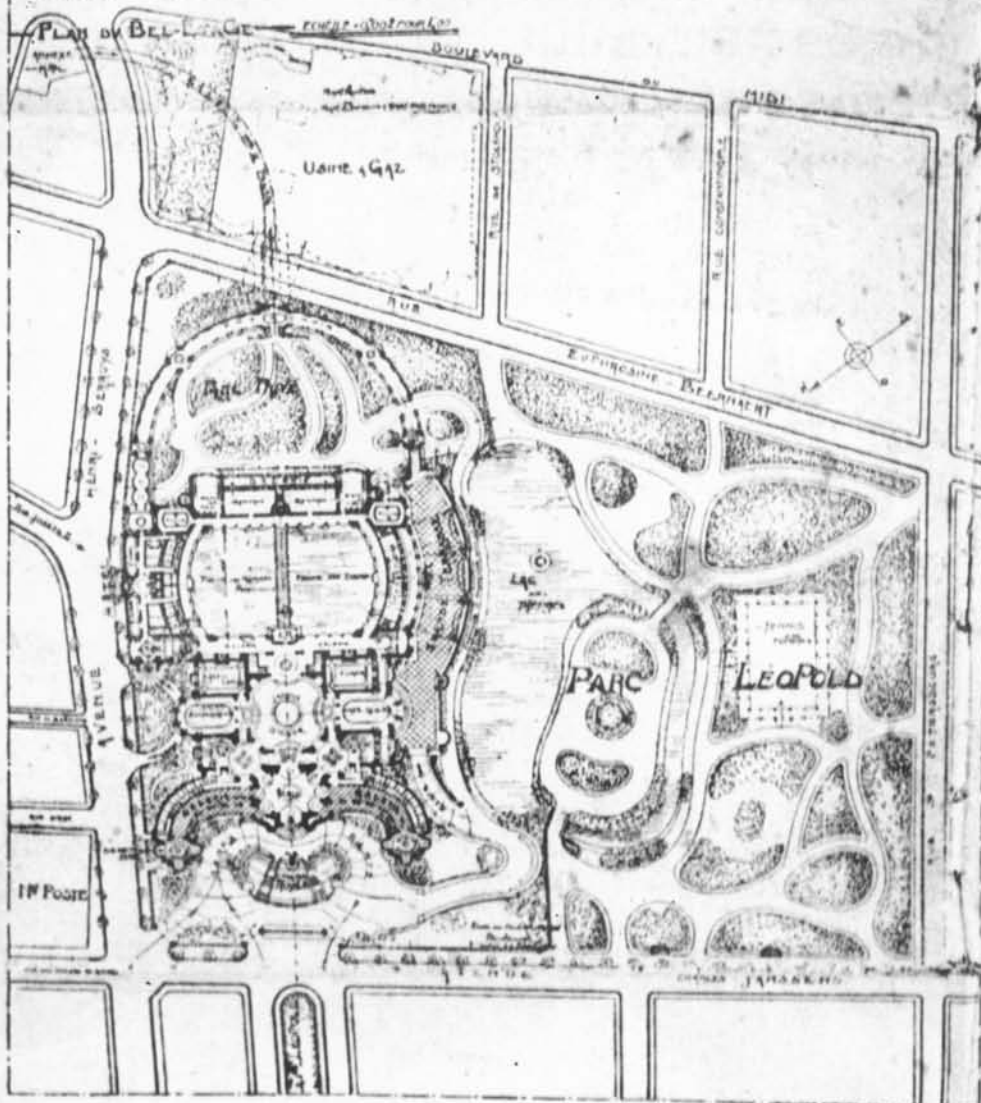
Achter de wintertuin voorzag het plan een grandioze hall met dubbele galerijen en balcones waarin, op niveau van de Hendrik Serruyslaan, twee grote zwembaden (zeewater) aangelegd worden : baden voor dames en heren, gescheiden door een vlottend ponton. Daarrond zweetkamers, inhaleerkamers, gymnastiekzalen, voetbaden, enz. Op de bel-étage dan, balcones waar de curisten het drukke zwembadleven konden volgen, zalen voor massage, speciale baden, stortbaden en lingerie.

En privé-park moest het geheel completeren : het zou ten zuiden gelegen hebben, voorzien van een ronde galerij die hotel, terras en thermenpaleis zou verbinden. Onder het terras moest een overdekte wandelplaats komen met uitzicht op serres en een orangerie. Aan de zijde der Hendrik Serruyslaan zou een 10 meter brede strook vrijgelaten worden voor pelousen en bloemperken. Aan de Hendrik Serruylsaan en de Euphrosina Beernaertstraat moesten smeedijzeren hekkens het etablissement van de straat scheiden. Een schaduwrijke allée moest dezelfde functie vervullen in het Leopoldpark.

LE PALAIS DES THERMES

VILLE D'OSTENDE

PROJET - PALAIS DES THERMES A ERIGER AU PARC LEOPOLD

ONTWERP THERMAE – LEOPOLDPARK (1912)

Het plan verenigde al het beste dat men wensen kon naar de normen van die tijd wel te verstaan : goede oriëntatie en zowel technisch als esthetisch uitermate bevredigend. Alles samen een waardig pendant voor het Kursaal. Zeer positief was ook het feit dat het plan het verdwijnen van de Gasfabriek voorzag. Deze was daar toch maar ongelukkig gelegen aan de Euphrosina Beernaertstraat : een zwart punt in het stadsbeeld als het ware.

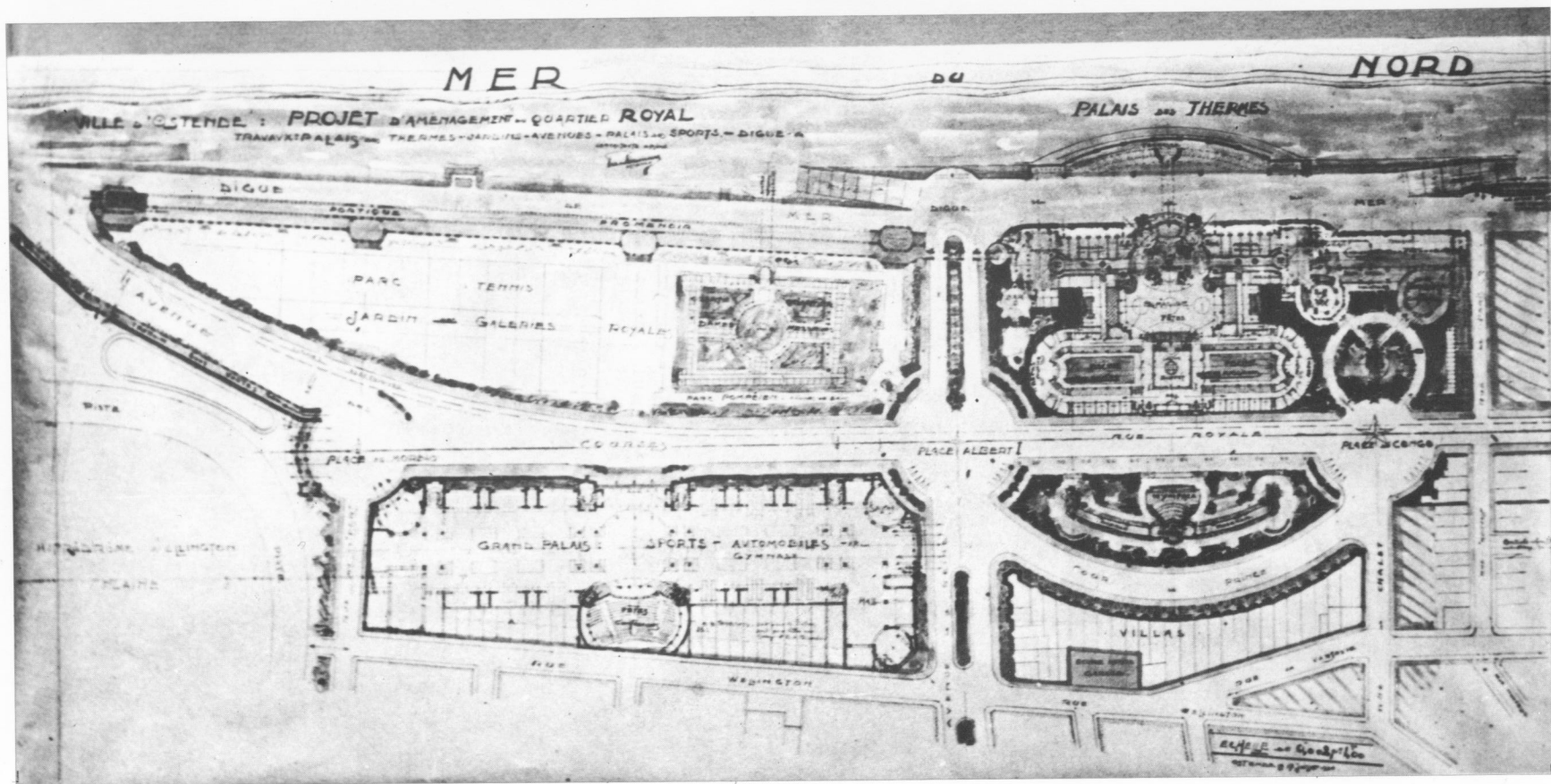
Eén bezwaar toch wel : er diende duchtig aan het Leopoldpark geknaagd om dit alles te verwezenlijken en Oostende kende toen ook al zo weinig groen ... Maar na W.O. II aarzelde onze Gemeenteraad tenslotte ook niet om een royale strook van het park te offeren aan Koning Auto. Gewis een minder hoogstaand doel waarvoor het dure offer gebracht werd!!!

We hadden het vorige maand ook al even over VANDAMME's "Derde Thermenplan". Midden 1926 leek het vast te staan dat het Koninklijk Chalet zou verkocht worden en gesloopt. "Le Carillon" wenste dat, alvorens te verkopen, men eerst eens voor een betere verbinding Koningstraat-Koerslaan moest zorgen, en wel dwars door de tuin van het Chalet (ons Koningspark). Daardoor had men de zo vevaarlijke bocht aan het westeinde der Koningstraat kunnen uitschakelen voor het doorgaand verkeer, zonder dat deze daarom moest verdwijnen, zoals we verder zullen zien.

Enige jaren eerder al, zou de stad in onderhandelingen geweest zijn met het Ministerie van Financiën met het doel het Chalet te verwerven, om er een Thermenpaleis aan zee te bouwen. Van toen al begon VANDAMME gedetailleerde plannen uit te werken voor de aanleg van dat Thermenpaleis en meteen ook voor de urbanisatie van de omgeving. Hierbij geven we de plattegrond van die plannen. Ze maakt het mogelijk, mits wat verbeeldingskracht, onderstaande uitleg te volgen.

Eén hoofdzaak was dus het RECHTTREKKEN VAN DE KONINGSTRAAT : ze had er vanaf het Marie-Joséplein een perspectief ontstaan tot aan de ingang van de Hippodroom. Daar moest een peristylum met quadriga op voor denodige grandeur zorgen. Het had Oostende's equivalent voor de Champs Elysées of de Wetstraat kunnen worden.

Het hoofdgebouw der Thermae moest komen op de plaats van het Chalet : de terreinen begrensd door Zeedijk, Koninginnelaan, de (rechtgetrokken) Koningstraat en de Parijsstraat. Gevels langs de Zeedijk en Koningstraat. Het halfgrond plein voor de hoofdingang (in het verlengde van de Chaletstraat) moest de naam "Congoplein" meekrijgen. Op de erekoer van de Thermae zou een Trinkhall opgericht worden. De gelijkvloers kant Zeedijk waren voorzien voor een grote hall, de verdiepingen voor een hotel en voor feestzalen. Op de dijk, voor het hotel, voorzag VANDAMME een boogvormige uitbouw over het strand : de bovenzijde moest een terras voor de curisten worden. Onder dat terras, een doorgang naar het hotel en verder nog badkabinen voor de hotelgasten. Aan de kant Koningstraat zouden twee grote, ultramoderne zwembaden aangelegd worden (1 dames, 1 heren). Langs de Parijsstraat moesten de laboratoria en de administratie plaats vinden. De Venetiaanse galerijen zouden echter bewaard blijven.

ONTWERP THERMAE OP GRONDEN KONINKLIJK CHALET & VERFRAAIING OMLIGGENDE WIJKEN
(1926)

Waar Koninginnelaan, Koningstraat en Koerslaan samen gingen komen, zou een rond "Albertplein" aangelegd worden, versierd met enkele monumenten. Tussen de dijk en het "Albertplein", in het verlengde van de Koninginnelaan dus (waar nu de rolschaatspiste is), ging men cascades bouwen, afdalend tot aan het "Albertplein".

De terreinen ten noorden van de Koerslaan werden dan ingenomen door de tuinen van de Kon. Gaanderijen, de tennis-courts, terwijl op de resterende grond badkabinen in Pompeïaanse stijl gebouwd moesten worden : gedeelte voor dames en deel voor heren. Via een sousterrain moesten deze kabinen direct op het strand uitgeven. Dit was bedoeld om het hoge aantal badkarren te drukken : inderdaad, met de tijd waren ze elkaar gaan verdringen langs het water. In VANDAMME's "Derde Thermenplan" bleven de Kon. Gaanderijen intact bewaard. Alleen voorzag hij de bouw van een monumentale trap ten westen die moest toegang geven tot het platte dak.

Een derde plein was voorzien voor de hoek Sportstraat-Koerslaan. Het had de naam "Edouard Moreauxplein" gekregen, dit als hulde aan MOREAUX om diens rol in de verfraaiing van de stad. Aan dit plein had dan het peristylum van de Hippodroom verzezen.

De rest van de omgeving dan : De Parijsstraat zou doorgetrokken worden tot in de Warschaustraat, wat een gemak had geweest voor de Baddiensten, aldaar gevestigd. Aan het "Congoplein" zou de bocht van de Koningstraat aanzetten naar het Westen toe en op de "Albertplein" weer aansluiten op de Koninginnelaan, de rechtgetrokken Koningstraat en Koerslaan. Die bocht zou tot "Prinsenhof" omgedoopt worden. Het halve-maanvormig terrein tussen die bocht en de Koningstraat was dan niets anders dan het stukje park dat niet door het Thermencomplex of de rechtgetrokken Koningstraat werd opgeslorpt. In dat parkje, dat totaal nieuw aangelegd moest worden, voorzag VANDAMME het Leopold II-monument. Aan de andere zijde van het "Prinsenhof", op braakliggende duinresten, moesten villa's of een koloniaal museum verrijzen. (2). Voor de terreinen begrensd door Koninginnelaan, Wellingtonstraat, Sportstraat en Koerslaan bedacht VANDAMME naast een Feest- en Congressengebouw ook een grandioze Sportpaleis. Vijftig jaar later zien Oostendenaars en verlofgangers daar nog steeds een braakliggend en vervuild stuk grond waarop af en toe een circus haar tenten komt opslaan.

De hekkens aan de Hippodroom kant Koerslaan zouden weggenomen worden en vervangen door een overdekte colonnade met balcon. Deze colonnades moesten stylistisch aansluiten bij de bestaande galerij van architect Charles GIRAULT. Meteen ging men de Koerslaan verbreden.

Tot zover het essentiële van VANDAMME's "Derde Thermenplan", zijn laatste tevens. Men kan niet ontkennen dat bij eventuele uitvoering van dit groots ontwerp de Stad Oostende en deze residentiële wijk in 't bijzonder een totaal ander uitzicht kadden gekregen : de Koningin der Badsteden waardig. In het plan zaten goede, ja geniale ideeën. Een kritische ontleding zou ons té ver voeren. Wellicht kan elke geïnteresseerde die eens bij zichzelf maken ?

Uit onze studie blijkt duidelijk welke uitzonderlijke verdiensten architect Gustaaf VANDAMME had bij de verfraaiing van de Stad Oostende zowel op het gebied van kerkenbouw, officiële gebouwen, partikuliere woningen als op het terrein der urbanisatie.

Meteen was dat ook de historiek van enkele minder gekende aspecten der voorgeschiedenis van onze Thermae. In 1929 was de legendarische "kogel" eindelijk "door de kerk" : in oktober werden de definitieve bouwplannen van het Paleis goedgekeurd. Ze waren het werk van Franse architecten FLEGENHEIMER, BARD & GARELLA en van Oostendenaar André DANIELS.

In december kon aannemer VANCOILLIE met de werken aanvangen. De keuze der bouwplaats kon moeilijk ongelukkiger : deels bovenop, deels palend aan de Koninklijke Gaanderen. Het unieke perspectiefffect van deze prachtige galerijen ging helemaal teloor onder de enorme logge massa van het Thermenpaleis (1).

Op 28 juli 1933 kon het Vorstenpaar het Thermenpaleis openen, alhoewel de zwemkom al op 8 april in gebruik genomen was. De discussies over het directeurschap zijn een minder mooie bladzijde, die we hier willen overslaan. Het was voorwaar een lange historie eer onze Thermae er kwamen !

Norbert HOSTYN
(met medewerking van de Heer Ir. Max VANDAMME)

(1) Er is een stille hoop moest het Thermanpaleis toch nog eens volledig afgebroken worden, de Galerijen in hun oorspronkelijke staat zouden hersteld worden (N.V.D.R.)

ERRATA

In het vorig nummer slopten twee storende fouten in het artikel over architect VANDAMME :

p. 13 : lees LINGIER i.p.v. LUIJER

p. 14, 1ste lijn : lees SINT-ANTONIUSKERK i.p.v. SINT-ANTONIUSPAROCHIE.

N.H.

OUDE NUMMERS "DE PLATE".

Geef uw oude nummers van "De Plate" door aan vrienden en kennissen. U werft zo soms zonder moeite een nieuw lid aan.

BOEKEN

JAMES ENSOR.

In het nr 4-8 (april-augustus) hebben wij gemeld dat Gisèle Ollinger-Zinque een werk had gepubliceerd over Ensor. De titel luidde "Ensor par lui-même", een Nederlandse vertaling volgde onder de titel "Ensor: een zelfportret". Thans is er nog een Engelse vertaling op de markt gekomen : "Ensor by himself".

Deze uitgaven werden verzorgd door Editions Laconti. Prijs 500 F.

HENRI STORCK.

Over de beroemde cineast en stadsgenoot Henri Storck verscheen van de hand van Jean Queval een interessante studie "Henri Storck ou la traversée du cinéma".

Dit werk is te verkrijgen mits storting van 200 F. op rek. nr. 068-0505350-07 van het Nationaal Festival van de Belgische Film.

DRUKTECHNIEKEN.

Bij Landshoff verscheen van Heijo Klein een aangenaam te consulteren werk : "Handboek druktechnieken".

Heel goed weet de auteur ons uitleg te verschaffen over etsen, litho's, panografie en noem maar op.

Een schaduwzijde is er wel, waar men wel colofon, hoerejong, e.d. vindt, zoekt men tevergeefs naar woorden zoals bladspiegel, katern, custos en nog vele andere woorden eigen aan de boekconstructie.

"Handboek druktechnieken" is rijkelijk geïllustreerd en kost 285 F.

NEPTUNUS.

Het tijdschrift "Neptunus" (Info Marine) bestaat reeds 25 jaar. In het jongste nummer werd van deze gelegenheid gebruik gemaakt om een historisch overzicht te geven van "Neptunus".

In de bijdragen "Een kwart eeuw Neptunus" door E.A. Van Haverbeke en "Toen Neptunus nog jong was..." door Ray Huilmand vernemen we heel wat over de eerste jaren toen niemand vermoedde dat Neptunus zo lang zou kunnen blijven bestaan. Zelfs de eerste hoofdredacteur niet, die niemand minder was dan Ray Huilmand zelf.

In datzelfde nummer treffen wij nog verschillende andere interessante artikelen aan, o.a. : "La marine Impériale Allemande sur la côte belge 1914-1918 (VIII)" door L.F.R.E. Petitjean en "Woorden uit de zee-manskist : pierewaaien" door J.B. Dreesen.

Een abonnement op : "Neptunus" kost 200 F. en kan verkregen worden mits storting van dit bedrag op nr 473-6090311-30 voor rek. Neptunus.

O. V.

HENRI STORCK.

De Rotary Club Oostende zal op 3 december 1977 een manifestatie inrichten in het Casino Kursaal te Oostende, ter ere van Henri Storck, Oostends cineast, die dit jaar 70 jaar wordt.

Deze manifestatie die in samenwerking gebeurt met het Nationaal Filmfestival, waarvan de voorzitter de heer Paul Louyet is, zal uit twee delen bestaan, een feestzitting om 17.00 uur in het stadhuis, georganiseerd door Stad Oostende, en een avondfeest om 20.30 uur in het Casino Kursaal, tijdens hetwelke zeven films van Henri Storck zullen geprojecteerd worden.

Deze projectie zal geanimeerd worden door bijdragen en commentaar van vrienden van Henri Storck die nauw bij zijn werk zijn betrokken. Verlenen hun medewerking : Walter Debrock, André Delvaux, Frank Edebau, Felix Labisse, Paul Louyet en Raoul Servais.

A. Van Iseghem

ROUWBEKLAG.

In de jongste maanden heeft "De Plate" enkele zeer trouwe leden verloren, o.a. de Heer Luc Vermeulen, handelsrechter en actief lid bij het Sint-Sebastiaansgild, de Heer Bertje Bonte, de meest bekende figuur van de Hoge Barriere, in wiens herberg "Sint-Elloi" met zijn privé paardemuseum, wij met "De Plate" menigmaal een gezellige samenkomst hadden, de Heer Edward Lauwers, ere-hoofdredakteur van "De Zeewacht", die een halve eeuw lang zeer actief was in het persmilieu en die een onzer eerste leden werd en thans komt ons nog de Heer Victor De Ramée te ontvallen. Hij was amper 50 jaar en was in De Plate-middens zeer geliefd wegens zijn minzame omgang. De jongste tijd had hij zich op de schilderkunst toegelegd. Zijn tentoonstelling met schilderijen over de oude hoekjes van Oostende kende dit jaar een groot succes.

Aan al de familieleden van deze afgestorven leden, biedt "De Plate" haar oprechtste gevoelens van medeleven aan.

O. V.

OOSTENDSE REVUE.

Ons lid Herman Moerman is als tekstschrijver en als één der twee hoofdacteurs reeds aan zijn 10de opeenvolgende "Oostendse Revue" toe.

De liefhebbers van een flinke portie Oostends plezier kunnen hier aan hun trekken komen op 5, 6, 7, 10, 11, 12 en 13 november in het Kursaal. Aanvang 20 u.

De titel van de Oostendse Revue is sprekend genoeg : "Is 't were van dadde ?".

O. V.

TEKSTOVERNAME IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE.

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

DE PLATE

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring, v.z.w. "DE PLATE"

Verantwoordelijke uitgever : O. VILAIN,
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

6e jaargang, nr 12, december 1977.

UITNODIGING TOT ONZE DECEMBERACTIVITEIT.

OOSTENDSE LIEDERAVOND

Wij hebben de eer en het genoegen U uit te nodigen op onze december-activiteit die doorgaat op

zaterdag 17 december 1977 om 19u30 stipt

Op ons programma staat een typische Oostendse Liederavond, ingeleid en gerealiseerd door de kenner van het Oostendse lied bij uitstek, de heer J. KLAUSING.

Wij combineren dit optreden, dat u niet moogt missen, met ons jaarlijks etentje dat dit jaar in het teken staat van een typische OOSTENDSE VISSCHOTEL.

Deze door en door Oostendse avond gaat door in het restaurant CRITERIUM op de hoek van de SPORTSTRAAT en de WELLINGTONSTRAAT.

Deelname in de kosten 230 F. per persoon. In deze prijs is een Oostendse liederbundel met een 50-tal liederen begrepen. De kring offreert de aperitief.

De inschrijvingen dienen te gebeuren door overschrijving van voornoemde som op postrekening 000-507753-55 - Jan Dreesen, Rode Kruisstraat, 4, 8400 Oostende, met vermelding "Inschrijving De Plate feest van 17 december 1977" en dit uiterlijk tegen woensdag 14 december 1977.

J.B. D.

JAARLIJKSE VEILING.

Ter gelegenheid van de jaarlijkse algemene vergadering in januari a.s. zal voor de 5de maal een veiling plaats grijpen.

Leden die zaken bezitten over Oostende of de kuststreek en die zij wensen te zien veilen kunnen dit vóór 11 januari 1978 melden aan :

O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Het is een gelegenheid om boeken, brochures, plannen, kaarten, gravures, prentkaarten, affiches, foto's, programma's welke U niet meer wenst bij te houden of dubbel hebt van de hand te doen.

O. V.

BIBLIOGRAFISCHE KANTTEKENING N.A.V. DE VOORDRACHT OVER DE
"WALVIS VAN OOSTENDE" (1827).

De november-voordracht mag zeer geslaagd en leerrijk genoemd worden. Wie zich blijvend en uitvoerig op papier wil documenteren over de stranding van de blauwe vinvis te Oostende op 5 november 1827 kan terecht bij :

- SMET (W.M.A. De), Inventaris van de walvisachtigen (Cetacea) van de Vlaamse Kust en de Schelde, in : Bulletin van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen. Biologie, 50 (1). Brussel 1974. 156 blz. geïllustreerd.
- MOENS (J.), Een "Koninklijke" Walvis te Antwerpen in 1829, in Antwerpen. Tijdschrift der Stad Antwerpen. Jg XXIII, nr. 3, september 1977, blz. 155-168.

De titel van dit tijdschriftartikel is misleidend, want in feite verhaalt de schrijver beknopt en degelijk de geschiedenis van de beroemde "walvis van Oostende" of "walvis van Kessels", zoals Dr. W. De Smet in zijn voordracht uiteenzette. Dit artikel is populair-wetenschappelijk doch betrouwbaar opgesteld, met 70 voetnoten en 6 mooie illustraties op glanzend papier. De prijs van dit luxueuze nummer in -4° bedraagt amper 40 F. d.m.v. storting op postrekening nr 000-0025250-30 van de Stadsontvanger (er wordt geen eigenaam vermeld), Hofstraat 17, 2000 Antwerpen, onder de vermelding "Tijdschrift Antwerpen", nr. 3, september 1977.

E. Smissaert

HEEMKUNDIG MUSEUM.

Het Heemkundig Museum is voor het publiek toegankelijk elke zaterdagochtend van 10 tot 12 u.

Groepsbezoeken op andere dagen en uren zijn mogelijk, mits deze intijds aangevraagd worden.

Toegangsprijs blijft bepaald op 10 F., kinderen of groepen : 5 F., leden op vertoon van hun lidkaart gratis.

G. V.

LAATSTE NUMMER.

Dit is het laatste nummer van de 6de jaargang. Leden niet in regel met hun lidgeld zullen tot onze spijt van de ledenlijst geschrapt worden en vanaf januari geen abonnement op ons tijdschrift meer ontvangen.

Op dit ogenblik beëindigt Jozef Klausning de index van "De Plate 1977". De intekenaars (25 F. met het lidgeld gestort) zullen dit in februari a.s. mogen ontvangen.

O. V.

DE HANDELS- EN SCHEEPVAARTBETREKKINGEN TUSSEN HAMBURG EN OOSTENDE OP
HET EINDE VAN DE ACHTTIENDE EEUW.

De ontwikkeling van de betrekkingen tussen Hamburg en de Nederlanden in de vier decennia 1780-1820 vormen het thema van onderhavige studie (1). Scheepvaart en handel worden afzonderlijk behandeld. De schrijfster verrichtte daarvoor omvangrijk bronnen- en literatuuronderzoek in Duitsland, Nederland en België, want ook de Zuidelijke Nederlanden betrok ze erbij. Mevr. Roehlk voert zoveel mogelijk cijfers aan. De uitkomsten zijn over het algemeen niet erg verrassend, wel een aantal details. In een afzonderlijke band heeft de schrijfster een zeer groot aantal tabellen opgenomen. Het raadplegen ervan tijdens het lezen van de hoofdtekst wordt hierdoor vergemakkelijkt. Samenvattend betreffen de beste delen van het boek de behandeling van de economische en politieke problemen van Hamburg en de Nederlanden, de scheepvaart en de algemene beschouwingen van het handelsverkeer. Het geldverkeer, de praktijk van de handel, wie de vooraanstaande kooplieden waren komen niet ter sprake. Het gaat om een interpretatie van cijfers.

Sedert het begin van de 18e eeuw begon Hamburg zich steeds meer aan de Nederlandse voogdij te onttrekken. Vooral de Amerikaanse Vrijheidsoorlog (1774-1783) bood het neutrale Hamburg goede gelegenheid zijn handel en scheepvaart uit te breiden. De periode 1780-1820 was er een van overgang. De scheepvaart tussen Hamburg en de Nederlanden had een gesloten karakter. Beide gebieden waren vrijwel steeds eindbestemming. De schepen waren klein, gemiddeld hooguit 15 "last".

... Reeds in de 18e eeuw was de vaart op Oostende dikwijls verbonden met die op Duinkerke en Spanje. In 1783 werd een schip van "Dünckerquen & Ostende", in 1784 een schip van "Mallaga, Alicante und Ostende" geregistreerd (blz. 40). Het menigvuldigst werd in Holland Amsterdam, in België tot de definitieve opening van de Schelde (1796) Oostende, daarna Antwerpen door Hamburgse schepen aangedaan. (blz. 48).

In verhouding met het levendig verkeer, dat Hamburg met Holland onderhield, waren de scheepvaartbetrekkingen tussen de Hansestad en de Zuidelijke Nederlanden nauwelijks van belang. Sinds 1760 beterde het. De uitroeping van Oostende tot Vrijhaven (1781) en zijn betekenis tijdens de oorlog tussen Engeland en Nederland bleven vooreerst zonder grote gevolgen op de overzeese betrekkingen tussen Hamburg en België. Beslissender schijnen deze door het uitbreken van de eerste Coalitieoorlog (1792-1797) beïnvloed te zijn geworden... Van 1792 tot 1795 liepen ongeveer 21 schepen per jaar uit de Zuidelijke Nederlanden, waarvan 16 uit Oostende, binnen in Hamburg. De opening van de Schelde sedert 1796

(1) ROEHLK (Frauke), Schiffahrt und Handel zwischen Hamburg und den Nederlanden in der zweiten Hälfte des 18. und zu Beginn des 19. Jahrhunderts. Wiesbaden, Fr. Steiner Verlag, 1973.
8°, X-187+II-203 blz. (Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte. Beihefte nr. 60). (2 delen. Samen DM 54.).

OOSTENDSE STRAATNAMEN GEWIJZIGD IN DE 19de EN 20ste EEUW

Huidige benaming	Gewijzigd na 1945 (groen)	Gewijzigd tussen 1919 en 1940 (blauw)	Gewijzigd vóór 1914 (geel)
Acacialaan		Ierlandstraat (1)	
Adolf Buylstraat		Weststraat (2)	
Albert I-Promenade		Zeedijk (3)	
Albrecht Rodenbachstraat	Guido Gezellestraat (F)	Montenegrostraat (4)	
Alfons Pieterslaan			Zuidlaan (5)
Anjelierenlaan		Denemarkenstraat (6)	
Astoine Belgairestraat		Werkplaatsstraat (7)	
Asterlaan	Tulpenlaan (F)	Serviëstraat (8)	
August Strackestraat			Uitzichstraat (9)
August Vermeylenstraat	Frère Orbanstraat (10)		
Boasweg	Gistelsesteenweg (11)		
Brabantstraat			Aapstraat (P) (12)
Christinastraat			Karnemelkstraat (13)
			Kleine Christinastraat (14)
Dekenijstraat	Sint-Jorisstraat (F) (15)		
De Rudderstraat		Amerikastraat (16)	
Dr Eduard Moreauxlaan	Congolaan (17)		
Dr Verhaeghestraat		Scholenstraat (18)	
Duindoornstraat	Geraniumlaan (124)		
Dwaarsstraat			Korte Krommestraat (19)
Edith Cavellstraat		Godshuizenstraat (20)	
Edmond Laponstraat			Hippodroomstraat (21)
Eduard Decuyperstraat		Nieuwe Hippodroomstraat (22)	
Eendenlaan	Vinkenlaan (F) (23)		
Eigen-Haardstraat	Verenigingstraat (24)		
Emiel De Smitlaan	Zeelaan (25)		
Ernest Feysplein	Vander Sweeplein		Stationsplein (26)
Esdoornlaan		Engelandstraat (27)	
Euphrosina Beernaertstraat			Albertusstraat (28)
Francis Verestraat			Tilman Suysstraat (29)
Generaal Jungbluthlaan			Albertlaan (30)
Geraniumlaan		Portugalstraat (31)	
Graaf de Smet de Naeyerlaan			Goede Windstraat (32)
Groendreef	Beukendreef (F) (33)		
Hazegrasstraat	Polderstraat (34)		
Heilig-Hartlaan		Kunstlaan (35)	
Hendrik Baelskaai	Rederijkaai (36)		
Hendrik Serruyslaan			Werfkaai (37)
Henri Dewertkaai	Houtkaai (38)		
Honoré Borgerastraat		Gerechtsstraat (39)	
Iependreef	Eikendreef (F) (40)		
Ieperstraat		Constantinopelstraat (41)	
		Constantinopelstraat	Kopenhagenstraat (42)
IJzerstraat		Berlijnstraat (43)	
Irisstraat	Werkzaamheidstraat (44)		
Jacob Besagestraat		Francis Verestraat (45)	
James Ensorgaanderij		Leopoldgalerij (46)	
Jozef II-straat			Jozefstraat (47)
Jules Feurquetstraat	Veldstraat (48)		
Kanunnik Dr Louis Colenstr.	Stockholmstraat (49)		
Kapellestraat			Sint-Thomasstraat (50)
			Thomas de Grijsperrestraat (51)
Karekietstraat	Weldadigheidstraat (52)		
	Reigersstraat (F) (52)		
Karel Jansenslaan		Nieuwpoortsebaan (53)	
Karel Van de Woestijnestraat		Smedenstraat (54)	
Kemmelbergstraat		Wenenstraat (55)	
Kleine Weststraat		Kortestraat (56)	
Koningin Astridlaan	Generaal Jungbluthlaan	Krommestraat (57)	
		Koersenlaan (58)	
		Parijsstraat (59)	
Koningstraat			
Larixlaan	Batterijstraat (F) (60)		
Leon Spilliaertstraat	Sint-Petersburgstraat (61)		
Leopold I-plein			Gemeenteplein (62)
Leopold III-laan		Stapelhuiskaai (63)	
Lijsterbeslaan		Ruslandstraat (64)	
Louisastraat			Comediestraat (65)
Madeliefjeslaan		Paasbloemenstraat (66)	
Madridstraat			Langestraat (67)
Mansveldstraat		Felix Laureystraat (68)	
Marie-Joséplein			Schouwburgplein (69)
Naurits Sabbestraat		Koelienstraat (P) (70)	
Nieuwenlaan	Hoppestraat	Landbouwersstraat (71)	
Mercatorlaan	Gistelsesteenweg (72)		
Monacoplein	Langestraat (73)		
	Van Iseghemlaan (74)		
Narcissenlaan		Montenegrostraat (75)	
Nieuwe Werfkaai		Mansveldstraat (76)	
Notelaarsstraat	Olmstraat (F) (77)		
Oesterbankstraat			Bruggestraat (78)
Ooievaarslaan	Roggestraat (79)		
Ooststraat			Sulferprijmstraat (80)
			Zwarte Nonnenstraat (81)
			Oostmolenstraat (82)
			Nieuwe Chaletstraat (83)
Parijsstraat			
Paster Pijpestraat		Kleine Kaaistraat (84)	
Perronstraat	Stationsstraat (F) (85)		
Peter Benoitstraat		Manegestraat (86)	
Plantenstraat			Nieuwlandstraat (87)
Prinsenlaan		Kleistraat (88)	
Prins Boudewijnstraat		Oude Kerkhofstraat (89)	
Prof. Vercoilliestraat		Onderwijsstraat (90)	
Raversijdestraat	Duinenstraat		Duinenweg (91)
Roerdompstraat	Leffingestraat (92)		
	Kievitstraat (F) (92)		
Rogierlaan			Westlaan (93)
Rozenlaan		Frankrijkstraat (94)	
Seringenstraat	Lindenstraat (F) (95)		
Steenbakkersstraat			Hoogstraat (96)
Sint-Antoniusstraat		Noordstraat (97)	
Sint-Paulusstraat			Werelduitstraat (98)
			(= Einde van de Wereldstraat)
			Buitenhofstraat (99)
			Kleine Kerkstraat (100)
			Leugenaarsstraat (101)
			Sint-Jozefplein (102)
			Handelsplein (103)
Sint-Petrus en -Paulusplein			
Spanjaardstraat		Spaans Kwartier (104)	
Sir Winston Churchillkaai	Montgomerydok (105)		
Spoorwegstraat		IJzerwegstraat (106)	
Stroombanklaan		Afrikastraat (107)	
Troonstraat	Albertus Rondpunt (108)		
Van Iseghemlaan			Noordlaan (109)
Vergeet-mij-nietjeslaan		Noorwegenstraat (110)	
Vicognedijk	Zuidoever (111)		
Vindictivelaan		Keizerslaan (112)	
Violierenlaan		Meibloempjeslaan (113)	
Vismijnlaan		Vuurtorensteenweg (114)	
Vissersplein			Zwijnenmarkt (115)
Vlaanderenstraat			Kattestraat (116)
			Kalversmarkt (117)
Warschaustraat			Duinenweg (118)
Wellingtonstraat			Duinenweg (119)
Wezetstraat	Visstraat (120)		
Wielingenstraat	Voetbalstraat (P) (121)		
	Duinenstraat (121)		
Wilgenlaan		Halenstraat (122)	
		Schotlandstraat (122)	
17 Oktoberstraat		Gasthofstraat (123)	
Stijn Streuvelslaan	Generaal Jungbluthlaan (125)		

(1 - 125) Getallen die verwijzen naar de huidige straatnamen op het plan

(P.) Gewijzigd ingevolge petitie

(F.) Gewijzigd ingevolge fusie.

had aanvankelijk slechts tot gevolg, dat voor het zeeverkeer van Hamburg het belang van Antwerpen toenam, dit van Oostende afnam (blz. 71).

... De goederenruil tussen Hamburg en de Zuidelijke Nederlanden was in vergelijking met deze met de Noordelijke Nederlanden niet van betekenis... De leveringen van waardevolle handelsgoederen concentreerden zich op de jaren 1782-83, 1785-86 en 1789 tot 1794-95. Nu leverde Oostende in sterkere mate koloniale waren (koffie, thee, suiker, rijst, sago, tabak, specerijen, huiden, hoornen, katoen) aan Hamburg. De uitvoer van overzeese produkten voornamelijk in de opgesomde jaren was gemotiveerd door de ontwikkeling van Oostende tot een internationaal handelscentrum gecurende de Zeeoorlog tussen Spanje, Frankrijk, Holland en Engeland (1778-1783). Hetzelfde geldt voor de ondernemingen van de "Aziatische Associatie van Triëst" (1775 tot 1785), die met steun van de Oostenrijkse regering werkte en naast Triëst en Livorno ook Oostende van koloniale waren voorzag. De binnenlandse moeilijkheden van de havens Nantes, Bordeaux, Marseille en Le Havre tijdens de periode 1789 tot 1794/95 zijn Oostende zeker ten goede gekomen.

In de tijdspanne 1796 tot 1801 gingen voornamelijk over Antwerpen, in slechts geringe mate over Oostende, produkten van de inheemse nijverheid (boeken, schilderijen, meubels, porselein, ijzer en ijzerwaren, textiel, leder en tegels) naar de Hansestad.

Schaars zijn de verwijzingen over de uitvoer van Hamburg naar België. Kwantitatieve gegevens ontbreken geheel. Een auteur noemt koloniale waren ; verder moet koper op de voorgrond geplaatst worden. Tussen 1795 en 1803 leverde Hamburg ook produkten uit het Noorden en Oostende alsmede Engelse fabrieksgoederen aan de Zuidelijke Nederlander. Sedert 1804 echter waren de zeeverbindingen tussen de Elbestad en België onderbroken (blz. 175-176).

E. Smissaert

POSTGEBOUW.

Toevallig konden wij de hand leggen op een kleine catalogus van de grote Postzegeltentoonstelling en Filatelistische beurs, ingericht door de Koninklijke Postzegelkring Oostende op 3.9.1977.

Stelt U evenwel onze grote verwondering vast toen we daarin een artikel over het postkantoor te Oostende het volgende passus over het postgebouw van 1905 lazen : "Ondanks heel wat verzet tegen dit met ornamenten en torentjes overladen gebouw drukte Leopold II zijn willetje door.

Zo'n zin weerspiegelt Leopold II als een urbanistische dictator. In een zekere zin was hij dat misschien wel, maar had men niet te lang getreuzeld om een waardig postgebouw voor Oostende op te trekken ? Daarbij het was voor sommigen niet de toren van het gebouw dat hen niet bekoorde, maar de ligging van het nieuwe postgebouw.

O. V. .

Het feestgedoe aan het begin van het nieuw kalenderjaar is een overblijfsel van de zeer oude joelfeesten. Deze leven nog voort in het zingen, smullen, fluiten, lawaai maken, mensen pesten, schieten, knallen, op toeters blazen, scheeps- en andere sirenes loeien om middernacht, baldadigheden op straat die in deze nacht gebeuren ; kortom alles waarmee men vroeger de geesten poogde af te schudden en weg te jagen.

In de hierna volgende nieuwjaarsliedjes vinden wij van dat geweld onschuldige sporen terug : de bakker die zijn vrouw duchtig aframmelt met de hete pale (1) of de knuppel op haar lijf. Maar ook het treiteren en de volkshumor zit er in : Wij zullen de gierige bakker voor zijn nieuwjaar een nieuw kindje geven... Jan-Baptist is dubbel zot ... de bakker viel in de meelzak.

Ook de koppigheid : de knuppel wilde niet breken ; de vrouw wilde niet spreken... Ook het pesten met zijn zoetigheden : de bakker met zijn pale ; suiker in de kiste, suiker in de pot, meelzak...

Nieuwjaarsliedjes werden vroeger in de huiskring gezongen en zijn nu nog bewaard in de volksmond. Het schrijven van nieuwjaarsbrieven met bloemen versierd, aan ouders, peter en meter, werd vóór zestig jaar al gedaan op school. Nieuwjaaravond werd gevierd in de huiskring. De algemene vreugde werd vertolkt in eten en drinken, waarbij nooit werd vergeten lukken te bakken : dit zijn kleine ovaalvormige koekjes met kleine vierkantjes in een speciaal "lukijzer" op de kachel gebakken. Daarbij werd voor iedereen een "warmen" klaargemaakt ; d.i. een grog met suiker en een citroenschijf.

Op nieuwjaarsdag gingen wij "nieuwjaren" naar peter en meter. Na het voorlezen van onze brief volgde de beloning : een geschenk met wat "drinkgeld", wat ons toen inwendig liet zingen : Lieve Peter, hoe meer je geeft hoe beter !

In de periode na 1918 hadden wij als kinderen de gewoonte op de eerste schooldag na nieuwjaar, aan onze meester een klein geschenk te geven : koeken, lukken, spekken, sigaartjes... Wij gingen ook van deur tot deur bij de burens en kennissen om nieuwjaar te wensen. Als beloning kregen wij meestal lukken of een koek belegd met suiker.

1ste nieuwjaarsliedje

't Waz op e nieuwjoaravnt de bakker sloech se wuuf,
Al met die hête pâle zo deirlik op heur lief.
Wa go m' de bakker geven al vo ze nieuwejoar ?
e kientj' al in de wiege mê schôn gekrœukelt hoar.

Vervolgens al voordragen met stemverheffing :

Jan-Petiste
suiker in de kiste
suiker in de pot
Jan-Petist' is dobbel zot.

(1) pale = houten gereedschap om het brood in de oven te schuiven
loete = ijzeren haak aan houten steel om houtskool uit de oven te trekken.

Wij leerden het thuis en het wordt hedendaags nog gezongen. De melodie is dezelfde als voor de eerste vier regels van het Sint-Maartensliedje.

2e nieuwjaarsliedje

't Waz op e nieuwjoaravnt de bakker sloech se wuuf,
Al med e dikke knuppel do deirlik op heur lief.
De knuppel die wilde nie breken,
't Wuuf die wilde nie spreken ;

Vervolgens al voordragen, met stemverheffing en beklemtonen :

de knuppel die brak,
en 't wuuf die sprak,
en de bakker viel in de meelzak.

Deze variante werd opgetekend in 1935 van een jongen die het leerde van zijn moeder R.M. geboren te Steenkerke in 1893 en woonachtig op het dorp.

Karel Clybouw.

SPELLING STRAATNAMEN.

Raadslid J. Nagels richtte een schrijven tot het stadsbestuur, waarbij hij vroeg de foutig gespelde straatnamen in hun juiste vorm te zetten. Meer dan 30 straatnamen staan in zijn lijst afgedrukt. Om een paar voorbeelden te vernoemen : James Ensor Gaanderij moet zijn James Ensorgaanderij, Koningsstraat i.p.v. Koningstraat (tweemaal s), Nijverheidsstraat i.p.v. Nijverheidstraat (tweemaal s), Verenigde - Natieslaan i.p.v. Verenigde Natieslaan (verbindingsteken), enz.

Welke straat we tot onze verwondering in die lijst niet opgenomen zien is de Roodborststraat. "De Plate" publiceerde daarover reeds een bijdrage. Roodborst is een onbestaand Nederlands woord. Die straat had moeten de naam van Roodborstjestraat gekregen hebben.

O. V.

PRENTKAARTEN.

Vergeet niet nu Kerstdag en Nieuwjaar naderen, dat U ook eens gerust een prentkaart van ons Museum of van de Kulturele Raad aan uw familie of vrienden mag sturen.

De reeks van 3 kaarten kost 20 F. Te verkrijgen in het Heemkundig Museum.

G. V.

OSTENDIANA III.

Begin 1978 zal "Ostendiana III" verschijnen. De oplage is beperkt tot 500 genummerde exemplaren.

Redaktiesecretaris E.A. Van Haverbeke signaleert ons volgende medewerkers aan dit belangrijk werk :

J.H. KLAUSING	Oostende 1837-1977, evolutie weerspiegeld in handel, nijverheid en beroepen.
M.L. SEBRECHTS	De Oostendse kaper Michiel MANSVELT en zijn familie
D. FARASYN	Het "Mijnplein" te Oostende
J. COOPMAN	Het Godshuis "De Drie Koningen"
P. VANDEWALLE	Oostende 1604-1645
O. VILAIN	Uitgevers van Oostendse prentkaarten
W.P. BLOCKMANS	Voor wijn en vis : de politieke rol van de Vlaamse kustplaatsen aan de vooravond van de nieuwe tijden
N. HOSTYN	Kunstschilder Edouard Hamman, bondige chronologie van zijn leven en werk
W. DEBROCK	François Carpentier, Oostendse kaper
L. FRANCOIS	Jean Baptiste Serruys : een orangistische stem in het Nationaal Kongres (1830-1831)
L. DANHIEUX	Een vernieuwing van de magistraat van Oostende in 1788
R. HAGHEBAERT	De Kwartierstaat van J. De Clerck
E. DESCHEPPER	De Kwartierstaat van G. Moerman.

"Ostendiana III" is een uitgave van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, Afdeling Oostende-Veurne, v.z.w. in samenwerking met de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate", v.z.w.

Prijs bij voorintekening : 350 F. over te schrijven op rekening nr 750-9109554-54 van "De Plate", v.z.w., Oostende. Uiterste datum voorintekening : 31 december 1977. Na deze datum wordt de prijs op 400 F. gebracht. De lijst der intekenaars wordt in het boek gepubliceerd.

O. V.

DE OUDE WATERTOREN GERED.

In het Belgisch Staatsblad van 25 november 1977 lezen we dat "Bij koninklijk besluit van 4 november 1977 wordt beschermd als monument, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, de watertoren, gelegen Mercatorlaan 3, te Oostende."

"De Plate" is verheugd haar steentje te hebben bijgedragen tot redding van de watertoren en daarmee tevens een optie te hebben genomen tot verdere vrijwaring van ons Bosje. Onze betrachting is dat inderdaad de driehoek achter de watertoren een fleuriger uitzicht krijgt. De puinen van de Oude Zwemschool en de Stedelijke Werkhuizen mogen verdwijnen, terwijl dat de Stedelijke Bepantingsdienst, die zeker aan geen hoogbouw zal doen, van ons gerust haar instellingen mag zien vergroten.

O. V.

OOSTENDSE ZEEBADEN STRAKS 200 JAREN OUD...

Hoofdstukken uit boeken handelend over lokale geschiedenis, talrijke tijdschriften- of krantenartikels gewijd aan het ontstaan van onze zeebaden, zelfs propagandafolders leren ons dat in 1784 een zekere Heskett de toelating verkreeg op het strand een hut of tent op te trekken om aan baders verversingen te verkopen. Een aantal niet altijd gemakkelijk te beantwoorden vragen blijven toch oprijzen i.v.m. het personage Heskett en met het aangegeven jaartal. Wie was deze Heskett, wat kwam hij te Oostende verrichten, wat is zijn rol geweest bij het ontstaan van onze baden? Is 1784 te weerhouden als begindatum van de Oostendse zeebaden?

Laten wij eerst de figuur van Heskett onder de loupe nemen. Zo heel veel is over hem niet gekend. Toch loont het de moeite de enkele gegevens, die over hem beschikbaar zijn, uit vergeelde archiefstukken te lichten, al was het maar om hiermee enkele facetten te onderlijnen uit het Oostendse leven van die periode.

William Heskett was een Engelsman die, zoals zovele andere vreemdelingen tijdens de Amerikaanse Vrijheidsoorlog (1776-1783) in onze stad was komen neerstrijken, aangelokt door de fantastische economische "boom" die Oostende als enige neutrale haven toen kende. Ook hij wou hier zijn kans wagen om in de euforie van de bruske welvaart een stukje van de te grabbelen rijkdom naar zich toe te halen. Hij begon zagezegd als hotelier. Ergens op de smalle kaai tussen de stadswallen en de open kom opende hij een "hotellerie" met het voor zeelieden aantrekkelijke uithangbord "A l'enseigne du vaisseau". Ondanks het verzet van de stad, maar met de toelating van de centrale regering die per se het corporatisme wou doorbreken en de vrije vestiging van ambachten en neringen in Oostende wenste te behartigen, schoten allerlei drankgelegenheden, grote en kleine, treffelijke en minder treffelijke, hier als paddestoelen uit de grond. Wat aan de raadsheer van de Geheime Raad, Thomas de Gysperre volgende bedenking ontlokte in een brief dd. 26 juli 1784 neergeschreven: "L'abondance trop grande de ces cabarets et tavernes a toujours facilité la crapule, la débauche et le libertinage qu'il n'est si petit gargotier et vendeur d'eau de vie qui ne qualifie aujourd'hui sa très mince taverne d'hotellerie et d'auberge...". Heeft Heskett aan zijn misschien kleine houten taverne ook de meer geruststellende benaming "hotellerie" gegeven? Of hoort hij soms bij deze groep waarover het stadsbestuur in een brief dd. 13 augustus 1784 schreef "Tous les étrangers surtout les Anglais ont débuté par tenir hotellerie, sont insensiblement devenus à tenir cabaret et ont finis par tenir une maison suspecte". Tot welke categorie het zogenaamde hotel van Heskett dient gerangschikt te worden zal men wel nooit kunnen achterhalen.

Zeker is het dat onze wakkere Engelsman in de harde concurrentiestrijd binnen het Horecabedrijf naar supplementaire bronnen van inkomsten uitkeek en deze ook vond. Hij was de eerste die inzag dat er munt te slaan was uit een nog in embryonale toestand verkerend badleven.

Hij was de eerste, "qui a établi à Ostende une machine ambulante propre à prendre les bains de mer, de laquelle machine il fait déjà usage par permission du magistrat d'Ostende". Hij bracht m.a.w. de eerste rollende badcabine in 1783 of 1784 op het kleine strand en mag beschouwd worden als de grondlegger van een badexploitatievorm die er bijna 150 jaren lang zou blijven bestaan.

Heskett had nog niet genoeg aan zijn hotellerie en aan zijn badcabine. Van zijn badexploitatie wenste hij een baddienst te maken. In april 1784 vroeg hij aan Jozef II de toelating "à pouvoir construire une cabane ou loge temporaire amovible près de la mer sur la jurisdiction d'Ostende pour y distribuer des raffraichissements-tant en liqueurs qu'autrement- aux personnes qui se seraient servis du bain que le remontrant a projeté". De Geheime Raad vroeg hieromtrent het advies aan van het Oostendse stadsmagistraat. Het stadsbestuur had het niet aangedurfd zo maar de oprichting van iedere drankgelegenheden buiten de stadsmuren te weigeren. In dit speciaal geachte geval bracht de stad een gunstig advies uit op 1 juni 1784, als volgt geformuleerd : "Nous croyons que l'établissement dont il s'agit pourroit engager peut-être les étrangers d'y venir et par conséquence cela pourroit faire du bien à la ville ainsi que nous ne sommes pas contraire à ce que le remontrant obtienne cette grâce de la bonté ordinaire de Votre Majesté..". Als rapporteur van de Geheime Raad steunde Th. de Grysperre eveneens de aanvraag van Heskett, "pour la commodité du public et pour accrediter l'usage des bains de mer à Ostende".

Op 21 juni 1784 werd de aanvraag van Heskett ingewilligd. Aldus konden baders -en natuurlijk ook niet-baders- zich tijdens de zomer 1784 te goed doen aan een hartversterkertje of aan een frisdrank uitgeschonken in de loge van Heskett aan het klein strand.

Het eerste badstrand te Oostende bevond zich juist vóór de Vuurtoren. Het lag in een soort van inham gevormd door de zeedijk, een paalwerk dat van de zeedijk naar de top van het Westerhoofd liep en de eerste "catteye" die, naar het westen op, vóór het bastion van de Platforme lag. Het badleven was nog veel te jong opdat men aan dit gedeelte van het kleine strand een romantisch of een aristocratisch aandoende naam had kunnen bedenken met aan vreemde talen ontleende termen als, Plage, Lido of Beach. Ons strandje droeg eenvoudigweg de volkse, maar ook veelzeggende naam "Vuylpotshaven". Dit was een strandzone waar geregeld bij stormweer schepen aan de grond liepen en waar naast wrakhout, twijgen van rijswerk of resten van afgebroken paalhout, allerlei vuil bij laag tij op het strand verspreid lag of bij hoog tij op het water dreef. Badlustigen hadden blijkbaar nog geen bezwaar tegen zeevervuiling.

Wanneer juist de eerste baden in de "Vuylpotshaven" genomen werden is niet met zekerheid te bepalen. De oudste vermelding die wij ervan terugvonden gaat terug tot in 1780.

Op 25 augustus 1780 maakte de stadspensionaris, Arnold de Grysperre, gewag van de verdrinkingsdood van twee vooraanstaanden bij het nemen van zeebaden. Over dit voorval schreef hij : "Monsieur le Bailly Schottey a rapporté au Magistrat que Monsieur Méan, conseiller et maître de la Chambre des Comptes s'était noyé ce matin conjointement avec le Lieutenant-Colonel Bradi en se baignant à l'endroit communément appelé "Vuylpotshaven", les secours les plus prompts et les opérations usitées en

pareil cas n'ont pu sauver des personnes si chéries. Toute la ville est consternée de ce funeste accident".

In deze bijdrage hebben wij geen nadere details kunnen geven over het uitzicht van de eerste badcabines noch van de gebruikte badcostumes. Beide zullen wellicht veel gelijkenis hebben vertoond met de badkoetsen en de badkledij afgebeeld op de litho's van Rottigni dd. 1834. Ook het aantal baden in deze jaren genomen is ons natuurlijk onbekend. Wij hebben alleen de figuur van W. Heskett wat beter kunnen belichten die als eerste met een baddienst in onze stad startte en de begindatum van het ontstaan van onze zeebaden kunnen terugschuiven naar 1780.

Binnen twee jaar, in 1980, kan de stad een nieuwe toeristische slogan de wereld insturen : "Het Oostendse badtoerisme is 200 jaar oud". Deze keer zal het dan historisch meer verantwoord zijn dan de campagne op touw gezet in 1964 onder het motto "Oostende 1000" of het vieren van het honderd jaren bestaan van de tweede Kursaal, dat eerst in 1978 had moeten doorgaan. Toeristische propaganda kan met enig effect ook tot politieke propaganda benut worden. Bij beide neemt men wel eens een loopje met de waarheid.

D. Farasyn.

CULINAIRE FOLKLORE.

KARNEMELKPAP OFTE KERREPAP.

Hoe vlug onze eetgewoonten evolueren merkt men pas als men eraan gaat denken dat nog geen twintig jaar geleden KERREPAP voor veel Oostendenaars de klassieke vrijdagse schotel was. In de meeste woningen is de vrijdag nog steeds de kuisdag (er bestond een verband tussen de kuisbouw en deze eenvoudige en vlug bereidde maaltijd) maar de KERREPAP is verdwenen. In sommige gezinnen werd ze 's middags geserveerd, wel dan niet gevolgd door gekookte (stok)vis met botersaus. Vandaar dan ook de veel voorkomende naam BOTERMELKSOEP. In andere gezinnen kwam de pap 's avonds op tafel.

Karnemelk werd, alnaargelang de smaak van de huisgenoten, gewoon bereid, met havermost of met rijst. Sommigen aten hem zo, anderen verwerkten er flink wat bruine suiker in. Karnemelk bevat al de voedingsstoffen van de melk, behalve het vet, is zeer licht verteerbaar en het hierin verwerkte melkzuur oefent een gunstige invloed uit op de spijsvertering. Daar we op het huidige ogenblik schijnbaar onze zeven vette jaren achter de rug hebben en aan de zeven magere begonnen zijn, geven we, teneinde tot bepaalde soberheidsintenties aan te zetten, het aloude recept van VLAAMSE BOTERMELK.

50 gr rozijnen wassen en er 2 l karnemelk waarmee 50 gr bloem is aangemaakt over gieten. Aan de kook brengen en onder voortdurend roeren ca 10 minuten laten doorkoken. 1 eierdooier met 50 gr suiker kloppen en voor het opdienen door de warme pap roeren. Het stijfgeslagen eiwit in een soepterrin doen en er langzaam onder flink roeren de pap overheen gieten. De rozijnen kunnen ook worden vervangen door schijfjes appel of door gedroogde pruimen. Smakelijk !

J.B. Dreesen

ENKELE RECENTE AANWINSTEN VAN "DE PLATE".

Van ons geacht medelid, de heer Pierre VERRAERT ontvingen we enkele stukken in verband met het Oude Oostende. Die documenten zijn tevens herinneringen van zijn vader, de ingenieur-architect Auguste VERRAERT, die we in ons laatste septembernummer eens in het licht plaatsten.

- a. Een ingekaderde portretfoto, voorstellende de architect Alban CHAMBON. Een uniek document betreffende deze bouwmeester aan wie Oostende eens zoveel moois te danken had. In het novembernummer van 1976 verscheen al een korte studie over de Oostendse werken van CHAMBON. Vermelden we hier echter nog dat CHAMBON in 1928 overleed.
- b. Een foto-maquette "VUE PANORAMIQUE DU NOUVEAU PORT INDUSTRIEL DE LA VILLE D'OSTENDE". Een op zijn minst verbazingwekkend panorama op de industriezone die in de dertiger jaren gepland was langs het Kanaal Oostende-Brugge, te beginnen voorbij de Spuikom. De gehele noordoever van het Kanaal Oostende-Brugge is omgetoverd tot een gigantische industriegebied met tientallen en nog eens tientallen fabrieken, daarbij de vele hoge schoorstenen, een rangeerstation, een electriciteitscentrale, enz. Buiten die zone, aansluitend bij de Bredense dorpskern, werd een "Cité Ouvrière" gepland : huisjes met tuintjes, alles netjes op een rij.

De zuideroever van het kanaal was voorbehouden voor de aanleg van o.a. een viertal dokken met hangars.

Volgens dat de heer VERRAERT ons meedeelde, genoot dit plan de volste instemming van Koning Albert en was een en ander al in kannen en kruiken. Het sterke verzet van industriëlen die belangen hadden te verdedigen in het Antwerpse havengebied zou het hele project tenslotte gekelderd hebben.

- c. Een plattegrond "PORT OF OSTEND (INDUSTRIAL & SHIPPING)". Een kaart op linnen van respectabele afmetingen, met dezelfde industriezone, maar nu in plattegrond uitgetekend. Het grote formaat van die plattegrond maakt het onmogelijk ze uit te stallen.

Van een ander medelid, de heer Max VANDAMME ontvingen wij een exemplaar van de obligaties van 100 F. der "Leening van 25.172.500 Frank", in 1898 door de Stad Oostende uitgeschreven. Het was de vader van de schenker die het ontwerp ervoor bedacht : Gustaaf VANDAMME-artikel in ons jongste oktobernummer.

Dank zij dergelijk mecenaat groeit de collectie van "De Plate" gestaag aan. Moge het voorbeeld navolging vinden !!!

N. Hostyn

Vanwege de Heer Fernand MONTENY, alias "De Witten van de Kaaie", ontving "De Plate" een foto van de deelnemers aan de voetgangersmarsch voor oude zeebonken, welke plaats had op 31 mei 1914.

J.B. Dreesen

oud volks avondgebed.....

Mijn schoonmoeder, thans 63 jaar oud, zegt nog zeer vlot een oud avondgebed op, dat zij leerde toen ze ongeveer 8 jaar oud was. Het was haar tante (toen 65 jaar oud) die het haar aanleerde.

Wellicht zijn er, in de loop der jaren, of in het aanleren van het avondgebed, enkele woorden vervormd. Oudere Oostendenaren zullen ons misschien hieromtrent kunnen inlichten.

Hopelijk loont het toch de moeite de tekst van dit avondgebed vast te leggen... Wie weet kan deze tekst door een deskundige in "echt Oostends" omgezet worden ???

A.V.C.

AVONDGEBED

's Navens os ek slapen goan
volgen der me zestien iengeltjes noa ...

Twèè à men hoofdende
Twèè à me voetende...
Twèè à me rechterziede
Twèè à me linkerziede...

Twèè die me dekken
Twèè die me wekken...

Twèè die me lèèren, de wet des Hèèren
Twèè die me wiezen nà 't Hemels paradiès...

't Hemels paradiès stoat open
d'Elle is gesloten
mè vier iezere banden
Verlos God den Hèère uut al ze vijanden

Kruusje goede begin
den Hellingen Geest komt in me zin
Omdank zoen maggen lèèren
Aanbidden kan Oenze-Lieven-Hèère
Omdank zoen maggen ontouwen
Aanbidden kan Oenze-Lieve-Vrouwe - Rechter trouwe.

Den heligen Siente-Machiele
wil me bewekken
uit de spoed,
Nie te vroeg
of niet te loat
os de klokke trent
Gods 'eure sloat

't Is op en Witten Dunderdag geschiedt
da Christus laagt in ze verdriet
Je laagt zwoar beloan
Je sprak ze lieve moeder an :
"Lieve Moeder, ik hebbe zèèr
'k liggen in me bloed en in me zwèèt"
Hèère, believ me te spoaren en te bewoaren
van al de ongelukken oastig gedoan van vier, brand, dunder,
bliksem en woater.

Amen

Achille-Emile RAOUX werd op 11 april 1866 te Brugge geboren. Ik heb het niet uitgezocht, maar hij zou best familie kunnen zijn van de Brugse kunstenaar Pierre RAOUX die in de tachtiger jaren regelmatig exposeerde in de zogenaamde "Driejaarlijkse Salons".

In februari 1903 werd Achille definitief benoemd als tekenaar 1° klasse bij de Dienst Openbare Werken van de Stad Oostende. Ook hij heeft aldus een hele reeks merkwaardige bouwkundige verwezenlijkingen op zijn actief staan. Daarvan bleef gelukkig veel bewaard tot op vandaag.

De in 1901-1902 voltrokken opbouw van de Stadhuisgevel aan de Kerkstraat gebeurde naar zijn plannen. Karel DE KESEL zorgde voor bas-reliëfs die de timpanen van de vensters der schepenzaal moesten sieren : een allegorische figuur "Oostende", geflankeerd door een Mercurius en een Visser (deze laatste nog steeds te zien in het Heemkundig Museum).

Officieël onderwijs was in die jaren net als nu een stedelijke prestigezaak. Het uittekenen van een schoolgebouw was dan ook niet maar een routinewerkje voor RAOUX : zo komt het dat de Florentijns aandoende pronkgevel van de "Ecole Moyenne" (Henrik Serruyslaan 28) nu nog steeds ieders bewondering wekt. Het is inderdaad een tot in de puntjes geslaagde realisatie : elegante proporties, een gelukkige steenkeuze voor de gevel (witte euville) ... Infeite laat niets een schoolgebouw vermoeden achter deze rijke façade. Voor verdere achtergrondinformatie betreffende die school en die blok verwijzen we naar het excellente artikel "Van Gevang tot Koninklijk Lyceum" van de hand van Daniël Farasyn (De Plate, september 1977).

Een tweede gekende RAOUX-school dateert van zo'n tiental jaren eerder (ca. 1910-12), nl. de "Albertschool" in de Ooststraat. De voor-gevel met de grote centrale overspanning op de verdieping is typisch voor de scholenconstructie van die tijd, zéker wanneer het gymnasium aan de straatzijde paalde. We vinden een zelfde motief o.m. terug aan de gemeenteschool te Schaarbeek (Josaphatstraat ; arch. H. JACOBS). Tijdens W.O. I was de Duitse Kommandatur in de Albertschool gevestigd. Het gebouw liep tijdens beide Wereldoorlogen ernstige schade op.

De "DIRECTION & BUREAUX TRAMWAY ELECTRIQUE" aan het Ernest Feysplein 5 (ex-Vander Sweeplein) (Oio, p. 34) (1) : Dit gebouw in neo-Vlaamserenaissancestijl met de warme bruinrode baksteengevel, de monumentale trapgevel, is werkelijk de blikvanger van de hele rij. In de boogvelden van de vensters van de middelste travee aan de 2de verdieping vinden we in witte Euville gesculpteerde wapenschilden van België, de Provincie West-Vlaanderen en van de Stad Oostende. Nog op de gevel prijkt een ecusson in Euville waarop de initialen van de tramwaymaatschappij "CFV" te lezen staan.

Het "HOTEL DE L'AVENIR", palend aan de Tramway, Ernest Feysplein 6. Een van de vele stijlvolle hotelgebouwen in de omgeving van het helaas gesloopte spoorwegstation. Hopelijk heeft ook het "Hotel de l'Avenir" nog een toekomst : we zegden al eerder dat die nu OPZETTELIJK verwaarloosde huizenrij aan het Ernest Feysplein een geslaagd geheel van op elkaar afgestemde bouwstijlen vertoont ; zéker het behouden waard (2).

(1) Oio : Oostende in oude prentkaarten door Y. Vyncke

(2) In "De Plate" van april 1975 verscheen al een foto van die huizenrij.

Toch vermoeden we dat er in een of andere bureaulade ten stadhuize loense plannen in verband met die huizenrij aan 't gisten liggen. Het zou té mooi zijn indien het niet zo ware.

Verder citeren we nog een hele rij gebouwen, getekend voor privé-personen.

Op de in 1906-1907 door de afbraak van de oude Schouwburg (Marie-Joséplein) vrijgekomen gronden, bouwde RAOUX enkele jaren later het welgekende winkel- en woonpand van BOUCHERY. Het was op die gronden dat VANDAMME in 1908 nog de bouw van een Justitiepaleis had gepland ; cf. De Plate, october 1977.

We staan hier voor een van de meest majestueuze privébouwwerken dat het vooroorlogse Oostende ooit kende. In haar oorspronkelijke vorm was het gebouw helemaal niet zo lelijk, maar in de loop der jaren heeft het veel "van haar pluimen verloren" : de beide sierlijke hoektorens zijn foetsie, evenals het opschrift op het fronton tussenin :

"EAU MINERALE D'OSTENDE
SOURCE DU PARC
ALCALINE SODIQUE LEGERE"

En ook de grote markies tussen gelijkvloers en de "entresol" die een kapitale rol speelde in de bouwkundige proportionering van het gebouw en o-zo-nuttig was bij regenbuien is alleen nog op oude prentkaarten te zien. Verder bieden de gevels een nogal complete staalkaart van de eclectische bouwmotieven : vazen, cartouches, guirlandes, driehoeks- en segmentsfrontons ... (Oioop, 58-60).

Ook de destijds bekende drankwinkel van VAN LEKE, "Au Vigneron" (Hoek Kaaistraat - Sint-Paulusstraat) is een RAOUX-ontwerp, evenals de huizen SS. Petrus & Paulusplein 5-7, beiden met een plint in rose graniet en een gevel in glazuurde baksteen.

Naar de heer Pierre VERRAERT ons mededeelde was het huis van stadsingenieur Aug. VERRAERT ook ontworpen door RAOUX (IJzerstraat, 20).

Het feit dat stadsarchitecten als RAOUX en VANDAMME voor privé-personen werkten, stemde de overige Oostendse architecten tot ongenoegen. In een schrijven aan de Gemeenteraad protesteerden ze tegen die oneerlijke concurrentie (juni 1910). Ook de aannemers traden dit protest bij.

Tenslotte nog een korte aanvullende biografische nota : Achille RAOUX huwde Hélène SINAVE (1878-1950). Ze hadden een zoon Gaston (12.7.1899-29.7.1966). Ze woonden in het mooie huis Peter Benoitstraat 77. Achille stierf in februari 1949 en werd begraven op het kerkhof aan de Nieuwpoortse steenweg (04-10-3). Alleen "De Zeewacht" wijdde op 11 februari een kort in-memoriam aan deze Oostendse bouwmeester.

Norbert HOSTYN

VEILINGPRIJZEN.

Op een boekenveiling die op 22 october j.l. te Brussel gehouden werd, hebben wij volgende prijzen genoteerd :

Sanderus : Flandria Illustrata : 210.000 F.

Bowens : Nauwkeurige beschrijving van de stad Oostende : 16.000 F.

Feys en Van de Casteele : Oudenbourg : 10.000 F.

Telkens dient men daarbij nog 21 % kosten te rekenen.

O. V.

BOEKEN.

STENE

Het onvindbare boek "Beschrijving der gemeente Steene" door Robrecht de Beaucourt de Noortvelde, uitgegeven in 1908, werd door "Familia et Patria" te Handzame anastatisch heruitgegeven.

Daar er over de oude gemeente Stene zeer weinig bestaat is dit een werk dat zeker niemand mag missen.

Prijs : 400 F. te storten op rek. 000-0122364-47 van "Familia et Patria", p.v.b.a. Handzame.

ZEI-SPREUKEN.

Door Daniel De Beul werd in eigen beheer uitgegeven een bundel met Vlaamse zei-spreuken. De auteur heeft er enkele honderden verzameld. Veel van deze zei-spreuken zijn ons onbekend en waarschijnlijk maar in een zeer klein midden gekend. We hebben er een paar uit genoteerd : "Beter zuipen dan verzuipen, zei de zeeman, en hij bleef aan wal", "Ik zoek werk, zei luie Piet, en hij dankte God omdat hij er geen vond", "Zo gaat het gemakkelijker, zei de stroper, en hij werd boswachter".

Prijs : 375 F. (te storten op rek. 407-9000901-66 van Daniel De Beul, 2228 Ranst).

KAREL JONCKHEERE.

Karel Jonckheere's laatste boek dat zopas bij Manteau onder de titel "De man met de ruiker" verscheen is eigenlijk het 4de deel in zijn autobiografische reeks.

Na "De vogels hebben het gezien" (1906-1930), "Waar plant ik mijn ezel" (1930-1937), "Mijn dochter wordt sirene" (1937-1939) verhaalt Jonckheere thans in "De man met de ruiker" de periode van de mobilisatie tot de oorlog (1939-1940).

Om te weten wie de man met ruiker was moet men tot het laatste hoofdstuk wachten. Wij willen dan ook niet verraden om welke typische Oostendse figuur het ging.

Het is voor de Oostendenaar weer een Jonckheere op zijn best.

Prijs : 315 F.

BIER.

Onze nationale drank kreeg zojuist de eer een tweetal interessante boeken te zien gepubliceerd worden.

"Het bier in het volksleven" door Jack Verstappen geeft heel wat beroepsaspecten van het brouwen en tappen van het bier weer. Ook het belang van het bier in de folklore, zoals volkse uitdrukkingen i.v.m. drinken werd niet vergeten. Op bondige wijze vertelt de auteur ook de historiek van de belangrijkste brouwerijen in ons land.

Prijs : 480 F. (Uitgeverij Orion, Brugge).

Meer luxueuzer is de "Spectrum bieratlas" door Michael Jackson. Deze laatste geeft een overzicht van het bierbrouwen over gans de wereld. België komt natuurlijk met een zeer mooi hoofdstuk naar voor. Vele gekleurde illustraties maken dit boek een aangenaam te raadplegen werk.

Prijs : 965 F. (Het Spectrum, Antwerpen).

WATERMOLENS.

Bij de uitgeverij C. de Vries-Brouwers verscheen het boek "Onze watermolens" samengesteld door Jos de Keersmaecker en P.J. Lemmens. Op de 75 platen betreffende de oude Vlaamse watermolens treffen we maar twee uit West-Vlaanderen aan : Poperinge en Rumbeke.

Prijs : 365 F.

VAN SASSENBROECK.

De Jonge Kamer van Dendermonde publiceerde een prachtig werk over kunstschilder Achiël Van Sassenbrouck. Deze laatste is onlangs 90 jaar geworden en woonde ook een tijdje te Oostende. Hij was zelfs lid van de schuttersgilde Sint-Sebastiaan. In de gildezaal hangt er zelfs een schilderij van hem die hoofdman O. Verlinde en enkele schutters voorstelt.

Driehonderd kleurreproducties werden in het boek afgedrukt. Een jammerlijke zaak is dat nergens jaartal nog vindplaats van de schilderijen staan aangeduid. Anders alle lof voor de inspanning om Van Sassenbrouck in een verdiend daglicht te stellen.

Prijs : 950 F. Te bestellen bij de uitgeverij A. De Cuyper-Robbrecht, Oude Vest 34, 9330 Dendermonde (rek. 000-0115692-68).

VOLKSGENEESKUNDE.

Bij de Standaard Uitgeverij verscheen een mooi geïllustreerd boek "Bezig zijn met volksgeneeskunde" door Frances Kennett. Al is het werk uit het Engels vertaald, toch komen heel wat zaken overeen met de volksgeneeskunde uit onze eigen streek.

Prijs : 325 F.

OUDE HOEVEN IN VLAANDEREN.

Aureliae folklorica nr 11 is "Oude Hoeven in Vlaanderen" en is van de hand van de specialist ter zake : Clemens Trefois. "De man die eenieder al begraven dacht ..." lezen we in het voorwoord over de 83-jarige auteur.

Dit boek is een foto-memento van méér dan 200 oude hoeven van vóór 1940. Vele zijn reeds verdwenen. Voor de kuststreek staan er boerderijen bij van Oostduinkerke, Oudenburg, Leffinge, Dudzele, Ettelgem, Snaaskerke, Lissewege en Vlissegem.

Prijs : 945 (Aureliae books).

OVER DE BARBIERS.

In dezelfde reeks verscheen een prachtig boek getiteld "Van baardemaker tot barbier" door Marcel Daem. Al wie het volkskundig aspekt van dit oud beroep, toen de barbiers ook nog chirurgijnen waren, tot op heden wil kennen moeten absoluut met dit boek kennis maken. Alle barbiersattributen worden er in beschreven. Talrijke mooie illustraties luisteren dit werk op.

Prijs : 845 F. (Aureliae books).

HET MOORDLIED.

Als deel 7 in de reeks Aureliae Folklorica" verscheen thans "Het moordlied in de Zuidelijke Nederlanden (XXe eeuw)" geschreven door Julien De Vuyst. Na de 19de eeuw vergast de auteur ons op een reeks moordliederen die bij velen van ons nog in het geheugen liggen.

Uit onze streek wist hij te noteren "De geheimzinnige moord van Gistel" (de onopgehelderde moord in 1932 op Theo De Waele), "Gruwelijke sluipmoord op een knaapje te Couckelare" (mysterieus gebleven moord in 1929 op een zevenjarige knaap), "Afgruwelijke moord op de Conterdam bij Oostende" (Eugenie Sanders vermoord in januari 1914 door haar echtgenoot August Brion) en "Het drama in de duinen" (de onopgehelderde moord van 1933 op Margaretha Cheyns).

De kommentaar bij het laatste lied heeft de auteur weliswaar uit persartikels genomen, die niet helemaal met de werkelijkheid overeenstemmen, doch dit doet niets af van de waarde van deze typische folkloristische studie, die daarbij nog flink van illustraties is voorzien.

Prijs : 845 F. (Uitg. Aureliae books).

O. V.

EEN BALANS VAN DE PREHISTORIE VAN ONZE GEWESTEN.

Het boek van De Laet en Glasbergen : "De Voorgeschiedenis der Lage Landen" (1959) is reeds lang uitverkocht en verouderd. Sindsdien immers heeft een vloed van nieuw materiaal, zowel door toevallige vondsten als door opgravingen, het geschetste beeld van onze prehistorie grondig gewijzigd. Een synthese van hoever onze kennis thans reikt biedt S.J. De Laet : "Prehistorische culturen in het Zuiden der Lage Landen". Wetteren, Universa, 1974, 561 blz., prijs : 1.100 F.

Het besproken gebied wordt omschreven als België, Luxemburg en Nederland tot de grote rivieren, met o.a. gegevens over de Belgische kust. Een bezwaar is dat de schrijver zich kennelijk vooral tot de vakman richt ... Jammer. Het boek is fraai uitgegeven, rijk geïllustreerd en voorzien van een uitgebreide index en zeer uitvoerige literatuur-opgaven.

E. Smissaert

OVER HET FINANCIËWEZEN TE OOSTENDE ANNO 1790.

In het Westvlaams heemkundig tijdschrift "Biekorf" verscheen in aflevering 1-2 van 1977 een korte bijdrage van E. N. gewijd aan het "Bank- en assurantiewezen in Oostende : 1790" op bladzijde 60. De auteur van deze notitie raadpleegde het "Aenhangsel tot den Gendschen Wegwyser" voor het jaar 1790, dat de adressen van vier kantoren te Oostende vermeldt. Hij stipt aan dat in de bijgevoegde lijst van de in Oostende gevestigde negotianten de Engelsens sterk vertegenwoordigd waren.

E. Smissaert

OVER DE ZEEVISSERIJ.

Marcel POPPE liet bij het "Nieuwsblad van de Kust" een monografie over de zeevisserij verschijnen.

"Van mannen en de zee ; een eeuw Vlaamse zeevisserij ; 1875-1975" geeft in een 60-tal bladzijden een geschiedkundig overzicht van hoe de visserij op onze kust zich in de jongste jaren zag evolueren. Dit beschrijft de auteur in zeven hoofdstukken : 1. De toestand van de Belgische visserij bij het invoeren van de stoomvisserij. 2. Opkomst van de stoomvisserij 1884-1914. 3. De grote doorbraak van de motortreilvisserij 1918-1930. 4. De grote crisis 1930-1940. 5. Wederopbouw en nieuwe crisis 1945-1960. 6. De triomf van de middenslagvisserij 1960-1975. 7. Van mannen en de zee.

Prijs : 150 F.

O. V.

EEN KORTE HERHALING : U WORDT VERZOCHT :

1. Indien U het nog niet deed, uw lidmaatschapsbijdrage 1978 vereffenen ;
2. In te tekenen op de jaartafel 1977 (25 F.) indien U deze wenst te ontvangen ;
3. In te tekenen vóór 31 december a.s. op "Ostendiana III" ;
4. Melding te doen van de stukken die U wenst te veilen op de algemene vergadering van januari a.s.
5. Vóór 14 december in te schrijven voor de Oostendse liederavond met het jaarlijks etentje van zaterdag 17 december a.s.

J. Valkenburg

AAN ALLE LEDEN VAN "DE PLATE".

U zult, zo hoop ik tenminste, met genoegen als bijlage bij dit laatste nummer van de 6de jaargang van "De Plate" een plan van de stad Oostende aangetroffen hebben. Het werd keurig opgemaakt door de ploeg Omer Vilain en Simon Ippel. Dit plan, uitgegeven ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de Kulturele Raad van Oostende, laat ons op duidelijke wijze zien dat in 125 jaar niet minder dan 125 straten en pleinen een andere benaming kregen ! "De Plate" hoopt dat dit document in de toekomst zal dienen om verdere straat-omdoppingen tegen te gaan.

Wie nog extra-exemplaren van dit plan wil bekomen kan deze aanschaffen tegen de prijs van 20 F.

Nog een laatste woordje ter gelegenheid van het nieuwe jaar. Ik hoop dat 1978 voor "De Plate" een even vruchtbaar jaar zal worden, want wij zullen dan reeds de viering van het 25-jarig bestaan van "De Plate" in 1979 moeten voorbereiden.

Ik wens tenslotte aan alle leden en hun familie een vrolijk Kerstfeest en gelukkig Nieuwjaar met veel heemkundige genoegens. Leve 1978 ! Leve "De Plate" !

August Van Iseghem
Voorzitter

TEKSTOVERNAME IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE.

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

DE PLATE

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate", v.z.w.

Redactieraad : Omer VILAIN, Jozef KLAUSING, Jan DREESEN, Walter MAJOR en
Emile SMISSAERT

Omvang van de 6de jaargang (8 nrs) : 148 p. + los stratenplan.

\$

INDEX OP DE
JAARGANG 1977
DOOR
JEF KLAUSING

OOSTENDE

1978

WAT MEN MOET WETEN EN DOEN OM DEZE KLAPPER DOELMATIG TE GEBRUIKEN.

Sedert zijn ontstaan, nu meer dan zes jaar geleden, is ons tijdschrift zodanig gegroeid dat we het niet doenlijk meer vinden - zoals vorig jaar - één klapper per Iustrum op te maken. Dit is bijgevolg de eerste klapper die over een volledige jaargang loopt.

Met de opmerkingen die werden gemaakt omtrent de vorige klapper werd dankbaar rekening gehouden. Deze opmerkingen waren tevens voor ons het bewijs dat het tijdschrift bij velen bijgehouden blijft als bron van informatie. En wie de klapper overloopt zal het met ons moeten beamen dat er heel wat informatie is verwerkt in de afgelopen jaargangen.

-0000000o-

Deze klapper wijkt iets af van de vorige, wil hiermede rekening houden en daarom hieronder de algemene richtlijnen van de klapper voor 1977 :

1. Alle behandelde onderwerpen, samen met namen van auteurs en anderen staan op één lijst en in alfabetische volgorde ;
2. Van de zaaknamen is het lidwoord (welke tussen haakjes wordt opgegeven) niet van tel in de alfabetische volgorde, dit in tegenstelling tot de familienaam waar het lidwoord (De, Van of andere) wel alfabetisch gerangschikt is;
3. Na sommige steekwoorden vindt men afkortingen tussen haakjes, deze hebben volgende betekenis :
 - (A) = auteur waarvan een werk besproken werd,
 - (B) = auteur van een bijdrage,
 - (V) = voordracht- of voordrachtgever,
 - (O) = bibliografie van zaak of persoon,
 - (+) = overlijdensbericht.
4. De verwijzingen naar de bladzijden zoals die in de vorige klapper werden gedaan, zijn niet praktisch. Om die reden hebben we vooraf alle bladzijden van de jaargang doorlopend (van 1 tot en met 148 + het stratenplan als 149) genummerd vooraleer de klapper op te maken en de verwijzingen slaan bijgevolg op deze nieuwe nummering. Voor 1977 werd geen doorlopende nummering der bladzijden gedaan. U gelieve bijgevolg zelf de bladzijden te nummeren. Van de nieuwe jaargang 1978 af, zoals U reeds zult opgemerkt hebben, zal diet niet meer nodig zijn.

Voor kommentaar en opmerkingen staan we, zoals vroeger, steeds open.

Jef KLAUSING

AARTSHERTOGINNENSTRAAT	89
ALBERTSCHOOL	143
AMBTELIJKE TAAL	19
AMIGO	89
ANDERWAT (spel)	4
ANDREA (Zuster)	68
ANTONY (fotograaf)	13
APLUS 23 (dossier)	72

ARCHEOLOGIE (industriële)		72
ARCHIEFMATERIAAL OOSTENDE	(O)	14 - 77
ARCHITECTEN		9 - 10 - 11 - 12 - 49 - 82 - 91 - 98 98 - 122 - 141 - 143
ASAERT (fotograaf)		103
ATHENEUM		83 - 84
AU VIGNERON (drankwinkel)		144
AVENIR (Hôtel de l')		143
A.V.C.	(B)	67 - 142
AVONDGEBED		142
AZIATISCHE ASSOCIATIE VAN TRIESTE		133
BAARDEMAKER	(O)	146
BABYLONESTRAAT		89
BADEN (in 1870)		60
BADENPALEIS		84 - 122
BAEDECKER		60
BAETENS R.	(A)	81
BAILLY G.H.	(A)	74
BALLEGEER J.	(A)	8 - 113
BALLONTOCHT (vanuit Oostende)		94
BANK ELLEBOUDT		101
BANKEN (kaartspel)		5
BANK EN ASSURANTIEWEZEN 1790		147
BARBIER	(O)	146
BARD (architect)		128
BARGE		88
BATTERIJ TIRPITZ		81
BAUWENS LIEVEN		72
BELGISCHE REPUBLIEK (de)	(O)	85
BELLAERT JOHAN	(B)	63
BELLEJETREK (spel !!)		5
BERNAERT	(A)	117
BERNARD HENRY	(A)	95
BEROEPEN	(O)	95
BESTEL (lekkernij)		73
BEZETTING (1914-1918)		81 - 90

BIEKORF(tijdschrift)		76 - 147
BIER	(O)	145
BILLIET GERMAIN	(B)	3/6 - 30/31 - 40/41 - 64/66 - 85/86
BINDER FR.	(A)	77
BLAUW KASTEEL (Hippodroom)		43
BLOCKMANS W.P.	(A)	137
BODEMONDERZOEK IN W. VL.	(O)	92
BOEK (geschiedenis)		57
BOEK (veilingsprijzen)		144
BOEKBESPREKING -		zie op het einde der letter B
BOEKHANDELAARS	(O)	57
BOENS DAAN	(+)	53
BOLKETTE (marbelspel)		4
BOLLE (de ..)		12
BONNEL A. (leerlooierij)		89
BONTE ROBERT (Bertje Bonte)		42 - 43 - (+) 130
BORGERS (Voorzitter Handelskamer)		84
BORSTELFABRIEK (Houley)		90
BOSJE (het...)		51
BOTERMELK		140
BOUCHERY (gebouw)		144
BOUWKUNDIG ERFGOED		60 - (O) 74
BOUWMEESTERS : zie architecten		
BOVIE (ingenieur)		82
BOWENS J.	(A)	45 - 144
BRADI (Lt. Kolonel)		139
BRAEMS J.P.	(A)	8 - 113
BRANDWEERKORPS		89
BREDENE-DORP : VOLKSLIEDJES :		28 - 39 - 135
GEBRUIKEN		75/76
BRION AUGUST (moord Conterdam)		147
BRISTOL (Hotel)		70
BROUWERIJEN		52
BRUGSE EDELSMEDEN	(V)	2
BRUYN J.R.	(A)	77
BUELENS FELIX (kunstschilder)		20
BUUKSTAANDER (spel)		5

BESPROKEN BOEKEN :

- Vlaamse visserij en vissersvaartuigen I en II (G. en R. Desnerck)	8
- Zeil en stoom op de Schelde (Van Beylen en Mermans)	8
- Visserij langs de Vlaamse kust in oude prentkaarten (Ballegeer en Braems)	8 - 92
- Vissers van de Noordzee : Het Nederlandse Visserijbedrijf in geschiedenis en volksleven (J.P. Vander Voort)	8
- Bijdrage tot de Visserstaal van De Panne (F.J. Rigaux)	8 - 30
- Belgisch-Nederlandse Zeemansalmanak (uitgever : P. Vandenberghe)	8
- De duivel in spreekwoorden en gezegden (A. Van Acker)	15
- Het moordlied in de Zuidelijke Nederlanden (J. De Vuyst)	16 - 147
- Volksgeneeskunde in Vlaanderen (A. De Cock)	17
- James Ensor en Oostende (J.D. Farmer - Bob Westerveld)	19
- Geschiedkundige schets van Leffinge (K. De Vos)	19
- Volksdevotie tot Sint-Antonius Abt in het bisdom Brugge en te Belle Frans-Vlaanderen (G. Vermeulen)	36
- Sneller dan de wind (zeilwagens) (Jan Leye)	38
- De Tempeliers in Vlaanderen (Prof. L.K. Crumps)	38
- Inventaire des Fonds Depestre de Seneffe (X. Duquenne)	53
- Kleine Atlas van de Klomperij in Nederland en Vlaams België (J. Van Bakel)	53
- Jaarboek Ter Cuere 1976	54
- Jaarboek Heemkring Houtland Torhout 1976	54
- Dictionnaire des imprimeurs, libraires et éditeurs des 15 et 16 siècles dans les limites géographiques de la Belgique actuelle (A. Rouzet)	57
- De Belgische scheepvaart in beeld (A. Verelst)	74
- Het Bouwkundig Erfgoed en de Monumentenzorg (G.H. Bailly)	74
- Transvaal (tijdschrift : Naamkunde) (J.M. Goris)	74
- Geschiedenis en charme van de prentbriefkaart (Jos Philippen)	74
- Inventaire des dossiers relatifs à la Belgique et au G.D. de Luxembourg conservés dans les Fonds Waterstaat (Thielemans)	77
- Archief 1976 - Mededelingen van het Koninklijk Zeeuws Genootschap der Wetenschappen	77
- Bijdragen en mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden (deel 90 - 1975)	77
- Ensor par lui-même (Ollinger-Zingue Gisèle)	78 - 129
- J. Ensor (Kiefer Theodor)	78
- Cahiers Luchtvaartgeschiedenis	78
- Ostendiana I/II/III	80 - 137

	5.
- in oude prentkaarten	80
- Verslag 43ste Kongres (Federatie v. Kringen van Oudheidkunde en Geschiedenis van België)	81
- BIEKORF : Rosmolens in de West-Vlaamse kuststreek	81
- Mémoires sur les ports d'Ostende et de Nieuport	81
- Taal en Tongval (Tijdschrift voor Dialectologie)	81
- Naamkunde (tijdschrift)	81
- De Belgische Republiek (A. Demedts)	85
- Le drame révolutionnaire et Napoléonien à Ostende (G. Soyer)	86
- Merkwaardige bladzijden uit de geschiedenis van Oostende (Foutry)	86
- L'épopée Ostendaise (R. Lanoye)	86
- Het volkslied te Heist, in het bijzonder het Visserslied (J. De Corte)	86
- De Barge (Jos Penninck)	88
- Oudheidkundig bodemonderzoek (bibliografie)	92
- Des métiers et des hommes : Au village (Bernard Henry)	95
- Geschiedenis en charme van de prentkaart (Jos Philippen)	95
- Bloempjes der vreugd van de lieve jeugd (L. de Vries)	95
- Meerminnen en meermannen van Duinkerke tot Sylt (Bert Sliggers)	95
- Heist in oude prentkaarten (Ballegeer-Braems)	113
- Zij en Ik (Camiel Pijlijser)	113
- Notice sur la Baleine d'Ostende (Bernaert)	117
- Ostéographie de la Baleine d'Ostende (Dubar)	117
- Le Major Kessels, l'homme à la Baleine (Leconte)	117
- De stranding van de blauwe Vinvis te Oostende (Moens)	117
- Iconografie van het Arrondissement Oostende (A. Verbouwe)	117
- Nederlandse Dialectatlassen	120
- Dialectatlas van West-Vlaanderen en Frans-Vlaanderen (W. Pee en E. Blancquart)	120
- Woordenboek van de Vlaamse dialecten	120
- Zuidnederlandse Oost-Indiëhandel (M. Rasschaert)	120
- Klankstructurele aspecten van het Oostends (F. Cloet)	120
- Leven in een bejaardentehuis (Anne Declercq)	120
- Bevolkingsgeografie van Oostende na Wereldoorlog II (R. Delva)	120
- Ensor een zelfportret - Ensor by himself (G. Ollinger-Zinque)	129
- Henri Storck ou la traversée du cinéma (Jean Queval)	129
- Handboek druktechnieken (Heijo Klein)	129
- Inventaris van de walvisachtigen van de Vlaamse kust en de Schelde (W.M.A. De Smet)	132

	6.
- Een Koninklijke Walvis te Antwerpen in 1829 (J. Moens)	132
- Schifffahrt und Handel zwischen Hamburg und den Niederlanden in den zweiten Hälfte des 18 und Beginn des 19 Jahrhunderts	133
- Flandria Illustrata (Sanderus)	144
- Nauwkeurige beschrijving van de Stad Oostende (J. Bowens)	144
- Oudenburg (Feys en Van de Castele)	144
- Beschrijving der gemeente Steene (R. de Beaucourt de Noortvelde)	145
- Zei-spreuken (Daniel De Beul)	145
- De man met de ruiker (K. Jonckheere)	145
- Het bier in het volksleven (Jack Verstappen)	145
- Spectrum bieratlas (Michael Jackson)	145
- Onze watermolens (Jos de Keersmaecker en P.J. Lemmens)	146
- Van Sassenbroeck (N.N.)	146
- Bezig zijn met volksgeneeskunde (Frances Kennett)	146
- Oude hoeven in Vlaanderen (Clemens Trefois)	146
- Van baardemaker tot barbier (Marcel Daem)	146
- De voorgeschiedenis der Lage Landen (De Laet en Glasbergen)	147
- Prehistorische kulturen in het zuiden der Lage Landen (De Laet)	147
- Van mannen en de zee - een eeuw Vlaamse zeevisserij (M. Poppe)	148

CAFES	52
CARBON HENRI (architect)	9 - 58
CARILLON (Le ...) (weekblad)	31 - 125
CARNAVAL OOSTENDE (V)	2 - 54
CARPENTIER FR. (kaper)	137
CASINO DE LA SCALA	21
CERCLE ARTISTIQUE D'OSTENDE	58
CERCLE DES BEAUX-ARTS	20
CERCLE LITTERAIRE	13
CHALETSTRAAT	84
CHAMBON ALBAN (architect)	82 - 141
CHEYNS MARGRIET (moord in de duinen)	3 - 147
CINEMA DES FAMILLES	3
CINEMA ODEON	4
CINEMA ROXY	4
CISSSEN, MAARTEN OF ROENDE (spel)	5
CLEMENT (architect)	82 - 98
CLOET FREDDY (A)	120

CLYBOUW K.	(B)	136
COLLEGE NOTRE-DAME DE BON SECOURS		47
COMMERCE (Hôtel du)		47 - 116
COMMISSIEVAART		77
CONCEPTIONISTEN (klooster)		69
CONFRERIE DES HARQUEBUSIERS		44
CONGO-MONUMENT (plannen voor ...)		101
CONSCIENCESCHOOL		84
CONSERVATORIUM		83
COOLS E.	(B)	92
COOPMAN J.	(A)	137
COOTE (generaal)		85
CRECHE LOUISE-MARIE		21
CROMMELYNCK F.	(A)	31
CRUIJSSERIJE		77
CRUMPS (Prof. L.K.)	(A)	38
CULINAIRE FOLKLORE :		
- Oostendse hutsepot		6 - 121
- schapenhutsepot		6 - 121
- mastellen		73 - 94
- soepekoeken		94
- kerrepap		29 - 39 - 75 - 94 - 140
DAEM M.	(A)	146
DANHIEUX L.	(A)	137
DAWYNDT-BAKEN	(B)	52
DE BAERE W. (fotograaf)		62
DE BEAUCOURT DE NOORTVELDE R.	(A)	145
DE BEUL DANIËL	(A)	145
DE BRABANDERE F.	(V)	2 - 96 - 81
DE BIE		61
DE BOURBON DE GRAMMOND (luitenant ter zee)		73
DE BROCK GERMAINE (foto prentkaart)		93
DE BROCK J.		58
DE BROCK WALTER	(A)	137
DE CLERCK JAN (schilder)		58 - 68 - 111 - 137
DECLERCQ A.	(A)	120

DE COCK A.	(A)	17
DE COCK A. (schepen)		84
DE CORTE JAN	(A)	86
DE CUYPER E. (ingeneieur)		82
DE GRYSE (aannemer)		83
DE GRYSERRE ARNOLD (stadspensionaris)		139
DE GRYSERRE THOMAS (raadsheer)		44 - 138
DEKANAAL HUIS (gebouw)		101
DE KEERSMAECKER	(A)	146
DE KESEL (beeldhouwer)		58 - 100
DE KNUYDT (schepen)		91
DE LAET S.J.	(A)	147
DELBOUILLE LOUIS (bankier)		20 - 61 - 122
DELRUE (bakker)	(B)	94
DELVA R.	(A)	120
DEMEDTS ANDRE	(A)	85
DE MEY (ingenieur)		82
DEMOL (Mw) (recept)		6
DENORME C.	(V)	2 - 56
DE PANNE : strandzeilklub KRAB visserstaal	(O)	38 8 - 30
DE PAPE (Mej.)		58
DE PAUW ADOLPHE		20
DEPESTRE (familie)-fonds	(O)	53
DE RAEVE (ingenieur)		82
DE RAMEE VICTOR (kunstschilder)	(+)	130
DESCHEPPER E.	(A)	137
DE SMET J.	(A)	76
DE SMET W.M. A.	(V)	57 - 114 (A) 132
DESNERCK GASTON (Visserijmuseum)		57
DESNERCK GASTON EN ROLAND	(A)	8
DEVLIEGHER LUC	(A)	81
DEVOS (schipper viseerij)		116
DE VOS K.	(A)	119
DE VRIENDT ROGER	(B)	7 - 23 - 48 - 71 - 94
DE VRIES LEONARD	(A)	95
DE VUYST JULIEN	(A)	16 - 147

DE WAELE THEO (moord te Gistel)		147
DE WULF CH. (leraar tekenen)		100
DIALECT WEST-VLAANDEREN	(O)	81 - 120 (V) 2 - 96
DE PANNE	(O)	8 - 30
DIPLOMATIEK INCIDENT (1841)		73
DODENHUISJE		83
DOLFIJN (de) (vissersschip)		116
DONKERE WOLK (de) (herberg)		52
DOOMS (Dreve van Wanne ...)		52
DORCHAIN ADOLF (huisbewaarder gevangenis)		90
DOSSAER (architect)		45
DOUBLET JEAN (kaper)		60
DREESEN JAN	(A)	129 (V) 1-2
	(B)	1 - 6 - 9 - 10 - 11 - 15 - 16 - 18 - 36 - 38 - 55 - 56 - 57 - 73 - 79 - 88 - 94 - 114 - 121 - 131 - 140 - 141
DREGGEN		22
DREVE VAN WANNE DOOMS		52
DRUKKERS	(O)	57
DRUKTECHNIEKEN	(O)	129
DUBAR J.	(A)	116 - 117
DUDLEY (Prof. Univers. Birmingham)		72
DUINENABDIJ KOKSLJDE		56
DUITJES (geldstukken)		4
DUIVEL	(O)	15
DUJARDIN (architect)		20 - 49 - 82 - 122
DUQUENNE XAVIER	(A)	53
DWEILEN		22
ECOLE GRATUITE DE GARCONS		83
ECOLE INDUSTRIELLE ET PROFESSIONNELLE		49 - 100
ECOLE MOYENNE		90 - 143
EDEBAU FRANK	(V)	2 - 54 - 111 (B) 116
EDELSMEEDKUNST	(V)	2 - 56
ENENTWIENTERTJE (kaartspel)		5
EEN, TWEE, DRIE, DIKKE VETTE CISEN, BOEMBAS (spel)		5

ELLEBOUDT (bank)		101
ENSEIGNE DU VAISSEAU (Hôtel : à 1')		138
ENSOR JAMES (kunstschilder)	(V)	2 (O) 19 - 78 - 129 20 - 49 - 54
ESPERANCE (Hotel : de 1')		50
EXCELSIA PALACE (Hotel)		12
FALISE J.P.	(B)	111
FAMILLES (Cinéma des)		8
FARASYN DANIEL	(A)	137
	(B)	6 - 27 - 44 - 69 - 91 - 121 - 138
FARMAN (vliegpionier)		94
FARMER J.D.	(A)	19
FELIX (Dr.) (Thermalisme)		84
FELLERS (havenkapitein)		15
FEYS	(A)	144
FEYS CHARLES (nijveraar)		89
FLEGENHEIMER (architect)		128
FLORISHOF KOKSIJDE		2 - 57
FONTEIN		3
FOUTRY VALERE	(A)	86
FRANCOIS L.	(A)	137
FRANKIGNOUL ARTHUR (directeur Nijverheidschool)		49
FREUD S.		31
FRIEDERICHS MARCEL (bouwheer)		61
GALERIJEN - GALLERIES		5 - 51 - 127
GEBOUWEN (merkwaaardige)		60
GEDICHTEN		7 - 23 - 48 - 71 - 94
GENACHTE (visserijschipper)		116
GERBOSCH A.		58
GERECHTSHOF		101 - 109
GEVAERT FERNAND	(V)	2 - 37 - 91
GEVANG - GEVANGSTRAAT		89
GEZEGDEN	(O)	15 - 145
GHAYE (kleermaker)		105

GILDE VAN ST. ANDREAS EN STE. BARBARA		45	
GIRAULT CHARLES (architect Kon. Gaanderijen)		127	
GLASBERGEN	(A)	147	
GOBIN JEAN (architect)		20 - 49	
GODSHUIS DE 3 KONINGEN		137	
GOLDER (reder)		84	
GORIS J.M.	(A)	74	
GRANDSIRE		61	
GRAVE JANSDIJK	(V)	79	
GROENTEMARKT		58 - 90	
GUANO-OPSLAGPLAATS		89	
HAERS M.	(V)	79	
HAESAERTS PAUL (cineast)		55	
HAGHEBAERT R.	(B)	43	(A) 137
HAMBURG EN OOSTENDE (handel)		133	
HAMER, SCHOARE, MES, LEPEL OF FERSJETTE		5	
HAMMAN (reder)		84	
HAMMAN ED. (schilder)		137	
HANDELSDOK (3de)		103	
HARQUEBUSIERS (Confrérie)		44	
HAVENS (Belgische visserij)	(O)	8	
HAVEN OOSTENDE		73	(O) 81
HAZEGRAS (politiebureel)		100	
HEEMKUNDE	(V)	2 - 79	
HEILIG-HARTKERK		105	
HEIST : volksliederen	(O)	86	
in prentkaarten	(O)	113	
HENDRIK SERRUYSLAAN		69 - 90	
HENRY BERNARD	(A)	95	
HERBERGEN		52	
HESKETT WILLIAM (Baden 1784)		138	
HIPPODROOM		43 - 125	
HOERA (Portje van ...)		91	
HOEVEN	(O)	146	
('t) HOF VAN BELOFTE		90	
('t) HOF VAN COMMERCIE		47	
HOL VAN PLUTOL		91	

HORECA OOSTENDE 1784		138
HOSPITAAL (militair)		14 - 52
HOSTYN NORBERT	(V)	1 - 2 (A) 137
	(A)	12 - 20 - 49 - 58 ù 68 - 82/84 -
		97 - 98/111 - 122/128 - 141 - 143
HOTEL : Avenir		143
Bristol		70
(du) Commerce		47 - 116
(à l')Enseigne du Vaisseau		138
(de l')Espérance		50
Excelsia Palace		12
(de l')Opéra		12
Mertian		58
Palace		65
Pax		12
St. André		47
Résidence		103
HOULEY (Wwe) (borstelfabriek)		90
HOUTLAND (Heemkring Torhout)	(O)	54
HUBERT (architect)	(A)	20 - 100
HUILMAND R. (journalist)		129
HUISMANS J.	(A)	81
HUTSEPOT		6
ICONOGRAFIE ARRONDISSEMENT OOSTENDE		11 (O) 117
IEPERSTRAAT		83
INDEX JAARGANGEN 1 - 5 DE PLATE		50 - 76
INDUSTRIËLE ARCHEOLOGIE		72
IPPEL SIMON	(B)	15 - 26 - 72 - 87 - 149
JACKSON M.	(M)	145
JANSSOONE (schipper)		116
JEAN (brouwer)		47
JONCKHEERE KAREL	(A)	145
(DE) JONGE ISABELLE (visschersschip)		116
(DE) JONGE MATHILDA (visschersschip)		116
JONGENSSPELEN		4
JOZEF II (keizer)		44 - 72 - 139

KAAISTRAAT		9 - 11
KAAPVAART		77
KAATJE (spel)		5
KAARTSPELEN		5
KAKSMETE		4
KALLEWAT (spel)		4
KAPELLESTRAAT		22 - 42
KAPER		60
KARNEMELKPAP		94 - 140
KATJE (--boem, --duik) (spel)		5
KEIZERSKAAI		44 - 116
KEIZERSPOORT		43
KENNET	(A)	146
KERREPAP		94 - 140
KERSTLIEDEREN		75 - 76
KERSTMIS (gebruiken)		75 - 76
KESSELS HERMAN (Walvis Oostende 1827)		114 - 116 - 119
KETTE (marbels)		4
('t) KEUNTJE (danszaal)		58
KEZENUTJES (kerspitten)		5
KIEFER THEODOR	(A)	78
KIESKEZE		4
KINDERBOEKEN (oude)		95
KINDERSPELEN		4
KLAKKEBUSSE (spel)		5
KLAPPER (jaargangen 1 tot 5)		50 - 76
KLAUSING JOZEF	(V) (B)	131 (A) 137 41 - 42 - 50 - 60 - 66 - 73 - 76 - 91 - 132
KLEIN HEIJO	(A)	129
KLOEFEN	(O)	53
KLOMPEN	(O)	53
KLOOSTER DER CONCEPTIONISTEN		69
KOETSIERS		70 - 71
KOKSIJDE FLORISHOF		2
ORGELMUSEUM		2
KONINGINNELAAN		82 - 105
KONINGSTRAAT		125

KONINKLIJKE GAANDERIJEN		51 - 127
KONINKLIJK LYCEUM		89
KORTE PEPERSTRAAT		89
KULTURELE RAAD (10-jarig bestaan)		80
KURSAAL		13 - 82
KUSTPLAATSEN (politieke rol der ...)		137
LAGE LANDEN	(O)	147
LAITERIETJE		22
LAMIROY (bisschop van Brugge)		105
LANOYE R.	(A)	86
LAPKOES		81
LAUWERS EDWARD	(+)	130
LECONTE L.	(A)	117
LEERLOOIERIJ		89
LEFFINGE	(O)	19
LEMMENS	(A)	146
LEOPOLD II (koning der Belgen)		20 - 51 - 82 - 122 - 134
LEOPOLD II-LAAN		123
LEOPOLDPARK		52 - 122
LEYE JAN	(A)	38
LIEBAERT (notabele)		84 - 116
LIEDEREN : zie onder Volkslied		
LIEGEN (kaartspel)		5
LINGIER (staminee - estaminet)		91
LINGIER (notaris)		105
LOONTIENS CARLO	(A)	100 - 9
LOOTENS (aannemer)		105
(Het) LOZE VISSERTJE (koor)		2
LUCHTVAARTGESCHIEDENIS	(O)	78 - 94
LUCHTVAARTSTATIE STENE	(V)	2 - 18
LUNAPARK (brand van het ...)		115
LYCEUM (Koninklijk)		89

MAGISTRAAT OOSTENDE 1788		137
MAJOR WALTER	(V)	2 - 18 - (A) 78 - 94
MALE (Mailboten) (geschiedenis)	(V)	2 - 37
gezegden		91
MANSVELT M. (Oostendse kaper)		137
MARBELSPÉL		4
(La) MAREE (restaurant/oesterpark)		122
MARIA-HENDRIKAPARK		51
MARIAKERKE		26 - 51
MARIE-JOSEPLEIN		101 - 122 - 144
MARITIEME INSTALLATIES		82
MASTELLEN		73 - 94
MEAN (Raadsheer Rekenhof)		139
MEERMINNEN EN MEERMANNEN	(O)	95
MEISJESSCHOOL (stedelijke betalende)		89
MERMANS CH.	(A)	8
MERTIAN (Hotel)		58
MIJNPLEIN	(O)	137
MILITAIR ZIEKENHUIS		14 - 52
MOENS J.	(A)	117 (B) 119
MOERMAN G. (kwartierstaat)		137
MOERMAN HERMAN (Oostendse Revue)		130
MOLENS		81
MONTENY FERNAND (Gift Museum)		141
MONUMENTENZORG	(O)	74
MOORDLIEDEREN	(O)	16 - 147
MOREAUX EDOUARD (burgemeester)		84
MORRE (de ..)		83
MUSCAR ARNOLD (plaatscommandant)		85
MUSIN (oesterput)		122
MUZIEKSCHOOL		83
NAAMKUNDE	(O)	8 - 74
NAPOLEON (keizer)	(O)	86
NEDERLAND (visserij)	(O)	8
NEDERLANDEN (geschiedenis der)	(O)	77
NEDERLANDS (ambtelijke taal)		19
NEPTUNUS (tijdschrift)	(O)	25 - 129

NIEUWJAARSWENS		17
NIEUWLANDSTRAAT		52
NIEUWPOORT (haven)	(O)	81
NIEUWPOORTSE STEENWEG		3 - 52 - 64
NIJVERHEIDSSCHOOL		49 - 100
NOODGELD OOSTENDE		101
NOORDZEE (visserij-Nederland)	(O)	8
NORD (Hotel du ...)		48
NORTH - NORTHLAAN		26
OBLIGATIES (Oostendse)		101
OCKET	(A)	68
ODEON (cinema)		4
OESTERPARKEN : MUSIN - (La) MAREE		122
OLIEBOLLE (volkstype)		51
OLLINGER-ZINGUE (GISELE)	(A)	78 - 129
O.L.VROUW COLLEGE		44/47
O.L.VROUW TER DUINENKERK		105
OOSTDUINKERKE (Visserijmuseum)		2
OOSTENDE, CARNAVAL EN IK	(V)	2
OOSTENDE : ENGELSE AANVAL 1798		85
geschiedenis	(O)	86
- 1604-1645		137
- 1837-1977		137
- 3-jarig Beleg		24
- haven	(O)	81
- openbare werken		14
- oude afbeeldingen		54
- politieverlagen		14
- scheepvaart/handel 18e eeuw		133
- varianten op de naam		81
- na Wereldoorlog II	(V)	1 - 2
OOSTENDE-DOVER LIJN	(V)	2 - 37
OOSTENDS(E) ARCHITECTEN : zie onder bouwmeesters		
-dialect	(O)	120
- hutsepot		6
- liederenbundel		2
- merkwaardige gebouwen		9 - 10 - 11 - 85
- (vergeten) schilders	(V)	2 - 57
- straten		3 - 4 - 5 - 6 - 149
OOSTENDSE COMPAGNIE		53

OOSTENDSE HAARD		13
OOSTENDSE REVUE		130
OOST-INDIË HANDEL	(O)	120
OOSTSTRAAT		90
(de 1')OPERA (hotel)		12
OPEX		29 - 85 - 105 - 107 - 109
ORGELMUSEUM (Koksijde)		2 - 57
OSTENDE-CURE (tijdschrift)		122
OSTENDIANA I, II, III		80 - 113 - 137 - 148
OUDE MOLENSTRAAT		52
OUDENBURG	(O)	144
OUDHEIDKUNDIG BODEMONDERZOEK	(O)	92
OUDHEIDKUNDIGE KRINGEN	(O)	81
PAARDENKOERSEN		43 - 125
PALACE HOTEL		65
PANORAMA (van den IJzer)		52
PARC A BOULETS		52 - 69
PARKEN		51/52
PASTORIE (SS. Petrus en Paulus)		47
PAULHAN (luchtvaartmionier)		78
PAX (hotel)		12
PEE WILLEM	(A)	120
PENNINCK JOZEF	(A)	89
PEPERBUSSE (de...)		12
PERK (spel)		5
PERMEKE HENRI (kunstschilder)		20
PETITJEAN (L.F.R.E.)	(A)	129
(JULES) PEURQAET (schepen)		109
PHILIPPEN JOS	(A)	74 - 95
PIENS (ingenieur)		82
PIL (CH.) (architect)		9 - 20 - 58 - 109
PLANTENSTRAAT		52
PLATE (DE)		
- activiteiten		1 - 2 - 32 - 54 - 56 - 57 - 79
- algemene vergadering		1
- bestuur		32
- leden		32

- lidgeld		16 - 115 - 148
- lijflied (!)		25
- museum : aanwinsten		97 - 115 - 141
giften		13 - 38
openingsuren		16 - 54 - 78 - 80 - 96 - 115 - 132
prentkaarten		17 - 136
verslag		34
- studiereis		2 - 33 - 56
- tijdschrift		16 - 17 - 36 - 42 - 96 - 132 - 148
- veiling		1 - 2 - 18 - 148
- voordrachten		1 - 18 - 32 - 37
PLUTOL (Hol van ...)		91
POESIE		7 - 23 - 48 - 71 - 94
POMPIERS		89
POLITIEBUREEL (Hazegras)		100
POLITIIEGLEMENT		15
POLITIEVERSLAGEN		14
POPHAM (Engels admiraal)		85
POPPE MARCEL	(A)	147
PORTJE VAN OERA		91
POSTGEBOUW		69 - 134
POTJEKARIE - POTJEKLETS (spel)		4
POUPAERT		13
PRENTKAARTEN	(O)	74 - 80 - 95 - 113 - 137
PRINSES STEFANIEPLEIN		52 - 105
PUTSTRAAT		121
PIJLIJSER CAMIEL	(A)	113
QUEVAL JEAN	(A)	129
RAOUX ACHILLE (architect)		50 82 - 98 - 143
RAPIDE (1e) (mailboot)		91
RAPPIET (gezegde)		91
RASSCHAERDT M.	(A)	120
RAU (EUGENE)	(A)	68
RAVERSIJDE		113
RAY, ROCHE en CIE (Oostendse firma 1780)		53
REMY EDGARD		49
RESIDENCE (Hotel)		103
RIGAUX FREDDY L.	(A)	8 - 30

RINSKOPF (dirigant Kursaal)		82
RODE KRUISSTRAAT		6
ROEHLK (FRAUKE)	(A)	133
ROODBORSTSTRAAT		136
ROOSE (gebroeders) (uitbaters Barge)		88
ROSMOLENS	(O)	81
ROUZET ANNE	(A)	57
ROXY (cinema)		4
ROYON LOUIS (schilder)		58
SAINT-ANDRE (Hotel)		47
SANDERS (aannemer)		83 - 100 - 105
SANDERS EUGENIE (moord Conterdam)		147
SANDERUS N	(A)	144
SCALA (Casino de la ...)		21
SCHAPENHUTSEPOT		6 - 121
SCHEEPVAART	(O)	8 - 74
SCHEEPVAART HAMBURG/OOSTENDE		133
SCHELDE (stoom en zeilvaartuigen)	(O)	8
SCHEPEN (foto's)	(O)	74
SCHEPENS RICHARD		90
SCHERRER (Oostenrijks minister)		86
SCHILDERS (vergeten Oostendse)	(V)	2 - 57
SCHOTTEY (baljuw Oostende 1780)		139
SEBRECHTS M.	(A)	137
SEDLNICKY (huurling beleg Oostende)		24
SERNEELS ED. (architect)		61
SERRUYS A. (guanohandel)		89
SERRUYS J.B.		137
SERRUYS LOUIS (kunstschilder)		69
(H.) SERRUYSLAAN		69 - 90
SEYS KAREL (Ary Sleeks)	(A)	52
SIMOENS FRANCOIS	(A)	69
SINGS (= centen = geld)		4
SINT-ANDREAS en SINT-BARBARAGILDE		44
SINT-ANDREASLYCEYM		9 - 59
SINT-ANTONIUS (devotie tot ...)	(O)	36
SINT-ANTONIUSKERK (Opex)		105 - 107 - 109

SINT-JOZEFSKERK		83
SINT-MAARTEN (gebruiken)		29
SINT-NIKLAAS (gebruiken)		39
SLEEKS ARY (Seys Karel)	(A)	52
SLIGGERS BERT	(A)	95
SMISSAERT EMIEL	(B)	14 - 19 - 24 - 31 - 53 - 57 - 76 - 77 - 81 - 86 - 120 - 132 - 134 - 147
SMIS-VALCKE (aannemer)		90 - 105
SOCIETE LITTERAIRE		45
SOEPEKOEKEN		94
SOLDATENBERG		19 - 51
SOYER G.	(A)	86
SPILLIAERT EMILE (kunstschilder)		20 - 49 - 69
SPOORLIJN BRUSSEL-OOSTENDE 1839		76
SPOORWEGGIDSEN		76
SPORTSTRAAT		52
SPREEKWOORDEN (zie : gezegden)		
STADSSTOOMBRANDSPUYTENHUYS		49
STANDAARDEN		115
STEDELIJKE GEZONDHEIDSDIENST		83
STEEN (gewicht)		52
STEEK EN PALME (marbelspel)		4
STENE - LUCHTVAARTSTATIE	(V)	2 - 18
Geschiedenis	(O)	145
STENEN BRUG		51
STEWART JOHN (Engels spion)		85
STOOMVAARTUIGEN	(O)	8
STORCK HENRI (cineast)		55 - 130 (O) 129
STRAATNAMEN		87 - 136 - 149
STYNEN (architect)		13
SYMON (ingenieur)		82
TEIRLINK (huizenblok)		4
TEMPELIERS	(O)	38
TEMPERE (drukker)		22
TER CUERE (archief)		13 (O) 54
TERRASSE (dancing)		22
THERMEN - THERMENPALEIS		12 - 84 - 103 - 107 - 122

THIELEMANS M.R.	(A)	77
TIRPITZ (batterij W.O. I)		81
TOP/TOPPEN (spel)		4
TOP S. (Prof.)	(A)	36
TRAM		143
TRAMDEPOT		4
TRANSVAAL (te Raversijde)	(O)	74
TREFOIS CLEMENS	(A)	146
'T SAS F.	(A)	81
UITGEVERS	(O)	57
UITGEVERS OOSTENDSE PRENTKAARTEN	(O)	137
URBANISATIEPLANNEN 1785		44
VAANDELS EN STANDAARDEN (catalogus)	(O)	115
VAARTUIGEN (vissers, stoom, zeil)	(O)	8
VAKSCHOOL (stedelijke)		49
VALKENBORG JEANNE (Mw)	(B)	91 - 148
VALSCHAERTS (directeur vismijn)		84
VAN ACKER ACHIEL	(A)	15
VAN BAKEL JAN	(A)	53
VAN BEYLEN JAN	(A)	8
VAN BREDA (Prof. J.G.S.)-walvis 1827		116
VAN CAILLIE ANDRE	(B)	52 - 64 - 91 - 96
VAN COILLIE (aannemer)		128
VAN COILLIE M. (architect)		109
VAN CUYCK MICHIEL (kunstschilder)		58 - 69
VAN DAMME GUSTAAF (architect)		50 - 82 - 97 - 111 - 122 - 144
VAN DAMME MAX (ingenieur)	(B)	97 - 111 - 128
VAN DE CASTEELE A.	(A)	144
VAN DEN ABEELE GEORGES	(A)	72
VAN DEN BERGHE P. (drukker-uitgever)		8
VAN DEN BROUCKE E. G.	(A)	120
VAN DER SCHEUREN (ingenieur)		82
VAN DE VELDE HENRI (directeur vakschool)		49
VAN DE VELDE JULES	(A)	68
VAN DE VOORT J.P.	(A)	8

VAN DE WALLE FLORIDA, JEANNE, PROSPER (prentkaarten)		93
VAN DE WALLE P.	(A)	137
VAN DE WINCKEL (stadsingenieur)		82 - 109
VAN HAVERBEKE E.-A.	(A)	129 - 137
VAN HELLEPUTTE (minister)		90
VAN HERCKE PIETER (architect)		91
VAN HILLE TH. (architect)		27 - 82 - 98
VAN HOUSBERGHE (commissie vissershaven)		84
VAN ISEGHEM AUGUST (hoofdman De Plate)	(B)	1 - 17 - 36 - 97 - 130 - 148
VAN ISEGHEM JAN (burgemeester)		91
VAN ISEGHEM THERESE (echtg. Muscar)		86
VAN KEMPEN (Volkwin) (leider Verzet)		85
VAN LEEUWEN	(A)	74
VAN LEKE (drankwinkel Au Vigneron)		144
VAN SASSENBROEK (schilder)	(O)	146
VAN SCHELLE	(A)	68
VEILING DE PLATE		18 - 131
VELODROOM		3 - 4
VERBANCK RICHARD	(B)	11 - 22 - 42 - 70
VERBOUWE ALEXIS	(A)	11
VERBURGH A.	(B)	19 - 51
VER ELST ANDRE	(A)	74
VERLINDE ODILON (portret)		146
VERMEERSCH GILBERT	(B)	97 - 115 - 132 - 136
VERMEULEN LUC	(+)	130
VERRAERT AUGUST (ingenieur)		82 - 98 - 141 - 144
VERSLUYS ANNA (honderdjarige)		75 - 76
VERSTAPPEN JAAK	(A)	145
VERSTRAETEN D.	(V)	2 - 79
VIERGELIEKERTJE (kaartspel)		5
VIERIN (architect)		13
VIGNERON (Au ..) drankwinkel		144
VILAIN LEANDRE (orgelist)		82
VILAIN OMER	(V)	1 - 2 (A) 137
	(B)	8 - 15 - 16 - 18 - 19 - 25 - 36 - 38 - 42 - 51 - 54 - 74 - 76 - 78 - 80 - 84 - 92 - 94 - 115 - 117 - 129 - 130 - 131 - 132 - 134 - 136 - 137 - 144 - 145 - 146 - 147 - 148 - 149

VILLE DE LONDRES (à la ..) magazijn		12
VINDICTIVE (haven W.O. I)		64
VINDICTIVELAAN		44
VINGERLINGPUTSTRAAT		121
VISMIJN (nieuwe)		84
VISSERIJ	(O)	8
VISSERSHAVEN (nieuwe)		84
VISSERSMUSEUM (Oostduinkerke)		2 - 57
VISSERSTAAL (De Panne)	(O)	8 - 30
VISSERSVAARTUIGEN	(O)	8 - 92
VLAANDERENSTRAAT		27
VLEESMARKT		100
VLIETINCK EDWARD	(A)	24
VOLKSBOND (Katholieke)		52 - 59
VOLKSGEBRUIKEN :		75
Kerstmis		36
Sint-Antonius		29
Sint-Maarten		39
Sint-Niklaas		
VOLKSGELOOF/VOLKSDEVOTIE		36
VOLKSGENEESKUNDE		17
VOLKSLIED :		42
dreggers		75
Kerstmis		16 - 147
moordliederen	(O)	64
oorlogsliedereren		2 - 131 - 135
Oostendse	(V)	28
Sint-Maarten		39
Sint-Niklaas		25
op de Vismarkt ben ik ..		36 (O) 86
vissersliedereren		
VONDSMELDINGEN		67
VRAAG EN ANTWOORD		15 - 19 - 51
VREDEGERECHT (gebouw)		101
VRIJE NERING		78
VROOME EMIEL (schepen)		13
VUURTORENWIJK (Opex)		29 - 85 - 105 - 107 - 109
VUYLSPOTSHAVEN		139
VYNCKE YVONNE	(A)	11

WAFFELAERT (bisschop van Brugge)		83
WALVIS (Oostende 1827)		57 - 114 - 116 - 132
	(O)	117 - 132
WANNE DOOMS (Dreve van ..)		52
WATERMOLENS	(O)	146
WATERSTAAT (Fonds)	(O)	77
WATERTOREN		83 - 137
WATERVOORZIENING		3
WAUTERS ALPHONSE	(A)	76
WELDADIGHEID (de ...) gebouw		47
WERELDOORLOG I		40 - 64 - 68 - 81 - 90
WERFSTRAAT		69
WESTERVELD	(A)	19
WESTMOLENSTRAAT		19
WEST-VLAANDEREN : dialect	(V)	2 - 95
edelsmeden	(V)	2
WILLEM I (koning)		116
WITTE NONNEN (klooster)		69
WITTE NONNENSTRAAT		69
(DE) WITTEN VAN DE KAAIE		141
WOLK (Café : de donkere Wolk)		52
WUS - ook : WURS (spelterm)		4
 (ROYAL) YACHT CLUB D'OSTENDE		 66
 ZAADJE (marbelspel)		 4
ZANDVOORDEPOLDER		121
ZEEBADEN (1784)		138
ZEELAND	(O)	77
ZEEMANSALMANAK 1977	(O)	8
ZEEVISSERIJ (boeken i.v.m.)	(O)	8 - 148 (zie ook onder visserij)
ZEILVAARTUIGEN	(O)	8
ZEILWAGEN	(O)	38
ZIEKENHUIS (militair)		14 - 52
ZWARTE ZUSTERS		14